

Iturria: *Aita San Franzisko Asiskoaren bizitza*, Manuel Antonio Antia (Ainhoa Beolaren edizioa). Euskal Editoreen Elkarte, 1996.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/A/AntiaAsiskoa.htm>

AITA SAN FRANZISKO ASISKOAREN BIZITZA

Manuel Antonio Antia

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabetasun Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

Aita San Franzisko Asiskoaren bizitza

(1182-1226)

Aita Leopoldo Cherance, Kaputxinoen
Ordenakoak Pranzez-izkuntzan
Argitaratu zuenetik Giputz-euskarara
Manuel Antonio Antia,
Urnietako erretoreak itzulia.

Itz-aurrea

San Franzisko Asiskoaren bizitzak ez dira falta, zergatik bada itzkribatu beste berri bat?

Au esango du irakorleak liburu onen izengaña ikustean. Erreparu oni bear bezela erantzuteko, askoko degu kontatzea itz bietan lan aih nekoso oni ekiteko izan degun erakaia.

S. Franziskoren gañean itz egiten duten oraingo liburuak irakortzean ikusten ditugu, kondairazko utsegiteen batzuek: nola diran S. Franziskoren Ordena 1210garren urtean jarria, eta aurreneko konbentua Rivo Torton egon zala &., eta gure Aita doatsuaren oroipen errespetagarriagatik egikariak, gertatu bezela esateko asmoa artu genduen, denboraren buruan utsegiteak egitzat artu etzitezen. Bolandotarren eta beste jakintsuen lanai eskerrak zalla erraztu zan, eta are geiago billatu zanean XVgarren eunkiko eskuskribu balioso bat, XIIIgarreneko beste baten erakoa, kondaira billakindetarako bide berriak agertzen zituen. Eskuskribu onen izena zan: *Txikienen Ordenako kondaira, Bernardo Bessek Akitaniako probinziajakoak itzkribatua. S. Franzisko Asiskoaren eta bere lagunen bizitza*. Eztago dudarik gerekiñ gendukala Bernardo Bessenen kondaira sonatu ura, zeñaren izaera eta egiatasuna Bolandotarrak ikusierazo duten, aren lenbiziko itzak siñalatu dituztelako, eskuetaratu eziñ izan bazuten ere. Badirudi Wadingok etzuela izan onen aditzerik, zeren ez duen aitatzen Bernardo Bessenen lan bakar bat baizik: *Ordenako Buruzaien Kondaira*. Nola nai dala ere, eziñ dudatu diteke kondairatzalle aih anziñakoaren egiatasunaz eta liburutxo onen egiazko izaeraz.

Bernardo Besse izan zan S. Buenabenturaren goarpelari eta lagun maitea, eta onek bezela, erraz tratatu zezakean ark ere S. Franziskoren atzeneko lagunakiñ. Bazuen irakasle santu onen irakorgaiaren berri, eta aren ondoren itzkribatu bazuen, egiñ zuen biltzeko S. Buenabenturak bere gabillatik erortzen utzi zituen galburuak biltzeko, eta Aitalen santu onen oroimen aih aundiari dagokanik ezer ere galdu ez dediñ. Ala dio berak. Kondaira da, bada, kidako baten sinitsgaia, kondailari zuzen, jakintsu beziñ birtutetsuarena, eta beragatik merezi du Tomas Zelanori eta S.

Buenabenturaren iru lagun Leon, Angel eta Errufino beziñ kondairatzalle sonatuai ematen zaien sinistamentua.

Alakoa da billatzeko patu ona izan degun itzkribua, eta egiaren zale diranak atsegiñ artuko dutena, bada berez daukan balioaz gañera, argitasun aundia ematen du ezagutzeko XIV- garren eunkiaren aurrenean argitaratu zan itzkriburik onenetako bat egillearen izen gabe, au da, *Fioretti*-ak, edo *San Franzisko Asiskoaren loretxoak*. Oraindaño *Fioretti* edo *Loretxoak* buruzko somaketa edo ipui on bat baizik etzala uste izandu da, baña bi lan oek elkarrekiñ bekaldurik argiro ezagutu degu, *Fioretti*-an arkitzen diran irakorgai eta gertaera geienak Gubioko otsoa, ... legenartsuaren sendaera, Frai Rufinoren sendaera, abittuari gorrotoa zion nobizioaren ikusketa, eta beste zenbat orrelako, Bernardo Bessenen kondairatik bat banaka artuta daudela; beragatik Ozanamek ondo esaten du, dionean: *Fioretti*-ai begiratu lezaieke S. Franziskoren Ordenako egikera arrigarrien bilku edo erlikario bati bezela, zeñaren edergarriak adierazten dituzten garbio Santuaren millagroak eta bere lagunen giz-irudiak.

Arkitze onekiñ pozturik, artu degu liburu au itzkribatzeko enpeñoa, eta utzirik alde batera, beartzen bagera artzeko asmoarekiñ, Wadingotik asita Markes Segur-eraraño oraingo itzkribatzalleen lanak ezezik, oek baño lenagokoak ziran Bartolome Pisako, Mariano Florenziako eta Markos Lisboakorenak ere, igo nai izandu degu Franziskoarren egikere-tako iturri egiazkoetara, eta irakorri berriro eta zearo XIIIgarren eunkiko sinitsgai egiazkoak. Gure lan au uste baño obeto atera zaigu. Anziñako kondaira autsez beterikako aetan sentitu degu tupoka S. Franziskoren biotza, eta Tomas Zelano, Angel, Leon eta Errufino, S. Buenabentura eta Bernardo Bessek beren Aita aih senzilloro irudikatzen zuten liburu-orrietan jarraitu diogu pausorik pauso gizon miragarri oni, bizitu gera beraren bizitza, sufritu ditugu beraren naigabeak eta gozatu beraren garaipenak.

Gure lan neke eta billakindeen frutua da gaur argitaratzen deguna. Asisko Eskale umillaren anima nolakoa zan agertzea, izaera edo naturalezak ze lanak egiñ zituen argan kontatzea, nola izaerari gogor egiten zion, eta grazia garai ateratzen zan, bere kidakoen artean zeukan itzala argiroago ikusierazotzea, lagunen giz-irudi estimagarriak bere inguruan jartzea, eta gure santuari eta aren denborako gauzai ematea izan zuten itxura berekia, au izandu da gure asmoa. Eztegu uste inola ere lan au ondo egiñ degunik; alabaña S. Franziskoren irudiarekiñ gertatzen da Jesus gurutziltzatuarenarekiñ gertatzen dana, ez dagoela lumarik, ez pinzelik aren antzirudia ondo atera dezakenik. Baña benik beñ, izango degu gure Fundatzalle santuari oroikarri berri bat altxa diogulazko konsueloa.

Liburu au eskeintzen diegu konfianzarekin Obispo Jaunai, bada seguru gaude S. Franziskoren umiltasunak eta Aita Santuarenganako agertu zuen jaiera eta mendetasunak on biderik asko emango diotela.

Eskeintzen diegu Aita onen ume, Ordena guzietakoai, Santa Klararen alabai, eta zenbat milla kristau, Irugarren Ordenakoak diralako edo kordioa daukatelako S. Franziskoren familiarekin elkartasun gitxi edo askoan daudenai. Beren Aitaren dotriñak indartuko ditu oraingo dotriña gaiztoen kontra, eta beraren ejenploak bai sendotu ere aen animak, ondatu ez ditzan gizaaldi onetako lasaikeriak, ugaldearen gisan artzen duten guzia menderatzen dutenak.

Eskeintzen diegu, azkenik, Eleiza Katolikoaren ume guziaz, eta baita gaurko eguneko zenbat gizon, zorigaistoan fedea galdu dutenai ere. Baldiñ Asisko Pobrean eypadute ikusten Santua, mirarigille eta Orden erlijiozkoaren Fundatzallea; aren sakrifizioak eta beeratzepen arrigarriak eypadira oentzat gure Erlijio Santuaren egiaren probabide argi bat, benik bein, ikustean beraren biotz aundi eta ongillea, elkartasunezko espiritua eta artezko obrari zien jaiera, egiñ bearko zaie beren gogokoa. Eta egiaz, XIIIgarren eunkiko bizi modu eta oiturak ezagutzen dituenak, nola ez du alabatuko Bernardonen semea gizon miragarria, beartsuenganako amorioan iñork eraiñ ez diona, bere iru Ordenen bitartez mundu guzia jira-bildu eta datzan obitik ainbeste millagro egiñ dituen?

Ondo pagatutzat idukiko degu gure lana, baldiñ guk ere zerbait egi-ten badegu berrituerazitzeko gure artean Asisko Serafiñari gure aurrekoak erreboluzioko denboraraño ekarri zioten debozio, onra eta amoriozko begirunea.

San Franzisko Asiskoa

Lenbiziko bereziera

Unbriaren azaldaera. Franziskoren jaiotza. Aziera. Gaztetasuna.
(1182tik-1206ra)

Erromatik Italiako Ifar alderonz dijoan bidelaria, Erroma inguruko kanpoaren bakartasun triste eta illuna igarotakoan, iristen da Unbria izendatzen dan ibar eder eta zabal batera. Izen au eman zioten Galo edo Unbroak Alpe-mendietatik Italian sartuta probinzi aberats onezaz zaletu eta menderaturik, bertan jarri ziranean laleun bat urtez Jesu-Kristo mundura etorri baño lenago. Unbria zabaltzen da Espoletotik Perusaraño, eta bere goi aldean, Tiberko ibai ertzetik Apeninoko mendi oñeraño. Eztegu ezagutzen lurbira au baño alegere eta atsegiñgarriagokorik. «An ikusten dira Alpeetako kanpo ederrak, mendi gañak iturri ugariz ornituak, baso zabalak, dunbots aundiarekiñ ura amiltzen duten arkaitzak, eta bere klima edo aizetorkia beraa elurte luzerik eziñ iñoiz izan ditekeana. An izaera agertzen da aundi beziñ zoragarria, arritu arazten gaituena ikaratu gabe, eta Egillearen guziala sentiarazten badu ere, era berean bere ontasuna adierazten duena».

Toki zoragarri edo lurreko Paraiso onen sarrera gordetzen du Espoletok eguerdi aldetik, eta Perusak Ifarrekotik. Uri onetatik Ifarkoi alderonz bost bat leguara, eta ingurumai guziaz eraiten dien mendi-muño baten gañean altxatzen da Asis, Unbriako porta, bidelari eta erromesak elkarganatzeko toki señalatua, eta gañera Loreto eta Erromaren parekoa, Aita aundi onen jaioterria izateko ditxa izan zuena.

Uri onetan jaiotzen zan San Franzisko 1182garren urtean Luzio IIIgarrena Aita Santu, eta Federiko Barbaroja Alemaniako Enperadore zirala. Bere aita zan Pedro Bernardo di Morikoni, Pedro Bernardon-en izenez obeto ezagutua zana, merkatari aberatsa, Lukkesko jatorrikoa, Asisera oraño bizitzera joan, eta Franzian sal-erosi aundiak egiten zituen. Ama zan Pika, Bourlemont-ekoen leñargikoa Probenzan, bere birtu-

teakgatik santu baten ama izatea merezitu izan zuena. Pikak etzituen izan bi seme baizik, Franzisko eta Angel; au ezkondu zan, eta Asisko Morikonitarren etxadiak bazirauen oraindik XVIgarren eunkiaren aurreneko erdian.

Jaungoikoak nola bai zeuzkan Franziskorengan besteengan ez bezelako usteak, mirari arrigarritz inguratu nai izan zuen aur aren jaiotza. Baziran egun batzuek Pikak aurgiteko miñ bizi-biziak zeramazkiala, errores batek esan zien etxeko mirabeai limosnarekiñ joan zizaiozkanean «amak okullu batean aurra egingo zuela, eta aurra lasto tartean jaioko zala». Esan onezaz arritu baziran ere, jarri ziran egitera. Eraman zuten Pika aldameneko okullu batera eta antxe argitaratu zuen ongi bere aurreneko semea.

Ara nola jaio zan Franzisko, abere tartean, onetan gure Salbazzallearen antzeko egiñik, kriptura kriatzalleari iruditu al dezaiokean anbatean eta imajiña bere moldeari iruditu al dezaiokan moduan.

Oraindik okullu ura ikusten da Asisen, S. Franziskutxo izendatzen dan kapilla biurtua. Atalburuan irakortzen da txit anziñako latiñ-itzkribu au:

*Hoc oratorium fuit bovis et asini stabulum,
In quo natus est Franciscus, mundi speculum.*

«Erregutegi au idi ta astoaren okullu izan zan,
Franzisko, munduko ispillua, emen jaio zan».

Esan izan zitekean Asis beste Belen bat zala. Gau artan zeruko aingeruak kantatu zituzten atsegiñ pozgarrizko kantak Ama Birjiña Aingerukoan Eleiza-gañean.

Aur lendaukeratu onek bere profeta izan zuen Joakiñ, Fiorako Abade doatsua: zeñak amar urtez lenaztandik *Isaiasen gañeko* bere itzkribuan esan zuen: «Unbriak eta Españiak sortuko zituztela bi Orden Erljioso berri, Ebanjelioko argia mundu guzira eramateko eginkizuna artuko zutenak». Oro bat izan zuen Berri--emallea ere bere erritar bat: zeña denbora aldi batean ibili zan Asisko karriketean deadarka esaten: *Pax et bonum*, «Pakea eta ontasuna». Ala dio Bartolome Pisakoak.

Pikak San Juan Ebanjelariari zion jaiergatik nai izan zuen bere semeari bataioan Joan izena jartzea, eta oraindik dirauen anziñako kontatera batek dionez, persona arrotz, itzaltsu eta errespetagarri bat agertu zan aurra pontean iduki naiean, iduki ere zuen bere besoetan bataioko denbora guzian atsegiñ zerukoizko begiradak egiten ziozkala, eta gero

desagertu zan utziaz aldareko malletan bere belaunen siñaleak. Oraindik Asisko Eleiz-Katedralean erakusten dira marmol miraritsua eta ponteak, nun dauden otallatuak itz oroitgarri oek: *Questo é il Fonte dove fué batterato il seraphico Padre San Francesco*: «Ona Aita Serafiñdar San Franzisko bataiatu-tako ponteak».

Bataiotik itzultzean, beste arrotz bat, beste Jainkoak bialdu bat sartu zan Pikaren etxean, eta errugutu zien, arren, utzi zizaiotela aur jaioberria ikusten. Eta nai zuena iritxi zuelako pozez beterik, artu zuen besoetan Simeon zarrak bezela, eta graziara jaiotako aur artan ikustean Jaungoikoak autu bat, senide txiki, eta glorian izango zuen lagun bat, bete zuen musuz eta palagu gozoz, markatu zion sorbaldan gurutzearen siñalea, jaiotzatik Kristoren zaldun armatzeko bezela, eta itzuli zion iñudeari, esanaz: «Kontu egiozu ongi aur oni, bada iritxiko da aundi izatera Jaungoikoaren aurrean. Infernuko deabruak lenaz somatzen dute, eta alegiñik asko ere egiño dute bizia kentzeko; zuk ordea, arretaz kontu egiozu aren sareetan erori ez dediñ». Itz oek esanda, desagertu zan, eta errian aren billa ibili baziran ere, etzuten aztarnarik ere izandu.

Aingeruaren enkarguak txit egoki emanak izan ziran. Andik laister gizon gaizkindun batek, Eleizako orazioakin gaizkiñak kentzen ari zizagokatela, aitortu zuen ala, eta deabruak berak, galdetuta, aren aotik erantzun zuten, aur ari bizia beñ baño geiagoetan kendu nai izan ziotela. Eta anziñako kondairatzalleak diote gañera, uraren indarretik Moises gorde zuen Probidenziak berak gorde zuela Franzisko deabruen amorru eta era-soetatik. Andik geroago Santu onek berperak libratu zuen gaizkiñdun errukarri ura, menderaturik zeukaten deabru acetatik.

Leialki eta senzilltasun guziarekiñ kontatu nai izan ditugu asiera miragarri oek. Graziak argitzen ditu, sartzen zaie barrunbean eta aiñ ekkarrai indartsuarekiñ ornitzen ditu, non sinistgorrak berak sentitzen dira menderatuak bezela; eta gizon prestu guziak orrelako mirarietan ikusi bearko dituzte XIIIgarren eunkiko kondairan argiro azaldu bear duen bizitza baten aurreneko doaiak.

Denbora artan Franzian zebillen Pedro Bernardon, eta etxera itzultzean jakindu zuen seme bat jaio zizaiola, poz aundia eman ziona. *Iru lagun irakorgaiak* dio, Franziko erreinoaren oroipenean Juani jarri ziola Franzisko izengoitia, eta bera da kondairan ematen zaiona.

Beste batzuek diote izen au etzitzaiola eman orduan, geroago baizik, pranzes-itzkuntza aixa ikasi eta grazi aundiarekiñ itz egiten zuelako; baña onezaz dana dala «oial saltzalle umill ari zeñ gitxi gogoratuko zizaion ark sortutako izen ura Eleizak deitu eta Erregeak eramango zutela».

Franziskok, ala deituko diogu emendik aurrera, beti izan zion Franzinari amorio biotzekoa, eta gure erriak onra aunditzat dauka bera seme-orde-kotzat idukitzea.

Aren aurreneko urteak igaro ziran, bada, gurasoen etxe itzalpean soseguz eta pakean, Jesus aurrarenak Nazareten bezela. Errugabeko bizitza, pake, esperanza eta amorezkoa, zergatik etzagu eman guri zure urriñ gozoa sentitzea? Jaungoikoaren Probidenziak ala nairik, Pikak, Ama Birjiñak bezela gorde zituen bere biotzean aren lenbiziko parra gozoak, itz erdixkak eta jostatxoak. S. Franziskoren kondairatzalleak ozta ezer esaten digute beraren aurtasunaren, etxe barrunbeto bizitzaren, eta griña edo berezko ekarriai ama biguñak eman zien zuzenbidearen gañean. Alaz guziaz ere, jaulkitzen zaizten itz banakaen batzuetatik igerri dezaiokegu, Pikak azi zuela bere semea arreta guziarekiñ, ama gazte batek bere aurreneko semeari agertzen dion kariñoarekiñ ezezik, baita anima bat zerurako prestatzen duen ernaitasun guziarekiñ ere.

Jakiñik amatasuna dala etxe barrunbean apaiz gisako kargu bat, artu zituen bere gañean amaren eginbideak, ditxa au izan zuelazko pozean. Berak eman nai izan zion bularra aurrari, amaren izena merezi nai dutenak egiñ bear duten bezela, eta eginbide au bete zuen pozik eta esker onez, zeren Franzisko zan Aingeruen Erregiñari egindako orazioen bitartez iritxitako semea, eta Jaungoikoak aren kontura uzten zuen gauza balioso bat bezela. Nola utzi zezakean bedeinkaziozko seme ura besteren eskuetan bular arrotzetan, galtzeko aiñ arrisku aundiarekiñ? Bereetan iduki zuen, bada, eta Franziskok beiñ baño geiigoetan eskerrak eman bearke ziozkan Jaungoikoari esanaz S. Agustinekiñ: «Bedeinkatua izan zaitez, Jaungoikoa, zuk jarrierazo zenduen bigunki nere ama ematera neri neurri gabe, zugandik neurri gabe berak artzen zuena! Aiñ atsegiñez edaten nuen bularrarekiñ edan nuen zure Seme eta nere Salbatzalle Jesusen izen adoragarria».

Franziskok, azitzen zijoa eran, agertzen zuen zetorrela berez bizkorra, atsegille eta buru azkarrekoa. Doai oek ondo giatzea aztu gabe, Pika saiatu zan aren biotza moldatzen, eta semeagan ikusten zituen ekarrai onak indartzen, au iriste arren ezertan artu gabe bere neke eta alegiñ guziak. Bere semearen biotzean Fedearen eta birtuteen azia ereitea, orazio egiten oituerazitzea, eta bere buruaren ukatzeak eta karidadeak erakartzen duten barrengo satisfazioa erakustea zan aren betiko burutzioa; eta aur aingerukoi arrek bere aldetik erantzuten zion leialki ainbesteko ernaitasunari. Amaren ikasbide gozoi idikitzen zien bere anima, loreak bere barrunbea eguzkiaren lenbiziko argi-errañuau bezela, eta ordutandik

igerri zizaiokean landare biguñ arrek denborarekiñ frutu eder ugariak emango zituela.

Ikusi degu gure Santuaren azieran Pikak artu zuen parte aundia. Esandako pixka asko da bera gloriáz betetzeko; alabaña, seme baten birtuteak dira guziaz gañ amaren obra: zeñazaz, berezko lankai bezela baliatzen dan Jaungoikoaren Probidenzia santutasunezko egitekoan. Ark ereiten du, eta Jaungoikoa da aziari bizia eta errua ematen diona. Franziskok gero beartsuai aiñ amorio bizia baldiñ badie, naitasuna bada bere sentimentu onen siñalerik bikañena, Erromako Aita Santuari jainerarik biotzekoena agertzen badio, Jaungoikoaren Semeak azkenik onratu bazezakian ezarriaz bere Pasio Santuko zauriak aren gorputz garbian, duda gabe diogu Pikari batez ere zor zaiola. Zorionekoak etxeak, nun amak aiñ ongi ezagutzen duen bere egiñ bidea! Zorionekoa, Jaungoikoak alako ama bat ematen dion semea! Ah, egunen batean, Franzisko beziñ leiala izandu eztalako, bide zuzenetik alde egiten badu, itzuliko da lenago edo geroago amak magalean idukitzen zuenean erakutsi zion dotriña onera.

Iritxi zizaion eskolatzeko denbora, eta gurasoak eman nairik beren bizitza erosoai zegokan moduko aziera on bat, eraman zuten San Jorjeko Parrokiako apaiz piadosoak zeukaten eskolara. Bere buru ernaiarekiñ laxter asi zan gusto artzen letra onai, zeintzuetan aurrerapen aundiak egiñ zituen, ikasiaz txit erraz latiñez eta prantzesez. Adituko diogu Franziskori osotoro Jaungoikoari emandakoan, ezer etzekiela esaten, baña oroitu bear gera, ala esaten zuela geiigo umiltzeagatik. Munduko jakinduriaren kaso gutxi egiñgo du, libururik onenean, au da, Jesus gurutziltzatuan, betiro irakortzen egongo dalako.

Amalau urtera zanean, aitik artu zuen bere artu-emanetako laguntzat, eta biok segitzen zuten merkataritza benetan, baña asmo oso desberdiñarekiñ. Aita zan gizon gogorra, irabazi zalea, eta nondik nora geituko zituen besterik gogoan etzeukana: semeak kontrara zituen sentimentu obeak; zan otxana, errukitsua, emalle geigirañokoa, dirutsu baño sona aundinaigokoa (txit itxutua zan Alemaniako enperadoreak eta Errege Normandiarrak Italiara eramanda, ango jendeak gero eta gogo geiigo artzen zizten zaldun-pestatara). Gustatzen zitzaizkan jantzi ederrak, kantuak, joko eta pestak, bere adiskideai ematen ziezten gonbite aundiak, eta igarotzen zuen jostaketetan etxeko lanbideak uzten zioten denbora guzia. Bernardonek etzitzen begi onez ikusten bere semearen gastu geiegi oek, eta bai arpegira eman ere: «Egiaz, esaten zion, artuko zaituztela errege-semetzat, eta ez merkatarri baten umetzat». Baña etzi-tziaion geiigo aurreratzen, atsekaberik ez emateagatik. Amak utzitzen

zion libertade geiagoan, eta iñoiz adiskideren batek aitatzen bazien Franziskok zeraman bizitza lasia, bera ateratzen zan aren alde, esanaz: «Itxedon zazute piska bat, deritzat onduko dala, bada bere jostaeratan ere aiñ prestu eta noble ikusten det, non sentierazten dizkidan esperanzarik atsegiñgarrienak». Gurasoak maite zuten Franzisko amorio biguñenarekiñ, eta aren gastu aundiak pena ematen bazien ere, poztutzen ziran ikustean aren garaipenak, eta ezagun guziak ekartzen zioten errespeto amoriozkoa.

Sartzera dijoa Franzisko beti aiñ perill aundikoa dan gaztetasunean, baña aurrera pasa baño len, gera gaitzen begiratzera ez pintatzalleak erretratatzan, eta ez jendeak mirestatzen aspertzen diran aingeru-irudiari.

Ona emen Tomas Zelano aren jarraile eta lagun maiteak utzi zigun erretratoa. Zan gorputz txikikoa, me eta argalekoa. Zeukan arpegi luzea eta egokia, kopeta zabala, ortzak txuriak eta estu estuak, kolore beltztxoa, buruko illea beltza, ezpañak gorri eta parregiteko zorian, eta begirada alai. Aren begi bizi, beltz ederrak zeuden modesti eta ezitasunez bateak, eta arpegian agertzen zuen bere animaren sosegu, inozenzi eta edertasuna. Prenda oezaz gañera bazituen beste batzuek edozeiñ galairi naitasuna erakartzen diotenak: nola diran jenio alegere, irudikiñ bizi eta biotz samur eta ongillekoa izatea. Zan txit begiratu eta leiala bere agiñduetan, ekarrai on eta biguñetakoa, guzientzat guzia egiten zana, santuen artean santua, eta pekatarien artean aiñ umilla, non edozeñek artuko zuen oetako aunditzat eta denboran biotz alai eta egin-naiekkoa, lan biderik nekosoetan ere atzeratzen etzana.

Onelako prenda on eta birtuteak, erakarri bear zioten, erakarri zioten bezela, bere erritarren estimazio eta kariñoa, eta ala, Franziskok emezortzi urteetara zanean aen gañ zeukan itzal eta mendetasun bat iñork ukatzen etziona. Gazteak obeditzen zioten, bera zan aen billeretako burua, berak alaitzen zituen aen jostaldiak eta giatu aen egitadeak, alako moduan non Asisko biztanleak pozgarrizko deadarrakiñ deitzen zioten *Galaien errege*. Gauza arrigarria! Denbora aldi onetan, au da, bere gaztetasunetik konbertitu zan arterañoako amar urte aetan (1196tik-1206era) Bernardonen semea bizi da sarturik gazteen ibillera irabiatuetan, sentitzen du losentxa eta alabantzen urriñ gozoa, darama ezpañetara munduak eskeintzen zion atsegiñezko edontzi urreztua, beste zenbaiti eriotza erakarri ziena, guziak billatzen duten edadean, sasoirik ederrenean, bizitzaren lorean zegoenean. Eta ala ere, aren anima atera zan kutsatu gabe ainbeste zorakeria eta arriskuetatik, leiz-ertzetik dabillena, leizean amilldu gabe pasatzen dan bezela. Ikusierazotzen du garbiro gorroto diela oitura

gaiztoai, debekatzen ditu ongi ez dirudien itzak, lasaikeriarik ikusten badu, jartzen du kopeta beltza, eta ala gordetzen du loitu gabe bere garbitasuna, mundu ustel eta galdu aren erdian. Aren gaztetasunezko sinitsgaia ematen digute beraren lenbiziko lagun eta kondairatzalle Tomas Zelano, Frai Leon eta S. Buenabenturak. Birtute guziz kupera au gordetzen aren irmotasuna badirudi zeruko doaia zala, bada onetarako biotz aundi bat izatea asko dala edo munduko beste motiboren bategatik gorde ditekeala esatea, ez da bear ainbateko arrazoa, eta beragatik au adierazteko joan bearko degu grazia guzien iturrira, S. Buenabenturak egiten duen bezela, eta bedeinkatu Jaungoikoa bere serbitzariaren burua koro ederrenarekiñ eta doai berezienarekiñ, au da, birjintasuneko koro eta doaiarekiñ ornitu zuelako.

Gañera Franziskok billatu zuen bere biotzaren erdian beste doai Jainkozko bat, munduaren palagu eta aragiaren tentazioetatik gorde zuena, au zan beartsuai zien amorio berezia, bere aurtasunean sentiturik, eta edadean aurreratzen zan bezela geituz joanik, ainbeste millagro egiñ bear zituena. Senide batzuek bezela estimatzen zituen, eta aren atsegiñ guzia zan limosna ematea, batez ere Jaungoikoaren izenean eskatzen ziotenean. Aditzean «Jaungoikoaren izenean» barren guziak dardar egiten zion, kolpe misteriozkoren batekiñ erituta bezela, eta oraindik lurreko gauzetara etziña bazegoen ere, geratzen zan osoro irabiatua. Beiñ batean bakarrik, bere egitekoetan txit arazotua zegoela, bialdu zuen limosna eman gabe eskale bat, Jainkoaren izenean eskatu ziona. Berealaxe etorri zizaion burura pentsamendu bat arantza zorrotz baten gisan biotza zualatu ziona: «Franzisko, esan zion bere buruari, gizon ori etorri izan bazizazun konde, edo markes edo beste giza nobleren baten partetik, arrera ona egingo ziñion, eta erregeen Erregearen izenean eskatzen dizunean, orrela bialtzen dezu?». Eta animako damuarekin eta negar malkoak zeriozkakala, joan zizaion korrika pobreaki eta zillar diru batzuek emanik, berbertan artu zuen asmo eragillea iñori ez ukatzeko limosnik, Jainkoaren izenean eskatzen bazion; au izandu zan asmoa bere bizitza guzian leialki kunplitu zuena, eta zeruko grazi eta bedeinkazio ugariagoak merezi erazi ziozkana. Era onetan iristen zuen, gaztea zala ere, pobreaki adigarri kristau eta Jainkozkoa, eta erremediari zuen istant patean egiñdako utsegitea.

Aren portaera eta ibillera zaldun gisakoak ikustean, edozeñek uste izango zuen gerra gizonen buru izateko, edo Palestinako kanpoak odolez gorritzeko seinalatua zegoela; nori alabaña gogoak eman bear zion iritxiko zala izatera bere denborako salbatzallea, eta bizitza kristauera biurtzeko arteraño jendeen artean ikusi zan mugida aundienaren asiera emantza-

ilea izango zala? Onelakoak ziran, bada, Jaungoikoak argan zeuzkan asmoak, eta ala adierazten da zergatik zeukan Jaun zerukoak beti beraren kontu berezia. Konbeni zan jendeak aldeurrez argan begiak jartzea? Konbeni zan zeruko mirariz bera inguratzea, guziok ezagutu zezaten Jaungoikoak bialdutako lanbidean zebillela, beartzen zirala aren itza aditzera? Orregatik aren aldeko zeruko laguntza da beti dirauena aurtasunean asirik, gero eta geiago sentitzen zan, zeruko itzal gisako batek inguratzen zuela, eta aurtasunean arriturik ikusi genduen bezela, ikusten degu emen berriz ere, S. Buenabenturak kontatzen duen gertaera onetan.

Asisko txoro ergel batek egiten zion santu gazte oni, dudarik gabe Jaungoikoak gogargiturik, garaipen sinale onrotsu bat, kondairetan alakorik irakortzen ez dan modukoa. Ez al zuen ikusten Asisko karrketan, bereala zabaltzen zuen lurrean bere kapa, gañetikan pasa zediñ, eta ari begira arriturik geratzen ziranai deadarrez esaten zien: «Gazte oni egiten diozuten onrarik andiena, ez da izango geiegi, bada erritar guziai eraingo die, eta kristau guziak onratua izango da». Franziskok aditzen zituen alabanta oek, zer esan nai zuten ezagutu gabe.

Onrak eta zorionak dira edari goxo engañagarriak, gizonik onenak nastu erazitzen dituztenak, eta benturaz gure gazte piadoso onen biotza ere galduko zuten, baldiñ Jaungoikoak kontu berezia iduki izan ezpazuen nastuzeko beste edari samiñ, baña protxugarriagoakiñ, au da, prueba eta oñazezkoakiñ.

Prueba ori izan zan luzea beziñ ustekabekoa. Naspillazko denbora aetan Unbriako uriak bizi ziran beren gisa, iñoren mende eta uztarripetik libre beti elkar eziñ ikusiaz eta gorrotoan, sortuaz maiz asko gerra auzoak auzoen kontra. Milla berreun eta bateko urtean Asisko uriak gerra zeukan Perusakoarekiñ, baña etziztaion ondo juañ, Franzisko eta bere lagun batzuek zabartuak zeudela sartu zizaizkaten kontrarioak itxumustuan, eta atxiturik, eraman zituzten Perusara, nun egon ziran itxian urte bete osoan. Ustekabeko zorigaitz onekiñ galai gazte aek erori ziran barrengo tristura aundi batean. Franzisko bakarrik zegoen alegere eta umore onekoa, eta esaten ziezen itz jostalluakiñ egiten zuen alegiña aen biotz eroriak alaitzeko. Oek orde, aren konfianza eta umore ona ontzat eraman bearrean, aserratu zizaiozkan, eta beren disgustoa agertu zioten, gogorkiro egun batean bera tratatuaz. «Erruki zaituet, Franziskok erantzun zien, bada nik eztaukat zuek bezelako etsimenik. Orain kateaz lotua ikusten banazute ere, etorriko da egun bat, noiz ikusiko nazuten mundu guzian onratua». Franziskok etzien orrela itz egiten arrokeriaz, ezpada gogoracrazitzen zien lenago aitatu degun Asisko agure aren asmegia.

Ez dirudi onelako jolasakiñ zaldun aek konsuelo aundirik sentitzen zutenik, baña ala ere Franziskok etzien utzi beñere aekiko zeukan karidade aundiaren prueba señalatuak eman gabe, batez ere bere kondairatzallean esaten diguten mugaldi onetan. Karzelatu aetako batek zeukan jenio bizia, eta zeraman zorigaitzarekin sumiñdurik, ainstesteraño aserraerazi zien lagunai, non erabaki zuten berarekiñ geiago ez tratatzea. Gure gazte gozatsu au jarri zitzairen bitarteko, eta erregutzen zien, arren, barkatu zezaiotela, baña ikustean etzuela ezer aurreratzen, joan zizaion aldamenerra, eta bere palaguakiñ alako moduan gozatu eta eskuratu zuen, non galai aek gure santuaren pazientzia eta biguñtasunez menderaturik, agertu zioten gero Franziskori beren amorio eta estimazio guzia. 1202garren urtean egiñ ziran pakeak bi uri etsai aen artean, eta Franzisko eta bere lagunak iritxi zuten osteria libertadea.

Emen bukatzen da Franziskorentzat bizitza mundutar eta iskanbillaizkoa, santuak berak *pekatuzkoa* deituko diona negar samiñak egiñaz zabarkiro igarotako urteakgatik, eta Jainkoari eskerrak emanaz, atera zuelako millagroz munduko perilletatik.

XVI eta XVIIgarren eunkiko izkribatzallean adigarri estuegian arturik Santuaren itz oek, *Nere bizitza pekatuzkoa*, uste izan dute S. Agustiñen gisako bizitza galdu bat eraman zuela, ura bezela Jaungoikoagana biurtu zan aurretik. Baña iritzi au da utsegite gorrotagarri bat, denbora artako kondairatzallean berak desegiñ zutena. Guziok ao batera diote, ill zan arteraño gorde zuela bataioko grazia, eta Fr. Leonek aseguratzen digu, millagroz au jakindu zuela. Amets batean, dio, «ikusit nuen gure Aita doatsua zegoela mendi tontor batean, lorategi baten erdian, lirio ederra eskuan zeukala, eta galdeturik ikuskera ark zer esan nahi zuen, zeruko itz ots batek erantzun zidan, ezen, lirioak aditzera ematen zuela Franziskoren garbitasun aingerukoia». Aiñ itzal aundiko sinitsgaiak agertzen digu zer lekutan dagoen Bernardonen Semea Santuen artean.

Asko dira duda gabe zeruan dauden anima doatsuak, baña guziak egiaz berezi litezke bi salletan, S. Juan eta Santa Marta, au da, beti garbi gorde izan ziran animak batean, eta S. Pedro eta Santa Maria Magdalena, au da, penitentzia egiñ bear izan zutenak bestean. S. Franzisko lenbiziko sallekoa da, eta bere testamentuan aitortzen badu gazte denbora munduko erakeria eta zirtzillkerietan alperrik galdu zuela, aditzen da itz egiten duela Santuak oi duten moduan, zeñak negar egiten duten lenagoko utsegiteakgatik ezezik, alperkeria eta epeltasunean egon ziran denboragatik ere.

Alakoak izan ziran, itz gutxietan, S. Franziskoren aurtasuna eta gaztetasuna.

Zer poza sentitzen duen bidelariak, gau illun eta ekaitzsuaren ondoren egun sentiaren aurreneko argi errañoak ikusten dituenen! Alakoa, eta are atsegiñtsuagoa da guk sentitzen deguna, noiz eta gure denborako billaukeri eta gaiztakeriaz azturik, arkitzen geran ikusten pensamentuarekin, nola agertzen diran Eleizaren zeru urdiñ eder orretan zintzilik Jaungoikoak jarri zituen argikari aundi oriek, «santuak» deitzen diranak. Asisko Patriarka da argikari oetako, benturaz denbora aetako guzien artean palakariena eta argitsuena. O zein atsegiñtsuak diran beraren jaiotza, aren seaska inguruan gertatutako mirariak, aurtasuneko garbitasuna, eta gaztetasunean egindako egikari jostalluzkoak Jainkoaren eta pobeenganako amorioarekin aín markatuak zeudenak! Aldeaurrez somatzen degu izar onek igaroko dituela Jainkoaren eskuak señalatuko diozkan bideak ibillera guziz azkarrarekin; baña zeru urdiñ orretan agertu, eta bere argi diztiazalleak zabaldu baño len, zalantzan ibiliko da, eta gogor egingo dio Jainkoaren deiari ere; eta ondorengo berezitan ikusiko degu nola gertatu zan animaren eta bere Egillearen arteko gerra luze eta beti berri-tua, onen gora-berak, gerra, zeñean Jaungoikoa dan garailari, eta Franzisko zorioneko garaitua.

Ilgarren Bereziara

*Franziskoren on-biurrera. Erretiratzen da arzulo batera.
Bisitatzén du Apostoluen obi edo sepultura. S. Damiango
estañp-imajiña. Franzisko Obispoaren tribunalean.
(1206-1207)*

Franziskok itsatsia zeukan oraindik biotza munduarekin eta bere zorakeriakin. Jaiera au kulpagarria ezpazan ere, perill egiatzko bat zan aren animaren betiko zorionerako, eta eragozpen bat Jaungoikoak argan zeuzkan asmoetarako, zeñezaz baliatu nai zuen bere miserikordiak agertzeko. Eta nola eragozpen oek eten edo urratu bearrak bai ziran, Jaungoikoak kolpea kolpearen gañean eman zion, alik eta osotoro urratu zituen arte-raño. Perusako katibuera luzeak anima argitu bazion ere, berekin utzi ziozkan lenagoko lilluramendurik geienak, eta ala ez al zan itzuli bere erri-
ra, Jaungoikoak bialdu zion beste prueba bat, edo obeto esateko, grazia berri bat, samurtu erazotzeko aren biotza beraren goiargitarako; grazia au izan zan sufrimentua. Gaitz luze eta gogor batek iduki erazi zuen oatua eta ekarri zion bakartasunik aundiena, eta desgraziarekin asitako lanari bukaera emanik, desegiñdu ziozkan bere atzeneko lilluramenduak. Indarrak egiten zerbait asi zizaiozkanean, atera zan erritik makillaren anparoa kanpoko aireak artzera. Baña arriturik gelditu zan ikustean etzute-
tela poztutzen aren biotza ez kanpo zoragarri aek, ez ordeka laboretsu aek, ez eguzkiaren sarrera ikuskarri, mendi tontorrak erretzen dituela dirudienak, ez illunabarreko ipar aize gozo, erdi sendatuak indartzeko aín protxugarria danak; kontrara, guzia iruditzen zizaion tristeza, illuna eta otza, ikusiaz animako begiakin munduko gauzen ezereza eta Jaungoikoaren betiko edertasuna. Bere barrunbean sentitu zuen gauza bat, arteraño ezagutu etzuen, iguiña, despreziatu zuen lenago geien maitatu zuena, eta iduritu zizaion lenagoko bere bizitza, arrokeria utsa baizik izan etzala. An sentitu zuen biotz mugida bizi bizia izan zan, baña aisa pasa zizaiona. Biotzean lo bezela zeukan aundi-naia suspertu zizaion sendatzearekin batean, eta griña bizizko gazte au laister itzuli zan lenagoko gogoetara, ondo jantzita zaldun ibillera probaketara, alatan non, esan zite-

kean Franzisko Jaungoikoak zion amorio berezitik igesi zebillela. Eiaka zijoan, bada, gure zorionaren etsaiarengana, batere gaitz pensatu gabe para zezaiozkean lazoak, arako mundu, Ebanjelioak gaiztotzat daukanak, gu errazago galtzeko itxutzen, engañatzen eta palakatzen gaituenak.

Gizonaren berezko argaltasuna ezagutu eta dakienak nolako indar alaideak egiñ bear izaten dituen Jaunak anima bat osoro menderatzeko, ez da arrituko kriaturarenganonz itzulera oezaz, kontrara, arritzeko bide geiago izango luke ala ez izatera, zergatik justu bat bakarra izandu zan izatez pekatu gabea, eta beñere erori etzana, eta ura da Jaungoikoaren Semea; eta emakume bakarrak etzuen beñere graziaz pekatu rik txikienik egiñ, eta zan Maria, Salbatzallearen Ama eta gure Bitartekoa deitzen dioguna. Osterontzeko kriaturak dakarte berakiñ jatorrizko pekatua, eta guziak, grazia txit berezi bat ez dutela, sentitu dituzte gaitzerako griña makurrak, eta erori dira, azken garaipena iritxi baño len, baño beñi altxa ziran zekero, garbitu dute arrigarriri «beren bizitza pekatuzkoa», irau dute obra onetan, eta eriotzak atxitu dituenan izandu dira koroatuak.

Etzan Franzisko zaurit-ezgarria eta utsegite gabea, munduarekiñ lotua zeukan lazoa, bere burua agertu naia baizik ezpazan ere, lazo au etzan eten erraza, eta etzuen oraindik eten. Munduko uts eta txeakeri, gazteen biotzak anbesteraño lillurutzen dituztenak, bere begien aurrean jarririk, bazirudien esaten ziotela S. Agustiñi konbertitu zan aurrean bezela: «Betiko agur egiten diguzu? Zer bada? Ez gera geiago zurekiñ egongo? Gaurdandik onelako eta alako gauzak betiko debekatuak izango dituzul!».

Baita ere menderatu nairik oiturak ematen duen indarrekiñ, ixekatuaz esango zioten: «Uste dezu biziko al zerala gu gabetanik?».

Franzisko etzan benturatzen lazo biguñ aek urratzera, baño aiatu degun pasia ura ezker, are eta geiago bateratu zan Jaungoikoarekiñ, eta bere senide maite, pobreen miseriarekiñ. Arkiturik egun batean gerra gizon noble bat gaizki jantzia, argan ikusi eta amatu zuen Jesu Kristoren pobreza, eta errukiturik, erantzita eman ziozkan bere soñeko ederrak, larruak estaltzeko. Jaunak nola ez baiduen utzitzen obra onik bat ere sari gabe, bialdu zion arratsean amets misteriozko bat. Franzisko arkitu zan bat batetan jauregi aundi batean, zeña zegoen gurutzearen señalearekin markatutako arma mota guziaz betea, eta galdeturik norentzat ziran armak eta jauregi ura, itz ots batek erantzun zion: «Zuretzat eta zure soldaduentzat».

Egun sentian jaiki zan amets artzaz arriturik, eta konfianza osoa Jaungoikoaren aginduetan jarririk; baño nola baizan oraindik asi berria Jainkoaren bide misteriozkoetan, buruan etzerabiltzkian jazarre aundi eta

garaipen ospatsuak baizik. Eta egiaz, orduko aldekoiak laguntzen ziozkanen bere esperanzai eta gerra gauzetarako zeukan gustoari.

Zan 1206garren urtea. Berritu zan Guelfo Jibelinoen arteko anziñako despita Italiako eguerdi aldean, nun Brienako Konde Gautier IIIgarrenak Italiako lokabetasunaren buru egiñik, kendu nai zion Federiko IIgarrenari bere mendean zeukan Napolesko erreinu ederra. Italia osotero lokabe edo besteren uztaipetik libre ikustea nai zuten guziak zeuzkanen bere alde. Franzisko txit gogotik bildu zizaion, eta etxe-koai agur egiñ, eta adiskideai beñi eta berriz esanik iritxiko zala kapitana aundi bat izatera, joan zan prestamen ederrakin eta lanza eskuan bere serbitzuak eskeiñtzera denbora aetako gizonik nobleenekotzat zegoen Brienako kondetari.

Jaungoikoak norbaiti biotzera deitzen dionean aditzen ezpadio, alde egiten du ez geiago itzultzeko. Baña kontrara aditu eta obeditzen badio, obeditzeko moduan utsegingo balu, berak gaztigitzen dio, baliatuaz onetarako mundu onetako bideaz edo mirarizko siñaleaz, argitzen eta giatzen du eskutik artuta bezela. Orixe gertatu zizaion gure zaldun gazteari. Bidea utsegiñ zuen, eta mundutik alde egiñ bearrean, zijoan beragana, orduan Jaunaren Probidenziak artu zuen bere kontura, eta millagro baten bidez aldatu zituen aren asmoak, erakutsiaz zer egin bear zuen. Lurreratu zuen, bada, Franzisko Espoletoko bidean, Damaskokoan Saulo lurreratu zuen bezela, eta adierazi zion beste ikusketa batean, lenbizikoan esan nai ziona. Loxustan zegoela aditu zuen zeruko itz ots bat ziona: «Franzisko, nork eman dizakezu sari ohea, nagusiak edo serbitzariak, aberatsak edo pobreak?» «Nagusiak, aberatsak» erantzun zion. «Zergatik, bada, alde egiten dezu nagusi eta aberatsa dan Jaungoikoagandik, billatzeko serbitzaria eta pobrea dan gizona?». Eta Franziskok orduan: «Jauna, zer nai dezu egiñ dezadan?». «Zuaz zere errira, esan zion itz otsak, bada zuk izan zenduen ikusketak, gauz espiritualak ditu adierazten. Ez gizonak, ezpada Jaungoikoak egingo du zuk oik kunplitzeko modua».

Franzisko, Sauloren gisan makurtu zan Jaunaren borondatera. Onen erantzuera zan Apostolu aundiarenaren modukoa, eta saria izango da alako; ura bezela izango da ere Eleizako argia, desegiño ditu mundua inguraturik daukaten illunpeak, eta fedegabeen oituretara biurtu diran kristau errietara eramango du itzaltzen ez dan Ebanjelioko argia.

Emen batek ez daki zer geiago miretsi, edo Jaungoikoaren jakin-duria, gogoratzean nola enpleatzen dituen bere perfezio guziak anima bat beretzat irabazteko libertadea kendu gabe, edo galai zaldunaren obediencia azkarra, bada kentzen du bereala gerritik ezpata, eta utzitzen

ditu buruan zerabitzkian ots aundi naieko ametsak sartzeko Kristoren soldaduzkan.

Egun sentian Franzisko, utzirik aurrera joateari, irten zan Espoletotik eta itzuli zan Asis bere errira, jendeen esamesak ezertan artu gabe, eta osotoro erabakia Jaunaren borondatea egiteko. Bere lagunak etorrera aih̄n ustekabeokarekin arritu baziran ere, atsegiñ artu zuten eta nola etzuten batere sospitxarik, erregutu zioten izan zedilla pesta giari, lenago bezela. Egiñ zien beti bezelako arrera ederra, eta bilduerazi zituen azkenekoa izango zuen pesta batera. Eman zien bazkari aundi bat, baña aren ezpañetan ozta ikusi zan farra irririk, biotza zeukan askozaz gorago. Bazkal ondoan guziak irten ziran, eta bazijoazen parraz eta jolasian karrikak barrena, eta Franzisko pestako errege, zerraikien aginte zigorra eskuan zuela, eta anima pensamentu aundietan murgildua zeukala. Une artan jarri zizaion begietan zeruko ikusketa bat, eta inguratu zuen aih̄n argi gozo eta indartsuarekin, non, geratu zan ez itz eta ez mugida gabe. Eta gero au guzia konfessoreari kontatu zionean esan zion, eze, denbora artan gorpuz guzia txe txe egiñ izan bazioten ere, etzuela deus sentituko; anbesteraño zeukan anima Jaungoikoarenganatu! Lagunak ikusi zutenan deskantua, korrika joan zitzaiozkan, baña laister etorri zizaion kontua, eta orduan beren jostaketai zerraikatela, galdetu zioten ixeka gisan, ea zertan egon zan pensatzen. «Edo ezkontzera al zoaz?». «Bai, erantzun zien, eta nere emaztea izango da aih̄n ederra, aberatsa eta noblea, munduan parekorik egundaño izandu ez duena». Eta ori esatean gogoan zeukana zan Ebanjelioko Pobreza, bere aurreneko senarra Gurutzean ill zan ezkerro, alargun zegoena. Auxe zan aren Esposa, Espiritu Santuak agertu zion edertasun paregabearekin; esposa misteriozkoa, anbeste denboran gizonak despreziatua, zeñarekiñ zijoan bateratzera Franzisko urrateziñezko lazo sagraduakiñ, egiten zuela bere lagun bakarra, dama eta erregiña.

Agur egiñ zien betiko munduko arrokeriai, eta etxeko lanbideak al zuen guzia utzirik, billatu zuen bakartegi bat, ikasteko an nola iritxi zezakean Jaungoikoaren amorioaren perla preziosoa, zeñarekiñ betetzen zituen bere animako deseo aundienak, Jaunaren borondatearekiñ batean; zergatik gizonak graziaren mugida gozoetan, desgraziaren kolpe gogorretan bezela, sentitzen du lagun artetik alde egiteko premia, osoro meditaziora emateko, zeña dan gauza bat santu bakoitzaren bizitzan ikusten dana, eta ala, munduko izatez gaindikako gauzen gobernuan Jaungoikoak segitu oi duen legea da; baldiñ Jaungoikoak aututzen badu anima bat, santu miragarria bera egiteko, bereizten du mundutik eta darama leku bakar eta iñork ez dakienera, beraren itza arretaz aditu dezan; bada tur-

moi gisako ujua egiñgo baliokere, ez lioke adituko munduko arazo eta iskamillen artean.

Inguru artako arzulo batean arkitu zuen Franziskok ain deseo zuen bakartasun eta ixiltasuna, eta an zeramatzkian egun osoak Jaungoikoari negar samiañakiñ eskatzen, arrokerian alperrik galdutako denbora barkatu eta giatu zezala onerako bidean. Utzi dezaiozun S. Buenabenturari kontatzen, nola pagatu ziozkan zeruak anbeste errege eta orazio: «Besteetan baño orazio irazekiagoan eta osotoro Jaungoikoagan pensatzen zegoen egun batean, agertu zizaion Jesu Kristo gurutzean josia, eta ikuste utsarekin aren biotza oñaze-amorioz desegiñdu zan, eta alatan sillatu zizaion Pasio santuaren oroipena, non ordutandik eziñ pensatu zuen Jesus gurutziltzatuan malko ugariak ixuri gabe bere bizitzako azkeneko urteetan berak aitortu zuen bezela».

Onerako bidean ere daude saillak, gaitzerakoan bezela. Iru bereizten ditugu batezere S. Franziskoren bizitzan: lenbizikoa, pobrezaren ikusketa, bigarrena Jauregi eta Palazioarena, eta irugarren eta azkenekoa Jesus gurutziltzatuarena, zeñak bukatzen duen aurreneko bietan asitako obra, zergatik onetan, zeruko argi erraiñu gozoez tartetik ikustean Kristo sufritzen, ikusi zuen edertasun, aunditasun eta osande edo perfezio guziaren irudiera, beti bere animan josia idukiko duena eta egingo duen guzia aren antzera egiten alegiñean saiatuko dana. An ikusi zuen santutasuna, Jainko Gizonaren antzekoa izatea baizik ez dala, eta zer moduz iristen dan; kristauaren perfezioa edo on ona izatea, dagoela munduaren despreziotik asitzen dan tratuan, nork bere buruari gerra egitean, bere gurutzeta artu, eta Jesusi jarraitzean. Santuak au ondo ezaguturik, ala egiñ zuen, egundaño atzeratu eta desalaitu gabe. Ordutandik ikusten degu kobazulotik maizago ateratzen dala, bai zeruko gauzen gañean itz egiteko geratu zizaion adiskide bakarrarekiñ, eta bai aritzeko piedade eta miseriordiazko obrak egiten.

Aren atsegiñ guzia egiten zuten gauzak ziran beartsuai dirua, jana eta jantziak ematea, atsekabetuen penetan part-artzea, utzi gabe iñor konsuelorik gabe, apaiz pobreak modu txit onakiñ sokorritzea, eta Sakramentu Santuaren begirunez, utziak zeuden aldareak jantzi eta apaintzea. Egiaz zan beartsuen aita, aita lenena, San Buenabenturak dion bezela. Aita etxean ez zanean, maia betetzen zuen ogiz otorduko denboran, eta galdeturik amak egun batean ea zergatik orrela egiten zuen: «Ama, Jainkoaren pobreakgatik, oek txit maite ditudalako» erantzun zion, aingeru-parra gozorekiñ. Pikak begiratu zion amorio eta atsegiñtasunez, sen-

titzen zuela barrengo poz bat, ama batek egundano sentitu etzuen modukoa.

Obra piadoso oek aĩn bikañak izan arren, etzuten betetzen kristau perfezioaren zeukan irudia, ez ta ere mendetasun eta sakrifiziozko egarri irazekia. Franziskok zeukan guzia ematen zuen, eta bere burua ere eman nai zuen; baña noiz eta nola? Enura eta zalantza onetan zebillela gogoak eman zion joan bear zuela erromerian Apostoloen gorputz-obia bisitatzera, iritxi uste zuelako an pekatuen barkazioa eta zeruko argi berriak, bere dei edo bizi modua artzera erabaki eraziko ziotenak. Joan zan, bada, Erromara, eta belaunikaturik S. Pedoren obi aurrean, egon zan luzaro orazioan gure irakorleak pensa dezatekean arreta eta jaierekiñ; eta altxa zanean oarturik zeĩn eskasak ziran erromesen limosnak Eleiz galant ura egiteko, deadar egiñ zuen esanaz: «Zer! orrenbesteraño oztu da jendeen debozioa, izanik berak Apostoluen Buruaren erlikiak gordetzen dituen Eleiza altxa eta ornitu eta apaĩndu bear luketena besterik ez bezela Jesukristok jarritako Eleizaren zimendu arri dana?». Eta zeukan diru guzia bere zizkutik aterata utzi zuen marmolarrizko obiaren gañean. Andik irureun urtera S. Franziskoren deseok bete zituen beraren seme espiritual batek, Aita Santu Sisto Vgarrenak, emanaz azken esku edo bukaera Eleiz guzietan ederrenari.

San Pedrotik irten zanean ikusi zituen pobre asko limosna eske zuekela, eta aenganaturik trukatu ziozkan bere erropak zarpa zarrenak zeuzkanari, eta eseririk Eleiz atariko eskallera malletan, egon zan egun guzian limosna eskatzen pranzez izkuntzan. Egikera arrigarri onek esan erazi ziozkan Bosuet aundiari itz oek: «Ah! asi da Franzisko gordetzen Gurutzeko erokeria eta Ebanjelioko pobreza».

Bigaramonean etxeronz abiaturik, laister itzuli zan Asis bere errira, nun itxedoten zion Jesu Kristok agertzeko bere borondatea artu bear zuen bizimoduaren gañean, eta grazi berezi bat egiten ziola, agertu zion, izanaz bera erakusle eta giari zerurako bidean. Zorioneko ikasle onek, bere aldetik arretaz jarraitzen zien maixuen maixuaren ikasbideai, eta jakiñik ez dala ondo Errege aundiaren ixill gauzak azaltzea, etzizozkan iñori agertu bere konfessore eta anima giari Asisko Obispo Jaunari baizik.

Goiz batean Asisko murruetan pasean zebillela, Jaungoikoak gogargiturik sartu zan San Damiano Eleiza zar eta arrakatu, erortzeko zorian zegoenean. Etzan iñor arkitzen bertan, eta belaunikaturik Jesus gurutziltzatuaren kuadro eder baten aurrean, esan zuen iru bider, gero aĩn maiz esan oi zuen orazio au: «Jaungoiko aundi gloriar bete, eta Zu, nere Jesukristo Jauna, entzun itzatzu nere errekuak eta argitu nere adimentua.

Indazu fede bizi, esperanza sendo eta karidade osoa. Egizu, nere Jaungoikoa, zu ongi ezagutu zaitzadala, ez dezadan beñere obratu zuk argitu, eta zuk nai dezun erara baizik».

Otoitz au egiñ bitartean, amorioz beterik eta negar malkoak zeriozkala zegokion begira Salbatzallearen imajiñari, eta ona non bat batetan Kristoren abetik aditu zituen iru bider itz misteriozko oek: «Altxa zaitetz, Franzisko, eta konpondu ezazu nere etxea, bada ikusten dezu erortzera dijoala». Gure Santuak etzezakean dudatu itz ots ura zerutikan zetorrela, eta ikaraz beterik egondu zan mugida gabe piskatxo batean, gizon eroriak berezko gauza du, alabaña, Jaungoikoari bildur izatea. Laister beregandu zan, eta Jaungoikoaren agintea ondo ezaguturik, irten zan kunplimentu ematera. Eleizako atean arkitu zuen bertako apaiza, eta zeraman zizkua emanik, esan zion: «On Pedro Jauna, ar beza diru au Jesus gurutziltzatuaren aurreko lanparan argia jartzeko». Eta aren errespuestari itxedon gabe, itzultzen da etxera, artzen ditu balio aundiko tela-pieza batzuek, eta aberean igorik, badijoa Foliñora, saltzen ditu zaldia eta telak, eta egiñdako tratu on aren dirua ematen dio S. Damiano apaizari.

Apaizak utzi zion Franziskori egun batzuetan Eleizan egoten, erre-gutu zion bezela, baña nola bildur baizizaion Bernandonen aserrearri, etzion ofrenda edo limosnarik artu; orduan Santuak, lurreko autsari anbat kaso diruari egiten zionak, desprezioz bota zuen Eleizako leio batetik.

Jaungoikoarengana benaz itzuli, eta osotoro eskeintzen zaion animak, pensa dezake bere kontra altxako zaizkala mundu-infernuen indar guziak, zeruko Maixuak esana daukan bezela: «Nere izena dala bide gorrotatuak izango zerate» (Math. X, 22). Persekuzioa da Kristoren jarraitleen saria eta onra, eta onra berri au etzaio paltatuko noski Bernandonen semeari, etortzen zaiola aurrea bereetatik.

Zerbait denbora bazan Bernandon zebillela bere artu-emanetan Asistik kanpora; eta etxera itzultzean, ez al zuen jakindu bere semearen portaera, egiten zituen limosnak, eta guziaz gaiñ, artu zuen bizi modu berria, non aserre bizian sartu zan, eta etxeko batzuek lagun arturik, joan zan San Damiano Eleizara. Aren pauso otsak eta uju keñadazkoak aditurik, gure gazte senzilloa, alako gauzetara oraindik oitu gabea bezela, bildurtu zan, eta bere burua gordetzeko joan zan apaizaren oe-gelara, eta aurrekoetatik datorren esatera batek dionez, Bernandon gelan sartzearekin batean, Franzisko itsatsi zan paretean, eta ala iges egiñ zuen millagroz aita aserratuaren begietatik.

Aita eleizatik irten zanean, Franzisko joan zan ostera Jesus gurutziltzatu agertu zizaion arzulo artara; toki aren berri iñork etzekien etxeko

morroi batek baizik, zeñak eramaten zion ezkutuan bizirik irauteko ozta bear zuen janaria. An egon zan illabetean otoiitzean, Jaungoikoari argitasun eta laguntzak eskatzen, eta gorputza penitentzia latzakiñ eskuratu eta ildurutzen, bere gogoan San Damiango Kristoren itz misteriozkoak erabili, eta Jaungoikoak beragandik zer nai zuen jakiteratzen zan bitartean. Deabruak sumiñdurik, eskuetan zeukaten ura iges egiten zielako, askotan joan zizaiozkan an zeukan pakea galeraztera, eta gerra bizi bat egiñ zioten itzulierazotzeko ostera ia utzia zeukan munduaren uztarriperera. Orain oroitueraizitzen ziozkaten geiena palakatu zezatekean gauzak nola ziran pestak, bera giari edo errege zala egiten zituzten gau-billera atsegiñgariak, gauza jakiña izanik onelako oroipenak zenbat dezatekean ogei urteko galai baten biotzean; orain meatxatzen zuten arpegia itxusitu eta gorputza elbarrituko ziotela; Franzisko orde, etzan erori sare oetan, ezpada egon zan irmo eta sendo egiñ ziozkaten eraso guzietan. Azkenik erretiro artatik irten zan bere etsaiari arpegiz arpegi gogor egiteko, soldadu batek indar berritzen danean, armak ostera artzen dituen bezela asitako gerrari alimo geiagorekiñ jarraitzeko. Sartu zan Asisen arpegi ubel zimurtuarekiñ, begiak erreak ixuritako negar malko ugariakiñ, baña ez bildurti eta eroria, ezpada biotz aundi eta bulardetsuarekiñ Kristoren zaldun portitiz bati zegokion moduan. Jendea, itxura artan ura ikustean, geratu zan arritua, ixilik eta kupitua, baña nola baidan itxas bagak beziñ mudakorra, laister asi zizaion ujuka, parra eta burlaz isekatzen, arri eta lur tiraka, lenago ainbeste naitasun agertu zion, eta txaloka artzen zuen ari berari. «Txoratu da!» zioten guziak, eta, gauza arrigarria! bere adiskideak ziran ixekatzer aurrena joan zizaiozkanak. Baña Franzisko zijoan soseguz infernuko iskamilla artan, aen garraxiai erantzuten ziela ixiltasunarekiñ, injuriei barkazioarekiñ, eta gorrotoari bere karidade irazekiarekiñ. Erotua zegoen, ez aek uste zuten bezela, ezpada gizonak salbatu zituen gurutzeko erotasunarekiñ.

Denbora asko baño len jakindu zuen Bernardonek gertatzen zana, eta berri ura izan zan berarentzat labana ziskateko bat bezela, eta ala izan bear zuela edozeñek ezagutu dezake: zergatik, zein guraso da bere semea jendeen parragarri ikusita ontzat eramaten duena? Bernandon, bada, joan zan plazara, ez Franzisko jende aen artetik gorde eta libratzeko asmoarekiñ, ezpada berak *eskandaloa* deitzen zuena ebakitzeoarekiñ. Arrabiz beterik eta arpegia suturik ezarri zizaion Franziskori, otsoa arkume gaxoari bezela, eta ezeren begiramentu gabe kolpatuaz eta lotsagabekeriak esanaz, agindu zion utzi zezala alako erakeria, eta ikusirik etzala biguñtzen ez keñada eta ez errequetara, eramane zuen etxera, eta sarrerazi eskallerapean

zegoen gordarte txar batean, esanez, etzuela andikan libratuko, alik eta bizimodu ura mudatzen etzuen bitartean. Eta Santuaren lagunak au kontatzean diote, gogortasun oek guziak etzutela serbitu, santuaren birtutea sendotu eta argierazitzeko baizik. Aitaren injuriei erantzuten zion ixiltasun eta pazienza aundienarekiñ, zeren uste zuen zorionekoa zala justiziatatik sufritzen zegoenean, eta bere deseo bakarra zan Jaungoikoaren naia egitea, argatik aitari askotan esan bear izan zion Apostoloak Jerusalemgo agintariari erantzun ziena: «Obea da gizonai baño Jaungoikoari obeditzea».

Oraindaño eztegu egiñ, gertaera au Santuaren denborako kondairatzalleak dioten bezela kontatzea baizik, baño badago emen puntu bat ukitu ez deguna, eta argitzea txit konbeni dana. Ona emen, *Zertan da kargu artzuekoa Bernardonen portaera, eta zer erantzuki danka gertaera aetan?* Emango degu gure iritzia llanoro, alde batera baño bestera geiago makurtu gabe kondairatzalleari dagokan eran; eta ala diogu, Bernardonen gaizkia dagoela bere semearen bokazioari setaz eta bidegabekiro eragozpenak jartzean. Bokazioa! au da itz kristau bat esan nai duena «zerutikako deia», da itz bat giza-bizitzaren misterio ezkutatuenetakoa gordetzen duena. Jaungoikoak ematen du, eta naiz izan dedilla munduan geratzekoa, naiz erlijioan sartzekoa, gauza bearra da berari obeditzea. Dei oni ondo edo gaizki erantzutetik dator gure betiko patua beste munduan, eta emen jendeen arteko pakea edo naspilla, zoriona edo gaizki izatea. Giza-elkartasuna ez da martizti bat, nun gerrari bakoitzak gorde bear duen Jaungoikoak para dion tokia? Eta toki au utzitzen bada, zer besterik itxedon bear degu naspilla eta elkarren arteko konpondu eziña baizik, egungo egunean geron begiakiñ zorigaiztoan ikusten degun bezela? Gai onetan gurasoak Jaungoikoaren laguntzalle eta ordeko batzuek baizik ez dira, eta ala eskubide eta egiñ bear bat bakarra daukate, zeña dan, giatu eta probatzea beren semeen deia, eta bein ezagutu ezkerro, lagundu bear diote, ala bear bada, baña ez kontra egiñ egundaño. Franziskorena ezagutua zegoen, Jaungoikoak alabaña argiro agertu zion, esan zionean San Damiango Eleizan: «Franzisko, zoaz, konpondu ezazu nere etxea, bada erortzera dijoa». Gure Santuak obeditu zion, bear zuen bezela, eta bere aita gelditzen duenean, zeruko deia aintzakotzat artu gabe, eta itxian sartzen duenean, aren bizimodu berria familiaren desonra dalazko apukoarekiñ, zeru lurretako Jaun eta Jabeari kentzen diozka bere eskubideak, argatik kondairak konzienziarekiñ batean kondenatzen du aita, guraso eskubideaz gaizki usatu zuelako. Gañera, zer erokeria, Jainko guzieldunaren borondatearen kontra joate! Despita aiñ desberdiñ onetan Bernardonek bentzutua izan bear zuen, eta ala izan zan.

Eztakigu zenbat denboran egon zan Franzisko itxian (badirudi bi illabete bezelatsu), baña bai libratzeko zer moduz baliatu zan Probidentzia.

Franziskok zeukan trataera gaiztoarekiñ anbat sufritzen zuen Pikak bere ixillean, eta ama izateak ematen zion eskubidearekiñ saiatu zan pakeak egitera aĩn maite zituen bi persona aen artean. Bernardonengandik asi zan aurrena, baña onek etzion aditu nai izandu ere; etzuen orregatik esperanzarik galdu, eta zuzendu zan presoarengana. Senarra etxean etzan egun batean sartu zan semearen ziegan, eta jolas aldi batean saiatu zizaion alegiñ guzian, arren, biur zedilla lenagoko bizimodura. Artarazitzeko enpleatu zituen ama kariñoso batek dakitzian bide guziak, baña aren negar, palagu eta losentxa guziak izan ziran alperrak; bada amaren soma al guziari preso santuak aurkaratzen zion Jaungoikoaren borondatea, San Damiano imajiña millagrozkoaren bidez agertua.

Azkenik Pikak ezagutu zuen arako Jaungoikoak emakumeai eman dien argi bereziarekiñ, Franziskoren bokazioa zala zerutikakoa eta egiazkoa, eta beregan pensaturik zeĩn gaizki egingo zuen baldiñ bazijoan Jaungoikoaren kontra, artu zuen preso libratzeko asmo zentzuzko beziñ arrisko aundikoa. Ebaki ziozkan lotua zeukaten lokarriak, idiki zion presondegiko atea, eta laztan gozo bat emanik utzi zion libertade guzian jarraitzeko Jaungoikoak deitu zion bidea.

Pikak egiñ zuen ori ama, eta ama kristaua zan bezela. Franziskok bere libertadeagatik eskerrak eman ziozkan Jaungoikoari eta amari, eta itzuli zan bereala San Damiano Eleizara. Bernardonek etxeratzean, aserre bizian eraso zion emazteari, esanaz: «Zergatik askatu dezu zure semea? Ez dezu ikusten bere eman geiegiakiñ ondatzen, eta bere erokeriakiñ desonratzen gaituela? Nerau joango naiz aren billa, eta erakarriko det etxera, edo erbestetua izango da». Eta au esanda bereala, joan zan San Damiana. Eta munduan ondo ikusia izateagatik gastu aundi eta alperrak egitea ontzat eman ezezik, Brienako kondearen mendean gerra egiteko luju aundiko tresnaz zaldia ornitzea Franziskori gogo onez utzi zion aita onek berak, eziñ eraman zuen bere semeak Jaungoikoarengana biurtu zanean, aren serbitzuan iraun eta limosnak egitea.

Gure santuak txanda artan etzuen iges egiñ, aurreratu zizaion aitarengana, eta aditurik eman ziozkan espak, erantzun zion errespeto aundiarekiñ: «Utzi itz gogor eta keñadak, bada ez didate mellarik egiñ bear; erabakia nago sufritzera guzi guzia Jesu Kristogatik».

Aitak ikusirik aren biotzeko irmotasuna zala itxas bagak desegiten dituen arroka bezelakoa, etzuen pensatu saldu ziozkan tela eta zaldiaren balioa kobratzea baizik, eta billaturik an Franziskok leiotik botatako dirua,

bereala artu eta atera zan penaz eta sumiñdurik, uste zuen anbat iritxi etzuelako. Etxera bidean gutiziak gogoraerazi zion beartu bear zuela Franzisko utzierazotzera legez tokatzen zizaion seni-parte, eta tentazio oni leku emanik, deitu zuen Juezetara, eta oen barruti edo mendekoa etzalako, Asisko Obispo Jaunaren aurrera.

Gido Sekundi orduko Obispo Jaunak deitu zion bere Tribunalera; eta aditzera ematera joan zitzaienai, esan zien: «Bai, ni joango naizaio Obispo Jaunari, bera dalako animen aita eta artzaia». Obispoak Franziskoren birtuteen berri lendikan bazekien, eta artu zuen juez gogor baño obeto aita biguñ batek bezela, eta esan zion: «Ene seme, aita oso aserratua daukazu, itzuli zaiozu bere dirua. Para ezazu konfianza Jaungoikoagan, zabilza zuzen, eta ez izan ezeren bildurrik, bada Jaungoikoa izango dezu laguntzalle, eta emango dizu Eleizaren onerako bear dezuna».

Itz oekiñ alaiturik, altxa zan Franzisko, eta Espiritu Santuak goiargituta bezela, erantzun zion onela: «Jauna, guzia biurtuko diot aitari, baita jantzita daramazkidan soñekoak ere». Eta beste gela batera joanda erantzi zan, eta gorputza zilizio latz utsarekiñ estalia zeukala, bota zituen arropak Obispo Jaunaren oñetara, begira zeudenak ikaratzeraño deadar egiñaz: «Entzun eta jakiñ, oraindaño Bernardoni deitu diot aita, baña gaurdandik agitz goitik esan dezaket: Aita gurea, zeruetan zaudena, zuzen utzi ditut nere ondasunak, eta para nere esperanzak».

Pasarte arrigarri aren testiguak biotz aunditurik negar egiten zuten, Obispo Jauna ere kupitu zan, negar malko lodiak begietatik ixurtzeraño, eta kataberatik jetxirik, estali zuen bere mantuarekiñ, idukiaz laztandua denbora luzean. Sakrifizio aĩn aundi onetatik ezagutu zuen Pikak bezela, Jaungoikoak giatzen zuela gazte ura oi ez bezelako bideetatik, eta aditzera emanik biotza irabazi ziola, aseguru zion bere laguntza guzia.

Ekarri zioten Obispoaren morroi zegoen baseritar baten kapusaia, Franziskok artu zuen esker onez, eta gañean morteroarekiñ gurutzera egiñda jantzirik, aldendu zan andik, guzia utzita, danik pobreena baño iñor baño alegereago, Jaungoikoa beste anparu gabe, Jaungoikoagan bestetan esperanza gabe, eta Jaungoikoaren amorioz emango ziotena beste gabe. O zer malkirot edo galera ederra egiñ zuen orduan merkatari onek! Ongi merezitua zuen aren izena itzkribatua izan zedilla Ebanjelioko beartsueneren artean, bizitzeko geroztandik Jaungoikoaren Probidentziako ondasunetatik. Au gertatu zan 1207garrengo apirillean, Franziskok ogeita bost urte zituenean.

Andik lareun urtera erakai berak ekarri zuten beste gertaera bat kon-tatu degunaren txit antz aundikoa, eta nola serbitzen baiduen gure iritzia-ren argitasun geiagorako, esango degu gertatu zan bezela. Beste S. Franzisko bat, S. Franzisko Saleskoa, otxana, maitagarri eta zelotsua gure Asiskoa bezela, oraindik apaiz ordendu berria, bialdu zuen on Klaudio Garnier Jinebrako Obispo Jaunak Chablesko misio arrisku aundikora. Beraren aita Boisy jaunarentzat izan zan berri au erio kolpe bat bezela; eta ikusirik eziñ bentzutu zuela misiogille gaztearen irmotasuna, eta eziñ etsi-rik bera gabe egotera, eraman zuen ere Obispo Jaunarengana, eta aren aurrean belaunikaturik, itz kupigarrienakiñ esan zion: «Jauna, nere etxea-ren esperanza eta nere biziaren eta zartzaroaren poza dan seme au nai izan det apaiz egiñ eta izan dedilla konfesore, au da, Ebanjelioaren gor-detzalle guztiz leial bat, baña eziñ det eta ez det nai martiri izañ dedin, eta bialdu dezala berorrek arategira larrutzerara dijoan bildotsa bezela». «Oroitu zaitez, erantzun zion Obispoak, biok S. Franzisko Asiskoaren izena daukazutela, eta begira ez dezazun beartu zure semea bere patroï gloriatsuak egiñ zuena egitera, gure aurrean erantzi eta arropak zuri ema-tera, bilotstasun onetan jarraitzeko Jesus gurutziltzatuaren bandera».

Orduan semea auzpeztu zan aitaren oñetan, erregutuaz, arren, bere baimena eman zeiola, baña etzuen iritsi. «Zaude seguru, esan zion, lanbi-de orretarako ez baimenik eta ez bendiziorik, egundaño emango ez dizu-dala». Eta penaz beterik erretiratu zan Salesko bere gaztelura. Baña gero, bere semeak misioetatik atera zituen frutu aundiak aditu zituenean, idiki zituen begiak ezagutzeko beraren bokazio egiazkoa, eta alabatu zuen beste guziak bezela; eta uste degu ori bera gertatuko zizaiola Bernardoni, kondairak gai onetan ezer esaten ezpadigute ere.

Bernardonek eta Boisy jaunak beren semeakiñ egiñ zutena, da gura-so geienak beren semeakiñ egiñ oi dutena. Ez dute ontzat ematen aen bokazioa, nun eta aengan artu dituzten asmoai, edo aekgandik atera uste dituzten irabaziai ez dien erantzuten, berak nai bezela; Jaungoikoa baz-tertzen dute, berazaz oroitzen ere ez dira.

IIIgarren Bereziera

*Legenartsuak. Franziskok konpontzen ditu
iru Eleiza. Santuaren zerutikako deia.
(1206-1209)*

Franziskok, Obispo Jaunaren etxeko pasarte ezkerreko ikusirik bere burua libre eta ezere eragozpenik gabe, billatzen zituen toki erritratue-nak Jaungoikoaren itz otsa obeto entzuteko. Maiz joan oi zan Asis ingu-ruko baso eta mendietara, eta Jainkoaren amorioan sutua zeukan biotz irazekiarekiñ kantatzen zuen pranzez himnoakiñ txandaka, Dabid errege santuaren esker onezko salmo au: «Eskerrak, Jauna, nere kateak urratu dituzulako; ordañez eskeñiko dizut alabanzazko sakrifizioa, eta bedeinka-tuko det zure izen santua».

Bein batean billatu zuten lapurrak, eta galdetu zioten: «Nor zaitu-gu?». «Errege aundiaren aginte eramallea» erantzun zien; «Eroa da!» dea-dar egiñ zuten lapurrak, eta kupida gabe kolpatu ondorean, bota zuten elur-zulo batera, esanaz: «Zaude or, Jainkoaren aginte eramalle ttattarra». Aek alde egiñ zutenean irten zan elur-zulotik, eta pozez beterik, asi zan berriz ere lengo kanta eta errezoetan; eta joan zan limosna billa an aldean zegoen konbentu batera, nun egon zan egun batzuetan sukalde-lan bilu-tsenak egiten. Andik igaro zan Gubiora, eta an ikusirik aurtasuneko lagun batek aiñ mixerri aundian zarpa zar batzuek baizik gabe, kupitu zizaion, eta eman zion erumatarren jantzi bat, au da, tunika motza, larruzko ubala, zapatak eta eskumakilla; penitenziako jantzi onekiñ laister ikusiko degu nola ematen dan Franzisko pobreen serbitzura, baña batezere legenar-tsuenera.

Legenar gaitzak gure denboran ia osoro alde egiñ badu ere, konbe-ni da jakitea zer zan bera denbora aetan kristau errietan.

Gaitz nazkagarri, gorputz guzia sorna pilla odoltsuz betetzen duen au zan orduan kiratsua eta sagradua: kiratsua, kutsatzen zuelako, eta sagradua, Testamentu Zarrean eta Berrian gauza misteriozkoak berak adierazten dituelako. Isaias profetak etzuen irudikatu Mesias, Jaungoikoa legendarrez zauritu eta humildua bezela? Eta Jesusek berak, etzuen iduki

beti legenartsuen errukimantu aundia? Bildurra eta benerazioa, ona emen fedezko denbora aetan kristauak zeuzkaten sentimentuak. Eleizak, ama biguñ eta kupikor onek antolatu zuen errezo berezi eta txit biguña legenartsuentzat. Erregutzen zuen aekgatik, eta zeremoni aetako orazioetan ikusten da eriotzako tristura, eta erlijiozko profesaren alegeranza. Apaizak, *gaiḡki daudenen meza* emandakoan, bedeinkatzen zituen legenartsuak bere serbitzurako bear zituen ontzi eta gañerako gauzak, eta eramaten zuen prozesioan bakardadean bizi bear zuen txabolara. Txabola gañean botatzen zituen iru palakada lur, Kanpo Santutik eramana, legenartsuari esanaz denbora berean: «Ill zaite mundurako, eta jaio berriitu Jaungoikoarentzat». Gero erregutzen zion gaitza eramatera pazientzian, eta Jaungoikoarengana osoro menderaturik, aseguratuz munduko Eleizaren sokorru eta orazioak izango zituela, eta ikusierazoaz zerukoan zeuzkan atsegiñak. Azkenik atean zurezko gurutze bat, eta andikan zijoa-zenak limosna botatzeko kutxatilla bat jarririk, guziak alde egiten zuten. Kristoren piztueraren oroipenean, Pazkuetan bakarrik irten zitezkean legenartsuak kartzela gisako toki artatik, eta ibili libreki erri aundi eta txikietan partartuaz kristauen poz kontentuan. Errukarri aek bazituzten beren konsueloak zeramaten bakardadean, eta bai gozamenduak ere beren oñazeetan. Etzitzaioleten eragozten komulgatzea, komunio santua animen janari dalako, eta ez berezi ere beren emazteakgandik, Jaungoikoak bat-egiñ dituenak gizonak berezi bear ez dituztelako; eta zauri nazkagarri aek ikuste utsak berak aldegitoko zalea ematen bazuen ere, sortuarazten zuen kristauen biotzetan aenganako benerazio gisako gauza bat; eta ala deitzen zitzaien «Jaungoikoaren eriak» eta «Jaungoikoaren pobretxoak». Obispoak zeukaten aen mantenuaren kontua, eta begiratzien zien beren kargu onragarrienari bezela. Fededunak iruditurik aen arpegi ubel ori odoltsuetan Jesu Kristoren arpegi adoragarria, etziran igarotzen aekgandik limosna eman eta aen orazioetara gomendatu gabe. Aundizki eta dama nobleak zeukaten onratzat aen zauriak sendatzea, eta are arrigarriagoa dana, Eleiza bera zan aen serbitzurako zaldun-donzellen billerak egiteratzen zituena, San Lazaroren zaldunena, bere buru maixutzat legenartsu bat zeukana, eta San Juan Limosnagillearen ospitaleko donzellena.

Legenartsuen edo Jaungoikoaren pobretxoenganako jaiera au zabaldu zan ixurria bera bezela sort-aldeetik sart-aldera. Gurutzadeko gerra denboran gaitz au jendeak ondo ezagutua bazeukan ere, Franziskok konbertitu zan aurretik eziñ ikusi zuen legenartsu bat, begiratze utsarekiñ barren guzia irabiatu gabe; eta txit arrigarria da ikustea zer moduz zuzen-

du eta eskolatu zuen gure Jaungoikoak, aren izaerazko ondarkiñetatik altxatuaz bere graziazko erreinua.

Jaungoikoarekiñ izan zituen aurreneko trataerak gertatu ziran 1206garren urtean. Espoletoko ikuskeratikan laixter, eta Obispoaren jau-regiko pasartea baño urte bete lenago, gure santuak aditu zuen, otoiitzean zegoela, zeruko itz bat ziona: «Ene seme, nere naia jakiñ nai badezu, despreziatu eta gorrotatu bear dezu aragiaren aldetik nai eta estimatu dezuna. Eta etzaitezela miretsi santutasunezko bide berri onezaz; zergatik gustokoak ziñituen gauzak, samiñak izan bear bazaizkitzu, miñkaistzat zenzuzkanak izango zaizkitzu txit gusto eta atsegiñezkoak». Denbora asko baño len izan zuen bere Maixu Jainkozkoaren erakustea egiteratzeko egokiera. Asisko ibar zabalean zaldiz zijoa batean, ona non ikusten duen legenartsu bat datorkiola. Ustekabeko topo onekiñ guda bizi bat igaro bear izan zuen bere barrunbean. Lenbizi bururatu zizaiona izan zan andik alde egitea, baño bereala oroiturik egunetik egunera obetzeko asmoa artuta zegoela, eta nork bere burua bentzutzea dala garaipenik aundiena, jetxi zan zaldi gañetik, eta sentitzen zuen goragaleari gogor egiñik, alderatu zizaion eriarri, eta eskuan muñ egiñda eman zion limosna. Berriz zaldigañeraturik itzuli zan ostera legenartsua ikusteko, baño, o gauza arrigarria! aren begiak etzuten geiago ikusi, eta arkitu zan bera bakarrik kanpo zabal artan. «Gizonen Salbatzallea askotan agertu izan da legenartsuen itxuran» pensatu zuen beregan, eta poz aundiarekiñ belaunikaturik, asi zan kantatzen Jainkoaren alabanzak. Orduan sentitu zuen bere burua osotoro mudatua, besterik bazan bezela, eta ala, gertakari aren oroipena ondorengoai utzitzeagatik, bere testamentu edo atzenaiaren aurrenean izkribatu zuen: «Egun ura ezkeroz samiña iduritzen zizadana, biurtu zizadan gozo ala gorputz nola animarentzat». Nork bere burua orrela bentzutzen duenak, mundu guzia menderatzen du, eta aurreneko garaipena osoa danean, geroeneko segurua da.

Alaz guziaz ere, gure santuak etzuen oraindik mundua osoro utzi, bada bere burutzioak eta lurreko interesak eragozten zioten benaz birtutezko bideari jarritzea; baño bere senipartearen errenunzia urrengo urtean (1207) Obispo Jaunaren aurrean egiñ zuenean eman zien libertadea sakrifiziozko eta mendetasunezko deseoi. Ikusi degu nola Obispoaren etxetik irtenda joan zan Gubiora; an bere atsegiñ guziak ziran legenartsuen ospitalean bizitzea, eri errukarriai kontu egitea, oñak garbitu eta zauriak sendatzea, muñ egiñaz danik nazkagarrienak izan arren. Era onetan prestatzen zan animen sendagiñ zerukoizateko; eta Jaungoikoak saristatu zion karidade au emanaz millagoak egiteko doaia.

Ona emen aurrenekoa, eta benturaz egiñ zituen guzien artean bikañena: «Espoletoko probinziako gizon batek zeukan arpegian miñ bizi aiñ izugarria, non artu ziozkan ao eta masallak; alperrik joan zan sendagiñ sonatuenetara, alperrik promesaz Erromako San Pedrorra, miñ bizia gero eta geiago zijoakion azitzen; Franzisko Asiskoaren gañean itz egiten aditurik, artu zuen bera ikusteko asmoa, eta arenganatu zanean, belauniko jarri izan zizaion, Franziskok ordea, etzion utzi, eta besarkaturik, musu eman zion arpegian; eta, o gauza arrigarria! Santuaren ezpañak ez al zioten ukitu, miñ biziak alde egiñ zuen, eta gelditu zan osoro sendatua. Egiaz ez dakit nik gertaera artan zer geiago miretsi, musu emate ura edo sendaera.

Legenartsuenganako jaiera biguñ eta bizia, da Franziskoren on biurra adierazten duen seña berezia, bizi guzian gorde eta bere Ordena guzira zabalduko duena: itz batean esateko, aren ejenploa konbentuetako ormak eta Unbriako mugak igarorik, banatuko da alde guzietara urriñ gozoko likurtaren gisan, pizkortu eraziaz munduan bizi diranen debozioa. Anima asko eta askok jarraituko dituzte aren pausoak, eta Franzisko Luis IXgarrena, Ingalaterrako Enrike IIIgarrena, Isabel Ungriakoa, Anjela Foliñokoa, Katalina Senakoa eta beste zenbat ikusiko dira onratzat daukatela «Jaungoikoaren eriak» sendatzea.

Franzisko, uste danez, etzan egon Gubioko legenartegian illabete baizik, biurtuaz ostera Asisko urira 1207garren urteko maiatzean. Jesus gurutziltzatu millagrozkoaren itzak beti belarrietan zeuzkan, eta bazeritzaion, San Damiango Eleiza konpontzeko eman zizaion ordena kunplitu bearrean zegoela.

Sartu zan bada Asisen, anziñako profetak Jerusalem bezela, eta asi zan predikatzen karrika eta plazaetan Jaungoikoaren aunditasuna eta Eleizaren neke-naigabeak, eta eskatzen ziezten arriak, Jaungoikoaren amorez esaten ziela senzilltasun guziarekiñ: «Arri bat ematen didanak sari bat izango du, bi ematen dizkidanak, bi izango ditu, iru ematen dizkidanak, iru». Arrigarrikoa izan zan uri guzian egiñ zuen mugida; etziran ordea berdiñak guzien sentimentuak; batzuek egiten ziozkaten burlak eta bidegabekeriak, besteak pasatzen ziran kasorik egiñ gabe; eta beste batzuek pensaturik bizi-mudantza ura Jaungoikoaren obra zala, laguntzen zioten beren esku-lan edo limosnakiñ San Damiango Eleiza konpontzen. Esker igualarekiñ artzen zituen limosnak nola injuriak, limosnak Eleizlanak aurreratzeko, eta injuriak bere animaren onerako. Orduan ikusi zan aiñ eroso azitako galai au, obrarako bear ziran gaiak eramaten bere bizkar gañean peoiak bezela. Lan egiten zuen deskantsu gabe, eta nola zeukan

gorputza barau eta penitenziakiñ nekatua, pixu txikienarekiñ makurtzen zizaion. Eleiz artako apaiz on Pedro urrikaldu zan arzaz, eta ezer gitxi bazeukan ere, prestatzen zion eltzekaria illumabarrenetan; Franziskok aurreneko egunetan artu zion, baña gero ziozan bere buruari, etzituela topatuko toki guzietan ark beziñ ongi artuko zuten apaizak; etzala ura berak aukeratu zuen pobreza, eta ala atez ate ibili bear zuela katillu batekin, eta artu ematen ziozkaten kondarrak, eta orrela bizi bear zuela, arako pobre jaio, pobre bizi, pobre ill, eta besteren mandirean bilduta obiratua izan zanaren amorez. Biaramonean asi zan eskean etxez etxe, eta eseri zan karrikan bildutakoa jateko eskaleak egiten zuten bezela. Katilluan anbeste eltze-kondar mota batean ikusteak nagatu zuen, ustekabean begiak itzultzerano, baña oartu zan beziñ laixter bere barrenari gogor egiñik, asi zan jaten gogoz, eta gero aitortu zuen, etzuela izan egundaño jaki gusto-agokorik. Arratsean on Pedrorri esan zion alegere, billatu zuela gauz biltzalle eta jan-maneatzalle bat bestek ez bezela jana prestatzen zekiena.

Oraindik, azkenengo aldiz bederik itz egiñ bear degu Bernandonen gañean, ez ordea beraren onran. Nola ez baizuen ezagutzen graziaren deirik, eta ez gurutzeko erokeria santurik, eziñ eraman zuen iñola ere ikustea bere semea eskale moduan eta jendearen farragarri egiñik. Bidean topo egiten bazuen, alde egiten zion kopeta aserratuarekiñ, eta noizbait biraua ere bota zion. Pensatze utsak biotza naigabetua uzten du! Jaungoikoak etzitzen noski ontzat ematen guraso aren birauak, bada zauritzen zuten biziro semearen biotz biguñ eta kupera anbesteraño non, andikan askoz geroago enuratzen zan modu onetan: «Izandu ditudan eraman bear guzietan, ura izandu nuen samiñena». Pena aiñ aundiaren gozamendurako, agure pobre bat billaturik, esan zion: «Izango naiz zure seme, eta aragiaren aldetik nere aita danak birau egiten diran bakoitzean, zu, nere aita ordekoak bedeinkatuko nazu». Eta agureak gogo onez obeditu zion.

Angel, Franziskoren anaia bakarrak, badirudi gurasoen interesakiñ batean beretu zuela aitaren gogortasuna, ondorengo gertaera onetan ikusten dan bezela. Neguko goizgiro gogor batean gure doatsua arkitzen zan Eleizan otoitzean, eta nola etzeukan eremutarren jantzi txar bat baizik, zegoen otz-ikarak ortzak dardar egiten ziotela. Angelek andik pasatzean, esan zion burlaz aldamentean zeukan lagunari: «Galde zaiozu ea izerdi tanto batzuek saltzen dituen». «Ez, santuak erantzun zion, nere izerdia ez diet nik gizonai saltzen; saltzen diot Jaungoikoari askozaz prezio obean».

Anbeste pruebaren artean Franziskok jarraitzen zion bere obrari, uso tortolak toki bakarrean bere umeentzat kabia egiten duen moduko pozarekiñ, andikan igarotzen ziranai esanaz: «Atozte lanean laguntzera,

bada emen egongo da dama pobreen konbentu bat, zein zuten bizitza santu eta birtuteakiñ onratuko duten Aita Zerukoa Eleiza guzian». Profezi edo aurrez-esan au bete betean gertatu zan andik bost urtera Santa Klara eta bere lagunak San Damiano Eleizan jarri ziranean. Orrela lana eginda, orazio eta pobrea aundienean bukatu zuen 1207garren urtean, eta San Damiano Eleiza konpondu beziñ laister, ekin zion Asisko atietan zeuden beste bi Eleiza konpontzeari. Bata zan San Pedrori konsagratua zegoena; eta nola baizan Apostoluen buruaren guziz debotoa, 1208garren urteari asiera eman nai izan zion Eleiz onen berritzearekin, zeñaren lanak txit denbora laburrean bukatu zituen orretarako bere erritarrak eman ziozkaten limosna ugariakiñ. Bestea zan kapilla pobre eta anziñako bat. 352garren urtean Palestinatik etorritako eremutar batzuek eginik, eta seigarren eunkiaren erditik aurrera praile Benitoak bertan biziturik, deitu zizaion aurrena Santa Maria Josafatekoa, Ama Birjiñaren obi edo sepulturako erliki prezioso bat bertan gordetzen zalako; gero *Porziunkula*, Subasoko Benitoen lurraren partetxo batean zegoelako, eta geroago Ama Birjiña Aingeruena, zeruko agerkerak bertan maiz gertatu oi ziralako. Lenagoko denboretan bertara zijoazen erromesakgatik sonatua izan bazan ere, orduan nola baizegoen osoro utzia, pixkaka pixkaka erortzen zijoan, eta etzuen serbitzen eguraldi gaiztoetan artzai-artaldean estalpetzat baizik. Gure santuak enpleatu zituen Eleizatxo au lenagoko oñean ipiñtzeko, bere zelo irazekiak somaerazotzen ziozkan neurri guziak, eta 1208garren urtearen bukaerarako, iritxi zuen konpondu ezezik lenago beziñ apaiñdua utzitzea.

Konpondu zituen iru Eleizetan maiteena zuen Porziunkulakoa, au zan bere erregutegi eta bizilekua. Aingeruen Erregiña bitartekotzat arturik, belaunikatzen zan bere imajiñaren aurrean erregutuaz gau ta egun ezaguerazo zeiola jarraitu bear zuen Ebanjelioko perfeziozko bidea; zergatik amar urte aetan graziaren mugida guziak egiaz segitzen bazituen ere, etzuen oraindik ezagutzen bere bokazio egiazkoa, lenago iñor ibili ez dan itxasoetan batere bildur gabe mariñel bat sartzen dan bezela portua billatzera bere ontzia aseguratzeko. Jaungoikoak berak erakutsi zion portu deseatu au, ara nola.

1209ko otsaillaren 24ean Franzisko zegoen belauniko entzuten Porziunkulako erregutegian Apostoluen onran beraren enkarguz on Pedro ematen zegoen Meza. Ebanjeliara zanean, apaizak irakorri zituen itz oek: «Ez ezazute eraman zizkuan urre, zillar eta beste dirurik, ez ezazute iduki sakurik, ez soñeko bi, zapatik eta eskumakillarik». Itz oek argitu zioten bere entendimentua, ezagutu zuen bere portua zala erlijiozko

bizitza, eta bere bokazioa apostoluen pobrea. «Au da nik billatzen nuena, au biotz biotzetik deseaten nuena!» deadar eginik, bota zuen bere zizkua, zapatak eta makilla; eta auts koloreko tunika basto bat jantzirik, lotu zuen gerra soka batekin, eta oñutsik, abiatu zan Asisa penitencia predikatu eta Jesu-Kristorentzat animak irabaztera. O Jaungoikoaren itzaren indar miragarria! Irugarren eunkian San Antonio Ijitoar nobleak aditu zuen Ebanjelioko pasarte au: «On ona izan nai badezu, dezun guzia saldu eta emaezu pobrea» eta konseju au jarraiturik, iritxi zan sortaldeko monje edo praile bakartarren aita izatera. Andik amar eunkira Franzisko Asisko merkatarri aberatsaren semeak, aditzen du irakorten Ebanjelioko beste pasarte bat, eta sentiturik bere anima graziak menderatua, egiten da Sartaldean erlijiozko bizitza perfektorenaren aita. Egun artan esposatu zan egiaz Probrea santuarekin, eta jaio zan Erlijioso Txikiagoen ordena.

Franziskok bere lenbiziko predikuetan izan zuen, eskean asi zanean bezelako patua, bildu zituen beretzat injuri asko, eta Aita Zerukoarentzat anima banaka batzuek, baña guziz ederrak, laixter ikusiko degun bezela. Ala segitu zuen bi illabete aldean, partitzen zuela denbora orazioan eta predikazioan, eta San Damiano apaizak jaten ematen ziola.

Ordutandik Ama Birjiña Aingeruenerako Eleizatxoari zion gure santuak jaiera berezia. An egoten zan meditatzen soseguz eta naiarara Jesu Kristoren Pasio txit santua; an bere biotza zabaldurik eta bere Jaungoikoaren neke oñazeak penaturik, negar malkoak ixurten zituen. Beñ batean bere lenagoko lagun batek aren negar oiuskak aditzean, sartu zan kapillan, eta ikusirik negar betean zegoela, galdetu zion ea zer zuen orrela egoteko. «Ah, erantzun zion, negar egiten det nere Jesu-Kristo Jaunaren Pasioa, eta ez nitzake lotsatuko mundu guzian negar egiñda ere». Itz guziz ederrak, Santuaren biotz biguñ eta maitatia eziñ obeto adierazten dutenak, eta Santuaren ezpañetan, etorkizun zeuden gauzen asmegetariak ziranak.

Igaro degu San Franziskoren bizitz, bakardadekoa deitu genezakeana, eta Jesusek Nazareten eraman zuen ezkutukoari dagokana, orain asiko gera kontatzen beraren bizitza agirikoa, gertaerak esaten goazen bezela ikusiaz zein itzal eta egikari aundia izan zuen Franziskok Eleizan eta soziedadean edo jende elkartean.

IVgarren Bereziera

*Praille txikien Ordenaren asierak.
Santa Maria Aingeruena. Mixio-saiokak.
(1209-1212)*

Jaungoikoaren bidakai edo ordenamentuan daude gauza bi, onra berezia gizonari ematen diotenak: Apostolu eta fundatzalle izatea. Zorionekoak doai oetakoren batekin Jaungoikoak ornitzen dituenak! San Franziskok bada, izan zuen bi doai oek bereganatzeko ditxa, eta ikusiko degu beragan Apostolu batengan bear dan bere buruaren ukatzea, eta Fundatzallearen indar sortu-eragillea.

San Franzisko izan zan Apostoluen ezezik Jesu-Kristo beraren irudikaria. Salbatzallearen gisan, beste inork ez bezela artu zituen amabi jarraile, amabi Ebanjelioko langille, Franziskoarren Ordenaren euskai edo irozgarriak, munduan beren millagroen son aundia eta birtuteen usai gozua utzi ondoren, distiatzen dutenak orain Eleizan izarrak bezela, txirku argitsu bat egiñaz beren Aitaren inguruan. Nola igaro aingeru-irudi oen aurretik begirada bat egiñ gabe? Oen gañean itz egiñgo degu, bada, beren gertaeraen egokiera datorkigunean, miretsiaz denbora berean Jaungoikoaren jakiñduria, nola eratzten dituen egiñ-asmo duen lanaren aunditasunak eskatzen duen santutasunarekin ornituak dauden langilleak.

Asis izan zan lenbiziko lagunak Franziskori eman ziozkana. Guzietatik aurrena aitatu bear deguna da Bernardo Kintabal, gizon jakintsu eta zentzu aundikoa, Asisko etxadi leñargitsuenetakoa, eta aginte aundia bertan zeukana. Bernardonen semeak bi urtean egiñ zituen obraen testigu izan zan, eta ikusirik munduko ondasun eta arrokeriaz egiten zuen desprezioa, ezagutu nai izan zuen alde aldetik aren birtutea, eta benturaz, bai probatu ere. Gau batean gonbidatu zuen elkarrekin apaldu eta aren etxean lo egitera, eta Franziskok esker onez, baietzkoa eman zion. Apal ondoan Bernardok oea para zion bere gelan, eta bakoitza berean etzanik, asi zan zurrungaz lo betean bazegoen bezela, gelan zegoen argitara bere ostalariak egiten zituen mugida guziaz erreparatu baizik egiten etzuen bitartean. Franziskok zurrungak aditzean uste zuen lo zegoela, eta oetik jaikita jarri zan belauniko, para zituen besoak gurutzean, eta begiak zeruronz eta negar malkoak zeriozkala, esan zituen, eta gau guzian aritu zan

esaten onako itz oek: *Deus meus et omnia*, «Nere Jaungoikoa eta nere guziaz». Ikuskarri onek mugida aundia egiñ zion Bernardori biotzean, eta esan zuen beregan «Auxe da, egiaz, Jaungoikoaren gizona». Eguna zabaltean, deiturik Franziskori, egin zion galdeera au: «Baldiñ maestar bati emango balio nagusiak dirutza aundi bat onenbeste urte pasata osterat itzultzeko, eta señalatutako epea baño len maestarrak diru aren bearrak ezpaleukake, zer egiñ bearko luke?». «Itzuli bere nagusiari». «Ni nazu bada maestar ori. Jaungoikoak eman dizkit ondasun aundiak batere merezitu gabe; baño gaur bertan itzuliko diozkat eta jarraituko dizut». Franzisko geratu zan arriturik ikustean nolako gaia bialtzen zion Jaunak, altxa bear zuen obraren zimendutzat serbitzeko; eta ala, esan zion: «Ene anai, zure asmo ori inportanzi aundienetakoa da, eta tratatu bear degu Jaungoikoarekin; goazen Eleizara, entzun dezagun Meza, eta Espiritu Santuak erakutsiko digu zer egiñ bear degun». Biaramonean San Nikolasko Eleizara zijoazela, bidean topo egiñ zuten Pedro Katanio, Katedral artako Kanonigoa, gizon jakiñduria eta santutasun aundikoa, eta bildu zan aekiñ batean. Mez-ondorean San Nikolasko apaizak idiki zuen iru bider Ebanjeliotako liburua, denbora aetan oi zan bezela. Lenbizikoan irakorri zituen itz oek: «On ona izan nai badezu, zoaz, eta dezun guzia saldu, eta emaezu pobrei» (Math. XIX, 21). Bigarrengoan: «Ez ezazu eraman ezer biderako» (Marc. VI, 8). Eta irugarrengoan: «Nere ondoren inork etorri nai badu, ukatu beza bere burua, eta bere gurutzera artuta berraiki» (Math. XVI, 24).

«Ene anaiak, esan zien Franziskok lagun biai, ona gure bizitza, ona gure erregla, eta guri jarraitu naiko diguten guziena. Zoazte, bada, eta egi-zute aditu dezutena». Au gertatu zan 1209ko apirillaren 16ean. Biok saldu zituzten beren ondasunak, balioa eman zioten pobrei, eta itzuli ziran fundatzalle santuarengana, beragandik geiago ez alde egiteko. Berak zeukan bezelako soña aei emanik, egiñ zuen bereala txabola bat Porziunkularen itzalean, an elkarrekin biziera bat egiteko Ama Birjiña Aingeruenean aurrean. Lenbiziko egunetik zer moduz bizitu izan ziran aurren-autu aek, nolako jaierarekin jarraitu zituzten beren Aita zorionekoaren pausoak eta birtuteak, Ordenako kondairatzalleak esana utzi ziguten itz guztiz biguñakiñ.

Pazienzi eta umilltasunezko ispillua, doai preziosoenakiñ ornitua, Aingeruen eskuetan Ebroko ibai aundiaren ertz batetik bestera pasatua, Apeninoko basoetan maiz asko gozoro kordegabetua, Jainkoak maitatua, eta San Franziskok berriz zion kariñoagatik bere seme-aurrenekoa deitzen ziona; orra zein zan Bernardo Kintabal; eriotzako tranzean zegoela,

esaten zien aldamenean negarrez zeuden praideai: «Nere anai maiteak, milla mundugatik ere ez nuen nik serbitu naiko gure Jesu-Kristo Jauna beste nagusirik! Eta orain, zuekgandik aldeegiteko nagoen onetan, bi gauza eskatzen dizkitzute; oroitu zaitezte niaz zuen orazioetan; eta elkar maitatu zaitezte, nik ejemplo eman dizutedetan moduan». Une artan bazirudien zeruko argi-errañu batek aren arpegia inguratu zuela, eta animak utzi zituen deserri onetako neke oñazeak, joateko zerura gloriako atsegiñak gozatzera.

Pedro Katanio izan zan Ordenako lenbiziko Buru-nagusi ordezkia, eta merezimentu eta birtutez beterikako bizitza baten ondoren, ill zan gozoro Jaunaren laztanean. Obedientzia izan zan beti onen birtute estimatuen, eta segitu zuen gordetzen ill da gero ere. Nola millagro arrigarririk gertatzen baiziran egun oro aren sepulturan, eta ara zijoazen jendetzaz aundiak eragozten zien erlijiosoai nai zutekean ixiltasun eta erretiroan bizitzea, fundatzalle santua makurtu zan egun batean doatsu onen obi gañean, eta esan zion: «Anai Pedro, bizi ziñala beti obeditzen baziñidan, nai det orain ere obeditu zadazula. Zure obia ikustera datozenak zabarrazotzen gaituzte txit, au dala bide pobreza kaltertzen da, eta ixiltasuna ez da ondo gordetzen; beragatik obedienzi santuaren izenean agintzen dizut, ez dezazula geiago millagrorik egiñ». Jaungoikoaren Semeak kunplitu nai izan zituen bere serbitzari leialaren deseoa, eta egun ura ezkerotzik, etzan egiñ millagro geiago Pedro Katanio doatsuaren obian. Anbeste millagroen ondorengo ezer-ez-egite ura izan zan Santuaren lagunentzat ikasbide bat erakutsi ziena zenbateraño estimatzen duen Jaungoikoak erlijiosoen obedientzia, eta ala, gero eta zelo geiago agertzen zuten birtute onen jardueran.

Bi jarraile oei laister bildu zizaian irugarrena, aurrekoak beziñ ezaungarria. Zan gizon zuzen eta Jainkoaren bildurrezkoa, Asisko etxe noble batekoa, Jil edo Ejidio zeritzana.

Kintabal eta Katanio bere adiskideen konbersioa jakiñdu zuenean, erabaki zuen aei jarraitzea, etzekien ordean nun bizi ziran. Apirillaren 23an dan San Jorje egunean, meza santua entzunda eman zizaion bideari, Jaungoikoaren Probidientziak giatuko zuelako uste osoan, eta zuzen zuzen joan zan Porziunkulako txabolara. Franzisko, aldameneko basoan otzitzean zegoen tokitik altxaturik atera zizaion bidera, eta Jilek belauniko jarrita erregutu zion ar zezala bere lagunaren artean. «Ene anaia, erantzun zion Santuak, zuk eskatzen dezuna da Jaunak bere serbitzarizat artu, eta arma zaitzala zaldun: ez da ori mesede txikia. Enperadorea Asisera etorrita bere gogoko persona kutun bat aukeratu nai baluke, guziak berengan

esango luteke: Jainkoari nai dakiola ni izatea! Orain bada, nola ez dezuz zuk bedeinkatu bear zeruko errege aundia, bere begiak zuzan ezarri dituzte-lako?». Eta altxaerazo, eta laztandurik, aurkeztu zien Bernardo eta Pedrori, esanaz: «Ona emen Jaungoikoak bialtzen digun anaia».

Elkarrekiñ piskatxo bat jandakoan, gure Santua lagun berriarekiñ batean joan zan Asisa, berak zeukan moduko jantzi bat ari eratzera. Bidean andre batek eskatu zioten limosna, eta Franziskok, Jili begiraturik, esan zion: «Anaia, Jainkoaren izenean eman zaiogun pobre oni daramazun kap» eta Jilek, berealaxe eman zion, irudituz bere limosna zeruraño zijoala. Joan ziran biak alegere urira, eta eskaturik limosnaz oial basto bat, itzuli ziran Ama Birjiña Aingeruenera, eta an artu zuen Jilek abittua fundatzalle santuaren eskutik, zeñari utzi zion geroztik osoro bere animaren kontua. San Franziskoren irugarren lagun au, gizon senzill eta eskola gabea izan arren, da Franziskoen familiar persona estimagarrietako bat. Aita San Franziskok arriturik aren mendetasunezko espirituaz zion: Ura zala bere ezkutari portitzenetakoa. San Buenabenturaren sinitzgaia da oraindik argiagoa: «Beiñ baño geiagotan ikusi det nere begiakiñ kordegabeturik, eta ez tet uste geiegi diodala esaten badet aingeru bizitza egiten zuela». Jaungoikoaren perfezio guziak antzetzutzen ziran aren animan leiar garbi batean bezela, eta benturaz San Franziskoren lagunetan etzan iñor onek beziñ maiz zeruko gozamenduak meditazioan sentitzen zituenik, eta izaten zituen zeruko doaien artean senzilltasun eta inozentzia geiagoko agertzen zuenik.

Joan zizaion egun batean San Buenabenturari Ordena guziko buru nagusi zala, eta esan zion: «Ene aita, Jaungoikoak zu bete zaitu bere grazien doaiez; baño gu ezjakiñ errukarriok zer egiño degu salbatzeko?». «Ene anai, erantzun zion San Buenabenturak, Jaungoikoak bere amorioa eman badizu, ori bakarria asko dezu». «Baño ezjakiñ batek amatu dezake Jaungoikoa jakintsuak anbat?». «Dudarik gabe, erantzun zion San Buenabenturak: amona zar batek amatu dezake Jaungoikoa Teolojiako irakasle batek anbat edo geiago». Ori adituta beregan eziñ egonik joan zan baratzara, eta uri aldera begira jarririk, asi zan Jil deadarka, al zuen indar guziarekiñ esaten: «Andre pobre, senzill eta ezjakiñak, maita ezazute zuen Jaungoikoa, eta izango zerate frai Buenabentura baño aundiagoak».

Beste batean praide dominiko bat Teolojiako irakaslea, Ama Birjiñaren garbitasunaren gañean zeukan duda bat burutik iñola kendu eziñ zuena, joan zan praide umill onen billa. Jil doatsuak millagroz jakindu zuen, eta bidera aterata itz egiteko betarik eman gabe, eta bere esku-makillarekin lurra joaz, esan zion: «Anai predikaria, Maria izan zan Birjiña

aurgitea baño len». Eta azuzena eder bat sortu zan lurretik denbora berean. Makillarekiñ ostera lurra joaz, esan zion: «Anai predikaria, Maria izan zan Birjiña aurgitean» eta beste azuzena bat sortu zan. Eta irugarren kolpea emanaz, berriz ere esan zion: «Anai predikaria, Maria izan zan Birjiña aurgite ondorean» eta beste azuzena zuritasun arrigarrizko bat irten zan lurretik; orduan praide dominikoa arriturik aren itzaren indar nola ikusi zituen iru millagroakin, itzuli zan bere konbentura, anbeste denboran billatu etzuen pake Jainkozkoa animan zeramala.

Nork ez daki frai Jil eta San Luisen arteko ikusketa? Franziaiko Erregeak San Franziskoren obia bisitatzera joan zanean, aurrena frai Jil ikusi nai izan zuen. Eta ala iritxi zan Perusara errege-ezagungarri gabe, eta konbentura joanik, artzaz galdetu zuen. Jaungoikoak agertu zion zein zan bisitatzera zijoakiona, eta ez al ziran jetxi jolastegira non laztandu ziran aspaldiko adiskideak izan baziran bezela, egonaz orrela luzaroan itzik egiñ gabe. Biaramonean beste praideak errietan eman zioten Franziaiko erregeri zegokan moduko arrera egiñ etziolako, baño ark erantzun zien onela: «Ene anaiak, zeruko argiak agertuerazi dizkigu elkarren biotzak itz egin-da baño argitasun eta poz geiagorekiñ; alabandan ere gizonen mingaña ez da gai Jaungoikoaren misterioak azaltzeko».

Aita Santu Gregorio IXgarrenak, berari zion estimazio eta begirune aundiarekin deiturik egun batean erregutu zion, esan zezaiola garbiro zer egiñ bear zuen. «Aita Santua, erantzun zion doatsuak, zure animako begiak iduki itzatzu beti irikiak. Eskuiko begia, beste munduko edertasuna eta Jaungoikoaren perfezioak konsideratzeko; eta ezkerrekoa, zure kontura dauzkatzun lurreko gauzak ondo ikusteko». Ala jarraitu zion bere itzaldiari, utziaz Aita Santua osoro arritua anbesteko jakiñduria serbitzari umill ari eman ziolako.

Alakoak ziran San Franziskoren iru lagunak. Lenbizi ikusi zituenetik, ezagutu zuen aen balio aundia, eta aprobetxatu nai izan zuen animen onerako. Ez ote zan iritxi Kristoren zaldun armatu aek gerrara joateko ordua, eta Jaungoikoaren jazarretan lazki peleatzeko? Ala uste izan zuen gure Santuak, eta bialdu zituen Bernardo eta Pedro Erromanira, eta bera Jilekiñ joan zan Ankonako Probinzira. Lenbiziko ater-aldi onek serbitu zien probatzeko beren birtute arrigarria, bada askotan arkitu ziran mantentzeko gauzarik bearrenak gabe, jendeak parra eta burla egiten ziela, idukiaz beren buruak zorionekotzat Jesu Kristogatik padezitzen zutelako. Ater-aldi ura saio bat baizik etzan izan, eta amar bat egun igarota itzuli ziran beren bakartegi maitera, ixiltasun, orazio eta gorputz ildura edo mortifikazioakiñ animak indartzera.

Beste lagun geiago bilduko etzitzaiola kezka idukitzeko biderik ia etzegen; zergatik Ama Birjiña Aingeruenekotik atera eta banatzen zan birtute-usaia aiñ garbi eta gozoa zan non erakarri bear zituen Jainkoaz amorezuak zeuden, eta beren buruak umildu nai zituztenen animak. Illa bukatu baño len, bazituen beste iru berekiñ. Pena aundiarekiñ bada ere, oen izenak baizik ezin esango ditugu, oen gañ beste berririk ez dakigulako. Franziskoren laugarren lagunari zeritzan Sabatino, zeña ill zan santutasunean Erroman Ara-Zeliko konbentuan 1252ko otsaillaren bian Wadingok dionez, eta bostgarrena zan Maurizio edo Moriko, Gurutz-eramalleen Ordenakoa. Ospitalean oatua eta etsimena arturik zegoela, eskatu zion Santuari artzaz erregutu zezala. Etzan engañatu bere ustean, San Franziskok orazio egiñ zuen, eta ogi mamia Ama Birjiña Aingeruaren lanpara olioan bustita bialdu zion mandatariarekiñ, esanaz: «Emaiozu au Morikori; eta Jaungoikoak osasuna emanaz gañera, egiño du soldadu bulardetsu bat, bada sartuko da gure soldaduzkan eta iraungo du eriotzaraño». Etorikizun au esan bezela osotoro kunplitu zan.

Badago gauza atsegiñgarriagorik irakortzea baño anziñako kondairetan nolakoak izan ziran Orden onen asierak? Edozeiñ irudituko litzaioke arkitu duela argitaratu gabe zegoen Ebanjelioko edo Apostoloen egikerako pasarte bat. Franzisko, kiñu bat egiñarekin arkitzen da jarrailez inguratua, beste denbora batean Salbatzallea bezela. Biak dira elkarren antzekoak, batak anbat jarraile besteak, birtuteak berak, anziñako apostolu bilkuieko millagroak berak dira bilkui berri onetan ikusten diranak; ez da ezer falta, ezta Judasen saldukeria ere. Judas au, Juan Kapella zeritzana, izan zan Franziskoren seigarren laguna. Onk zeukan biltzen ziran limosnak laguneren artean partitzeko kargua, eta asi zan pixkaka pixkaka ondasunak gutiziatzen, itzuli zan munduko gustoetara, eta galdu zuen orazio eta pobrezako espiritua. Alperrik fundatzalle santuak ikusierazo zion zein irrisu aundian jartzen zuen anima, alperrik gaztigatu zion oraiñ biguñki, gero txit zorrotz, biur zedilla sakrifiziozko bidera, alperrik oroituerazi ziozkan beste munduko kastiguak. Orduan, Jainkoaren gizonak alde aurrez esan bezela, laister izandu zuen gañean Jainkoaren justizi ikaragarria. Legenar izugarriak artu zion gorputz guzia, eta nola etzeukan biotzik prueba ura eramateko, bota zuen abittua, itzuli zan mundura, eta bere buruaz etsirik, urkatu zan Judas bezela. Au gertatu zan 1212ko urtean, gero ikusiko degun bezela. San Franziskok berri miñgarri au aditu zuenean Erroman zegoen tokian txit sentitu zuen, eta Jakob patriarkaren gisan, etzuen artu nai konsuelorik. Lagunak etzitzaiozkan itz egitera benturatzen, eta tranze artan zegoela, ona non joan zizaion beste bat,

Inglaterrako semea, abittua eskatzera. Bereala Franziskok eta bere lagunak ezagutu zuten onen etorrerarekin Jaungoikoaren Probidenziak aezaz zeukan kontua, eta erabaki zuten, Gillermo anaiak artu zezala seigarren lagunaren tokia, San Matiasek Judas saltzallearena artu zuen bezela. Ala gero eta antz geiago ikusten zan Ordena berri onen jartzean eta Apostolu-Bilkuian.

1209garren urtean Jaungoikoaren obra oraindik jaio berria zan, eta Patriarka santuaren familia lagun askogatik baño obeto señalatzen zan santutasunagatik. Franziskok ezaguturik ongi pobrezia dala Ebanjelioko perla baliosoena, saiatu zan bere lagunak birtute onetan batez ere sendotzen. Bialdu zituen etxez etxe eskean ibiltzera, eta biltzen zituzten limosna baño desprezio geiago, izanik beren etxetakoak burla geienak egiñ zieztenak. San Franzisko bera joan zan Obispoa ikustera, zeñak arriturik aek zeramaten bizitzaz esan zion biguñki: «Gogorregia da, ene seme, guziaren errenunzia egitea». «Nik, bada, erantzun zion, uste det gogorregoa dela zerbaiten jabe izatea, zergatik gauza izateak berekiñ dakarte kontu egiñ bearra, kezak eta auziak, eta askotan etorri oi da armaz gorde bearra ere, zeña guztia dan Jaungoikoaren amorioaren eta lagun urkoaren kaltean». Erantzuerara ura txit gogokoa izan zizaion Obispoari, eta berri zion lenago agindu zion bere anparu eta balimentua.

San Franziskogan mirestutzen dan zentzu segurua eta lege-emallezko jakinduria etziran anbeste berezko azkartasunetik zetozkionak, nola Aldareko Sakramentuan gure amarez preso dagoen Jaunarekiñ zeuzkan trataera onetsietatik ateratzen zuen frutua. Etzan aspertzen egia, bizitza eta bidea danaren laguntzak eskatzen; eta maiz esan oi zuen: «Ez dago munduan bereala utziko ez dedanik, eta gauza aiñ gogorrik, nere Jesu Kristo Jaunaren amarez eta gloriáz pozik sufritzera jarriko ez naizenik, nun eta mugierazi al nitzakean gizon guziak beren biotz guziarekiñ eta gauza guziáz gañ Jaungoikoa amatzera». Eta amorio-mugida oen ordañez Jaungoikoak argitzen zion entendimentua, eta indartzen borondatea onerako amorioan.

1209ko udaberriaren azken aldera gure Santua jetxi zan Rietiko ballerara bere lagunakiñ batean. Gelditu ziran Poggio-Bastone pareko arkaitz batean, eta ikusirik an ermita bat iñor gabea, iruditu zizaien toki egokia zala eternidadeko egiak meditatzeke, artu zuten bada beren egonlekutzat, eta Poggio-Bastonen edo inguruan predikatu eta limosna eskatu ondorean, biribillatzen ziran ara arratsalde guzietan. Egun batean, gure santua bere gazte--denborako lasaikerien gañean examiña samiña egiten zegoela kordegabetu zan, eta Espiritu Santuak agertu ziozkan bi gauza

oro bat konsolagarriak, bere pekatu guzien barkazio oso osoa, eta bere Ordena arrigarriro zabalduko zala. Arratsean, ez al ziran itzuli lagunak, bereala esan zien: «Alimo, nere seme maiteak, poztu zaitzete Jaungoikoagan! Ez tristetu gitxi geralako, ez zaitzela uzkurto zuen ezjakiñak eta nereak, bada Jaungoikoak agertu dit bere bedeinkazioarekiñ zabalduko dala mundu guzian famili au, zeñaren aita bera dan. Nai nuke gorde ixilik ikusi dedana, baño karidadeak beartzen nau zuei part-ematera. Jendetza aundiak ikusi ditut guganonz etortzen, gure abittua artu, eta gure bizimodua eramatera. Bide guziak ikusi ditut jendez beteak ononz eta presaka datozela. Franzesak iristen dira, Españolak korri egiten dute, Inglesak jarraitzen diote, eta Alemanak eta dierrri guziak mugitzen dira. Begira! Obedientzia santuaren ordenak kunplitzeko mugitzen diranen pauso-soñua iristen da nere belarrietara!». Ala kantatzen zuen Isaias profetak zazpireun urtez aurretik Eleizaren jartze eta zabalera miragarria aditza eman zuenean. Irudia da ezagugarria, eta Ordenako kondairatzale guziak oarterazi dute.

Poggio-Bastoneko ermitan Franziskok igaro zituen egunetan, andikan ateratzen zan santutasuneko usaira, jende asko joan zizaiozkan bisitatzaera. Oetako batek, graziak ukiturik, eskatu zion ar zezala Jesu Kristoren pobreen soldaduzkan. Izendatzen zan Felipe, eta zeukan tailuagatik, izengoitiz, *Luzva*. Au izan zan gure fundatzallearen zazpigarren jarrailea.

Au ere bere lagun artu zuenean, eraman zituen osterara Ama Birjiña Aingeruenetakora, an erlijiozko bizitzan eskolatzeko: o zer aurrerapenak egingo zituzten alako maixuarekiñ...! Gau batean bildu zituen bere inguruan, eta berak zutik zegoela eman ziezten ikasbiderik ederrenak beren egiñbidearen, eta au kunplitzeko moduaren gañean. Esan genezake ura zala mendiko sermoia, eta San Franziskoren lagunak alatzat arturik, esaten digute, itz egiñ ziela era onetan: «Ene anaiak, begira ezazute ondo zeñ dan gure dei edo bokazioa. Jaungoikoaren miseriak deitu gaitu geron salbazioa iristeko ezezik, baita lagun-urkoena ere, eta predikatu dezaiegun pekatariak itzez baño obeto ejenploakin, penitentzia egiñ eta gorde ditza-tela Mandamentu Santuak. Despreziagarriak dirudigu, eta erotzat gauzka-te; baño etzaitzete ikaratu, alaitu eta iduki konfianza, mundu-garailari dan Jesu Kristo gure Jaunak emango diela indarra zuen itzai. Guzia utzi degun ezkerro, kontu ez dezagula galdu zerua ezerezkieriatatik. Iñoiz dirurik topatzen badegu, ez dezaiegun egiñ, autsari baño kaso geiago. Ez deza-zutela juzgatu eta despreziatu jantzi baliosoak dituzten eta eroso bizi diran aberatsak; zergatik Jaungoikoa da aen Jauna eta gurea, berak deitu

eta ondu ditzake, eta ala tratatu bear ditugu gure senide eta nagusiak bezela: senideak bezela, guziok Kriatzalle bat bera degulako; nagusiak bezela, egiten dituzten limosnakiñ jende prestuak sokorritzen dituztelako. Zoazte, bada, adierazi zaiezute pakea gizonai, eta predikatu penitentzia, pekatuen barkazioa iristeko. Batzuek arrera ona egiñ eta gogoz entzungo dituzte zuen itzak, beste batzuek berriz biotz gogor, arro eta jenio bizi-koak maixeatuko zaituzte eta kontra altxako zaizkizute. Eraman guzia pazientzian, eta etzaitzabela ezerk ere ikaratu. Denbora asko baño len, aundizki eta jakintsuak bilduko dira zuekgana, joateko predikatzerara errege eta jendeen aurrean. Izan zaitezte sufrituak atsekabeetan, irazekiak orazioan, alaiak lanean, kontuzkoak itzegitean, garbiak oituretan, eta esker onekoak ongilleakiñ, eta zuen saria izango da zeruetako erreinua».

Aren jolasera, danok makurtu ziran, muñ egiñ zioten oñetan Jaungoikoaren ordezkoiari bezela, eta zeuden itxedoten zer agintzen zien. Franziskok partitu zien mundua gurutz-itxuran, bialdu zituen bi lagun iru parteetako bakoitzera, eta laugarrena utzi zuen berekiñ bere lagunarentzat, despeida ematean esanaz: «Para ezazute konfianza Jaungoikoagan, eta berak idukiko du zuen kontua» (Ps. LIV).

Segitu ditzagun pensamentuz piskatxo batean pake eta bendiziozko aingeru aen pausoak. Bidean topatzen zituzten guziaz egiten zien beren Aita doatsuak erakutsi zien agur au: «Jaungoikoak bere pakea dizula». Eleizaren bat ikustean, beren lenbiziko lana zan ara joan, eta belaunikaturik esatea San Franziskok berak erakutsi zien beste orazio au: «Adoratzen zaitugu, o Jesu Kristo gure Jauna, emen eta lurrean dauden Eleiza guzietan, eta bedeinkatzen zaitugu, zeren Gurutze Santuaren bidez mundua erredimitu zenduen». Galdetzen bazioten nungoak ziran edo zer egiten zuten, erantzuten zuten umillki: «Gera penitentzilariak, Asistik gatozenak», alabaña, etziran oraindik benturatzen *erlijiosoak* ziralara esatera. Txit senzilloro predikatzen zuten, oroitueraiaz itz gitxietan jendeai zeñ dan zeruko bidea. Esker onez artzen zuten ematen zizaien ogia, egundano ez ordea dirurik, erregutzen zuten beren persegitzalleakgatik, eta estalpe edo anparu gabe arkitzen ziranean poztutzen ziran, bere burua atsedeteko arri bat izan etzuen Aren antzeko artan egiten ziralako.

Mixio ura laburra izan zan, aurreko biak bezela. Franzisko, Jaungoikoak giaturik, itzuli zan besteak baño lenago Porzuinkulako bizileku maitera, eta an artu zituen iru jarraile berri: Juan San Konstantekoa, Barbaro eta Bernardo Biridantekoa.

Aita doatsuak bere familia txikia berriz ere ikusteko zaleturik, erre-gutu zion Jaungoikoari inguratu zeiola; bere erregua aditua izan zan, eta

andik egun gitxira, inork alakorik uste etzuela, mixiogille guziak etorri ziran batean Porziunkulara. Konsideraturik Franziskok zenbat eta zeñ irazekiak ziran, uste izan zan iritxi zala ordua berak erlijiozko familian jartzeko, eta guziak bildurik, itz egiñ zien onela: «Nere seme txit maiteak, ikusten dezute nola gure lagun-talde sortu berria dijoan azitzen eta geitzen Jaungoikoaren bedeinkazioarekiñ. Orañ bada, egiñ bear deguna da, aukeratu bizimodu bat, eta erakutsi Aita Santuari ontzat eman dezan, zergatik uste dedanez, fedeari eta Ordena erlijiozkoai dagozkan gauzetan eziñ ezer egiñ diteke berak ala naia eta baimena eman gabe. Goazen, bada, Erromako gure Ama Eleizaren billa, eta Aita Santuari, Jaungoikoak gure bitartez egin duen guziaren kontu ematera, berak ala nai badu, eta beraren aginpean jarririk, asitako lanari jarraitu dezaiozun».

Ona emen agerturik Erromako Kataberari San Franzisko Asiskoak dion jaiera biotzekoa, eta nolako fede garbiarekin ikusten duen Aita Santuagan Eleiza katolikoaren zimendu arria, Ebanjelioaren azaldari utsik eziñ egiñ dezakeana, interes guzien gordetzallea eta etorkizunaren esperanza. Etzan orduan Eleiz-legerik, ordena erlijiosoak Erromara joatera beartzen zuenik, alik eta andik sei urtera Letrango IVgarren Batzarre santuan Aita Santuaren baimen berezi bat ateratzeko obligazioa jarri zizaie-neraño; baño bazekien Franziskok, Eleizako beste pillareak erori ditezkeala, eta bakar bakarrik Pedrori esan zizaiola: «Zu zera Arria, eta arri onen gañean altxako det nere Eleiza, eta infernuko atek ez dute garaituko beraren kontra».

Aren plana zan senzill beziñ aundia: para gurutzea biotz guzietan eta altxa jende guzien gañean, eta ori iristeko bildu eta eskolatu onerako gaiak, eta egiñ berakin beti armetan dagoen martizti bat Aita Santua buru duena. Ona emen itz gitxitan ark somatu zuen plana, zeña ongi kunplitzen enpleatuko duen bere bizitza guzia. Ikusi dedilla onetan bere etorkiaren aterakai bat edo Jainkoaren goi argi bat, ezti inporta, ondoreak dira beti berperak. Asmo ura artzearekin beartzen zituen bere ume guziak Pedroren ezpañetatik artzera Ebanjelioko dotriña garbia; aseguratzen zien Aita Santuaren utsik eziñ egiñezko doaiaren mesedea, eta Eleizaren betiko iraupena. Eta eziñ esan diteke ere, sinistamentuaren batasun au zala bide, jartzen zituela meza santuaren zeremonien batasunerako zimenduak, zeñaren mesedeak orain sentitzen ditugun?».

Lagunak eman zioten ontzat, berak esan zien guzia. Bereala Santuak izkribatu zuen biziera edo Erregla bat ogeitairu berezieratan; *Erregla* zeñean, pobrezia, obediencia eta garbitasuneko iru botoaz gañera, agintzen dan munduko gauza guzien utzitze edo errenunzia oso osoa egitea,

eta obligatzen dan limosnan bizitzera. Erregla au izkribatzeko lana bukatzean, 1209ko uztaren aurreneko egunetan, abiatu ziran guziok Erromara giari zutela ez San Franzisko, zeñak zion etzala alako karguaren diña, ezpada Bernardo Kintabal.

Zeiñ atsegiñgarria dan ikustea amar seme aek beren Aita doatsuari jarraika Apostoloak Salbatzalleari bezela, nola dijoazen oñ-utsik, zizku eta esku makilla gabe, euzkiaren ziargiak erretzen dituztela, bidaje luzearen nekea ariñduaz orazio irazeki eta jolas santuakiñ!

Bidaje onetako gertaeratatik bi bakanak dira kontatuko ditugunak. Lenbizikoa da Anjel Tankredoren konbersioa. Rietiko karririk igarotzean Franziskok ikusten du zaldun ederki jantzi bat, eta lenago iñoiz ezagutu izan ezpazuen ere, itz egiñ zion onela: «Anai Anjel, aspaldi da zuk gerrikoa, ezpata eta ezproiak dakazkitzula, baña gaurdandik prezisoa da euki dezazula gerrikotzat soka lodi bat, ezpatatzat gurutzea, eta ezproitzat autsa eta loa. Darraidazu, eta nik egingo zaitut Jesu Kristoren soldadu». Zalduna, itz oek aditzean bildu zan San Franziskoren lagunakiñ, eta au izandu zan amaikagarrena.

Bigarren gertaera zan fundatzalle santuak izan zuen ikuskera konso-lagarri bat. Jaungoikoak erakutsi zion Aita Santua palma-arbolaren itxuran, beraganonz adarrak emeki makurtzen zizaizkala. Ikuskera onek osoro poztu zuen, eta lagunai kontatu zienean, oek ere guziz alaituak geratu ziran.

Bostgarren Bereziera

*Inozenzio IIIgarrena. Rivo-Torto. Ama Birjiña Aingeruena.
Silbestre. Bedoikiñ edo Nobiziaduaren lenbiziko loreak.
Errufino, Leon, Maseo eta Junipero.
(1209-1210)*

Bukatu zan XIIgarren eunkia, bere gloriak izan bazituen ere, XIIIgarrenari gaiztakeri eta perill askoren ondadea utzi ziona. Inglaterako Enrike IIgarrenaren eragabekeriak, San Tomas Beketen illkintza, Legoi Biotzko Errikadoreen katibutasuna, Felipe Augustoren bortxak Injerburga bere emaztearen kontra, Enperadore Enrike IVgarrenaren gogortasun aditu ez bezelakoak Sizilian, askatu zituzten griña txar guziak, eta bai lagundu ere gaiztakeriari ona menderatzeko, aragiari anima gañeztutzeko eta abere-indarrari fede katolikoa azpiratzeko. Amairugarren eunkiak biltzen zituen desegokiera oen frutuak, eta asi zanetik, bazirudien, irikitzen ziela atea naigabe eta ondamen guziaz. Europako izaera zan guziz negargarria, bada nun nai etzan ikusten elkarren arteko gerra eta odol ixurtzeak baizik. Eleizak negar egiten zuen orrenbeste gaiztakeriaz, eta etzan bizi San Bernardo, toki santuraño sartzen zan eskandaloaren ujola loiari presa jartzeko. Erejia sonatu batek ematen zien osaera anbeste gaitzi, guzia ondatu naican; au zan Albitarren erejia. Franziko eguerdi alde odolez eta lutuz bete zuten fedausle oek, patarino, kataro eta baldeuseak izendatzen ziran beste ereje batzuekiñ elkar arturik, zabaltzen ziran Italiaren erdiraño. Oen dotriña zan, aen aurrekoak erakutsi zituzten utsegite guzien bilkui edo antolamendu bat bezela. Egiazat emanik gauzen sortze edo asierak dirala bi, bata ona, beste gaistoa, eta au dala mundu-egillea, bidezki igaro bear zuten erakustera dotriña danik izugarriena, au da, guk egiten ditugun obrak nai ta naiez bezela egiten ditugula, eta beragatik zer erantzunik eztaukagula, nondikan artzen zuten oña aragi-atsegiñetara osotoro entregatzeko. Oek ziran bada, elkar artutako jende batzuek, ezkutuan azi eta geitu, eta beren buruak Europa kristauan agertzen asi ziranak. Nola ixiltasunezko legeak anparatzen baizituen konzienziaren eta justizia agirikoaren kontra, eta

Alemaniano Enperadoreak gordetzen zituen, begiratzeko zela Aita Santuaren kontra altxatzeko noiz nai prest zeuden eralle batzuei bezela, eta berak ere arroturik bereala garaituko zutela uste zutelako, utzirik estalki edergarriak, azaldu zituzten garbiro beren dotriña gaistoak. Ala ikusi zan nola batere lotsa gabe ematen zituzten eskandaloak, geitzen ondame-nak, kentzen apaizai beren errentak, eskubide eta libertadea, eta orduan, oraingo moduan, aditu ziran itz injurigarrienak Eleizaren kontra, zeñari deitzen zioten «Babiloniako andregaldu aundia» esanaz alde aurrez, laister betiko ondatuko zala. Siñale oetatik argiro ezagutzen da, aek zirala anziña-ko manikeo erejeen semeak, eta gaurko eguneko frakmasonen guraso egiazkoak; aiñ ziertoa da utsegiña beti berpera dala, eta gorrotoa beraren marka kentzen ez dana, amorioa egiaren siñale dudagabekoa bezela.

Ala alde guzietatik ikusten zana zan, mundu kristaua bere ondame-nera zijoala. Baña zergatik etsi, baldin eriotz-infarnuen garailari dan Jaungoiko-Gizon egiñak agiñdu badio Eleizari bere laguntza, eta beraren kontua beti idukiko duela? Etsimeneko ordua da izatez Jaungoikoaren ordua, da esatea, bera agertu oi dan denbora, eta guziok galdutzat zeuka-tena salbatzen duena. Onetarako asko da gertatzea giza-artean, egunoro itxasoan ikusten dan bezelako gauza bat. Itxasoan aizeak bat batetan burrukatzen dira, eta itxasoaz azitzen da olatuakiñ plaia guzia estaltzeraño: oro bat gertatzen da munduaren gobernuan; ordu jakiñ batean Jaungoikoak bialtzen du aize zeruko bat errietara, irabiatzen ditu Kristoronz bultzatuaz, eta berritzen du lur-gañ guzia. Zeruko aize au senti-tu zan orduan Europako sort-aldean, eta bereala agertu ziran erri-libra-tzalletzat Inozentio IIIgarrena Erromako Aita Santu aulkian, Luis IXgarrena Franzisko jargoian; Simon Monfortekoa Langedoko kanpoe-tan eta Isabel Ungriakoa Alemanian. Denbora berean Jaungoikoak bere bitartekotasuna lanbide aundi onetan agertzeko sortu zituen bi gizon miragarri, bata Españian eta bestea Italian, Domingo eta Franzisko, bi pobre, bata bestearen berri etzekitela, lan bat berean zebiltzanak; zeña zan zuzentzea mundua sakrifiziozko espirituaren bidez, aundinaiairi kontra egiñaz umilltasunarekiñ, aberatstutzeko gutziari Ebanjelioko pobrezare-kiñ, gerekiko amorio geiegiari karidadearekiñ. Jaungoikoaren plana etzan guziz aundia eta errukitsua? Bada bera egiteratzea etzan gitxiago arritze-koa, ikustera goazen bezela.

Franziskok izandu zuen ditxa arkitzeko Erroman Asisko Obispo Jauna, zeñak egiñ zion arrera txit biotzekoa, eta bai eratu ere bi kardenal itzal aundikoen balimentua, Juan San Pauloko eta Ugolino, Aita Santuaren illoba, eta gero bera Gregorio IXgarrenaren izenarekiñ Aita

Santu izan zanarena. Aiñ laguntzalle baliosoakiñ kontatzen bazuen ere, Jaungoikoak bialdu zion beeratzepen txiki bat, aren merezimentu geiagorako. Aita Santuak eman zion aurreneko entzundea, etzitzaion izan bere aldekoa. Inozentio IIIgarrenak, oroiturik nunbait beren arrokeria eta gaistakeria aundiakiñ Franzisko eguerdi alde naspillatzen zebiltzan Liongo pobre gezurrezko aiezaz, artu zuen gizon txatar ura pobre gogai-karrizat, eta bialdu zuen aditzeko lekuri eman gabe. Baña urrengo arrat-sean izan zuen amets misteriozko bat: ikusi zuen bere oñetan palma geldi geldi azitzen, arbol eder bat egiñ zana; eta nola zebillen jakiñ naiean ikus-keta ark zer esan nai zuen, Jaungoikoak adierazi zion goiz artan bialdu zuen pobreaken irudia zala. Ez al zan esnatu, bereala agindu zuen erakar-ri zeiotela beillako arrotza. Eremutar umilla arkitu zuten San Antonioko ospitaleko sala batean, eta eraman zuten Letrango jauregira. Entzunde onetan artu zuen jakintsu beziñ birtutetsua zan Aita Santuak, bere karde-nalez inguraturik, eta aditu zion atsegiñtasun aundiarekiñ. Arriturik Santuaren senziltasun, ala eta zeloaz, bazijoan eskatu ziona ematera, noiz eta kardenal batzuek oarterazi zioten Aita Santuari, ezen, Franziskok jarri nai zuen Ordena izan bear zuela gauza berri bat Eleizan, eta eraman asmo zuen bizi modua zala gizonaren indarrak gaiñdikakoa. Baña Juan San Pauloko kardenalak erantzun zien, esanaz: «Jaunak, pobre onen eskaera desetxatzen badegu, bere *Erregla* berria eta kunpli-nekeza dalazko apuko-arekiñ, Ebanjelioren kontra goaz zuzen zuzen, bada Aita Santuak ontzat emateko presentatzen duen *Erregla* da Ebanjelioko irakasdeakiñ ondo erutzen dana. Alabaña Ebanjelioko perfezioa eta bera jarraitzeko boto edo promesa arrazoiaren kontrako gauzak eta eziñ egiñ ditezkeanak dira-la esatea, da Ebanjelioren Egille dan Jesu Kristoren kontra blasfemia botatzea».

Aita Santuak, arrazoi oen indarrarekiñ mugiturik, esan zion Franziskori: «Ene Seme, erregutu zaiozu Jesu Kristori ezagutuerao diza-gula bere borondatea zuk nai bezela obratu al izan dezagun». Jaungoikoaren serbitzariak obeditu zion aur baten senziltasunarekiñ; irten zan ototz egitera, eta osteraz itzuli zanean, kontatu zien ipui au: Eremu batean bizi zan donzella guziz eder bat baña pobrea; errege batek ikusi zuen, eta aren edertasunaz eramanik, artu zuen emaztetzat. Bizitu zan berarekiñ urte batzuetan, eta izandu zituen seme alabak, arpegian aita eta edertasunean ama ziruditenak; gero errege joan zan gortera. Amak azi zituen bere umeak arreata aundiarekin eta aundi egiñ ziranen, itz egiñ zien onela: «Ene semeak, errege aundi batenak zerate, zuazte bere gortera, eta artuko zaituzte zuen leñargiari dagokan eran». Joan ziran bada galaiak

gortera, eta erregeak ikustean aen edertasuna, esan zien: «Noren semeak zerate?» eta erantzun zioten: «Eremuan bizi dan andre pobre aren umeak gera». Erregeak, ori aditzean, gozoro laztandu zituen, esaten zielarik: «Ez bildurrik izan, bada nereak zerate. Nere langilleai maieko apurrak ematen badiztet, zenbat geiago ez dizutet emango nere umeak zeratenoi?».

«Errege au, o Aita Santua, da Jesu Kristo gure Jauna, eta donzella maitagarri eta ederra, Pobreza, zeña guziak despreziatua, arkitzen zan mundu onetan eremu batean bezela. Erregeen erregek zeruko gloriatik lurrera jeistean ainbesteraño maitatu zuen, non jaio zanetik esposatu zan berarekiñ. Aur asko izandu zituen, apostoloak, eremutarrak eta azkenik oraiñ daramatzigun denbora triste oetan berorren serbitzari au bere jarraileakiñ batean. Berak aseguratu dit gure mantenuaren kontua idukiko duela, gure aurreko senideena iduki zuen bezela, eta esan dit: Langilleak eta nere izenaren etsiak ere mantentzen baldiñ baditut, arrazoi geiagorekiñ mantenduko ditut nere semeak eta jarraitzalleak; eta eguzkia pekatarientzat ateratzen badet, eta lurreko ondasunak oen artean partitzen badi-tut, are eta obeto emango diet eguneroko ogia Ebanjelioko konsejuak jarraitzen dituztenai».

«Ona bere erakuste eta obrakiñ Jaungoikoaren Eleiza egiaz irozoko duen gizonal» deadar egiñ zuen Aita Santuak, adierazi naican aurreko egun batean izan zuen amets bat, eta kardenalai kontatu ziena: «Truditu zizadan, ziozan, Letrango San Juanen eleiza zimenduetatik mugitzen zala, egiñalean saiatzen nintzan ni eusten erori etzediñ, alperrik bederik, noiz eta azaldu zan gizon aul eta pobre bat, bere bizkarrarekiñ eutsi ziona». Eta beste geiago gabe ontzat eman zuen itzez San Franziskoren Erregla, egiñ zuen bera betiko Fraide Txikiaren Buru nagusi, ordendu zuen Diakono edo Apaiz urren, eta primaz bere beste amaika lagunak, eman zien esku-bidea nai zuten tokira joateko penitentzia predikatzerara, artu zien Erliziozko profesara, eman zien Apostolu bedeinkazioa, eta despeditu zituen laztan biotz biotzekoa emanda.

Gure erromes piadosoak ikusi zituzten kunplituak beren deseo guziak. Pobreza serafiñdarra, aek laztandu eta artu zuten pobreza oso osoa izan zan ontzat emana munduan zan agiñtaririk aundienak. Ala, aen aurreneko lana izan zan joatea Apostoloen obi edo sepulturara, antxe belaunikaturik eskerrak ematera; ondorean alde egiñ zuten Erromatik, beren biotzetan zeramazkiela poz aundiak eta esperanza are aundiagoak, eta juramentu egiñaz ekarriko ziotela Jesu Kristoren Ordezkoari obe-dientzia itxu, oso eta betikoa.

San Buenabenturak kontatzen du Erromatik itzultzean izan zuten gertakari miragarri bat. Illunabar batean bidaje luzean nekatuak gelditu ziran fraideak bide bazterrean. Goseak zeuden, eta etzeukaten zer janik, eta inguruan ere etzegoen etxe-siñalerik, baña Probidenziak etzituen utzi aztuak, bada nondik eta nola etzekiela joan zitzairen mutill gaztetxo bat, eta ogi zuri bat aen ondoan utzita desagertu zan. Fraideak jan zuten, eta zeruko ogiarekiñ beren gorputz aulak alaitu zituen, Probidenziaren aenganako amorioaren pensamentuak animak konsolatzen ziezten bitartean. Biaramonean geratu ziran Orten, Tiber eta Nera ibaiak elkartzan diran tokian, Zimino mendiaren babesean dagoen ballera eder batean, baña andik amabost egunera toki zoragarri ura utzirik, joan ziran Tiberra gora eta geratu ziran Foliñotik Porziunkulara bidean Asis aldean billatu zuten txaoa arrakatu batean, Subaso menditik jeisten dan u-kolpe sonatu baten ertzean, zeñari deitzen dioten Rivo-Torto (Errekatxo okerra).

Txaola au zan aiñ txarra eta txikia non ozta zeukaten esertzeko tokirik. Bizi ziran limosnan edo egiten zuten lanetik, eta iñoiz ikusi ziran arbol-zañ batzuek baizik jateko etzutela; ala ere beti zeuden alegere. Beren penitentzia eta eraman bearretan gustorago zeuden, mundutarrak egun bateko atsegiñ tartean baño. Nola etzeukaten Eleiz-errezoak egiteko libururik, biltzen ziran zurezko gurutze baten inguruan, eta aditzen zuten beren fundatzallearen itzaldi espirituala, edo meditatzen zuten Jesusen Pasio santua.

Iru gauza inportanziazkoak gertatu ziran Rivo-Torton igaro zuten denboran. Lenbizikoa da millagro bat zeñetan ikusten dan Jaungoikoaren bitartekotasunaren egokiera, eta beraren balioa edozeñek ezagutuko duena. Franziskoren jarraileak danik siniskorrenak izanda ere, dudaren bat sortu zitzaiekan berak paratzen zien bizimodu estu eta besteak ez bezelakoaren gañean; baña Jaungoikoak desegiñ zien duda au millagroarekiñ. Nola Franziskok predikatu bear baizuen Asisko Katedralean igande goiz batean, bezper arrats aldean joan zan Obispoaren palaziora, eta illuntzean kanonigoen jardiñera jetxirik, geratu zan estalpe batean, zeren zeukan gaba orazioan igarotzeko oitura ona. Gauerdi aldean suzko gurdi bat eguzkiak bezela distiatzen zuen boilla gañean zuela sartu zan gure fraideak zeuden Rivo-Tortoko txaolan, eta egiñ zituen iru jira inguruan. Ez da erraz esaten nolako sustoa sentituko zuten suzko gurdia ikustean, baña are eta geiago arritu ziran, berak barrendik eta kanpotik aiñ argituak ikusi ziranean, non bakoitzak irakorri zezakean lagunaren konzienzian liburu batean bezela. Ezziñ engañatu zitezkean; suzko gurdi ura, argi boilla ura, Testamentu berriko Elias ura zan aen animen giaria, beren aita doa-

tsua. Franziskok itzuli zanean indartu zituen ikuskera aren sinismen egiazkoan, agertu ziezten beren konzienziatoko gauzarik gordeenak, eta adierazi zien zeñen etorkizun gloriatsua izango zuen beren Ordenak. Onenbeste señaletan jarraile aek ezagutu zuten Jaunaren espirituak alaitzen zuela beren Maixua, eta batere zalantza gabe segitu zezaketela aren dotriña eta ejenploak.

Bigarren gertaera izan zan are ezagungarriagoa. 1209ko agor illaren azken aldean Oton IVgarrena zijoan Erromara, Aita Santuak koroatu zezan Enperadoretzat. Franzisko etzan irten bere txaolatik arekiñ zijoan jende luzitua ikusteko, baña bialdu zion bere fraidetako bat enperadoreari itz oek esatera: «Jakizu, Prinzi pea, zure gloriak ez duela luzaroan iraungo». Esan onezaz enperadorea miñkaistu zan, baña kunplitu zan. Jakiña da enperadore aren patu tristea. Aita Santuak eskumikatu zuen ondorengo urtean, koroa galdu zuen, eta andik zortzi urtera, errukarriro ill zan (1218).

Iruugarren gertaera izan zan, Silbestre izendatzen zan lagun berri baten etorrera, zeña zan Franzisko en ordenan sartu zan aurreneko apaiza, eta beraren bokazioa da egiaz arrigarria. Saldu zion zerbait arri San Franziskori San Damiano eleiza konpontzerakoan, eta ajustatu zuten prezioa leialki pagatu bazion ere, kejatu zizaion esanaz kaltetua izan zala salera artan, noiz eta Bernardo Kintabalen ondasunak partitzen ari zan denboran (1209ko apirillean) Franziskok, arekiñ auzitan ez ibiltzearren, artu zuen saku bat urte, eta eskuak betean emanaz, esan zion apaiz gutizoso ari: «Ori eskatzen dezuna eta zor ez dizudana». Silbestrek artu zuen, eta joan zan umilldua, baña kontentu. Arratsean ordea, pensatzen jarririk bere dollorkeriaren gañean, sentitu zuen konzienziako kezka, eta eman zion Jaungoikoari bidegabekeri ura zuzentzeko itza, eta orduan iduki zuen amets misterioso batek desegiñdu ziozkan Jesu Kristoren pobreen kontra zeuzkan arrenkurak. Ikusi zuen iransuge izugarri bat Asis gañetik igarotzen bertako biztanle guziak irentsitzeko zorian, eta ondoren agertu zala Franzisko argitasunez inguratutik, eta aoan zeukala urrezko gurutze bat, zeñaren punta iristen zan zeruraño, eta besoak zabaltzen ziran munduaren ertzetaraño, eta ikusi utsarekiñ iransugeak ies egiten zuela. Iru bider iduki zuen amets au, eta igarririk zeruko gaztigu bat zala, joan zan Franziskorengana, eta auspezturik kontatu zion ametsa, eta erregutu zion bere utsegiña barkatu eta ar zezala bere lagunaren artean. Franziskok, lantzanduaz erantzun zion: «Ene seme, bi gauzak gogo onez ematen dizkitzute». Ala ere, eztakigu zergatik, baña etzuen artu beregana Silbestre urte artako agorrilleraño, zeña izan zan Aita Santu Inozentio IIIgarrenak

Erregla ontzat emanda Penitenziako abitua jantzi zionean. San Buenabenturak eta Bernardo Bessek esaten digute, ordu ura ezkeroztik Silbestrearen bizitza izan zala orazio, penitenzi eta pobrezakoa, eta serbitu zuela kontatu digun ametsaren egiaren sinitsgaitzat. Silbestre izan zan San Franziskoren amabigarren laguna, eta onen etorrerarekiñ Franziskoren lagun taldea egiñ zan Apostoloen bilkuaren antzekoa. Ala Jaungoikoaren Probidenziak egiñ zuen Ribo-Tortoko txaola txarrak serbitu zezala birtute, millagro eta profezi arrigarrietarako.

Ribo-Torton illabete igarotakoan, Franziskok bildu zituen bere amabi lagunak, eta esan zien: «Ene anaiak, Jaungoikoak adierazi dit, nai duela geitu gure famili txikia. Beragatik bear degu bizileku aundiagoa, Eleiza, mez-eman eta errezoak egiteko, eta kanpo santu bat illak obiratzeke. Goazen Asisko Obispo Jaunarengana, eta eska dezaiozun gordeleku bat gure Ordena jaio-berriarentzab».

Obispoak eziñ kunplitu izan zion aren deseoa, baña Subaso mendiko Benediktinoak eman zioten gogo onez Ama Birjiña Aingeruenetako eleizatxoa, ari zegokan etxea, eta beste lur piska batzuek, baldiñ begiratu nai bazioten konbentu ari Txikiaren Ordenaren asiera eta sustraia bezelela. Franziskok ontzat artu zituen doaia eta kondizioa, sentituz pozik aundiena biotzean bere deseoa guztiak orrela kunplituak ikusten zituelako. Anbeste eunki igarota ere aren esker onak badirau, eta bere seme espiritualak diote, orain seireun urte ziotena, au da, San Benitoren jarrailei zor diotela lenbiziko konbentu eta orazio-etxea.

Franzisko joan zan bereala bere lagunakin Porziunkulara, an segitzeko aurreko urtean asi zuten penitenziatzko bizitza. Ze biotz-mugida gozoak sentitu zituen Franziskok, lur pixka bedeinkatu aren jabe egiñ zanean Zeruko Erregiñaren izenean! Ai eman izan bazizagun amoriozko zizpiru aek aditu eta biltzea! Tokiaren aukera bera zan gure Santuarentzat oroipen eta esperanza aundiak erakartzen ziozkana. An Pikak eskeñi zion Ama Birjiñari; an egiñ zituen lenbiziko saioak penitenziako jazarretan, bere lanbidearen sortzea izan zalarik Mariaren farra gozo batetik, eta andik irten zan Erromako Aita Santuaren oñetan belaunikatzeko. Onenbeste mesedek ongi adierazten zuten Birjiña txit Santak, Ordena onen ama izanaz gañera, nai zuela izan beraren anparatzallea, bada gauza jakiña da azi eta zabaldu bear zuela beraren mantu urdiñaren itzalean.

Onelako pensamentuak ziran buruan zebiltzkianak, eta gizonen anparua danaren laguntza are eta geiago aseguratzeke, konfiatu nai izan ziozkan bertatik bere lenagoko poz-kontentuek eta geroko esperanzak, alatan, non, denbora aetako zaldunen oitura sagradu bat erlijiozko bizi-

tzara eramanik, Porziunkulara joandako aurreneko arratsean egiñ zuen beilla, eta pasa zuen gau guzia belauniko bere Erregiña zerukoaren aurrean, Jesus eta Mariaren zaldun armatua izan bear bazuen bezela. Eta egiaz ala izan zan. Ama Birjiña agertu zizaion zeruko aingeruz inguraturik, eta farra irri gozoa egiñaz, agertu zion Eleiz umillaren etorkizun gloriatsua. Egun sentian jaiki zan, eta Jakob patriarkaren gisan deadar egiñ zuen: «Egiaz au dala toki santua, ez gizonak, ezpada aingeruak bizi bear luketena. Ez naiz irtengo emendik al dezakedaneraño, eta neretzat eta nerekoentzat izango da Jaungoikoaren ontasunaren siñale beti dirauena».

Jaungoikoaren bedeinkazioa jetxi zan etxe artara alako moduan, non fundatzalle santua an jarri zan ezkerro, jarraile berriak zetozen geratu gabe Ordenan sartzera. Oen artean baziran beste guziaz erain zienak, eta jendeen artean oroipen txit onragarria utzi dutenak: aetakoak dira Frai Leon, Frai Rufino, Frai Mateo eta Frai Junipero, au txit sonatua bere senzilltasun eta sufrimentuetarako amorioagatik, eta zeñagatik esaten zuen San Franziskok, aren izenarekiñ jokatuaz: «Ah Jaungoikoak emango baligu onelako likabrazko baso bat» (bada *Juniperus* latinez, *likabra* arbola da euskeraz); frai Mateo Mariñan, itz ezitsua eta gozotasun paregabekoa Jaungoikozko gauzetan itz egitean, eta aiñ obeditua, nun, gogoz egiten zituen konbentuko lan bilutsenak; frai Errufino, Asisko famili noble batekoa eta Santa Klararen aidea, Orden onetako lorea, zeñaren usai gozoak lurrintzen zuen Jaungoikoaren Eleiza, anima autua, zeñagatik zion San Franziskok: «Jaungoikoak agertu dit au dala munduan dauden anima leial eta garbienetako bat, eta batere duda gabe eman nezaioke Santuaren izena; bada *kanonizatua* dago zeruan»; eta azkenik frai Leon, senzill eta aingerukoi frai Leon, bere errugabetasunagatik San Franziskok deitzen ziona Jaungoikoaren arditxoa, *la pecorella di Dio*, anima senzill, garbi eta otxana, munduaren mirariak antzeztutzen diran mendigoienetan dauden ainzirak bezelakoa. Ebanjelikoak baidigu esaten: «Zorionekoak biotz garbikoak, zeren oek Jaungoikoa ikusiko duten».

Frai Leonek dauka toki berezia San Franziskoren estimazioan, eta Fraide Txikienen kondairan. Santuaren erritarra, goarpelari eta konfeso-rea, adiskide estu eta lagun aukeratua, zeñari Santuak agertzen ziozkan bere biotzeko ondasun guziak, zan, nolerebait esateko, San Franziskoren bilkuieko San Juana, eta merezi izandu zuen munduan adiskidetasun estuenean bizitu ondorean, illda ere beragandik ez berezitzea, bada obiratu zuten San Franziskori konsagratua zegoen aldarearen oñean.

Maixu-jarraileak iduki oi zituzten elkarren artean zeruko jolasak, zeñak badirudi Bernardo Besse kondairatzalleak aen ezpañetatik bildu

zituela grazi paregabearrekiñ kontatzeko, eta guk berriro aitatzen ditugunak ondorengoan protxu espiritualerako. Ona emen jolas biguñ aetako bi: Neguko goiz otz batean zijoazen frai Leon eta San Franzisko Perusatik Ama Birjiña Aingeruenetakora. Frai Leon zeruko pensamentuetan burua zeukala zerbait aurreratu zan, eta Santuak deiturik, esan zion: «Anai Leon, Jainkoari nai dakiola Erljioso Txikienak munduari santutasunezko ejemplo aundia ematea, baña Jainkoaren arditxo maite orrek jakizu, ez dala ori ditxa osoa». Bide piska bat egiñ zuten, eta berriz esan zion: «Anai Leon, gu Erljioso Txikienok itxuai bista emango baginiñe, deabruak aienatuko baginiñtu, mutuai itz egiñ erazi eta illak andik lau egunera piztuko baginiñtu ere, jakizu ez dala ori ditxa osoa». Joan ziran aurrerago, eta esan zion: «Anai Leon, Erljioso Txikienak baginiñeki itzkuntza eta jakinduria guziak, eta alde aurrez gauzak asmatzeko eta biotzak ezagutzeko doaia bagenuka, jakizu ez dala ori ditxa osoa». Eta andik geroxeago esan zion: «Jainkoaren arditxo maitea, Erljioso Txikienak Aingeruen izkuntza itz egiño balute, izarren ibillerak balekitzie, eta ezagutuko baluteke landareen birtuteak, lurreko gauz eskutuak, egazti, arrai, gizon, abere, arbola, arri eta uraren izaera, jakizu ez dala ori ditxa osoa». Eta gero berriz esan zion: «Anai Leon, Erljioso Txikienak beren predikuakiñ fedegabe guziak fede santu-ara erakarriko balituzke ere, jakizu ez dala ori ere ditxa osoa». Ala segitu zuen jolasian ia ordu laurden bateko bidean bezela, eta azkenik lagunak arriturik esan zion: «Aita, Jaungoikoaren izenean esan zadazu zertan dagoen ditxa osoa». Eta Santuak erantzun zion: «Demagun Ama Birjiña Aingeruenekora iristean otzak, bustiak, goseak illak, ateratzen zagula atezai, eta esaten digula: «Zuek etzerate limosnak ostutzen zabilzaten alper batzuek baizik; kanpora emendik», eta uzten gaituela kanpoan otzak illtzen; baldiñ sufritzen badegu ixilik, kejatu eta murmuratu gabe, pensatuaz ez degula besterik merezi, eta Jaungoikoak nai duelako ala gertatu zagula, sinistu nazazu, ori da ditxa osoa. Eta arratsean otzak eta goseak estuturik erregutzen badiogu atezaiari, Jaungoikoaren amorez atea idiki dezagula, eta ark makilla lodi batekin bizkarrak berotuz botatzen bagaitu elurretara kolpatu eta zaurituak bertan utziaz, eta guk pazienziarekiñ sufritzen badegu trataera gogor au, pensatuaz part-artu bear degula Jesu-Kristo gure Jaunaren sufrimentuetan, sinistu nazazu, anai Leon, ori dala ditxa egiazkoa. Espiritu Santuak animetan ixuritzen dituen doai guzieren artean onena da nork bere burua bentzutea, eta pazienzia Jaungoikoaren amorez sufritzea».

Beste egun batean, Ordenaren aurreneko denboretan Franziskok egiñ zuen bidaje bat frai Leon lagun zuela, eta nola etzeukaten Eleiz-erre-

zoak egiteko libururik, esan zion lagunari: «Jainkoaren arditxo maitea, Maitinetako ordua da, eta eztaukagu errezzatzeko libururik, eta ala kantatu bearrean gaude Jaungoikoaren alabanzak, eta ikusiko dezu zer egingo degun. Nik esango det: Anai Franzisko, zuk egiñ ziñituen orrenbeste pekatu munduan zeundenean, eta merezi dezu infernuaren ondora amildua izatea. Eta zuk erantzungo dezu: Egiaz, merezi dezu infernura botia izatea». Eta frai Leonek erantzun zion usuaren senzilltasunarekiñ: «Ala egingo det, ene Aita». Baña Franziskok nai zuen bezela erantzun bearrean, esan zion kontrara: «Jaungoikoak anbeste on egiñgo dizu, non joango zeran zerura». Eta Santuak esan zion: «Ez didazu erantzun bear orrela, ezpada nik esaten dedanean: Anai Franzisko, anbeste gaiztakeria egiñ dituzu, non zerutikan madarikazioak baizik ez dituzu merezi, zuk erantzungo dezu: Egiaz madarikatuen artean kontatzea merezi dezu». Frai Leonek ordea erantzun zion: «Anai Franzisko, Jaungoikoak emango dizu bere grazia, eta zerurako autuen artean izango zera bedeinkatua». Orduan Santuak aserre biguñ batekin esan zion: «Nola dezu ausardia obediencia austeko, eta anbeste bider agiñtzen dizudanaren kontra erantzuteko?». «Nere aita txit maitea, erantzun zion frai Leonek, Jainkoak ongi daki zuk esan bezela erantzun nai nizula, baña berak itzegiñ erazi dit nai zuen bezela, nere borondatearen kontra». «Oraingoan beintzat erantzun ezazu nik esango dizudan bezela. Nik esango det: Anai Franzisko, gizon txarra, anbeste gaiztakeria egiñ ondoren, badezu ausardia uste izateko Jaungoikoak barkatuko dizula? Eta zuk arditxo maitea, erantzungo dezu: Zuk eztaukazu beraren miseriardiara batere eskubiderik». Franziskok esan zituen itz oek negarrez eta zizpiruz, eta negarrez eta bularrak joaz, zegoen itxedoten frai Leonek esan zezala erakutsi zizaiona; baña lagunak erantzun zion: «Jaungoikoak emango dizkitzu grazia aundiak, altxa eta gloriaztuko zaitu betiko, zergatik beeratzen dana, izango da altxatua. Ezin itz egiñ det beste moduz, Jaungoikoa da nere aotik itz egiten duena». Onelako umillazozko leian igaro zituzten bidajeko orduak. Ze jolasak, eta ze animak! Nun aurkitu pasarte mugigarriagorik, jolas aldi biguñagorik eta irakasde aundiagorik?

Vigarren Bereziera

*Apostolutzako saioa. Ama Birjiña Aingerueneko
bedoikiñ edo nobizjadua.*

(1211-1212)

1211ko urtearen asieran Franziskok, berak jarritako Ordena indartu eta zabaltzea anbat deseaturik pekatarien konbersioa, erabaki zuen bialtzea bere jarraileak animak irabaztera, eta orretarako bildu zituen gela batean, eta bakoitzaren doaiak zenbaterañoakoak ziran jakiteko agindu zien predikatu zezatela ark esaten zien gaiaren gañean; eta danok itz egiñ zuten aiñ dotriña on eta pensamentu zerukoï eta egokiakiñ, non sinismen osoan geratu zan, Espiritu Santua zala goiargitzen zituena. Millagro bat gertatu zan aren ustea are eta geiago sendotzeko serbitu zuena. Ez al zuten bukatu beren itzaldia, ona nun agertu zizaïen Jesu-Kristo galai txit eder baten itxuran, eta bedeinkatu zituen bat banaka esan eziñ bezelako ontasunarekin. Guziok geratu ziran kordegabeturik, eta berengandu ziran, Santuak itz egiñ zien onela: «Nere anai eta seme txit maiteak; eman zaiezkgun eskerrak Aita Jaungoikoari, eta bere Seme bakar Jesu Kristori zeruko ondasunak ixuri dituelako gure anima senzilletan. Zergatik bera da mutuai itza eta ezjakiñen miñgaña ongi itz egiteko trebetzen duena. Izanik gu predikari umill eta ezerez batzuek, autu gaitu munduari penitentzia eta salbazioa adierazteko, aragizkoa danik beraren aurrean arrotu ez dediñ. Nai du joan gaitzela toki guzietara gure itz eta obrakin aren sinitsgaia ematera, ardi galduak beraren artaldera ekartzera, beraren Izen eta Lege santua munduko jende eta erregeen aurrean adieraztera. Zoazte bada, alaitasun eta amorioz beterik, prest egonik laño ongilleen gisan ixurtzeko obedienciazko espirituak eramango zaituen toki guzietan Jainkoaren itzaren euria biotz gogor eta legorren gañetara».

Biamonean señalatu zion bakoitzari joan bear zuen Italiako partea, eta bera joan zan Toskanara frai Silbestrekeriñ. Egun batzuetan geratu zan Perusan, eta an saristatu zion Jaungoikoak bere zeloa makiña bat pekatarien konbersioarekiñ, eta are geiago uri artako zaldun gazte baten bokazio miragarriarekiñ. Uri inguruan pasean zebillen batean pensatzen beregan nola erantzungo zion Jainkoaren deiari eta beragana konsagratzeko deseoi, agertu zizaïon Jesus, eta esan zion: «Deseozko gizona,

deseatzen dezun pakea gozatu eta zere zoriona iritxi nai badezu, sar zaite erlijioan, eta darraidazu». «Ah Jauna, zer Ordenatan sartuko naiz?». «Franzisko Asiskoaren jarriberrian». «Eta an sartutakoan, zer egiño det zuri atsegiñ emateko?». «Egizu bizitza bakidakoa, ez ezazu iduki adiskidetasun berezirik, etzaitez ibili lagun urkoen utsegiteak jakiten, eta ez aen kontrako juzgurik egiten». Galaiá joan zan Franziskoren oñetara, jantzi zion ordenako abittua, eta deitu zion frai Umill, aren biotzean ezagutu zuen umilltasun egiazkoagatik.

Misiogille biak gero Kortonara joanik, fundatzalle santuak artu zituen an zenbat nobizio, eta aen artean frai Elias sonatua, zeñazaz beñ baño geiagotan itz egiño degun, eta Gido Kortanako doatsua, aberatsa, bere etxean Santuari ostatua ematea onra aundizat artu zuena, eta bokazioa alde aurrez adierazi ziona: «Anaia, esan zion frai Silbestreri, gazte au gaur bertan sartuko da gure soldaduzkan, eta santutuko da bere errian». Alaxe gertatu zan bezela.

Santuak egiñ zuen konbentu bat Zellesko erriaren gañean. Ango gobernua frai Silbestreri utzirik, autsterre egunean goizean goiz, alde egiñ zuen andik ogi bi beste jaki gabe, jetxi zan Pasiñanora, eta an txalupan sarturik, agiñdu zion barka-zaleari eraman zezala Perusako aintzirako ugarte batera, enkargatuaz ez esateko iñori nora joan zan, eta zijoakiola billa osterá asteazken santuz. Toki artan bakarrik ikusi zanean, joan zan aldean zegoen abartegi batera, nun zegoen txabola gisako estalpe bat arboladar eta larrez egiña, eta aldamenean ur garbizko iturri bat egarria iltzeko. An igaro zuen garizuma guzia gure Salbatzallearen gisan Jaungoikoarekin, Aingeru eta Santuakiñ baizik itz egiñ gabe, eta aiñ zuzen gorde zuen baraua, nun etzuen jan ogi baten erdia baño geiago. Asteazken santuz joan zizaion barkazalea, eta ugarotzen zijoazela ekaitza altxarrik, Franziskok sosegatu zuen Gurutzearen siñalearekiñ beste denbora batean Jesusek Genezaretko aintzirakoa bezela. Zelesko konbentura joan zan Aste santuko egun aundiak bere anaiakiñ pasa, eta bere erretiroko berrogeita bi egunean artu eziñ izan zuen Komunio Santua artzera, bere lagun guziakiñ Ostegun Santuz artu zuen bezela.

Karidadearen zelo santuak ez die deskansurik ematen jabetuak dauzkan animai. Pazkoa ondorean Franzisko joan zan Arezzora bere betiko lagun frai Silbestrerekiñ. Uria zegoen bi alderadian berezia, batabestearekiñ burrukatzeko zorian, eta ikusi zuen deabru talde bat alderdi batetik bestera egatzen elkar iltzera zirikatzen zebiltzala, bereala itzuli zan lagunarengana, eta agindu zion zijoala uriko atera deabruak botatzera. Silbestrek obeditu zion, eta zituen indar guziakin deadar egiñ zuen:

«Emen zaudeten espiritu loi guziak, joan emendik urruti; agintzen dizutet Jaungoiko guzieldunaren eta bere serbitzari Franziskoren izenean». Eta une artan bertan aingeru gaistoak ies egiñ zuten, gorrotoak itzali ziran, eta bi alderadiak bateratu ziran Franziskoren ondoan, onek itz egiñ zien pake eta amorioaren gañean aiñ egoki non eskuetatik armak erori zizaizten, eta gorroto bizian egondu ziranak adiskidatu ziran.

Arezzotik Santua pasa zan Florenziara. Uri eder au, ezaguna ordurako bere merkataritzagatik, eta andik eunki batera aiñ sonatua izango zana Medizis agiñtarienean, besteak beziñ prest arkitu zan Santuaren itza aditzeko. Ango egoera etzan luzea izan, baña ezagungarritu zan, aita-tu gabe eziñ utziko ditugun gertakari batzuekiñ. Florenziako biztanleak doairik eman zioten Franziskori uriko sarreran zegoen San Galoren konbentua, eta egun beretik Jaungoikoak sortu erazi zituen bokazio asko, zeñtuzuen artean señalatuena izan zan Juan Parenterena.

Juan Parente zan letradu aitu bat, *Citta Castellana*ko juez lenena, aiñ merezimentu aundiko gizona, non eman zioten Erromako uritarren izengañ onragarria. Uri inguruan pasean zebillen arratsalde batean ikusi zuen txerri zai bat zerriak eiera zeramazkiála, eta nola nai beziñ laister etziran sartzen, jotzen zituen makillarekiñ aserre bizian esaten ziela: «Ea, sar zaitezte zuen eian, juezak infernuan bezela». Eta ganadu beltzak bereala obeditu zioten.

Txerrizaia, birau ura botatzean oroitzen zan noizbait juezakiñ izanduz zuen ikuskizunaz, eta birau arzaz baliatu zan Jaungoikoa juez jakintsu aren biotza ukitzeko; eta itzuli zan etxera pensatzen nolako kontu aundia eman bearko duten alako kargua dutenak, eta zenbait arriskoetan arkitzen diran, eta ala andik laister utzi zuen bere kargua eta joan zan Florenziara. Baña Jaungoikoak beretzat nai zuen ura, eta eratu zion ikusaldi bat San Franziskorekin, zeña miretsi eta amatu ezezik, artu ere zuen aren bizitza penitenziazkoa jarraitzeko asmoa. Aren seme bakarrak artu zuen bokazio berpera, eta ala biok, beren ondasunak obra piadosoetan empleturik, jantzi zuten pozik fraide Txikienean abittua. Ala asi zan betetzen Santuak alde aurrez esana: «Denbora gitxi barru giza-noble eta jakintsu asko bateratuko dira gurekiñ, joateko errege eta errien aurrean predikatzerá».

Franzisko San Galoren konbentuan egon zan bitartean, joan zizaizkan bisitatzera uriko iru gizon beren semeakin, bedeinkatu zitzan. Santua itzik esan gabe joan zan baratzara, artu zituen bost piku, aurreneko aur biai eman zien bana, eta iru atzenekoari, palakatzen zuen bitartean esanaz: «Aingerutxoá, zu izango zera egunen batean nere semeá». Esan ura bete zan andik urte gitxira bada azi zanean sartu zan fraide Txikienean

Ordenan, artu zuen frai Anjel izena eta ala izan zan eramanaz bizitza osoro zerukoia.

Toskanan ibillera asko egiñ ondorean gure misiogille santua itzuli zan bere ikasleakin Ama Birjiña Aingeruenera. Zaletua zegoen bere Porziunkula maitea eta lenbiziko lagunak ikusteko, eta gañera probatu nai zuen sartu berrien bokazioa, bada bildur zan sartu naiekoak geituaz zijozen bezela ez ote zan gitxituaz joango oien berotasuna.

Denbora artan Ama Birjiña Aingeruenera konbentua zan Ordenako bedoitegi edo Nobiziaduko etxe bakarra. Fundatzalle santuak ezaguturik lanbide baten ondo edo gaizki ateratzea, ondo edo gaizki asitzean dagoela, gorde zuen beretzat eskatzalleak artu edo ezartzeko eskubidea, baita ere erlijiozko bizitzako birtuteetan irakasteko kargua. Sartu nai zutenak geituaz zijozen bezela, gogorrigo portatzen zan nobizioak artzean, azi gaiztoa onarekiñ nastutzeko bildurrez. Mundukoak gauza gitxi dakite nobiziadu bat zer dan, eta esan diteke konbeni dala bera pasatzea jakiteko bertan sentitzen diran alegriak eta pruebak. Orregatik gure irakorleai gusto ematea uste degu, agertzen badiegu pruebako urte oetako misterioak, eta ikusi erazotzen badiegu zer izan bear duen fraide txikiaren nobiziadua San Franziskoren iritzian.

San Franziskorentzat nobiziadua da, ate bi irikiak dauzkan Eleiza bat bezela, bata zerura begira, Jaungoikoari gizonaz itz egiteko eta bestea mundura, gizonai Jaungoikoaz itz egiteko. Fraide berri bakoitzarekin Kristoren zaldun leial, lagun urkoen serbitzari zintzo eta Ebanjelioko pobrezaren maitatzalle egitea zan bere lan guziak zuzentzen zituen muga, eta iristeko ditxa izan zuena. Orra zergatik jartzen zuen al zuen arretea guzia eskatzalleen bokazioa ezagutu eta zuzentzen.

Lanik senzilloenak ematen zioten bidea aen birtutea prueban jartzeko, eta berariaz kondairatzalleak kontatzen dizkigute gertaera batzuek senzilltasun aiñ berezgarrikoak non ikasbide aundikoak badira ere, serbitzen ez dute munduko jendeai parra egiñerazotzeko baizik. Egun batean bi joan zizaizkan abitu eske, eta Franziskok agindu zien baratzara joanda azak azpikoaz gora aldatzeko. Aetako batek ixil ixilik obeditu zion, ez ordea besteak, esanaz satisfazioarekiñ: «Aita, ez dituzte aldatzen orrela gure errian». San Franziskok artu zuen aurrenekoa eta despeitu bigarrena. Eta kondairatzalleak diote, obedienziaren sarian, landareak itzuli zirala berez zañaz beera, eta txit buru aundiak egiñ zirala.

Baña prueba aundia, bokazio egiazkoaren prueba, zan legenartsuen kontua idukitzea, zeintzuentzat Franziskok zeukan aiñ jaiera aundia, ikusi degun bezela. Miserikordiazko obra au zeukan beste guzien gaindikako-

tzat, sartuta laister esanaz eskatzalleai egin bearko zutela, eta bialduaz kanpora egiteko biotzik etzutenak, baña gogo onez legenartsuak serbitzera jartzen ziranak laztantzen zituen, esaten zien bitartean: «Ene anaiak, kontu egiñ dezaiegun legenartsuai, eta maitatu ditzagun, zergatik oek dira izatez anai kristauak». San Franziskoren dizipuluetako bat, frai Santiago, senzillua, berezitzen zuen guzien artean karidadezko obra ura egiten agertzen zuen zeloagatik, anbesteraño non ezagutzen zan legenartsuen «adis-kide eta sendagiñaren izenarekiñ». Franziskok enkargatu zion gorputz guzia zauri bat egiñik zeukan eri baten kontu berezia iduki zezala, eta aiñ ongi kontu egiñ zion non zerbait denbora pasata asi zan indarberritzen, eta bururaturik kanpoko aireak osoro sendatuko zuela, eraman zuen Porziunkulara. Franziskori txit gaizki iruditu zizaion ori egitea, eta itz biziakiñ esan zion Santiagori: «Ez da konbeni legenartsuak pasean erabili ditzatzun. Nai det serbitu ditzatzula ospitalean, ez ordea kanpora ateratzea, zeren persona asko diran ikusi ere nai ez dituztenak». Legenartsua naigabetu zan, bere ongilleari errietan ematen ikusi zuenean, eta Santua oarturik auspezu zizaion eta eskatu zion barkazioa. Penitentzian jan zuen konbentuko atean eta legenartsuaren katillutik, eta gero laztandurik, bialdu zuen kontentuz.

Beste batean fraideak gaztigatu zioten, ospitalean kontu egiten zioten gaizki zegoen batek injuriatzen eta kolpatzen zituztela, eta gañera Jesu Kristoren eta bere Ama txit santaren kontra blasfemiak botatzen zituela. Injuriak eta kolpeak sufrutuko zituzten kejaru gabe, baña blasfemiak eziñ eraman zituzten, eta bildur ziran ez ote zuten parte izango aren gaiztake-rian, baldiñ segitzen bazuen ospitalean. Au Franziskok aditu zuenean, joan zan legenartsua ikustera, eta modu aundiarekiñ alderaturik agur egiñ zion, esanaz: «Jaungoikoak bere pakea dizula, ene Seme». «Pakea! Zer pake iduki dezaket Jaungoikoak kendu didan, eta nere gorputza zauri uts bat baizik ez dan ezker?»». Eta Santuak erantzun zion: «Anai, iduki ezazu pazienza. Gorputzeko gaitzak bialtzen dizkigu Jaungoikoak animaren onerako, eta ala, pazienziarekiñ daramazkigunean, biurtzen dira beste munduan izango degun koroari ezartzen zaizkaten diamante txit baliosetan». «Baña, nola eramango ditut pazientzian, esan zion legenartsuak, une bateko deskansurik sentitzen ez badet, eta zure fraideak nere pena geitu baizik egiten ezpadidate?». Franziskok ezaguturik zeruko argiarekin errukarri ura gaizkiñak artua zegoela, andik zerbait alde egiñ eta arengatik erregutu zion Jaungoikoari, eta gero esan zion: «Nere anai errukarria, besteak gustorik egiten ez dizuten ezker, neronek serbituko zaitut». «Ongi da, erantzun zion eriak, baña zer egingo didazu zuk besteak

baño geiago?». «Zuk nai dezun guzia». «Atsegiñ artzen det. Garbitu zadazu gorpuz guzia, bada aiñ usai kiratstua banatzen du, non neronek ere eziñ eraman det». Berealaxe Franziskok berotu erazi zuen usai gozozko belarrez nastutako ur likurtatsua, erantzi ta garbitu ziozkan zauriak. Eta Santuak eskua pasatzen zion tokietatik erortzen zizaitzkan kraka odoltsuak, azala agertzen zan gorriberritua, eta oraindik arrigarriagoa dana, gorpuzteko legenarekiñ batean alde egiten zion animakoak. Konbertitu berriaren begietatik ixurtzen ziran negar malkoak, gañez egiten duen ontzitik ura bezela, eta damutasunezko itzak ateratzen ziran biotzetik ezpañetara, eta ezpañetatik igotzen ziran zerura. Ezagutu zuen umilki bere gaizki egiña, eta negarrez ziozan: «Nere zorigaiztokoa, infernua merezitu det erlijiosoak injuriatu eta Jaungoikoaz blasfematu dedalako!». Aren konbersioa izan zan osoa. Eraman erazi zuen apaiz bat, eta zeruko barkazioa jetxi zan, pekatuak egiteko beziñ bizia erremediatzeko ere izan zan anima aren gañera. Franzisko, mirari onen eskerrak miseriakordia guziaren Aitari emanda, atera zan ospitaletik, bere umiltasunean alde egi-teagatik konbersio arengatik emango ziozkatzen alabanzetatik, eta utzi eman gabe Jaungoikoari, zor zaizkan onra eta gloria.

Andik amabost egunera Sakramentu Santuak arturik, Jaungoikoak eraman zuen beregana. Ez al zan ill, agertu zizaion Santuari suzko boillaren itxuran, baso batean otoitzean zegoela: «Ezagutzen nazu?». Santuari galdetu zion. «Nor zera zu?». «Zure merezimentuz Jaungoikoak sendatutako legenartsua. Gaur asten da neretzat betiko bizitza, zeñagatik eskerrak eman bear dizkitzudan, eta bai Jaungoikoari ere. Zure gorpuz-animak, itz eta obrak bedeinkatuak izan bitez, bada anima askok zorko dizute beren salbazioa. Jakiñ ezazu ez dala egunik igarotzen Aingeru eta Santuak eman gabetanik eskerrak Jaungoikoari Zuk eta Zure Ordenak ateratzen dituzuten bizitzako frutuagatik. Poztu zaitez, bada, alaba ezazu Jaungoikoa, eta gera zaitez beraren bedeinkazioarekin». Itz oek esanda ega egiñ zuen zerura, utzirik Franziskoren biotza konsueloz betea. Orra zer moduz alaitzen zituen nobizioak mendetasunezko bideari jarraitzeko, eta nolako mirariakiñ saristatzen zuen bere serbitzariaren zela.

Fundatzalle santuak gorrotatzen zuen alperkeria, zeñari deitzen zion gaitz guzien iturria, anbesteraño non izatez jenio biguñekoa bazan ere, alperrentzat etzuen errukimenturik. *Iru lagunen irakorgaian* daukagu onen prueba. Nobizioen artean bazan bat jan eta edan ondo, eta lo lasaitasun guzian egiten zuena, ordea errezo gitxi, eta lana are gitxiago egiten zuen. Franzisko oartu zan, zeren etzizaion ezerere pasatzen, eta beragana deiturik, despeitu zuen frailetzatik itz oekiñ: «Zoaz emendik frai Euli; aspal-

di da bizi zerala, berak ezirik egiñ gabe, erleak egiten dutena jaten duten listor alperrak bezela»; eta akusakizun geiago gabe, despeitu zuen.

Franziskok gomendatzen bazuen ere lana, au da, lan onrotsu eta lagun urkoarentzat protxugarria, eta sarigabekoa, are geiago estimatzen zuen lagun urkoarekiko karidadea, zimendu Jainkozko au, zeña gabe etxerik zutik egon ezin ditekian. «Nai det, ziozan, gure arteko bakoitzak izan dezagula bata bestearekiko elkartasunik estuena eta senidetasunezko karidadeak erreina dezala gure artean bere ondore estimagarriakiñ. Bedeinkatua izan dedilla bere anaiak maite dituen erlijiosoa, eta aen aurrean esango ez lukeana, aekiñ ez dagoenean esaten ez duena. Baldiñ arkitzen bada norbait zorigaistoan, laguneren artean itz gaisto, eziñ ikusi edo gorrotoaren azi gaistoa erein duena, emango diozute kastigu gogoangarri bat, lagun urkoaren erraiak urratzeko bere mingañaz ezpataz bezela serbitu dalako». Amenazo oek egiñ eta laister eraman zioten aurrea karidadezko egiñkizunean utsegiñ zuen fraide bat, eta gure Santuak jakiñik, utsegite txikiak kastigu gabe uzten badira askotan ondore txit negargarriak ekarri oi dituztela, kondenatu zuen kulpaduna abitua utzitzera. Ura izan zan kastigu aundienetako bat, soldaduari desonratzeko graduak kentzea bezelakoa.

Prueba gitxi edo geiagotatik pasazerazitakoan Fundatzalle Santua saiatzen zan sospertzen nobizioen biotzetan bere bokazioko birtute egoikiak, eta erlijiozko bizitzaren zimendu bezela diranak. Ze inportanziazkoak diran nobizioai profesoakin bildurik gabero egiten ziezten itzaldia, berak egiten dute bizitza espiritualeko liburu oso bat; aetatik batzuek jarriko ditugu emen bear bezela estimatu ditzaten.

Maixu bikaiñ onen lenbiziko kontua zan sortueraztea bere ikasleai munduaren gorrotoa eta beren bokazioaren amorioa; eta ondorean agertzen ziezten konbentuko bizitzaren zimenduak, eskolatuaz batez ere guzia Jainkotitzen duen fedezko espirituan, zeñak erakusten digun Jaungoikoa ez dana, ez dala deus, eta eternidaderako ez dana, dala gezurra. Itz egiten zien oraziozko espirituaren gañean, nola dan au betiko bizitzarako janaria, eta gai oni zegokala maiz esaten zien: «Orazio gabe eziñ aurreratu diteke birtutean, eta ez iraun luzaroan nor bere bizimoduko egiñkizunen kunplimentuan. Fraide Txikienetakoak izan bear du guziaz gañ oraziozko gizonan».

Oraindik geiago leiatzen zan Umiltasunaren gañean. «Umiltasunean ezagutzen dira Jaungoikoaren serbitzari egiazkoak: ala, bat izango da umilla, Jainkoak egiñ dion onaz arrotzen ez danean, bere burua ezertzat ez daukanean, itz batean, beste guzieren atzenean jartzen danean. Agertu eza-

zute umiltasuna. Ez ezazute nai Maixu eta erakusleak deitu izatea, zergatik Maixuaren izena Jesu Kristori bakarrik dagoka. Obea da umiltasun asko jakinduria gitxirekiñ, ezen ez jakinduri asko umiltasun gitxirekiñ. Zorionekoa munduaren alabanzai beraren desprezioai anbat kaso egiten dion erlijiosoa, zeren gizonak ez duen balio Jaungoikoaren aurrean dana baño geiago. Zorionekoa onra eta kargu altuetara, berak eskatu gabe igotzen dan erlijiosoa, eta utzitza baizik nai ez duena! Baña zorigaistokoa kargu billa dabilena eta beti euki nai lukienal».

Umiltasuna da birtute bat barrengoa, eta modestia berriz au arpegian eta gorputzeko mugidetan adierazten duena, eta nola besteren konzienziarik ezin ikusi degun, umiltasunaren doia da askotan, itz eder ondo apaiñduakiñ baño obeto jendeen biotzak irabaztea. Eta egia au obeto biotzean josi erazotzeko nobizio bati esan zion egun batean: «Guazten predikatzer». Joan ziran Asisa, eta karrika guzietan itzik esan gabe ibilita, itzuli ziran konbentura. «Eta sermoia?» nobizioak galdetu zion. «Predikatua dago» erantzun zion santuak, zeñarekiñ adierazi nai izan zion, ibillera modutsu eta umillak sermoirik onenak baño geiago balio duela.

Baña aren birtute maiteena, birtute guzien erregiña deitzen ziona, aren Ordenako zimendu eta pensamentuetako dama zan Ebanjelioko pobreza, nobizioen biotzetan jositzea nai zukean birtute bikañena. Amorusua dagoenak bezela, pasa nai zuen ikasleetara berak sentitzen zuen berotasuna. Aditu ditzagun pobrezarenganako amorioak esanerazten diozkan itzak:

«Nere anai eta seme txit maiteak: etzaitzte lotsatu limosna eskatzeaz, bada ala egiten badezute jarraitzen dituzute mundu onetan gugatik pobre egiñ zan Jaungoikoaren Semearen pausoak. Onelako pobrezagatik irabazten dira zeruko erreinurako eskubideak. Zoazte, bada, limosna eskatzera Jainkoaren bedeinkazioarekin, zoazte bategatik eun eskeñita baño poz eta konfianza geiagorekin, zergatik Jaungoikoaren amorioa eskeintzen dezute aren izenean eskatzen dezutenean, eta zeru-lurrak ezer ez dira aren amorioaren parean. Oroitu zaitzte atez ate biltzen dan ogia dala Aingeruen ogia, zergatik Aingeru onak dira jendeak mugierazitzen dituztenak zuei Jainkoaren amorez ematera, eta ala, pobreengan betetzen dira Dabid erregearen itzak: *Gizonak Aingeruen ogia jan du*. Jaungoikoak mundura ditu Erljioso Txikienak, zerurako autuak izan dezaten karidazko obra oek egiteko bidea, bada obra oekgatik izango dira gloriastuak, Aita Zerukoak esaten dienean: *Nere senide txikienari egin diozuten, ori neri egin didazute*».

Beste mugaldi batean, aren itzak izan ziran irazekiagoak, eta ura itzaldia baño obeto zan kantua: «Jesus Jauna, deadar egiten zuen, erakutsi zaizkidazu zure Pobreza maitearen bideak! Erruki zaitzez nizaz eta nere dama Pobrezaz, bada berazaz nago itxutua, eta eztez sosegurik iñun arkitzen berarekiñ ezpanago, eta ongi dakizu, zerorrek jarri didazula amorio ori nere biotzean. Bide bazterrian eserita negarrez dago, eta bere adiskideak igarotzen zaizka aldamentetik despreziatuaz: o zeñ beeratzepenean erori dan erregiña au, Jesus Jauna, zu jetxi ziñan zerutik lurrera berarekiñ esposatzeko eta beragandik, beragan eta beragatik seme osoro onak izateko. An zegoan zure Amaren sabeleko umiltasunean, zegoan askan, eta zegoan armatua eskutari leialaren gisan gure Erredenzioko jazarre aundiak iraun zuen bitartean. An zegoan zure Pasioan, eta bera bakarra izan zan utzi ez zinduena. Maria zure ama zegoan Gurutzearen oiñean, baño Pobreza igo zan zurekiñ, eta egon zitzatzun besarkatua alik eta atzeneko asnasea eman zenduen arteraño. Berak prestatu zituen zure oiñ txit santuak zulatu zituen iltzeak, eta egarritu ziñanean, berak, emazte leialak bezela ekarrierazi zizun esponja beazunetan bustia. Bere laztan beroetan eman zenduen atzeneko asnasea, eta ill ziñanean, etziñuen utzi, o Jesus Jauna, eta berak egiñ zuen, besteren obian zure gorputza jartzeko modua. Berak piztu ziñduan obian eta atera erazi gloriáz betea. Orregatik koroatu dezu zeruan, eta eman diozu zerurako autuak markatzeko sillua. Oh! nork ez du amatuko Pobreza gauza guzien gañean? O Jesus txit pobrea! eskatzen dizudan grazia da, izan dezadala pobreza aundienaren ondasuna. Egizu gure Ordenaren eta nere bizitzaren marka eta siñale ezagungarria izan dedilla zure gloria geiagorako, ardit bat ere gererik ez idukitzea, eta beste ongarri edo seniparterik eskean biltzea baizik ez izatea».

Franziskok alabatzen zuen pobreza oso au zan bera aundi egiten zuena, baño aunditasun ura zan, gerezko ekarraiai gerra egiteko prest dauten griñen kontrakoa. Gerrak biziak anbat dirau, garaipena nekeza da, eta desalaiari beldur izan bear zaio; orregatik zion Santuak: «Bizi zaitzte ernai aragiaren desalai, batetango eraso eta saldukerien kontra, bada ori da gure etsai eriotzkoa. Kejatzen da lenagoko gaitzak gogoratzean, eta ikaritzen da etorkizunen pensamentuarekin. Egin zaiegun, bada, gerra gure aragiaren gurariai, baño deskansu gabeko gerra, bada atsegiñ labur bat gozatzeagatik ostutzen digute betiko zoriona, amildu eraziñ infernuko ondarrera». Ezziñ adierazi zezakean egokiago gure Santuak bi egia zimen-duzko oek: kristau bizitza gerra dala, eta santutasuna ez dala arrazoieren eta graziaren garaipena baizik aragi galduaren kontra.

Txit begiratu zan Jaungoikoagandik artzen zituen mesedak agertze-ko, baña karidadeak edo animen onak eskatzen bazuen, etzuen erreparurik bere senideai kontatzeko. Tomas Zelanok dakarren pasarte bat da diogunaren prueba. Gau batean gure santua, orduan bisitatu zuen Jaungoikoaren espirituz beterik, irten zan bere zeldatik eta ikasleak esnaaturik, esan zien: «Ah nere anaiak! Ze onra aundia zeruetako errege serbitzera deituak izana! Da gizonak soma dezakean aundiena! Baña, nola jakingo degu seguru geran edo ez, Jaungoikoaren adiskide eta serbitzari leialak? Bada nik aitortuko dizutet, eskatu diodala negarrez nere Salbatzalle miserikordiosoari, argitu nazala gai onetan, itz ematen diodala beti betiko berea izateko. Jaungoikoak eskaria aditu dit, eta bera agerturik, lanotasun guziarekin egin dit galdeera au: «Franzisko, zer emango ziniñadake deseo dezuna jakiteagatik?». «Jauna, nere begiak eta bizia, zeña dan daukadan gauzarik onena. Gañerako guzia, denbora da eman nizula, daki-zun bezela». «Ongi da, aditua izango zera. Pensa ezazu santuro, itz egizu santuro, obra ezazu santuro, eta zaude seguru, nere adiskide eta serbitzaria izango zerala». Ene Anaiak, zeruko esan onen berri eman nai nizuten, aprobeztatu dezazuten zuen aurrerapen espiritualerako, eta erreparu gabe erreprenditu nazazuten, iru gauza oetakoren batean uts egiten bade».

Konbentua zan famili bat bezela, eta Franzisko zegoen bere fraideen artean aita bat bere umeen artean egoten dan moduan, amorio berdiña, konfianza berbera. Deskansuko denbora guzientzat berdiña, jolas alege-reak, senzilloak, tartean tartean itz onakiñ nastuak, baña murmurazioa eta gaizki esatea zegoen osotoro debekatua. Gure santuari gustatzen zizaion bakoitzaren merezimentuak agertzea, eta ala egiten zuen egoki zetorrenean inor lausengatu eta inor sumiñdu gabe. Ala frai Anjel señalatuaz esaten zien nobizioai: «Erljioso txikiena on ona izateko, elkarganatu bear dira frai Bernardo Kintabalkoaren fede irazekia, frai Leonen garbitasun aingerukoia eta frai Anjelen kortesi berezia. Kortesia da gauza ona eta alabagarria, zion gañera, zergatik trataerari ematen dion ongi dagokan aire bat, eta birtutearen apaiñgarriztat serbitzen duenean dauka ekarrai txit arrigarria, mundutarrak lilluratu eta konbertitzera mugitzen dituen». Onetan zegoela etorri zan frai Jil, eta ixildu eraziaz galdetu zion: «Aita, bada munduan gauza aiñ gogaikarririk, *Aita gurea* esan bitartean sufritu eziñ ditekianik?». «Bai, Santuak erantzun zion, bada mostro aiñ ikaragarria, non Jaungoikoaren grazia berezi gabe, eziñ inork begiratu lezaiokean minutu batean. Mostro au da deabrua».

Deabruen artean tristurari zion Franziskok beldur geiena, garamazkialako emeki emeki tristuratik desalaiera, eta desalaitik etsimenera.

Orregatik ikasleai gomendatzen ziezten gaitz gabeko alegriak, eta animak deskansatzen dituen jostaketak, gaztigatuaz biguñki tristurara griñatuak ikusten zituenak. «Kontu, esan oi zien, espiritu gaiztoa askotan kontentatzen da gure anima nastu eta pakea kentzearekin. Ori da beraren engañio biurrenetako bat, bada asko du beñ sartzea gaitzik aundienak erakartzeko, baña eziñ ofenditu dezake ezertan, alako tretaen kontra ernai dagoen erlijioso. Iduki ezazute beti arpegian eta biotzean Jaungoikoaren alegri santua. Ezagutzen da, deabruak eta bere jarraileak sufritzen dituztela tristuraren naigabeak, guk ordea beti egon bear degu alegere Jaungoikoagan». Egia au aiñ ondo sartua zeukan gogoan, non triste eta ixiltxorik zegoen nobizio bati esan zion: «Ene anaia, zergatik zaude orren eroria? Pekaturen bat egin al dezu? Au bakarria da gu atsekabetu bear gaituen gaitza. Zoaz otoitz egitera, Sagrarioaren aurrean bakarrik negar egin diteke pekatuen barkazioa iristeko, edo barrengo poza, beñ galdu ezkerro, ostera getetzeko. Iduki ezazu arpegia beti alegere santuki nere aurrean eta zure senideenean, zergatik ez da konbeni kopeta beltz illuna idukitzea Jaungoikoaren serbitzuan gaudenean».

Eziñ ukatu diteke fundatzalle santuaren konselluak zeudela Jakiñduriaren silluarekin markatuak, eta aditzera ematen zutela, gizonaren biotzaren ezaguera aundia zeukala.

Alakoak ziran Ama Birjiña Aingerueneko konbentuan idukitzen ziran itzaldiak. Erraz ezagutzen da, alako ikasbideak aditu eta obratzeko gai ziranak prest egongo zirala edozein sakrifizio egiteko.

Etzuten guziok iraun. Franziskok, biotzak ezagutu eta alde aurrez etorkizuna somatzeko doaia aiñ oparo Jaungoikoagandik arturik, ikusten zituen aen animetan gertatzen ziran jazarrak, eta aprobeztatzen zan ezaguera onezaz argalak sendotzeko, bildurriak alaitzeko eta on irudiai tapakia kendu eta ziran bezelakoak azaltzeko.

Egun batean nola nobizioak agertu baizioten zeukaten pena, beren usteetan onena zanak alde egin zuelako, Santuak esan zien: «Ez zaitezte arritu aren joanera. Errukarri ura galdu da, umiltasunean zimendatua etzegoelako, eta sinistu nazazute, birtute au zimendutzat ez daukan etxea, da arrakatzera dijoan etxea».

Utsegite agirikoak erreprenditzen zituen besteen aurrean. Fraide biri asmatu zien izango zuten patu tristea. Ixiltasuna ez austeko apukoarekin, kiñuka baizik konfesatu nai etzuen bati esan zion Ordenatik irtengo zala; eta abitu santua utzi eta ostera artu nai zuen beste bati berriz, urkatua izango zala itzultzen bazan lenagoko utsegiteetara. Alde aurrez esandako

somaketa biak, kunplitu ziran, eta Franziskok samiñki negar egiñ zuen galerazi eziñ izan zituen desgrazi aekgatik.

Bokazio egiazkoak palsoetatik bereizten saiatzen zan bezela, pruebako urtea pasa ezkerro, kontu aundia zeukan partitzeko konbentuko karguak artarakoenetan Jaungoikoaren gloria geiagorako. Zentzu aundi eta segurukoak zirala ezagutzen zituenak, bialtzen zituen konbentuak jartzera, Obispo Jaunak eskatzen zuten eran, itz egiteko grazia zutenai señalatzzen zien predikatzeko kargua, eta gañerakoai uzten zien entregatu zitezela errezo-meditazioetara, edo eriai kontu egitera. Berak guziaz ejemplo emanaz, bazirudien beregan biltzen zituela guzien bokazioak.

Jaungoikoak betetzen zuen bedeinkazioz Ama Birjiña Aingeruenekoen konbentua, nora zijoazen ikasle berriak toki guzietatik, eramanik gure Santuaren birtuteak banatzen zuten usai gozoak.

Ikusi degu zeñ ondo atera zitzaizkan nobiziadua jartzeko egiñ zituen alegiñak; ondorengo berezieran ikusiko degu bere errian egindako apostolutzaren asiera, bilduko ditugu berarekiñ bere lanen lenbiziko fruituak, eta jarraituko diegu bere misioaren aurrerapenai. Gurutzearen itzalean eskolatu du lenbiziko soldadu--taldea deabruari, munduari eta aragiari gerra egiteko, eta iritxi ere ditu garaipen señalatuak. Erriak mugitzen dira, pekatariak konbertitzen, eta giza-noble asko pobrez borondatezkoaz amoriozturik gure Santua bezela, eiaka zijoazen aren banderapean sartzera. Alaz guziaz ere, ura etzan bere mixio protxugarriaren asiera baizik. Probidenziak zeukan señalatua gizonak ezezik, emakumeak eta denbora aldi ura guzia salbatzeko. Argatik emango dio beraren diñako laguntzalle bat, Santa Klara, Asisko Birjiña argia, donzella pobreen Ama izango dana, San Franzisko, Erlijoso Txikiñen Aita dan bezela. Bada bigarren Orden au sortzeko Jaungoikoak autu zuen tokia izan zan oro bat Porziunkula. An azalduko da Klararen bokazioa, argiro ikusi dediñ Maria dala bi Orden Serafiñdarren Ama, eta Ama Birjiña Aingeruenekoen Eleizatxotik atera bear zuela amairugarren eunkiaren berritzea.

VIIgarren Bereziera

Santa Klara eta Dama pobreak.

(1212)

Santa Klara jaio zan Asisen. Faborino eta Ortolana beraren gurasoak ezkontzarekiñ bateratu zituzten uri artako etxadi anziñako eta txit argi Szeffi eta Fuimitarrak, zeñtzuen aide artean kontaktzen ziran Errufino eta Silbestre doatsuak. Kondeak zeukan Subaso mendiaren egutera egalean Sasso-Rosso zeritzan gatzelu bat, zeñaren siñaleak orañdik ikusten diran. Kondesa joan zan deboziozko erromesean Jerusalem, Gargano mendira eta Erromako San Pedrorra, eta etxeratzean Jaungoikoak begiratu zion miserikordiarekiñ, eta Ortolanak barau eta orazioen bidez iritxi zuen beraren diñako alaba bat, Samuelen amak bezela.

Egun batean Jesus gurutziltzatuaren aurrean belaunikaturik, erraetan zeraman fruitua bedeinkatu zezala Jaunari eskatzen zegoela, aditu zuen aingeruen gisako itz ots gozo bat, esaten ziona: «Etzaitz ikaratu, Ortolana, emango dezu argitara aur bat, mundu guzia argituko duena». Itz oetan adierazitako aurra jaio zan andik egun batzuetara, parra gozoa ezpañetan zuela; bataiatu zuten, amabi urtez aurretik San Franzisko bataiatua izan zan ponte artan bertan, eta amak nai izan zuen Klara izen ederra jartzera, geroenean emango zuen argitasun aundiaren irudia bezela. Egun artan, zeña zan 1194ko uztaillaren 16garrena, zeru-lurrak atsegiñez bete ziran.

Klara zan inozentzia eta piedadearen ispillu bizia. Aurtasunetik asi zan bere burua nekatzen eta ilduratzen, eta orretarako zeraman zilizio edo zurdazko soka bat bere soñeko ederren barrendik. Zan gorputz aundikoa, arpegi egoki eta ederrekoa, kolore presko eta gorrikoa, eta buruko illea berriz txit aundi eta urre gisakoa. Gurasoak ikusirik argan ainbeste grazia, munduan eroso izateko bidea ematea beste asmorik etzuten; Klarak ordea etzuen orrela pensatzen, eta emezortzi urtetara iritxi zanean, erabaki zuen eskeintzea erregeen erregeri bere birjiñtasuneko lorea. Jaungoikoak lagundu zion Klarari bialtzen ziola Franzisko, lurrean bere giari eta zeruan betiko adiskide izan bear zuena.

1212ko garizuman Santuak predikatzen zuen Asisen San Jorjeko Eleizan, eta garizuma artan, predikatzen aurrenekoa bazuen ere, Franziskok zeuzkan irabaziak aditzalleen biotzak bere itzera guziz egokiarekin.

Klarak ezagutu nairik jendeak anbesterañi alabatzen zuten gizon miragarri ura, iritxi zuen bere ama eta aizpa Agedagandik eraman zezate-la gau batean ari aditzera, eta ez al zion aditu, alabatu zuen, eta erabaki bere animako gjaritzat artzera, eta asmo au agerturik Bona Gelfucci bere aide eta konfianza guziko personari, joan zan onekiñ ixiltxorik Ama Birjiña Aingeruenekora. Anziñako kondairatzalleak utzi digute itzkribatua itzaldi bizi eta senzill batean lenbiziko ikuskera au. Franziskok, ezaguturik zeruko argiarekiñ zeukala bere aurrean ondasun bat, munduak merezi etzuen, agertu zion Klarari birjintasunaren balioa, Zeruko Esposoaren edertasun paregabea, eta denborak desegñ eziñ dezakean batasunaren ditxa esan eziñ añakoa. Gero, probatzeko bezela esan zion: «Ene alaba, zure bokazioa sinistu dezadala nai badezu, utzi itzatzu orrako soñeko eta apaiñduria oriek, saku bat jantzi, eta zabiltza eskean atez ate». Klarak, obeditu zion batere enura gabe.

Garizumaren bukaeran joan zan ostera Fundatzalle santua ikustera. Lenbaitlen nai zizaion osoro eman Jaungoikoari, eta bere Jesusekiñ bat-egiteko palta zitzaizkan egunak iruditzen zitzaizkan urteak; gañera berriz, Franzisko bildur zan lore aiñ minbera ez ote zizaion belaskatuko munduaren asnase puzoitsuarekiñ, eta uste zuen ordua zala aldatzeko Erljiozko bizitzaren loretegia. Erabaki zuten egiteko añ aundi au egitea 1212ko martxoaren 19an zan Erramu Igandean.

Birjiña gaztea bere gala guziakiñ apaindua, joan zan Asisko Katedralera, baña oitura zan bezela, erramu bedeinkatuak artzera aurreratu bearrean, geratu zan bere lekuan begiak lurrera begira zituela, eta Obispo Jaunak ikusirik, beragana joanda eman zion palma-adar bat, munduagandik iristera zijoan garaipenak adierazten zituena. Urrengo arratsean, jende guzia lotan zegoen denboran Klara irten zan bere gurasoen etxetik, emaztegaia bere ezkontzako egunean bezela jantzia, Bona bere adiskide leiala lagun zuela, eta joan zan Ama Birjiña Aingeruenekora, nun fraideak itxedoten zioten zirio irazekiakiñ. Franziskok ebaki zion illea munduko banidadeak uzten zituen siñalean, para zion soñeko basto, auts kolorekoa, lotu zion gerria soka batekiñ eta estali burua zapi lodi batekiñ. Gero belaunikaturik Ama Birjiñaren imajiña aurrean, Klarak egiñ zituen bere botoak, eta partitu pobreen artean bere jantzi balioso eta apaiñdu-riak. Sakrifizioa osoro egiña zegoen. Franziskok eraman zuen orduan

Klara S. Pauloko konbentura, nun bigarren Ordenak, lenbizikoak bezela, bere bizilekua artu zuen San Benitokorenetik.

Eziñ pensatu diteke S. Franziskok au guzia egiñ zuela Jaungoikoaren goiargi eta Asisko Obispo Jaunaren eskubide gabe.

Etzitzaiozkan paltatu sufritu bearrak gure Santari: Gurasoak joan ziran S. Pauloko konbentura, eta erreguakiñ ezer eziñ zutenean, tratatu zuten gogorki andik ateraerazitzeagatik, baña Klarak, agertu zien burua ille-moztua, eta aldareko pillareai itsatsirik, atera zan garai eraso artatik. Beste alako batetik libratzeagatik, eraman erazi zuen Pausoko Aingeru Santua deitzen zan Benitoen beste konbentu batera.

Klara izan zan Donzella Pobreen birjiñ jardiñeko lenbiziko lorea, eta aren aizpa Ageda, bigarrena. Au zan 14 urteko donzellatxo, lirioa beziñ garbi, eta ardia beziñ mansoa. Klarak eskatzen zion Jaungoikoari, aren aizparen erukimentua izan, eta birjiñen maiean leku egiñ zeiola. Jaungoikoak aditu zion eskaria, eta andik egun gitxira joan zizaion Ageda esanaz: «Ene aizpa, nik ere Jaungoikoa serbitu nai det zurekiñ batean». «Ene aizpa maitea, erantzun zion Klarak laztanduaz: bedeinkatzen det Jaungoikoa, bete dalako nere animaren deseo biziena».

Klara eta Ageda! ona bi aizpa, bi triunfo San Franziskorenak, bi arkume garbi zijozenak sakrifkatzera Jaungoiko biziaren aldarean, mundutarrak atsegiñ galgarrietara dijoazen baño bizitasun geiagorekiñ.

Ikuskarri biguñ onekiñ Aingeru Santuaren konbentua poztutzen zan bitartean, beste gauzarik pasatzen zan Sta. Klararen etxean. An aditzen ziran pena, arrabi eta desesperazioko garraxiak. Faborino Kondea burutik egiña bezela zegoen. Laister bere adiskideak bildu, eta agertu ziezten bere sentimentuak. Oetako amabik artu zituzten armak, eta juramentu egiñ zuten ekarriko ziotela ostera bere alaba, illa edo bizirik. Leku sagra-duari batere begiratu gabe, sartu ziran konbentuan, eta batek Agedari buruko illetik elduta, atera zuen arrastaka mendiaren egaleraño, baña bereala Agedaren gorputza aiñ pixua egiñ zan, non eramantzalleak ezaguturik etzutela bear adiña indar, utzi zuten erreka zistor baten ertzean. Agedaren osaba Monaldok, altxa zuen esku sakrilegoa, zeukan ezpatarekiñ eritzeko ustean, baña besoa legortu zizaion geratuaz mugitu eziñ zala. Bitartean allegatu zan Klara, eta erregutu zien bere aideai, arren utzi zezaiotela Agedaren gorputz odoldua, eta onekiñ zaldunak, ikaraz eta kezkaz beterik alde egiñ zuten andik, bi aizpak laztandurik, Jesu Kristogatik sufritzea merezi izan zutelako poztu eta peligro artatik libratu ziralako Jaungoikoa bedeinkatzen zuten bitartean. Esan dezagun bereala, familiaren borondate gaizto ura txit laister itzuli zala naitasun txit

arrigarrian. Monaldo sendatu zan millagro, eta ezaguturik sendaera ura zor ziola illoben orazioai, biurtu zan esker onez aen defentzalle, Faborino jarri zan Jaungoikoaren borondatera, eta andik denbora gitxira ill zan justuen eriotzarekin.

Fundatzalle santuak jantzirik Agedari penitenziako abittua, para zituen aizpa biak San Damiango Eleiz, aurrena konpondu zuenaren aldameneko etxean. Ala egiztatu zan bost urtez aurretik San Franziskok esan zuena, au da, Dama pobreen konbentu bat San Damianen izango zala.

An sartu zan Klara borondatezko karzulan bezela, nondikan etzan irten zeruko zorientasunera joateko baizik. San Damian izan zan Dama pobreentzat, San Franzisko eta bere lagunentzat Porziunkula bezela, lur bedeinkatu bat munduarentzat itxia, eta bakarrik zerurako irikia. Nork esan dezake zenbat lore azi ziran bertan, nolako usai gozoak banatu ziran zelda txar aetatik, eta zenbat aingeru aragizko igo ziran andik gloriara? Askoko degu esatea, aurrenetik bokazio asko izan ziralda, eta Abadesa Santak ikusi zituala bere inguruan moja asko eta asko, eta oen artean bere ama Ortolana, alargundu zanean, Beatriz bere aizpa bestea, eta lenago aitatu degun Bona Guelfuccio.

Jarria geratu zan, bada, bigarren Ordena Penitenziakoa, geroean Klarisen ordena deitu zizaiona. Franziskok izkribatu zuen berarentzat Erregla bat Erlijioso txikienentzakoaren antzekoa, beste eginbide berezi batzuekin, eman zien Dama pobreen izena, jarrierazo zuen Klara San Damiango Abadesa izatera, eta nai izan zuen familian bizi zedilla, aurrena jarritakoa bezela, pobreza osoko arroka gogorrea. Maiz zuzentzen ziozkan konselluetatik, ez da guganatu eskutitz labur eta bizi bat baizik, zeña eskeintzen diegun gure irakurleai San Franziskoren itzkera-gordairuko prenda baliosoeneko bat bezela. «Ni zure Serbitzari ezerez onek jarraitu nai ditut Jesu-Kristo eta bere Ama txit santaren bizitz pobrezak, eta irau onetan eriotzaraño. Zuei bada, nere damai bezela, erregutzen dizuet alegiñ guzian, gorde dezazutela beti onelako bizitza eta pobreza, gai onetan entzun gabe inoren esan eta konsellu kaltarkitsuak».

Santa Klararen diñakoa zan onelako itzkera, eta eskutitza irakorritakoan, esan zien lagunai: «Atozte, atozte uso mansoen gisan pobrezako kabian gordetzera». Santa Klarak etzuen zelo gitxiago agertu S. Franziskok baño pobrezako botoaren kunplimentuan, eta ala egiñ zuen ondasunen errenunzia betikoa beretzat eta bere ordenarentzat. Eta gauza jakiña da nola gogor egiñ zien Aita Santuen erreguai, boto ura ez austeagatik. Gregorio IXgarrenak eskeñi ziozkan egun batean lur batzuek bere Ordenarentzako, denbora tristectan bizi ziralako, eta ikusirik artzeko

uzkur zegoela, esan zion: «Zure botoak eragozten badizute artzea, nik oetatik askatzen zaitu». «Aita Santua, Klarak erantzun zion, zorionekoa nitzake nere pekatu guzien barkazioa iritxiko banuke; baño ez det nai askaera bat Ebanjelioko konselluak jarraitzetik libratzen nauena». Azkenik, milla erreguren bidez iritxi zuen Inozentio IVgandik pobrezako boto betikoa egiteko eskubidea, Erromako Tribunalean eskatu dan bakarra; eta Aita Santuak izkribatu zion Santa Klarari eskutitz bat, guk emen jartzen deguna, Eleizako kondairetan beste agiri bat alakorik ez dalako:

«Inozentio Obispo, Jaungoikoaren serbitzarien serbitzaria, Jesu Kristogan bere alaba maite Klarari, eta Asisko San Damiango Konbentuko beste mojai, osasuna eta bedeinkazioa».

«Nola eskeñi nai bai zeraten osotoro Jaungoikoari, eta utzi munduko gauza guziak, zuen ondasunak saldu eta oen prezioa pobreaki partitua, bidea, egia eta bizitza dan Jaungoiko Pobreaki pobreza oso osoan jarraitzeko; ez dizute ezerk ere galeraziko asmo aiñ santua betetzea; alabaña, kanpoko egaztiak jaten ematen dien Jaunak, eta belar eta lorez lurra estaltzen duenak, mantendu eta jantziko zaituzte, betiko zuen jakia Berbera izango dan eguneraño. Nola eskatu baidiguzun pobreza osoaren gallaldia edo pribilejioa, eskutitz onen bidez agintzen degu, inork ere, dana dala, etzaitzala beartu munduko ondasunik artu, euki edo gordetzera. Goza dezazutela Jaungoikoaren pake santua Jesu Kristogan zuk, zure erlijiosak eta San Damiango konbentua maitatzen dituztenak, eta Juizioko egunear ar dezatela saritzat betiko zorientasuna».

Denborak konsagratu du pribilejio au millagro bereziakiñ. Seireun urte badira Santa Klararen aizpak Jaungoikoaren Probidenzian bakarrik daukatela konfianza, eta beste ainbeste denbora bada Probidenziak, ama ernai batek bezela daukala Santa Klararen mojen kontua. Jateko ogirik ez dutenean jotzen dute konbentuko ezkillak, limosna eske daudelazko siñalean, eta inork sokorritzen ez baditu bedeinkatzen dute Jaungoikoa, eta bazkariaren ordezkantatzen dute alegere esker-enezko kanturen bat.

Klarisen Ordena zabaldu da munduan Erlijioso txikien moduan, eta izan ditu ark bezelako gora berak. Santa Koletak biurturik aurreneko gogortasunera XVgarren eunkian, eskeintzen die gorde leku eta munduko gaiztakerien kontra erremedio bat neke eta sakrifizioak eramanzale diran animai, eta bi alde oetatik begiraturik merezi du jendeen errespeto eta kristauen esker ona. Baña esan bear degu, eta diogu pena aundiarekin, munduak ez dio beti justizia egiñ anima garbi oen sakrifizioai. Munduaren Era edo Edade erdian Santa Klararen alabak artzen zituzten non nai poz

zoragarriarekin, eta etzituzten arkitzen bear anbat alabanza Jainkoaren amoriozko biktima borondatzeko oentzat. Zergatik? Zergatik denbora aetan fedea eta kristau sensua bezegoen; oraingo denbora oetan ordea, ez die ekarri berai alako ongina eta errespetorik. Emezortzigarren eunikiak, au da Voltairenak, edo deserritu zituen, edo eramán zituen urkamendira erlijiosak ziralako bakarrik, eta oraingoak utzitzen badie, ori da, persegitzeko asmoa daukalako. Gaur dan egunean bada jende parte bat, jakintsuna eta besteen giaria esan genezakeana, begi gaiztoz Klarisai, beste Ordena Erlijiosoai bezela begiratzen diena, esanaz ausardi aundiarekin: «zer egiten duten errejaz barrendik daudenak, zergatik lurpetzen dira bizerik, lau pareta tartean obi batean bezela?».

Erantzuera da txit erraza. Oek egiten dute Santa Maria Magdalenak Jesusen oñetan egiten zuen lana. Ez dio Ebanjelioak autu dutela parterik onena, eta Mariaren egoera Martarena baño ederragoa dala? Pensatu nai duen edozein kristauk arkituko du Jaungoiko beragan Oraziara emanak dauden Orden Erlijiosoen izaeraren arrazoia. Gauza guzien Jabe soberanoak eztauka eskubidea aukeratzeko animen batzuek desegin ditezten bere aurrean aldareko lanpara argia bezela? Eta galdetu nai badiezute zer egiten duten, galdetu orobat, zer egiten duten orrako zeru boillan zinzilik dauden izar, gizonak egundaño kontatu eziñ dituenak. Zergatik lorerik ederrenak para ditu eremuan, baldin an beren usai gozoa gizonagandik urruti banatzen badute? Zergatik serafiñak inguratzen dute bere Jargoia, aingeru mandatariak kriaturetara bialtzen dituen bitartean? Jaunaren birjiñak alabatzen dute Jaungoikoa gau ta egun izar, lore eta serafiñak bezela. Au ez da asko? Zein zerate zuek, gizonen umeak, zuen interes eta gloria Jaungoikoaren interes eta gloriaren parean jartzeko? Baña ez pensa moja Klarisak ez dutela deus balio mundurako, bada bizitza penitente eta santuzko ejemploakin serbituaz gañera, serbitzen dute beren orazioakin: Ah! Sar al bagindezke Jaungoikoaren gauz ezkutuetan, arriturik geratuko giñake ikustean munduko gauzetan ere oen lanbideak daukaten indarra. Nai ditugu diogun egiaren pruebak? Irakurri bedi Santa Klara Asiskoaren bizitza, eta orri bakoitzean ikusiko da diogunaren arrazoia. Beste askoren artean kontatuko ditugu gertaera bi.

1239garren urtean ogei milla sarrazeno edo turko Federiko IIgarrenak soldatan zeuzkanak inguratu zuten Espoletoko ballera, Aita Santuari zion leialtasuna kastigatu, eta Erromako murruetan Enperadoreak berak sufritu zuen auzi-abarza bengatzeko. Eziñ kontatu litezke gizon basati aek egiñ zituzten gaiztakeriak, suturik uria sakeatzeko esperanzarekin, eta kristau izenari zioten gorrotoarekin. Igarotzen ziran

suzko pillare bat bezela, utziaz beren ondoren negarra, miseria eta erio-tza. Onelako etsaien artean iruditu ditek nolako ikararekin egongo ziran erriak. Jarri zituzten beren etzauntzak San Damiango konbentuaren aurrean eta ikusirik etxe ura defenza gabe zegoela, erabaki zuten artzea, eta ala gau batean eskallarak parata igo ziran murru gañera uju eta iskamilla aundiak emanaz. Moja errukarriak aurreneko ujuak aditu zituztenean, joan ziran ikaraz abadesaren anparura, txitoak mirua ikustean kol-karen egopera dijoazen bezela. Santa Klara zegoen oatua aspaldian aultasunezko gaitzarekin, baña estuasun artan bere gaitzaz aztu, eta bere lagun-nen peligroa baizik gogoratu gabetanik, altxa zan oetik, eta arturik Sakramentu Santua gordetzen zan kopoi edo ontzia, para zuen sarrazenoak pasa bear zuten ataburuan, eta belaunikaturik, egiñ zion Jesus Sakramentuari erregu au: «O Jesus, utziko diezu fedegabeen mendean erortzen zure amoriozko esnearekin mantendu dituzun zure serbitzari umill oei, eta emango dieztezu pizti gogor oei zure izen santua aitortzen duten birjiñak? Nik eziñ gorde ditudan ezkeru zure anparupean ipintzen ditub». Oraindik Klara erregutzen zegoen, aditu zuenean aurraren gisako itz ots bat, ziona: «Bai, beti gordeko zaituztet». «Jauna, esan zion berriz Klarak, gorde ezazu oro bat, zure amorez gu mantentzen gaituen uri ongillea». Eta zeruko bozak erantzun zion: «Uriak eramán bear asko izango du, baña ez da ondatuko». Promes onekin sosegaturik, Klarak esan zion mojai: «Nere alaba maiteak, ez negar egiñ. Ziertotzat daukat, etzagula batere gaitzik gertatu bear. Para konfianza guzia gure Jaungoikoagan». Au esatean agertu zion kopoa fedegabeai, zeñak ikaraturik, edo zeruko argiarekin itxuturik, berealaxe ies egiñ zuten.

Andik zazpi urtera 1246ko urtean Asis arkitu zan beste perill guzizko batean. Alemaniako enperadore Federiko bigarrenak beti zeukan gerra agiri edo estalia Aita Santuaren kontra, eta bera beziñ gaisto eta gogorrek agintari ordezkioak beti zeramazkiten Italiako erri batzuetara gerraren ondamen triste eta negargarriak. Vital de Aversa, aetako agintari batek para zion ingurua Asisko uriari urte onetan, erreerazi zituen laboreak, atera arbolak, eta egiñ juramentu, etzuela andik alde egiñgo uria menderatu gabe. Biztanleak, nola baiziran gitxi denbora luzean gogor egiteko, egun batetik bestera uste zuten labanaz pasatuak, edo erriaren ondame-nean lurpetuak izatea. Estuasun aundi onetan Klarak bildu zituen bere mojak, eta esan zion zein penatua zegoen, bada Santuak beren biotzeko sentimentuetan ez dute berezitzen Jaungoikoaren amorioa eta beren erriarenganakoa. «Aizpa maiteak, esan zion abadesa beneragarriak, erri onek ematen digu guri eguneroko ogia, beragatik bidegabekeria aundia

gingo genduke sokorrituko ez bagenduke gure indarren neurrian». Bereala buruak autsez estali zituzten, eta Sagraioaren aurrean belaunikaturik, eskatu zioten Jaungoikoari negarrez, arren, uria libra zezala.

Birjiñ aen erregua aditua izan zan, eta biaramon goizean (San Juan, illaren 22an) setiatzalleak, barrengo jendearen itxumustuko irtenaldiarekin nasturik, uste izan zuten salduak izan zirala, eta batetango ikaraz betarik, utzi zituzten beren dendak eta ies egiñ zuten eragabero. Uri Serafiñdarra salbatu zan. Eta beraren onrarako esango degu etzala engañatu millagroaren motiboaren gañean, bada etzion egokitu agintarien azkartasunari eta soldaduen baloreari, ezpada Faborinoren alabaren merezimentuen bitartekotasunari. Guziok batetan alabatzen zituzten Judit berri onen birtuteak, zeñazaz baliatu zan Jaungoikoa beste Holofernes ura bentzutzeko, eta uriko karrikaetan aditzen ziran pozkariozko kanta eta soñu ederrak, Betuliakoetan aditu ziran bezela, ango sitialzalle gogorraren eriotz ondorean.

Añ aundia da orazioaren indarra erlijiosoen ezpañetan. Eta bitartekotasunezko egiñkizun au obeto betetzeko mojak erretiro osoan eta garbitasunik tatxagabeenean bizi badira, ez dira bedeinkatu bear? Eta ez da bildur izatekoa baldin mundu galdu eta gaizto onetan bizi balira kutsatuko lirakeala eta aen barau-bijiliak alperrikakoak izango lirakeala? Beragatik moja Klarisak konbentuko bakartasunean sartzan diranean, munduak orretatik artzen du mesedea. Jende txek, askotan beren buruak jakiñtsun egiten dituztenak baño geiago dakienak, au ezagutu du berezko zenzuarekiñ. Zorigaitz aundiak inguratzen gaituztenean deitzen du mojen konbentuetako ateetan, eta eskatzen die beren besoak zeruronz altxa, eta beren errezoakiñ desarmatu dezatela Jaungoikoaren justizia. Jainkoari nai dakiola oraingo Gobernuak giatzea konfianza eta justiziazko sentimentu oetatik, ezagutu dezaten nun dauden adiskide egiazkoak eta galtzer dagoen munduaren salbatzalleak. Zenbat geiago ikasten duten kristau erriaren kondaira, anbat argiroago ezagutuko dute urrezko letraz izkribatzea nai gendukean egia au: *Konbentuak dira santu geiago egiten diran tokiak, eta santuak dira munduari eusten diotenak.*

Penitenziako bigarren Ordenaren sortze, aurrerapen eta protxuari begirada au emanik, biur gaitezen ostera Santa Klaragana, esanaz zerbait beraren merezimentu eta birtuteen gañean, zeñak diran egiaz Aita San Franziskoren obra. Ez ote du merezi begirada bat berari egitea? San Franziskoren alaba espiritual, aren diñako lagun oitura galduak zuzentzeko lanbide aundian, eta beraren jarraitzalle santutasunean zan onek dauka

leku berezia XIIIgarren eunkiko kondairan, izanik bera denboraldi ira edertzen duen gloria garbietetako bat.

San Franziskogandik ikasi zuen Jesus Sakramentatuarenganako jaiera biguña, eta ordu osoak aldare aurrean pasatzeko oitura piadosoa. Eri bazegoen, askotan gertatu oi zizaion bezela, oean eserita iruten zuen liño piñ piña, zeñarekiñ egiten zituen korporalak Eleiza pobreetarako, agertuaz orrela Aldareko Sakramentu Santuarenganako bere debozioa. Aiñ umilla zan, non guzien buru edo abedesa izanik, egiten zituen konbentuko lanik bilutsenak; aiñ karidadegillea, non egiten zan Jaungoikoaren serbitzarien serbitzari; aiñ modutsua, non bere bizitzan beñ bakarrik altxa zituen betazalak, Aita Santuari bedeinkazioa eskatzeko, eta orduan ikusi zan begiak zeru-koloreko urdiñak zituela; aiñ mortifikazio aundikoa, non egunik geienetan barautzen zuen txit gogorki; itz batean, zeuzkatzian bere Aita doatsu San Franziskogan ikusiko ditugun doai edo perfezio barren-go guziak.

Berriz ere arkituko gera Santa Klararekiñ beste mugaldi bietan, baña bitartean bagoaz kontatzera emen *Loreetxoetako* liburuan ikusten degun pasarte bat, *Santuen bazkaria* izendatu litekeana. Da San Benito eta Santa Eskolastikaren *Agurraren* berritze bat.

Franziskok maiz bisitatzen zuen San Damiango konbentua, bada bere atsegiña zan muñtegi ura bere itzarekin eskolatu eta giatzea. Abadesak, esker biotzekoenak anbesteko ernaitasunagatik emanik, erre-gutu zion askotan utzi zezaiola Porziunkulara bisita bat egiten, zeña zan deseño txit bidezkoa Santa Klaragan. An igaro nai zuen egun osoa arekiñ batean, bertan elkarrekiñ bazkari-mokadua egiñaz, baña San Franziskok etzuen nai izandu. Ama Birjiña Aingerueneko praideak jakindu zutenean Santa Klararen eskaera, ondo iritzirik, beraren alde itz egin zioten San Franziskori modu onetan: «Uste dezu usatzen dezun gogortasuna ongi datorrela Ebanjelioko aginteakin? Santa Klara da Jaunaren Birjiña maitea, eta eskatzen duena berriz, ez neke eta inportanzi aundikoa, eta enpeñatu dan ezkeru, zergatik zuk kontra egiñ bear diozu? Etzatzu gogoratzen zure esanera utzi zituela munduko arrokeriak, eta lirio guzizko ori zuk aldatu zenduela zeruko esposoaren jardinean? Egiaz da zure alaba espiritual, eta eun bider geiago balio duen gauzaren bat eskatuko balizuke, etziñio-ke ukatu bear». «Uste duzute, esan zien, aren deseñoa kunplitu bear dedala?». «Bai, guziok batetan erantzun zuten, merezi du». «Ongi da, egiñgo det zuen iritzia, eta Klararen poza oso bete a izan dedin, nai det etorri dedilla Ama Birjiña Aingeruenehora kolazio egitera. Aspaldi da San Damianen itxitua dagoela, eta poz aundia sentituko du ikustean berriro

Jesu Kristoren esposaren beloa artu zuen konbentua. Emen, bada, guziok jango degu elkarrekin Jaunaren izenean».

Franziskok seinalatu zuen egunean egiñ zuen Klarak erromeri ura bere mojaetako batekiñ, eta beraren billa San Damiana joan ziran fraide batzuekiñ batean. Santua atera zizaion bidera, eta aurrena eraman zuen profesiooko urriñ gozoa oraindik sentitzen zan Porziunkulako kapillara, eta gero konbentu barrena. Maia zegoen prestatua, eta zan mantel pobre bat lurrean zabaldua, San Franziskoren oiturara, eta onen gañean ogi batzuek jarriak. Franziskok bedeinkatu zituen, fraideak jarri ziran inguruan, eta aren parean Klara bere lagunarekiñ. Etzegoen an ezer arinkeria edo mundutar gauzarik. Ez al ziran asi jaten, noiz eta Franzisko jarri zan jolasean Jaungoikoaren gañean, eta aiñ itz egoki eta biziakiñ egiñ zuen, non bazkaldarrak zeruko atsegiñez berengandik irtenik aztu ziran gorputzeko jakiaz. Denbora berean Asisko jendeak, Betona eta ingurumarieta-koak ikusi zuten Porziunkula erretzen zegoela; iduritu zitzaien Eleiza, konbentua eta aldameneko basoa gar bete betean zeudela; bereala joan ziran sua itzaltzera, eta paretetik igota sartu ziran konbentuan. O zeñ arriturik geratu ziran, barrengoak zeramaten bizitzaren pasartea ikusi zutenean! «Guk ikusi degun sua, pensatu zuten berengan, su millagrozkoa zan, eta aen animak urtzen dituen Jainkozko amorioaren señaleara». Eta itz bat esatera benturatu gabe, beren lurrekoak an esango ziran jolas zerukoakiñ nastutzeko bildurrez, alde egiñ zuten andik isilik eta arriturik, eta etxetara ziranean kontatu zuten oiuka ikusi zuten millagroa.

Abadesa itzuli zan arratsean bere konbentura iritxi zituen ondasun ispiritualetatik bere alabai parte ematera. Egun ura guzia igaro zuten mojak pena eta naigabe aundienean, zeren bildur ziran andik bialduko ote zuen beste konbenturen bat gobernatzera, Ageda aren aizpa bialdu zuen bezela. Argatik aen poza aundia izan zan beren Ama ostera ikusi zutenean; eta ez txikiagoa berriz, aditu ziotenean kontatzen Ama Birjiña Aingerueneko pasarte millagrozkoa, eta San Franziskoren jolas biguñ zoragarriak. Oek izandu ziran Ama Birjiña Aingerueneko murrak ikusi zituzten mirariak 1221garren urtean.

Santa Klarak 41 urtean gobernatu zuen Dama pobreen Ordena. Eztakit Santuen Kondairan ote dan onen bizitza baño penitenteagorik, baño segurki, ez da eriotza gloriosoagokorik. Ezagaturik iltzera zijoala, egiñ zuen testamentua, zeñean bere mojai senipartetzat uzten zien pobreza serafiñdarra. Nola frai Rejinaldok erregutzen baizion gaitza pazienzian eramatera, Santa Klarak erantzun zion: «Ene anaia, gure Aita San Franziskoren aotik gure Jaungoikoak bere graziaren balioa ezaguerazi

ziran ezkerro, ez da anbeste kosta zadan gauzarik. Ez da mortifikaziorik aiñ gogorrik, eta eritasun aiñ nekosorik iruditu zadanik». Ondorean erregetu zien frai Leoni eta frai Angel Rietiri irakurri zezaiotela Jesusen Pasioa San Juanen erara, gero Eleizakoak artutakoan, jarri zizaion argi errañua bekokian eta esan zuen: «Ea, nere anima, jakizu lagun on bat daukazula biderako, eta giari on bat bidea erakusteko. Ez ezer bildur izan, zaude soseguz, bada zure Egilleak santutu zaitu, eta beti kontu egiñ dizu gurasoaren bere umeakiko amorio biguñarekiñ. Eta zu, Jauna, bedeinkatua izan zaitezela kriatu nazulako. Ikusten dezu, esan zion bere aide Sor Amadagana zuzendurik, ikusten dezu, nola begira nagokion Gloriako Erregeri?». Denbora berean Jaunak eman zion ikusketa misterioa moja aetako bati, eta onek ikusi zuen nola zeruko Erregiñak, zuriz jantzitako birjiña talde aundi batek zerraikiola, konbidatzen zuen Klara Jainkozko Bildotsaren eztaietara, eta artzen zuen aren anima, lore bat artzen dan bezela.

Ala ill zan Klara Birjiña, ura baldiñ eriotza bazan, 1253ko abustuaren 10garren eguneko arratsean, San Franzisko ill zanetik 27garrenean. Eta kardenal Ugolinoren illoba Aita Santu Alejandro IVgarrenak para zuen Santuen lumeroan 1235garren urtean, emanaz *Umillen Dukesa eta Pobreen Prinzesaren* titulu gloriosua (Kanonizazioko Bulda). San Buenabenturak egiñ zuen beraren alabanza, gizonak anbat biziko diran itz oetan: «Birjiña Jainkoaren maiteak, eman zuen udaberriko lore batek bezelako usai gozoa, eta argi egin zuen egun sentiko izarrak bezela».

VIIIgarren Bereziera

*San Franziskoren Apostolutza. Erromara joatea.
Letrango Batzarrea.
(1212-1215)*

Bazekien Franziskok obrarik izatez Jainkozkoena dala animen salba-ziokoa, baña nola jaiera geiago baizion oraziozko bizitzari lanezkoari baño, duda aundiak zeuzkan bere dei edo bokazioaren gañean. San Damiano konbentuan egiñ bear ziran ejerzizio espiritualak seinalatu zituenen, geitu zizaizkan zalantzak alatan, non, zer erabaki eziñ somaturik, bildu zituen fraide guziak, eta esan zien: «Ene anaiak, duda baten gañean konsellu eske natorkizute. Zer konbeniko litzaket geiago niri, eman osoro oraziora, edo artu predikazioko lan bidea? Galdetzen dizutet, zergatik ezagutzen detan naizala gizon senzill, eta ondo itz egiteko arterik ez dakidana, eta artu det orazioaren doaia, ondo itz egitearena baño obeto. Orazioak garbitzen ditu gure sentimenduak, bat egiten gaitu Ondasun soberanoarekiñ eta indartzen gaitu birtutean, bera dala bide itz egiten degu Jaungoikoarekiñ eta Aingeruakiñ, zeruko bizitza egingo bagendu bezela. Eta kontrara, predikazioa da gizon espiritualaren oñak mantxatzen dituen loia bezelako bat, zabartzen eta lasatzen du bizitza kontuzkoa. Ala, modu batekoa da grazien iturria, eta bestekoa jendeai partitzen zaien bidea. Baña bada gauza bat Apostolu bizimodura naramana, eta da, gure Salbatzalleak orazioa predikazioarekin elkartzearekiñ eman zidan ejenploa. Eta nola ori baidan, eta ez besterik guk ispillutatzu artu deguna, uste det Jaungoikoaren asmoakiñ obeto datorrela nere gusto eta sosegua utzi, eta atera nadilla lan egitera».

Duda ura erabakitzeke argitasun geiagorako bialdu zituen praide bi Santa Klara eta Subaso mendian orduan arkitzen zan frai Silbestregana, erregutzera konsultatu zezatela Jaunarekiñ. Felipe eta Maseo praide biak itzuli ziranen, San Franziskok egiñ zien zerutik bialdutakoai bezelako arrera, oñak garbitu ziezten, muñ egiñ, eta berak bazkaria serbitu zien. Gero eraman zituen aldameneko baso batera, buru utsik jarri eta besoak bularretan gurutzatu eta belaunikaturik, itz egiñ zien onela: «Ene anaiak,

esan zadazute Jesu Kristo nere Jaunak zer egiñ bear dedan agintzen didana». «Ene Aita maitea, esan zion Maseok; ona emen Silbestrek eta Klarak Jesu Kristo gure Jaunagandik aditu dituzten errespuestak: Biak bat dira. Nai du zuazela predikatzera, zergatik etzaitu deitu zure salbaziorako bakarrik, ezpada zure senide guzinerako; eta ala, bere itzak jarriko ditu zure aoan». Au aditurik, Franzisko altxa zan Jainkoaren espirituz beterik; eta esan zuen: «Goazen, bada, Jaungoikoaren izenean». Eta alaitasun santuz irazekirik, joan zan bertatik Maseo Mariñan eta Anjel Rietirekiñ predikatzera kriatura guziaz Jaungoikoaren izenean.

Mirari biguñ beziñ oi ez bezelako batekiñ seinalatua izan zan aren predikazioko aurreneko ekiñ aldia. Santuak, Bebaña uri txikira alderatzean ikusi zuen nola txori sall bat zebillen adarrik adar bide bazterreko arboletan, eta arriturik esan zien lagunai: «Zaute emen, bada predikatu bear diet nere senide egaztiak». Aren itz otsera guziak bildu ziran, eta itz egiñ zien era onetan: «Nere senidetxo txit maite egaztiak: Jaungoikoak bete zaituzte onegiñez, eta beragatik bedeinkatu bear dezute denbora eta toki guzietan. Berak jantzi zaituzte luma txit eder oriekin, eta eman dizkitzute egoak eta libertadea nora nai joateko. Berak gorde zuen zuen arraza Noeren ontzian, eta eman zizuten bizilekutzat zeru goi ori. Bazkatzen zaituzte erein eta biltzeko lan gabe, eman dizute iturri-ibaletako ura zuen egarria itzaltzeko, mendi eta ballerak gordelekutzat, arbolak, bertan zuen kabiak egiteko, eta berak dauka zuen umeen kontua. Zuen Egilleak aiñ maite zaituzten ezker, etzaitzela izan eskergeiztokoak, kontrara, egizute, igo ditezela zerura zuen esker on eta alabanzazko siñaleak». Franziskok itz egiten zien bitartean egaztiak luzatzen zituzten lepoak, mugitu egoak eta makurtu burua lurra jotzerañ, ari aditzen artzen zuten atsegiñaren siñalean. Franzisko pasa zan llanoro aen tartetik, arritzen zalarik ikustean anbeste eta aiñ banaa edo diferenteak, eta palakatuaz bere tunikaren ertzarekiñ. Bedeinkazioa eman zien, eta beraren siñale batera, danok eman zioten egatzeari, beteaz aireak soñu guztiz ederrakiñ. Franzisko, bere lagunetara zanean, akusatu zizaien, anima senzilloai dagokaten umiltasunarekiñ, bere senide egaztiak lenago ez predikatu izana, Jainkoaren itza alako arretarekiñ aditzen zuten ezker.

Aitatu degun mirari au etzan San Franziskoren Apostolutza Jaungoikoak markatu nai zuen beste millagroen asiera baizik.

Bebañan predikatu zuen Santuak sermoi bat Jainkoaren amorioaren gañean, eta itzuli zion ikustea neskatx itxu bati, txistuarekiñ iru bider betazalak igortziaz, eta Trinitade txit Santuari deituaz. Pekatari asko konbertitu ziran, eta bai bildu ere beragana aditzalle batzuek penitentzia eta

pakezko apostolu izateko. Orduan gogoratu zizaion Sortaldeko fedegabeetara joatea eramatera fede santuaren argia, eta bertan martirioa irabazteko esperanzarekin, eta orretarako bear zuen baimena iristeko, joan zan Erromara. Predikatzen zuen bideko erri guzietan, eta igarotzen zan zeruko Maisuaren gisan, ona ereiten eta millagroak egiten.

Erroman zegoela, iritxi zuen Aita Santuaren audientzia, edo bera ikusteko baimena. Txit atsegin aundiarekin aditu ziozkan Inozentzio IIIgarrenak bere Ordenak egiten zituen aurrerapenen berriak, praideen birtute eta lanbideenak bezela, eta poz aundiarekin eman zion maometarrai predikatzerara joateko baimena.

Bi bider predikatu zuen gure Santuak Erroman, eta bietan azia erori zan lur ondo maneatuan. Bildu zizaiozkan ikasle berri asko, eta aen artean Fr. Gillermo, Juan Kapella errukariaren ordezkoa, esana daukagun bezela. Emen egin zuen ezaguera Giakomina (Jakobita) Settesoli zeritzan dama txit noble eta aberatsarekin. Alargun piadosa au eta Klara bakarrak dira Santuak bere bizi guztian adiskide izan zituen emakumeak, eta aen animak giatu zituen, artarako bear ziran neurri egokiak arturik. Eta aitortu bear degu bata eta besteak merezi izan zutela Santuaren begiramentua, eta Santuarenganako aen jaiera, elurra beziñ zuri garbia, zala Martak eta Magdalenak Jesu Kristori zioten aundi eta misteriozkoaren antzekoa. Santuaren etsaiak etzuten ikusi amorio onetan zer maixiatu eta tatxatu, eta kristau egiazkoai dagokanez, zorionekotzat idukiko dira baldin galtzen gaituen amorio gaiztoaren artean arkitzen badituzte, gizonak inozentzia galtzean galdu zuen amorio garbiaren tanto batzuek, zeña ostera egunen batean zeruan billatu bear degun, eta zeñaren urriñ gozoa aldeaurrez zerurako autuen bizitza irakortzean usandu genezakean.

Giakominak ematen zien ostatua Jesu Kristoren poberei, Ebanjelioko emakumeak bezela, Erromara zijoazen guzian, estaliaz aen premia guziak. Aren bitartez Tiber ibaiak beste aldetik zeuden San Kosmeko praide Benitoak eman zien Erljioso txikienai 1229garren urtean San Blasko Ospitala, gero S. Franzisko Ripako konbentu egin zana eta Piamonteko tropak sartu ezker, soldadu-kuartel biurtua dagoena. Oraindik an ikusten da Santuaren zelda, burukotzat serbitzen zion arria, eta berak aldatutako arbol naranjo bat, anbeste denbora joanda ere, urteoro ostatzen eta loretzen dana eta frutuak ematen dituen; zeña dan S. Franziskok jarritako Ordenaren imajiña egoki seireun urtez geroztik zeruko gauzen betiko gaztetasun lorezkoarekin oraindik bizi dana.

Egoera labur bat Erroman egiñda Franzisko itzuli zan Porziunkulara. Agertu zien lagunari Sortaldera joateko bere asmoa, eta

Pedro Katanio burutzat utzirik kanpoan zan bitartean, sartu zan Palestinara zijoan ontzi batean. Etzan ordea oraindik bete Probidenziaren ordua. Kontrako aizeak Esklaboniako kostara eramanez, utzi bear izan zion orduan bere asmoa kunplitzeari. Itzulera siñallatu zan millagro batekin. Sartu ziran bera eta laguna Ankonara zijoan ontzi batean, mariñelen iritziaren kontra. Nola bidea luzea baizan eta nekoso, eta aitu zitzaizten jan gauza guziak, ugaritu zituen milagroaz aingeru bik zerutik ekarri zieztenak, non kapitan eta mariñelak arriturik, belauniko jarrita eman ziezten esker biotzekoak, berak ezer egin gabe bizia salbatu zielako.

Ex al zuen lurra jo Italian, bereala asi zan Apostolu au batetik bestera joaten, eta nun nai Jaunaren itza predikatzen, gorputz eta animak sendatzen, eta jendetza aundiak bereganatzen.

Aren bizitzeko moduak eta predikatzekoak adierazten digu jendearen arenganako jaiera aundia. Etzeukan batere apaiñgarririk: oial bastozko tunika zan aren jantzia, zebillen oñ utsik, buruko illea oso moztua, eta arpegia barabakiñ zimurtua. Zan guziak agertzen zuen argan munduaren desprezioa eta penitentiaren amorioa.

Aren predikazioa zan jendearekiko egokiena. Utzirik alde batera itzuntzaren gala eta munduko jakinduriaren esaera egoki eta apaiñduerak, zeukan onratzat ez ezagutzea Jesus baizik, eta ori gurutziltzatua. Ala ere serbitzen zan Jaungoikoak eman zion berezko talentuaz, egoki zetorkionean. Boza zeukan argi eta bizia, biguñ eta gustagarria, eta aren itz garbi eta beroak irabazten zituen aditzen ziotenen biotzak. Batzuetan sentitzen zan bat batetan argitua, eta beste batzuetan aiñ biotz mugitua, non ateraerazitzen zituen arrigarrizko uuiak, nola damutasunezko negar malkoak; itz batean aren itzkera zan egiazkoa, biotzetik sortu eta jendeak mugitu, sinistarazi eta bereganatzen dituen, eta eskolako arte utsarekin iritxi eziñ ditekeana, gure izatez gaindik dauden santutasun eta millagroetatik datorrelako. Apostoluak doai oek dituenen daukan itzala da eziñ esan alakoa, ona zergatik millaka diran Franziskok bide galduetatik aterata bere bizimodura eta laguntzara erakarri zituen animak. Asko degu esatea ejenplotzat, Askolin bildu zizaizkala 30 jarraile egun batean. Uzta aiñ ugariaren erdian or emen galburu bat edo beste artu baizik eziñ egin genezake, danak urrezkoak badira ere. Oen artekoa da Gillermo Dabini, denbora artako bersolari sonatu eta saristatua, enperadore Federiko bigarrenak Bersoen Errege deitzen ziona. Bizitzen zan Marka de Vermo bere errian, eta jakiñik Santua zijoala predikatzerara San Severinora Ankonako probinzian, artu zuen aditzera joateko asmoa, eta sartu zan toki guzietatik zijoan jendearen tartean. Franzisko Gurutzearen alabanzak egiten ari zan

bitartean, bersolariak ikusi zituen suzko ezpata bi Santuaren bulargañean, eta denbora berean sentitu zan argitua, eta graziak mudatua. Sermoia bukatu zuenean, joan zan auspeztutzero Santuaren oñetara, eta artu zuen bere jarraileen artean, eta nola ikusi baizuen añ batetan igarotzen zala munduko bizimodu irabiatutik konbentuko paketsura, deitu zion Frai Pazifiko. Lenago bersolari zana, egiñ zan misiolari zelotsu bat, eta geroenean San Franziskok eman zion Franzian Erlijioso Txikiaren Ordena jaritzeko enkargua eta Kastillako Blanka erregeñak San Luis bere semearen azierari bukaera ematekoa.

Fr. Pazifikok onek berak izan zituen beste ikuskera miragarri bi, bere lagunai, aen onerako kontatu bear ziezitela iruditu zizaiozkanak, eta San Franziskorenganako errespeto eta amorioa geitzeko serbitu zituztenak. Lenbizikoa zan ikustea Santuaren bekokian izkribatua letra *Tau*, zeña dan Gurutzearen siñale edo ezagugarria. Bigarrean berriz, Jaungoikoak siñalatuaz zeruan urre eta arri baliosozko jargoi bat, esan zion: «Anbeste miretsitzen zaituen jargoi au, eta aingeru batek nere kontra altxaturik galdu zuena da Asisko Franzisko umillarentzat».

Biamamonean, Fr. Pazifikok esan zion llanoro gure Santuari bazkaltegiñ: «Aita, zer deritzatzu zere buruaz?». «Pekatarik guzien errukarriena naizela». «Nola benturatzen zera ori esatera, aña gitxi pensatzera?» erantzun zion frai Pazifikok. «Sinismen osoan nagoelako, Jaungoikoagandirik artu ditudan graziak beste edozeñek artu izan balitu obeto aprobeztatuko zituela». Eta frai Pazifikok alde egiñ zuen pensatzen Ebanjelioak dion onetan: «Altxatzen dana, umildua izango da; eta umiltzen dana, altxatua izango da».

1212 urte bereko urriaren azken aldera, gure Misiolari santua, Apenino mendiak Fioritoko portutik igarorik, jetxi zan Espletoko ballerara. Jaieterrian lenaztandik zabaldu zan bere obra miragarrien aomena, egiñaz bertan aldaera edo erreboluzio egiazkoa. Sei urte aezaz aurretik erruki gabe burla egiñ zion uri ura bera, ateratzen zaio orain zeruko aingeru bati bezela, eta prestatu zion triunfozko sarrera, Mesiasi Jerusalemenean egiñ ziotenaren antzekoa. Atera zizaiozkan apaizak eta erriko jendeak eskuetan palma adarrak zituztela, uriko ezkillak beren soñu ederrakiñ airea betetzen zuten bitartean. Batzuek muñ egiten zioten Franziskori tunikaren ertzean, besteak eskuetan, beste batzuek oñetan, danak adierazten zuten beren poz-kontentua aren itzulerarekin. Beiñ baño geiagoe-tan agertu zion Franziskori jendeak, berari zion kariño eta benerazioa berak eragozpenik jarri gabe, eta nola laguna eskandalizatu baizan, ezin eramanik, egun batean arpegira eman zion: «Ene anaia, erantzun zion,

etzaitez eskandalizatu nere portatzeko moduaz. Menekio eta onra oek guziak zuzentzen diozkat Jaungoikoari, neretzat ezertxo ere gorde gabe, imajiña edo tallu bati egiten zaion onra, ark adierazten duenari biurtzen zaion moduan. Gañera jendeak ere orretan irabazten du, Jaungoiko bere kriatura ezerezenetan onratzen duelako». Aña mugida gitxi egiten zioten Franziskori onrak! Eta orain kontatzera guazen pasarteak adierazten du noraño zeraman Santuak bere buruaren desprezioa eta umiltasunaren amorioa.

Zeuzkatzian 31 urte, eta ala egon bear zuen bere bizitzaren indar eta sasoirik ederrenean, baña penitentzia eta apostoluzako nekeak erasanik, gaizkitu zan, aultasun aundi batean para zuten elgaitz edo su-karrierekiñ. Guziok bildur ziran illko zizaiaela, anbesteraño, non Don Gido Obispoak eraman erazi zuen bere jauregira, gogoaren kontra bederik, an bear bezela kontu egiteko. Etzan ordea luzaro egon, bada indarrak zerbait egiñ zizaizkanean, saminko kejatua zan, *munduko atseginietara itzuler*a ark deitzen zionaz: «Ez da bidezko gauza jendeak iduki nazala penitentzilaritzat, prinzipie baten gisan tratatua bizi naizen bitartean». Eta au esanik, jaiki eta joan zan katedralera, erlijioso eta beste askok segitzen ziotela. Bere konbentuko bikarioari agindu zion lepotik soka lotu, eta eraman zezala gerriz goitik larrugorrian kastiguetako lekura. Ara ziranean, otzak eta gaitzak gorputz guzia dardaraz zeukala itz egiñ zion erriari, modu onetan: «Ene anaia, nik aseguratzen dizutet, ez dedala alabatua izan bear gizon espiri-tuzkoa bezela. Naiz gizon aragikor, guraritsu eta jaletzarra, desprezioak baizik merezi ez dituan».

O erokeri arrigarria, zeñarekiñ gorde nai zituen zeruko doaiak, beraren galera bide biurtu zitzaiozkan bildur zalako. Jendeak somatu zituen aren deseoa, eta isilik eraman zuten Ama Birjiña Aingeruenekora; baña berengan, «Santua da!» zioten. San Franziskok aditurik, esan zien: «Zaute isilik, bada biziak ez dira alabatu bear, ez eta kanonizatu ere iñor ill baño len». Txit maiz ematen zituen onelako erantzueraz senzuzkoak.

Berriro Porziunkulan arkitu zanean, itz egiñ zien fraideai onela: «Nere seme maiteak, ez gaitezen arrotu gizonen alabanzen inzentsuarekiñ; zergatik, ez dezute ikusten erokeria dala merezi ez ditugun alabanzak aditzea, badagoelako arroka bat gure indarra desegiten dana? Pekatarik errukarri geranok, naiz erregutu eta negar egiñ, eta gorputza illduratu dezagula, eziñ beñere egongo gera seguru Jaungoikoari leial iraungo diogula; eta ala, aienatu dezagun gugandik gere burua alabatzeko pensamentua, ezpada Jesusen gurutzean eta beraren serbitzuan». Onelako egiñaldi bikañ eta erakuste aundietan igaro zan 1212ko urtea.

Urrengo urteko ilbeltzean sentitu zan berriz ere gaizki sukarrarekiñ. Ez da erraz kontatzen nolako barrengo sosegu eta pozarekiñ artu zuen prueba berria, eta bedeinkatu zuen *anaiatxo sufrimentua* berak deitzen zion bezela, esanaz, sukarraren berotasuna ohea zala milla bider aragiaren tentazioen sua baño. Sentitzen zuen pena bakarra zan animen salbazioan lanik eziñ egiña; baño Santuaren karidatea zan mundua beziñ aundia eta azkarra edo jakiñtsua Salbatzallearena bezela, eta beragatik guzira eratzen zana. Predikatu eziñ zuen ezkerro, sentitu zan izkribatzeko goiargiarekin, eta bere oetik bialdu zien Elizaren ume guziaz i izkribu, serafiñ perla egiazkoak, kondaira onetan gogo onez paratzen ditugunak. Aurrenekoak zion onela: «Kristau guziaz, apaiz, erlijioso, lego, gizon eta emakume, mundu guzian zabalduak daudenai. Zorionekoak eta bedeinkatuak Jaungoikoa maite dutenak, kunplituaz Ebanjelioak dakarren aginte au: Amatuko dezu zure Jaungoikoa zere biotz guziaz, eta zere anima guziaz, eta zure lagun urkoa zere burua bezela» (Math. XXII, 37 eta 39). «Maitatu dezagun Jaungoikoa animako eta biotzeko garbitasunarekin, bada ez digu besterik eskatzen esaten digunean: *Egiazko adoratzalleak adoratu dute Aita espiritu eta egian, eta ala, adoratzan dutenak espiritu eta egian adoratu bear dute*» (Joan. IV, 23 eta 24). Agur egiten dizutet Jesu Kristo gure Jaunagan».

Bigarren eskutitzean, Jaungoikoaren Gizatasunezko, Komunio eta Gurutzeko misterioak gogora erazi ondorean egiten du munduan zorionekoak izandu ziran gaiztoen eriotzaren irudia. «Zorigaistokoa penitentiariarik egiten ez duena, eta gurari gaistoari jarraika dabillena, onek bere kondenazioa ezagueraz billatzen duelako! Idiki begiak; o pekatariak, o itxu borondatezkoak, Ebanjelioko argiari itxiak dauzkatuzutelako. Jakiñ, Jainkoaren eta gizonen betiko etsai Satanasen jostallu zeratela. Iruditzen zatzute luzaroan gordeko dituzutela lureko ondasun galkorrek, eta bada-tor ordua guziak kenduko zaizkitzutena, ordu tristea, zuek ez ezagutu, eta artan pensatzen ere ez dezutena. Begira iltzen dagoen aberats orri. Oe inguruan dauzka emaztea eta aurak, eta ematen die bere ondasun guzia azkeneko enkarguakiñ batean. Deitzen diote apaizari, eta onek beartzen du bide gaistoz bildutako ondasun ura itzultzera. «*Errestituzioa!* ezin date-kean gauza, ori litzake nere familiaren ondarena» dio iltzen dagoenak. Gaitza aurrera dioa, eria mutututzen da; eta illtzen da Jaunaren aserrian. Deabruak artzen dute aren anima atormentatzeko, gorputza arrak jaten, eta aideak azienda gozatu eta aren oroimena madarikatzen duten bitartean. Ala, munduaren begiramentu zirzil eta deus balio ez dutenakgatik, galtzen ditu gorputz-animak eternidade guzira».

«Ni frai Franzisko, zuen serbitzari umill, eta oñetan muñ egiteko prest nagoenak, erregutzen eta agintzen dizutet Jaungoikoa bera dan karidadeagatik humillki artu eta kunpli ditzatzutela Jesu Kristo gure Jaunaren itz oek, eta bere aotik ateratako gañerako guziak. Oek artu eta beren sensua ezagutzen dutenak bialdu ditzaiela beste batzuei aen protxurako. Oezaz ondo usatzen irauten badute atzeneraño, izan ditezela bedeinkatuak Aitak, eta Semeak, eta Espiritu Santuak, Amen».

Karta oek, ugari partitu eta arretaz irakorriak, zabaldu ziran Alpez aronztik, eta iritxi ziran toki urrutietara jendeen artean fedea eta debozioa piskortuerazitzera.

Franzisko zan gorputz beraakoa ikusi degun bezela; mortifikazioak, nekeak eta gaitzak kendu ziozkaten bere indarrak, alatan non ill zan arte-raño eraman zuen bizitza argal eta eria. Kontrara anima zeukan beti kementsua, eta zelo santuz bete irazekia. Udaberrian zerbait obeto sentiturik, artu zuen Marruekotara joateko asmoa, eta Ordenaren kargua Pedro Kataniori utzirik, eman zizaion bideari Bernardo Kintabal eta beste fraide batzuekiñ. Bidaje onetan ikusi ziran millagro asko, apostolutzako frutu ederrak, eta egiñ ziran zenbat konbentu, gertatuaz beste gertakari asko, zeñtuetatik bat edo beste kontatuko ditugun.

Terniko urian Obispoak, Santuaren sermoia aditu ondorean, pulpitorra igota itz egin zuen onela: «Ene anaiak, Jaungoikoak bere Eleiza argitu izan du maiz santu eta jakiñtsuakiñ, eta gaur bialtzen dio Franzisko Asiskoa, gizon ezjakiña, pobre eta itxura txarrekoa, ondu zaitzaten bere itz eta ejenploakiñ. Zenbat aundiagoa dan beraren ezjakiña, anbat eta geiago agertzen da Jaungoikoaren indarra, bada aututzen du munduarentzat eroa dana, munduko jakinduria lotsagorrian utzitzeko». Itz oek gustokoak iñori irudituko ez bazitzairen ere, Franziskorentzat izan ziran txit atsegiñgarriak; belaunikatu zan Obispoaren aurrean, eskuetan muñ egiñ, eta esan zion: «Eskerrak, Jauna, jakiñdu duelako berezitzen gauza balio-soa bilutsetik, ona txarretik, santua pekatariagandik, gloria guzia emanaz Jaungoikoari, dagokan bezela, eta ez gizon txar ezerez bat naizen oni». Eta Obispoak, are eta arrituagorik bere sermoiaz baño Santuaren umiltasunaz, eman zion laztan biotzeko bat.

Terniko uri onetan bertan egiñ zituen Franziskok millagroen batzuek. Ona aundienetako bat. Eraman zioten gazte bat illa, murrubatek azpian artu eta lertu zuena. Franzisko jarri zan orazioan, eta gorputz illaren gañean etzanik Eliseo profeta Sunamitaren semearen gañean bezela, itzuli zion bizia, eta eman ere bai bere amari, arriturik zegoen jendetza aundiaren aurrean. Gertakari onen ondoren Franziskoren santuta-

sunak anbesteraño distiatzen zuen, non ikusten degun señalatua denbora aetako oroitarrietan. Ala, Toskanako Poggi-Bonziko agintariak egin zuten Franziskoren alde doarizko izkribu bat asten zana itz oekiñ: «Franzisko deritzan, eta jendeak santutzat onratzen duten gizon bati ematen diogu etxe bat bertan beraren Ordenako konbentu bat jartzeko».

Imolan berriz osoro kontrara gertatu zizaion. Eskatu zion Obispoari predikatze baimena. «Nik predikatzen det, eta aski da» erantzun zion Obispoak zakarki. Franziskok umill umill burua makurtu, eta alde egiñ zuen itzik esan gabe; baña andik ordu betera, ostera joan zizaion; eta Obispoak arriturik galdetu zion, ea zerk itzulierazitzen zion: «Jauna, erantzun zion, aita bere semea ate batetik botatzen duenean, semeak sartu bear du beste batetik». Obispoak anbeste umiltasun eta konfianzaz mendeaturik, laztandu zuen, esanaz: «Gaurdandik, zuk eta zure erlijiosoak predikatu dezazuteke nere Obispaduan».

Gure mixiogille zelotsuak Probidenziaren eskuetan osotoro jarriak pazeuden, Probidenziak ere agertzen zien aen kontu txit berezia zeukala.

Leku arrotzean milla arrisku gertatzen zaiozka bidelariari, eta Franziskok izandu zuen batetik ezagutuko du irakorleak, zer moduz Probidenziak anparatzen zuen. Franzisko eta frai Leon zijoazen Lombardian, eta nun illundu zizaien uste baño len leku perilltsu batean aintzira aundi eta Po ibai ertz malkortsuen tartean: «Ene Aita, esan zion frai Leonek oso ikaraturik, eska zaiozu Jaungoikoari libra gaitzala perill onetatik!». Eta Franziskok, fede eta konfianzak ematen duten sosegurekiñ erantzun zion: «Ene Seme, Jaungoikoak nai badu, eman dizaguke illuntasuna kentzeko argia». Itz oek esan zitueneko, arkitu ziran argi eder batek inguratuak, bide artan guzian giatu eta lagundu zienak joan bear zuten ostaturaño. Millagro onen esker onerako Franziskok para zuen toki artan konbentu bat *Su Santuaren Konbentua* izendatu zuena.

Ez daukagu bear anbat argibide kontatzeko gure misiogille santuak egun oro egiñ zuena bere ibillera luzean; dakiguna da predikatu zuela Kairon, Kortemiglian, Astin, Monkalierin, Turiñen eta Susan Piamontean, eta Alpeak, dirudienez Zenis-menditik igarorik, eta Franzisko Gap, Abiñon eta Lunel uriak oro bat pasaturik, sartu zan Españan Naparroatik eta joan zan Kastillako Blanka erregeñaren Aita, Alfonso IXgarrenaren Gortera. Alfonso IXgarrena izan zan errege bular-detsu Tolosako Nabasen 1212ko uztaren 16an eman zan batalla ospatsuan lareun milla maomatarren erasotik Europa libratu zuena. Ondo ezagaturik praideen balioa oitura gogorak gozatu eta ontzeko, eta España bere buruko izatea guziok erlijio batekoak izatearekiñ bat egiñik

zegoela, egiñ zion gure santuari arrera guziz biotzekoa, eta eman zion Españan bere Ordena jartzeko eskubidea. Burgos, Logroño eta Bitoriako konbentuak eta beste batzuek jarritakoan, artu zuen Afrikara pasatzeko asmoa, baña gaitz luze eta penagarri batek eragotzi zion joatea. Onetan ezagutu zuen Jaungoikoaren borondatea, eta umilki menderatu zizaion, eta sendatzen asi zanean prestatu zan itzultzeko, baña abiatu baño len, joan zan Konpostelara, Santiago Apostoloaren sepulkroa bisitatzera. Gero sartu zan Portugalko Gimaraesen, nun piztu zuen bere ostalariaren alaba, eta Abila, Madrid, Toledo eta Barzelona pasaturik, artu zuen Pirineotako bidea. Emen esan bear degu Españak oraindik gordetzen dituela oroitarri batzuek adierazteko nola San Franzisko pasa zan Erreinu katoliko onetatik, nun iñon baño obeto gordetzen dan Santuaren birtute eta Apostolutzaren oroipena.

Gelditu zan zerbait denbora Perpiñanen, gero Montpelleren; etzan orde sartu Langedoken, Albijense herejeak desegiteko Santo Domingo Apostoloaren kanpoa zalako. Azkenik, ezin konta al neke eta garaipen gloriatsuen ondoren gure Santua iritxi zan Porziunkulara 1214ko urtearen azken aldera edo 1215garrenaren aurrenean.

Aundia izan zan Ama Birjiña Aingerueneko atsegiña, bada danak poztutzen ziran beren aita doatsuaren itzuleraz, eta Santua oro bat sentitzen zan pozez betea ikusiaz bere umeak beste anbete ugaritu zirala, eta guziok birtutea onratzen zutela. Lañotxo bat izandu zan ala ere aen atsegiñezko zerua goibeldu zuena: Franziskok ikusi zuenean konbentuaren ondoan etxe eder galant bat, bera kanpoan zan bitartean Pedro Kataniok egiñ erazi zuena, txit pena aundia sentitu zuen pobrezza santuaren botoa orrela autsi zutelako. Alperrik aseguratzen zioten etxe ark toki guzietatik zijoazen erromesen atarbetzat bakarrik serbitzen zuela: «Ene anaia, esan zion Pedro Kataniori kopeta beltzarekin, konbentu au da Ordenako guzien Erregla eta moldeera, eta nik nai dedana da, ala arrotzak nola fraideak sufri dezatela gauzen gabetasuna edo pobrezaren nekeak, esan al izan dediñ nun nai zeñ pobrekin bizitzen dan Ama Birjiña Aingeruenekoan». Au esanda, agindu zion etxe ura purrukatzeko, aiñ sinismen osoan zegoen pobrezza dala bizitz erlijiosoaren arri prezioso, zeñaren balioa munduak ez duen ezagutzen, baña argi errañuak Jaungoikoaren begietan illuntzen duten munduko ondasunena. Franziskok etzuen ostera agindu etxea ez botatzeko alik eta erriko agintariak ikusi erazo zioteneraño etxe ura botatzea zala erriari eskubideak kentzea eta karidadeak eskatzen dituen egiñbideai ez erantzutea.

Anbeste lan eta arazoaren artean ere Franziskok beti begiratzen zion bere famili erlijiosoaren ondore onari. Lanbide santu guziaz asi berriari bezela, oni ere eragozpen aundiak sortu zitzaizkan, bada zenbat eta geiago zabaltzen zan eta jendeak geiago bedekatzaren zuen, anbat eta ikusi ezin geiago sortu erazitzen zuen, batez ere Alemanian, nun altxa zan persekuzioa beraren kontra. Gañera falta zuen oraindik azkeneko donekida edo konsagrazioa, Aita Santuaren ontzat emate ospatsua eta azkenekoa. Arrazoi oekgatik Franziskok erabaki zuen Erromara joatea.

Denbora aetako gertaerak eman zioten aren egitekoai, bestela izango zuten baño inportanzi aundiagoa.

Orduan izan zuen asiera Inozentzio IIIgarrenak deitu eta bildu zan Letrango Konzilio edo Batzarre IVgarrenak, aren Aita Santutza aini gloria aundiarekin bukaturik, erejiak desegiteko, oiturak ontzeko eta Jerusalemgo Lur Santua ostera kristauen mendean jartzeko asko serbitu zuenak.

1215ko azaroaren amaian S. Juan Letrango Eleizan bildu zan lurtean zan Batzarrekerik beneragarriena: bada an arkitzen ziran irurogeita amar primadu eta arzobispo, lareun eta amabi obispo, zortzireun abade ta priore baño geiago, eta enperadore eta errege kristauen ordeko edo enbajadoreak. Guziaz eraiten ziran Inozentzio IIIgarren beneragarriak. Aita Santu aundi au txit atsekabetua zegoen Waldo eta Albitar herejeak beren gaiztakeria aundiarekin egin zituzten kalteakgatik, eta are geiago beren dotriña gaistoan irauteko zeukaten setagatik, eta nola etzuen nai Jesu Kristoren ikasleak beraren etsai on irudizkoekin bat egitea, kondenatu zituen otsaundiarekin seta biak beren egilleekin, oen kontra para zituen Jaungoikoaren Probidenziak eman ziozkan Ordena biak, eta Batzarreko guraso guzian aurrean aitortu zuen, 1209garren urtean itzez ontzat eman zuela Erlijioso Txikiaren Ordena. Orobat esan zuen Predikadoreen Ordenagatik, baño kondizio onekin: Santo Domingok aukeratu bear zuela anziñako Erregla bat bere Ordenari egokitzeko.

Batzarre aundi ark etzuen iraun ogei egun baizik, baño ala Aita Santuak nola Batzarreko gurasoak egin zuten asko aseguruatuz geroko jendearen onerako biurrera; San Franziskok, zeruko bendizioarekin eta Aita Santuaren ontzat ematearekin indarturik, bialdu zituen Erromatik bi izkribu-ordena, deitzen zituela fraide guziaz lenbiziko Batzarre guzienkora, seinalatuaz billerako eguna urrengo urteko Pazkoa Espiritu Santuko pesta, eta gero itzuli zan Unbriara, bidez predikatzen zuela Askolin, Kamerinon, Mazeratan, Monte Kasalen, Ankonan eta Fabrianon.

Itzuli zanean, fraide Benitoak eman zioten doan beste konbentu bat, ordutandik *Carceri*-ren (Karzelak) izenarekin ezagutua. Oraziorako etxe egoki ura, Subarioko mendiaren egalean Asistik bi milla pausora, arte arbolazko baso batek inguratua eta arkaitzez eta arzuloz bete zegoena, gure Santuaren biotza geiegi betetzen zuena zan, artu gabe utzitzeko. Maiz joan oi zan gero bera ikustera. Misio-lanak bukatzen zituenean ara erretiratzen zan, orazioan obeto bertan egoten zalako. Erle ernaiaren gisan, orazioan zegoenean txuputzen zuen zeruko loreetan Jaungoikoaz amarusuak zeuden animai bere predikazioetan partitzen ziran ezta.

Arzulo ikaragarri aek gordetzen dute oraindik aren persona eta orazioen usai gozoa, eta orain seireun urte asita ez da egunik igarotzen joan gabe ara zenbat erromes onratzera beraren kapilla, zelda, oezurtzat serbitzen ziran arria, Santuak orazio egin da sortutako urputzua, eta predikatzen zuen bitartean egaztiak egoten ziran arte arbola zarra; eta azkenik ujola eta arkaitz bizia nun gertatu ziran millagro eta aurrez esan edo profetia bat kontatzea merezi dutenak.

Mendi tontoretik jeisten zan ujolak, aini ots aundia egiten zuen amiltzean, non eragozten ziran fraidei errezoak soseguz egitea, urak artzen zituen inguruetakoa lurrak, eta askotan bai galdu ere laboreak. Santuak, gurutzearen siñalea eginaz agindu zion sosega zedilla, eta aginte oni ujolak obeditu zion. Ordutandik urak joan ziran isilik eta erriberara zabaldu gabe. Arkaitz bizia dago ermitaren onean, eta ona Santuak dizipuluai an egin ziran profetia: «Mendi tontorreko ujola arkaitz bizi onetatik ostera pasatzen danean, preta zaitezte, bada izango da siñalea gaitz aundiak etorriko dirala Italiara».

Bederatzigarren Bereziera

Ordenaren lenbiziko billera guzjenkikoa.

San Franzisko eta Santo Domingo.

Ugolino Kardenala. Bigarren billera guzjenkikoa.

(1216-1219)

Pazkoa Espiritu Santuko pesta zan 1216ko maiatzaren 30ean Erlijioso Txikien guziak arkitu ziran Ama Birjiña Aingeruenekoan, eta egiñ zan Ordenaren lenbiziko Billera guzienaren sarrera solemnea. Billera ura, bigarrengoaren argitasun aundiak zer bait illundu bazuen ere, etzan au baño frutu gitxiagokoa izan Erlijioso Txikien ondore onerako. Fundatzalle santuak artu zituen bertan neurri bi inportantiazkoak: partitu zituen munduaren lurberak bere semeen artean; eta egiñ zituen probintzia bereziak Lonbardia, Ankonako Marka, Toskana, Kalabria, Tierra de Labor eta Pobilkekoa, emanaz ministro probinzialai nobizioak eta profesioa artzeko eskubidea, arteraño beretzat gordea zeukana. Ondorean aritu zan aukeratzan Italiar kanpora predikatzera joan bear zuten fraideak, eta señalatu zuen Españarako Bernardo Kintabal, Probenzarako Juan Bonelli, Alemaniako Juan Penna, eta gañera oetako bakoitzari lagundu bear ziezten fraideak; eta gorde zituen beretzat Paris, Franzisko ipar aldea, eta Belgika eta Olanda, orretarako bere lagunai agertu ziezten arrazoiak: «Ene anaiak, esan zien, Parisek beraganatzen nau gogoaren kontra, ez bakarrik aiñ maite dedan Franziskoren erriburua dalako, ezpada batez ere munduko beste lekutan baño emen Aldareko Sakramentu Santuak onra geiago artzen duelako». Ai Parisko katolikoak mereziko baluteke beti aiñ alabanza ederra!

Iritxi zan azkenik alde egiteko ordua, eta bildurik berriz misio gille aek guziak, Santuak eman ziezten azkeneko irakasdeak, agertuaz argiro misio gilleak eraman bear duen bizitza. «Ene semeak, esan zien, zoazte Jaungoikoaren izenean, gorde isiltasun osoa maitineetatik terzia bitartean, erregutuaz Jaungoikoari zuen biotzetan. Ez dedilla aditu zuen artean itz arro edo alperrik, eta bidajeaz zuaztenean ere porta zaitezte ermita edo zelda batean egongo ziñatekean beziñ garbi eta umill, zeren nora nai goa-

zela, gerekiñ daramagun gere zelda. Gure anai gorputza da zelda, eta gure anima ango eremutarra, Jaungoikoagan pensatu eta berari erregutzeko obligazioarekiñ. Erlijioso bat ezpada bizitzen pakean bere barrengo zeldan, ez diote deus serbituko kanpokoak. Porta zaitezte, zuek ikusten zaituzten edo zuei aditzen dizuten guziak deboziora mugierazitzeko moduan, eta alabatu dezaten gloria guzia dagokion Aita zerukoa. Izan zaitezte pake eramalleak, eukiaz mingañetan baño obeto biotzetan. Etzaiozute eman iñori aseratzeko edo gaitzerako biderik, kontrara, zuen gozotasunarekiñ erakarri itzatzute guziok ontasunera, pake eta elkartasunera. Erituak sendatzea, tristeak konsolatzea, eta bide galduetan dabilzan errukarriak billatzea, orra gure bokazioa. Arkitzen badezute iñor deabruaren alderdikoa deritzatzutena, pensatu iritxi ditekeala Jesu Kristoren jarraile izatera».

Itzaldi onen ondoren bedeinkatu zituen bere seme espiritualak, eman zien pake eta despedidako laztana, eta misio gilleak irten ziran Ama Birjiña Aingeruenekotik munduko lau bazterretan Ebanjelioa azia eriterara, Apostoloak Espiritu Santua artutako biaramonean Zenakulotik irten ziran bezela. Alde egiñ bearreko pena gozatzen zien, obediencia agintzen zien tokira ziyoazela zeukaten segurantziaz, eta Jesu Kristoren ezaugerara animak erakartzeko esperantzak. Franzisko irten zan Franzisko misiora, Maseo lagun zuela, baño bere lanbidea gomendatu nai izan zien aurrena S. Pedro eta S. Paulo Apostoloai, eta orazio egiñ aen supulturatan. Erromarako bide erdian arkitu ziran nekeak eta goseak erasanik, eta ala geratu ziran uri baten sarreran zer bait alimentu artzeko. Eseri ziran iturri bati bere adar ostatsuakiñ itzal egiten zion arbolpe batean, eta para zitzuten arri gañean urian limosnan bildu zitzuten ogiazalak. Orduan Franziskok bere barrengo poza eziñ gorderik, deadar egiñ zuen: «O anai Maseo, eman ziozkagun eskerrak Jaunari eman digun ondasunagatik». Maiz esan zituen itz oek, eta bakoitzean itz indartsu eta alegereagoakiñ: «Baña zer ondasun dioza, guzia falta bazaigu?» esan zion Maseok ariturik. «Ondasun aundi au da, erantzun zion, arkitzen giñan miserian etorri zagula Probidentzia gu sokorritzera emanaz ogia, ura, itzala, eta maitzat serbitzen digun arria». Orduan pozez beterik jan zuten «Aingeruen ogia», San Franziskok zion bezela, eta eskuetan arturik eran zuten iturriko ur garbia.

Ostera bideari emanik, sartu ziran aurrena ikusi zuten eleizan, nun San Franziskok erregutu zion Jaungoikoari eman zeiola berari eta bere erlijioso guziaz pobrezia santuaren amorioa, izanik bere errezoaren berotasuna anbesterañoakoa, non zirudian arpegia garretan zeukala. Egoera

artan zegoela joan zizaion Maseori besoak zabalik eta ujuka, baña lagunak alderatu zizaionean sentitu zuen nola Franziskoren asnaseak aidean altxa zuen biotzeko aihñ konsuelo aundiarekiñ, non gero aseguratu zuen, egundaño alakorik sentitu etzuela.

Kordebagetze aren ondoren Jaungoikoaren serbitzariak itz egiñ zuen pobrezta santuaren alabazan, eta esan zituen gauza miragarriak, azalduaz liburu santuetako itz oek: *Axariak badituzte beren zuloak eta zeruko egaztiak ere bai kabiak, baña Gizonaren semeak ez dauka bere burua nun ipinirik* (Math. VIII).

Erromara ziranean, lenbiziko lana izan zuten San Pedroko Eleizara joan eta orazio egitea. Eta negar malkoakin eskatzen zegoela San Pedro eta San Paulo Apostoloai, eskolatu zezatela apostolu bizitza eta pobrezta egiazkoaren gañean, agertu zizaiozkan bi apostoloak, eta laztandurik esan zioten: «Anai Franzisko, Jesu Kristo gure Jaunak bialtzen gaitu esatera, aditu dituela zure erregu eta negarrak pobrezta santuaren alde, berak eta bere Ama gloriatsuak laztandu, eta aren ejenplora guk ere eraman genduen pobrezta orren alde. Zuri eta zure seme guziaz ematen dizute ondasun ori, eta ondo gordetzen dutenak, iritxiko dute zeruetako erreinoak». Franzisko altxa zan osoro pozturik, kontatu zion ikuskera Maseori, eta joan ziran biok San Pedroren sepultura aurrera, belaunikaturik, eskerrak ematera.

Gauza oek gertatzen ziran bitartean, Inozentzio Irugarrena, Jesu Kristok bere Eleizari eman dion Aita Santu aundienetakoa, ill zan Perusan 1216ko uztaillaren 16ean Aita Santutzan 18 urte terdi igaro ondorean. Andik bi egunera Censio Savelli kardenala igo zan S. Pedroren Jargoira, eta artu zuen Honorio IIIgarrenaren izena. Erlijioso txikienak arkitu zuten onengan, aurrekoagan bezelako laguntz eta anparoa.

Iritxi zan XIIIgarren eunkiko bi apostoloak elkar billatzeko Jaungoikoak señalatu zuen ordua. Arritu gaitezen emen oartuaz Jaungoikoa baliatu zan bidez gizon oek elkarganatzeko. Biek para zituzten bakoitzak bere Ordena denbora batetsuan, bata Apenino mendien oñean, eta besteak Pirineokoan; biak serbitu zien lenbiziko estalpetzat Mariari konsagratutako anziñako Eleiza bat, Ama Birjiña Aingeruena eta Ama Birjiña Prullakoa, biak izendatzen ziran Ama Birjiñaren zaldunak, eta gordetzen zituzten beren anparatzalle soberanoarentzat jazarre izatez gaidikako aetan irabazten zituzten onrak, eta bularretatik irteten zitzairen berez Eleizak kantatzen duen uju au: *Gaude, Maria, Virgo: cunctas haereses sola interemisti in universo mundo*. «Zuri, Gloria, Birjiña Maria, erejia guziak munduan desegiñ dituzulako». Santu bi oek bazuten elkarren antza beste

gauza geiagotetan ere. Biak beren apostolutzako lanbideari eman zioten asiera Erromarako erromeriarekiñ, eta biok joan ziran berrero uri artara beren Ordenen ontzat ematea iristera. Biak desetxatu zituen Inozentzio IIIgarrenak, eta gisa bereko ikuskera miraritsu baten bidez bedeinkatu zituen oro bat bien lanbideak. Biok predikatu zuten pobrezaren estimazioa eta jarraitu zuten, eta biok zabaldurik bere zela denbora eta jende eta bizimodu eta edade guzietara, bildu zituzten banderape batean iru martizti edo ejerzitu banaak. Ugolino Kardenala izan zan bi Ordenen anparatzallea, Aita Santu Onorio IIIgarrena lenagoko ontzat emateak bulda solemneakin indartu zituen, eta Gregorio IXgarrena biak Santuen lumeroan para zituen. Azkenik, Eleizaren irakasle señalatuena agertu zuten beren jakiñduria oen eriotzan, Santo Tomasek Santo Domingorenean, eta San Buenabenturak San Franziskorenean.

Alaz guziaz ere, bokazioetan elkarren aihñ antz aundikoak ziranak, arritzeko gauza, Santo Domingo eta San Franzisko etziran ezagutzen. Biok egon ziran Erroman Letrango Batzarre laugarrenak zirauen denboran, bata bestearen izenik egundaño aditu gabe. Itz batekiñ adierazia dago gauz estali au: Jesu Kristo gure Jaunak estutu nai izan zuen oen zeruko adiskidetasunaren lazoa.

Santo Domingok, San Pedroko Eleizan orazioan zegoen gau batean ikusi zuen gizonen Salbatzallea aserratua munduaren kontra, eta iru gezi irazeki eskuan zerabizkiala aienatzeko arroak, gutiziosoak eta desonestoak, eta Maria bere Ama txit Santa pekatariakgatik erregutzen, eta desarmatzen zuela bere besoa, jarririk bere aurrean pobre bi, eta esana: «Ona emen zure serbitzari leial bi, fedea eta birtuteak nun nai zabalduko dituztenak». Domingok ezagutu zuen bera zala pobre actako bat, etzuen bes-tea ezagutu; baña aren irudi edo imajiña geratu zizaion oroimenean osoro josia. Biaramon goizean, Eleizatik irtetzean, ez al zituen begiak altxa lurretik, nun ikusten duen eskale bat jantzi pobre batekin, amets misteriosoan ikusi zuena bera zirudiena; bereala joan zizaion, eta Santu biak lenago elkar iñoz ikusi gabe, laztandu ziran, eta egon ziran ala luzaroan itzik esan gabe. Azkenik, Domingok itza ausirik, kontatu zion aurreko gabean izan zuen ikuskera, eta esan zion: «Franzisko, zu zera nere laguna: lana egin dezagun asmo berberarekin, iraun dezagun elkartasunean, eta iñork ez gaitu garaituko».

Santu fundatzalle aek an elkarri eman zioten laztana pasa da gizaaldiz gizaaldi ondorengoan ezpañetara, eta orduan artutako adiskidetasun estuak badirau oraindik aen umeen biotzetan. Erlijioso txikienak eta Dominikoak para dituzte beren dendak erri mota guzietan, elkarrekiñ

orazio egiñ dute, eta elkarrekin lan egiñ ere Jaungoikoaren maastian: bein baño geiagoetan aen martirien odola nastu izan da fedeagatik sakrifizio berean, eta azkenik lurra bete dute konbentuz eta zerua santuz, enbidia-ren lerre puzoitsuak loitu gabe aen seireun urteko adiskidetasuna.

Adiskidetasun au dala bide urteoro Santo Domingo egunean fraide Predikadoreen Eleiz ofizio solemnea kantatzen du Aita Franziskoar batek. Meza ondorean, bi Ordenatako fraideak jaten dute elkarrekin Probidenziak bialtzen dien ogia. Otordu ondorean Jainkoari eskerrak ematean kantatzen dute aldizka berso au: *Seraphicus Pater Franciscus et evangelicus Pater Dominicus ipsi nos docuerunt legem tuam, Domine*. «Aita San Franziskok eta Aita Santo Domingok erakutsi digute, o Jauna, zure legea». San Franziskoren pesta eguna dan urriaren lauean berritzen da zeremoni au beru Erlijioso txikiaren konbentuan. Au gertatzen da bi Ordenetako konbentuak elkarren alde xamarrean dauden erri guzietan, fraideak eman dezaioeten batzuek besteai beren txandan elkartasun eta onginaiezko siñaleak, gogoraerazitzen ditutela Eleizaren denbora onenetako oitura, eta ematen diela oraingo fedegabeai ikuskarririk arrigarriena millaka gizonak arkiturik bat eginik biotz eta anima bat baizik ez balute bezela.

Bi Santu oen elkar billatu zuteneko pasarte beziñ biguñik, gitxi badira, eztegu ezagutzen bat ere aek Erromako mendí muñoetan egiñ zuten despedida bezelakorik. Abentino mendiaren gañean zutik, San Pedro eta San Paulo artzaz jabetu ziranetik amabi eunkira, bi erlijioso pobre aek begiraturik orain zerura, orain lurrera, soma al baño ausardi aundiagoarekin partitu zuten bien artean mundua, zeruko Erregearentzat irabazteko. Lurbira guziak berendu nai zituzten apostoloak bezela, aurre-raphenak edo frutuak izan bear zuten gizonak uste zitzaketean baño aundiagoak. Eta egiaz, erakarriko dituzte jendeak Ebanjelioaren uztarripera, enpletuaz orretarako munduko biderik indartsuenak, amorioa eta jakinduria. Domingo eta bere semeak, zeruko goiendean kerubiñak daukaten tokia Elizan daukatela dirudianak, zabalduko dute Jainkozko jakiunde, eta eskudatu egia; Franziskok eta bere semeak serafiñen garretan irazekirik ixuriko dituzte munduan argi eta amorezko urjoairak.

Bata eta bestea Franzientzat arrotzak baziran ere, biak agertu zioten naitasun biotzekoa. Orain beren ekarraiez, edo kondairako ezagueraz, bazekien Franzia Eleizaren alaba aurrenekoa zan aldetik zeukala munduan eginkizun berezi bat, bera zala Orden Erlijiosoen sorterra, eta bera gabe inportantiazko gauzarik eziñ egin ditekeala. Argatik aren pensamentua itzultzen zan beti erri doakabe onetaronz, bada Domingok etzuen oraindik aienatu bertatik osotoro herejia, eta negar malko ugariak

ixurtzen zituen aditzean erejeak erakarri zituzten kalte eta ondamen aundiak. Aen elkar ikuste eta despedako pasarteak irakorri nituenean anziñako kondairatan, pensatu nuen biok elkar artu zutela anbeste kalte erre-mediatzeko, eta Domingok erregutu ziola Franziskori lagundu zeiola Langedok-ko erriak konbertitzeko lanbide añ nekosoan. Pensamentu oek etziran nere irudipen batzuek baizik, baña suerte batez, ona non Mirepoixko Dukeak gogo onez eman didan XVIIgarren eunkiko eskuskribu batek, atera nauen dudatik gitxien uste nuenean, nere sospitxak egian biurtuaz, bada dio, zeñ parte aundia artu zuen Santuak Albijenseen kontrako gurutzadean. Nola agiri au dan ukatu eziñ ditekeana, parako ditugu emen Txikiaren Ordenari dagozkan pasarte batzuek.

Gui de Levis, Mirepoixko markesa, Santo Domingok Fedeko Mariskalaren izengaña eman ziona, zan Simon Monforteren kapitan bulardetsuenetako bat. Asirik tratatzen San Franziskorekiñ (eta eztago dudarik izango zala Santo Domingoren bitartez), erabaki zuen eramatea Franzia persona aiñ santua, era onetan herejien aurrerapenai kontra egiteko; ekarri zuen bere iritzira Gillermo Kadailhak, Kahorsko Obispoa, eta joan zan Erromara apropos Aita Santu Honorio Irugarrenari baime-na eskatzera eramateko berekin Asisko Penitentzilaria. Aita Santuak baime-na eman zion gogo onez, eta Franziskok berriz amorio guziarekin, bada ori zan bere biotz guziarekin deseaten zuena, baña eginkizun aundi oni etzion asiera eman nai izan konsultatu gabe Ugolino Kardenalarekin, eta nola arkitzen baizan orduan Florenzian Aita Santuak bialdua, joan zan ara gure Santua Mirepoixko Markesarekiñ.

Alde egiñ zuen Erromatik 1216ko udaazkenean, eramanaz anima oroipen gozo eta konsolagarritz bete, eta Tiberko ubazterretik ezarri zuen esperanzazko begirada Franzia erreinu ederrerrunz, zeñaren izena aditzeak biotza pill pill egiten zion, eta noronz sentitzen zan gozoro eramana. Nork esan al ditzake ark buruan erabilli zituen asmoak, apostolu baten biotzean, eta anima irazekietan berez sortzen oi diranak?

Etzekien etzala bera izango kunplituko zituena, eta ez al zan iritxi Florenziara, eta ontzat eman bere asmoa Ugolino Kardenalak, artu zuen gaitz aundi batek. Kardenala izan zan aurrena onetan ezagutu zuena, Jaungoikoak etzuela nai bidaje aiñ luzea egiñ zezala, eta Jaungoikoaren serbitzari umilla, buruba makurturik jarri zan Kardenalaren agindura, eta bere orde, eta anbesteko ditzaren enbidiarekiñ, bialdu zituen frai Pazifiko, frai Angel eta frai Alberto Pisakoa Franzia ifar aldera, eta frai Kristobal Romañakoa eguardi aldera. Kristobalek, Santuak eman ziozkan irakasdeai leialki erantzunik, lagundu zion Gui de Levis Langedokerañ, 99

egiñ zituen Mirepoix, Kanon eta Martelgo konbentuak, arpegi eman zien gogorki setarien egiñalari, eta ill zan santutasunean 1272ko urriaren iruan larogeita emerezi urterekiñ, berrogeita amasei erlijioan igarotakoan.

Oek izan ziran Ordena onen asierak Franzian aitatutako agiriak dienez. Kondairak, egiazkoa bada, aitatu bearke ditu emendik aurrera Kristobal Romañako doatsuak eta bere lagunak egiñ zituzten lanak Langedoken Santo Domingo eta bere lagunak egiñ zituzten lanak ere Erljioso txikiak izan zirala ara deituak erejari gerra berezia egitera.

San Franzisko, gaican jarri zan beziñ laister, itzuli zan bere apostoluzako lanetara, eta predikatu zuen batez ere Rieti balladako errietan, eta lanbide oetan arkituko degu Erromara ostera joan zanetik 1219ko urtearen erdiraño. Noizean beñ utzitzen zituen lan oek, joateko Ama Birjiña Aingeruenekora anima orazioan indartzera, eta erlijioso eta nobizioai kontu egitera, edo bisitatzeko egiten zituzten konbentu berriak.

Gure Santuaren bizitzaren denbora onetako gertaldi inportanzi aundienekoa, eta beraren deseo guziak zeramazkiana zan bigarren billera guzienkikoa, 1219ko Pazkoa Espiritu Santuatarako señalatu zana. Urtearen aurrean aurrenean joan zan Perusara Billerak artu bear zituen neurrien gañean Ugolino Kardenalarekiñ konsultatzaera. Santo Domingo ere arkitu zan itz aldi artan. «Ondo deritzatzute zuen erlijiosoak altxaak izan ditezela Eleizako goiendeetara?» galdetu zien kardenalak beste gauza batzuen artean; Santu biak errespuesta berbera eman zioten. Santo Domingok zion: «Nik ez det ezagutzen Jaungoikoaren itzaren eramantzalle eta fedearen ezkutarma izatea beziñ onra aundirik; beude, bada, erlijioso predikariak beren bokazioan». «Jauna, esan zion ondorean San Franziskok, nere semeak deitzen dira erlijioso txikiak, Eleizan azkeneko lekua daukatelako. Au da oen onorezko tokia; ez itzatzu kendu bertatik, goorago altxatzeko apukoarekiñ». Kardenala etzan iritzi orretakoa, baña ala ere arritu zan eta ikasbidetzat serbitu zion ikustean aen sakrifiziozko espiritu ainbesterañokoa.

Santuak berekiñ lagun zeraman frai Leonek aitaturik, tratatu zuten ere konbeni izango ote zan Ordena biak bateratzea, baña Santuak etzuen nai izan. «Jaungoikoaren borondatea da, esan zuen, biak daudela bereziak, erlijioan sartzeko deiarekin sentitzen dana dijoan geiago konbeni zaionera». Orduan Santo Domingok erregutu zion berak eta beren familiak añ karidade aundian elkaturik zeuden siñaletzat eman zeiola gerria lotzeko zeukan soka, esanaz: «Beti nerekiñ eramango det nere arropa zuriaren azpitik». Franziskok denbora luzean etzion eman nai izan, baña anbesteraño leiatu zizaion, non azkenean eman zion. Au izandu zan txit laister

Eleiza guzian zabaldu zan debozio baten asiera eta Sisto Vgarrenak, Erljioso txikiaren Ordenakoak, andik irureun urtera anaitasun aundira altxa zuena *San Franziskoren Kordoiko Artzikofradiaren* izenarekin.

Ordenako egiñkizunak Kardenal anparatzallearekiñ batean zuzendurik, alde egiñ zuen bere lagunetatik, eta itzuli zan Ama Birjiña Aingeruenekora. Bidean zijoazela iduki zuen itzaldi bat bere lagunarekiñ umiltasunaren gañean. «Jaungoikoaren ardi maitea, esan zion, alderatzen zaigu billera guzienkiko eguna, eta iruditzen zat ez nitzakeala izango Erljioso txikiaren egiazkoa, baldiñ aitorturik gure anaiak ez dutela iduki nai burutzat ni bezelako ezjakiñ eta pekatariak, adituko ezpanituzke bidegabekeria oek barrango sosegu osoarekiñ, eta alegratuaz ikustean nere burua lenago neukan aginte gabe. Jakizu, anaia Leon, toki goiak askotan erortzeko arrisku geiagokoak dirala, eta an daudenen erantzuea askoz bildurgarriagoa dala, eta kontrara umiltasunean eta mendetasunean irabazi aundiak daudela». Itz ederrak, zeintzuetan Franziskoren anima antzeztutzen dan ispillu batean bezela! Ai beti gogoan idukiko balituzte gizon gutziotsuak! Zenbat desengaño, gaiztakeri eta kezkatatik gordeko lirakean zartzarorako!

Iritxi zan, azkenik, bigarren Billera guzienkikorako eguna, 1219ko maiatzaren 26garrena, egun gogoangarria, San Franziskoren Ordenako kondairetan siñale guziz argiak utzi dituen. Egun artan guzia zan fraideentzat poz kontentua. Eleizak zelebratzen zuen Paskua Espiritu Santuko pesta, eta apaiñtzen zan jaieko jantziakiñ. Izaira zegoen ornitua udaberriko galakiñ, aizea zan freskua eta garbia, eta eguzkiak ixurtzen zituen argi-ujolak Apenino mendi gañetatik Espoletoko ballerara. Bidelariren bat goiz artan Asisen arkitu izan balitz, ikusiko zuen ikuskarri bat, benturaz alakorik munduan ikusiko ez dana, txabolak eunka ordeka zelaian, eta millaka fraideak bildurik Porziunkulako Eleizatxoaren inguruan. Ikustean nola zeuden isilik aingeruen gisan eta buru makurturik, usteko zuen gauza aundiren bat an gertatzen zala, eta etzan engañatuko. Zer ikuskarria! Ugolino Kardenala txutik kapillako aldarean zegoen Obispo-meza ematen, eta Sakrifizio Santua entzuten zeuden Franzisko bere Ordenako bost milla fraiderekin, eta Domingo zazpi millakiñ.

Aingeruak igotzen ziran zerura eskeintzeko Aita Betikoari Arkume mantxagabearen odola gizonen orazioakiñ batean, eta jeisten ziran ostera lurrera graziaz eta bedeinkaziotz beteak. Zeru guziak aditzen zituen arretaz erlijioso beartsuen erreguak. Deadar egiñ dezagun berriro: Zer ikuskarria! eta nola konsolatzen duen, beste zenbatek anima naigabetzen duen bitartean.

Meza ondorean Kardenal anparatzalleak billerari asiera eman eta giatu zuen. Arratsean gerrariburu on batek bezela ikusi bat eman nai izan zien ordeka zelaian arbol-adarrakiñ edo espartuz egiñdako etzauntzetan arkitzen ziran Jesu Kristoren soldadu tropa aei. Eta zeuden irurogei ta eunkako salletan, kontatzen elkarri beren apostolutzako poz eta sufrimentuak, beren Aita doatsuaren lanbideak, edo beraren izenean egiñ zituzten mirariak, berrituaz Jesu Kristoren ikasleak aurreneko misiotik itzuli ziranean esan zituzten itzak: *Beraren izenean deabruak berak obeditzen digute* (Luc. X).

Au ikusirik, aiton beneragarri ark deadar egiñ zuen beste mugaldi batean Jakob Patriarkak bezela: *Fraide txikienak, egia au da Jaunaren kanp-etxea*. Ura zan, menetan Errege aundiaren soldaduzka aukeratua, paketsu eta irabazlaria, armagabe eta indartsua, miragarriro eskolatua, zeñari egokatu lezaioakanean Eskritura Santuko itz oek: *Zeñ ederrak diran zure etzauntzak, o Jakob! zeñ politak zure dendak, o Israel*. Franziskok begiak zeruronz altxa eta Jaungoikoari eskerrak biotz onez emanik bere semeak ugaritu zituelako itxasoko ondar aleak bezela, atera zituen bere biotz eta ezpañetatik itz batzuek pizkortu erazi zituenak bere ikasleetan Jaungoikoaren amorioa, beren bokazioak, animen salbazioaren zela eta Eleizaren serbitzurako beren mendetasuna; eta bukatu zuen bere itzaldia era onetan: «Ene anaiak, gauza txit aundiak agindu ditugu eta are aundiagoak agindu zaizkigu. Kunplitu ditzagun batzuek, deseatu ditzagun besteak, atsegiña laburra da, pena betikoa; nekeak ariñak eta gloria bukaera gabea. Asko dira deituak, gitxi autuak. Bakoitzari emango zaio irabaziko duen saria».

Biotz dollorren batek galdetu zezakean: *Nun billatu orrenbeste jende mantentzeko janari?* Baña ez Santuari eta ez bere fraideai etzitzaien alako dudarik burura etorri. An etzeukaten ezertxo ere, baña konfianza osoarekin itxedoten zuten Jaungoikoagandik eguneroko jana, kanpoko egaztiak bezela, eta Probidenzia etzitzaien faltatu. Ikusi ziran nola zijozzen Asistik, Perusa, Foliño eta Espoletotik ere bizimodu guzietako jendeak, apaizak, zaldunak eta erriko jende txiak, eta ez kontentu eramanekeiñ erlijioso beartsuai bear zituzten janariak, leiatzen zirala beren eskuakiñ serbitzerano. Sokorru aek izan zituzten Billerak iraun zuen denbora guzian.

Ikuskarri miragarri ura ikuste utsagatik joan ziran ara jendetza aundiak. Jaungoikoa baliatu zan egokiera artzaz aen biotzak ukitzeko. Aetako asko arritzen ziran Erlijioso txikienak ikustearekin, eta ziozaten: «Ona emen ongi erakusten diguna zeruko bidea estua dala, eta zeñ gaitza dan aberatsentzat Jaungoikoaren erreinuan sartzea! Iruditzen zagu gure zoriona egiten degula munduko era on eta atsegiñik utzi gabe, Erlijioso oek,

zuten guzia utzita ere bildurrak bizi diran bitartean. Guk ill nai genduke oek bezela, ez orde a bizi oen moduan, izanik gauza jakiña, nolako bizitza, alako eriotza». Beste batzuek erreparatzen zuten aen arpegi aingeruzkoetara, zer parra irri gozoa, zer ernaitasuna bata bestearen serbitzuan, eta nola azaltzen zuten beren begiradetan zeruko pakea: «Aingeruak dira, pensatzen zuten, ez dute lurrik ukitzen oñetako beatz puntarekiñ baizik, eta beren pensamentu eta amorioa daukate jarria gure jaieterri egiazkoa dan zeruan. Zerk galeratzen digu oen zorionean part-artzea?». Eta aetatik bosteun pasatuak auspezturik San Franziskoren oñetan, eskatu zioten penitentiako abitua. Alako eran zabaltzen zan Espoletoko balleran fraideen birtuteen urriñ gozoa, eta ematen zituzten bizitzako frutuak!

Emen oarterazi bear degu ezen, Santuari gustatzen zizaiola senzilltasuna anbat, zenbat gorrotatzen zuen irudipentzea eta gauzak aundizkatzeta. Jakiñik ikasleen batzuek penitenti gogorregiak egiten zituztela, agindu zuen eramateko Kardenalaren aurrera gorputz illduratzeko zeuzkaten gauzak. Burnizko goronz eta gerrikoak baziran bosteun baño geiago. Franziskok eragotzi zien osoro illdura mota aek, animako jarduera eta obra onen kaltegarri ziralako. Zorionekoak alako utsegiteakgatik errietan eman zitekean denborak!

Erlijiozko espirituaren berritzea, piedadea geitzea eta ikasle berriak erakartzea bakarrik etzan izandu Esteratako Billeratik ateratako frutua. Egiñ ziran iru erreglamentu inportanzi aundikoak, Ordenaren ondore gloriosoa sendotu zutenak. Ona emen.

Lenbizikoa. Larunbat guzietan esango da Ordenako konbentu bakoitzean, meza solemne bat Ama Birjiñaren onran. San Franziskoren aitamenaz jarritako aginte onen bidez Erlijioso Txikien Ordenak Maria sortzez mantxa gabea artu zuen bere Santu Goartari eta Bitartekotzat (eta au da beraren gloria bikañena, eta izaeraren arrazoia), aitortzen zuela sei eunkiz aurretik beraren sortze txit garbiaren fedeko egia. Au da gertatua; nork orde a adierazi lezake kausa? Eskritura Sagraduan aiñ gitxi trebatua eta Gurutzeko jakinduria besterik etzekiela gloriatzat zeukan Asisko apai-zurren umillak argitu dezala batetan denbora luzeenean estalpean egon diran gure Erljiioiko egietatik bat, erakutsi dizaiela jendeai, pasatuaz gero aoz ao famili erlijioso bateko belaun guzietara, eman dezala misterio onen arrazoia zentzu aundiko itz oetan: «Ez bildur izan emateko Mariari, Jainkoaren Amaren goiendearekiñ gaizki ez datorren guzia». Au da mirari bat munduko arrazoiakiñ adierazo ditekeana? Eztegu ontzat artu bear ko Senako fraide Dominiko batek diona, ezen, San Franziskoren Teologia... altxatzen zala arranoaren egaaren eran, eta Franziskok Espiritu

Santuarekin zeukan trataera biotzekotik zetorrela? Era onetan Irakasleen Irakasleak eskolaturik, eta jakiñik Mariak daukan tokia Jaungoikoaren asmoetan, egiñ zezakean Franziskok gauza obeagorik uztea baño bere umeai ezaguera ura ondasunik aundiena bezela? Santuaren esperanza etzan izan engañatua, bada bere ikasleak gorde eta zabaldu zuten Ama Birjiñaren sortze mantxa gabearen dotriña alako irmotasunarekiñ eta aiñ berena bezela, non deitu zioten franziskoarren dotriña.

Bazirudian zeruetako Erregiñak bere aldetik sortzen zituela Ordenan bere obraren ondo irtetzea aseguratzeke gai ziran jakintsu eta predikariak, eta ikusi zan Ama maitati onek alaiturik, nola leian sartu eta deitu ziran Mariaren zaldun, Antonio Paduakoa, Buenabentura, Duns Skoto, Bernardino Senakoa, Leonardo Porto Mauriziokoa eta Tomas Charmes. Seireun urteko guda onetako gora berak alde batera utzirik, badaude bertan gertaera bi inola ere kontatu gabe eziñ utziko ditugunak, San Franziskok jarritako egiaren ondore berezkoak diranak: Duns Skotoren garaipen sonatua XVgarren eunkian, eta fedeko egia onen aitormena XIXgarrenean.

Jakiñak dira denbora aetan fraide Franzisko eta dominikoak elkarren artean zerabilten despita Ama Birjiñaren sortze mantxa gabearen gañean. Despit oek beñ betiko erabakitzeko Aita Santu Benedikto XIgarrenak agindu zuen 1304an iduki zedilla ezpaita agiriko bat Parisko Unibersidadean. Aita Gonzalbo Erljioso txikiene Buruzaiak Ordenaren izenean para zuen Duns Skoto, buruzko guda berri artan gorde eta defenditu zezan franziskoetan aurrekoetatik ikasirik zeukaten sinistamentu piadosoa; eta orretarako joan zan Oxfortik Parixa. Despita onetarako orazio, barau eta erretiroarekiñ prestatu zanean, joan zan Unibersidadera, baña bidean ikusirik Ama Birjiñaren imajiña talluzko bat agur egiñ zion Eleiz errezoetako itz oekiñ: «Egizu, o Birjiña Santa, alaba zaitzadala, eta indartu nazazu azpiratu ditzadan zure etsaiak». Imajiñak makurtu zuen burua, farra egiteko zorian, geratuaz geroztik egoera onetan.

Sorbonara zanean, Skoto arkitu zan batzarre errespetagarri eta bera-rekiñ jazartzeko modukoan ziran kontrarioen aurrean. Fraide Dominikoak para zituzten berreun arrazoi ikusierazotzeko Gizakiaren kontra emandako sentenzian sartua zegoela Ama Birjiña ere. Franziskoak fraide gazteak aditzen zituen ixilik eta arreata aundiarekiñ. Kontrarioak itz egiñ zutenean, altxa zan, eta esan zituen berriz aek bezela (sinisten erraz ez dan gauza Ama Birjiñaren laguntza miraritsua gabe) beren dotriña indartzeko jarri zituzten berreun arrazoiak, eta desegiñdu zituen bat banaka kontrarik eziñ egiñ zezaiekan probabideakiñ.

Unibersidadeko irakasleak eta Aita Santuaren bialduak onratu zuten txalo guzizkoakiñ, eman zioten Irakasle argiaren izengaña, erabakiaz andik aurrera Batzarre sonatu ark, zelebratzeko urteoro Ama Birjiñaren Sortze mantxa gabea. Eunki bat geroago oro bat erabaki zuen ez ematea iñori Doktor edo Irakasle gradua, baldin graduatu bear zuenak itz ematen ezpazuen defendituko zuela Ama Birjiñaren doai berezi ura. Etzan oraindik iritxi Eleizarentzat Misterio onen gañean bere azken sententzia emateko ordua; gure denbora oetan izandu du disputa onek bere bukaera gloriotsua.

1854ko abenduaren 8an San Franziskoren irugarren Ordenakoa zan Aita Santu Pio IXgarrenak ezarri zion Mariaren koroari perlarik ederrena, mundu guziaren aurrean aitortuaz: «jatorrizko pekatutik gordea eta pekatu gabe sortua izan zala bere Semearen merezimentu alde aurrez aplikatutakoen birtutez». Nola utzi emen kontatu gabe Ordena onen gloria dan gertaera bat? Bulda au solemnidade guziarekiñ publikatzen zan unean Aita Santuak eman zien baimena Erljioso txikiene Buruzai biri, erregalo egiteko batek urrezko arrosa eta besteak zillarezko liri bat; au zan sari-rik onena onratzeko erlijioso oen zeloa adierazten eta zabaltzen Mariaren auditasun eta pribilejioak.

2. Erreglamentuetako bigarren ordena izan zan San Pedro eta San Paulo Apostoloen aitamen berezi bat egiñ bear zala *Protege nos, Domine* eta *Exaudi nos, Domine* orazioetan. Eleiz-orazio onekiñ Franziskok estutu zuen oraiñdik geiago Eleiza guzien ama eta buru dan Erromako Eleizarekin Ordena berriak zeukan batasunaren lazoa, eta asi zuen bere ikasleen artean Aita Santuarenganako amorio eta jaiera ura, iru Ordenak beren siñale ezagungarritzat bezela daukatena.

3. Ez da artuko Eleiz eta ez konbenturik, agindua daukagun pobrezia santuari ez dagokanik. Erabaki zentzu aundikoa, franziskoarren konbentuai lujo eta aberastasunai bidea isten ziona, zeña izan oi dan lasaiekaria ekarlea eta erlijiozko bizimoduaren ondamera.

Oek izan ziran Esteratako Bilerako erreglamentu sonatuak, Ordenaren barrengo bizitzara zuzentzen diranak eta bere itxura ematen diotenak. Franziskok etzeukan orregatik aztua bere lanbidearen kanpoko aldea deitu genezakeana, au da, animen salbazioa. Beti gogoan idukirik Jaungoikoak eman zion eginkizun berezia zala deabruaren mendetik kristau erriak eta fedegabeak ateratzea, egiteratu zuen bere lanaren plana, munduko erri guzietara zabaldu eta bere umeak kunplitzen segitu bear dutena azkeneko denboretaraño. Artu zituen Ejito eta Siria beretzat eta beste fraide batzuentzat, eta señalatu zien besteai zeñ tokietara joan bear

zuten. Anbeste langille Ebanjeliokoen artetik mixio batzuetako buru egizuten zutenen izenak baizik ezin eman ditzakegu.

Frai Bernardo, Marruekoetara joan zana, eta Santuak berriz ezin ikusiko zuena zerura joan arteraño; Frai Pazifiko, ostera Franzia itzuli zana; Kristobal Romañakoa, berriz Guyenara predikatzerara joan zana; Anjel Pisakoa, Bretainara joatea tokatu zizaiona. Aen obedienci edo agiriak zioten onela: «Ni Franzisko Asisko ministro jeneralak agintzen dizut zu frai Angel Pisakoari, Ingalaterrara joan eta izan dezazula an ministro probinzialaren kargua. Agur». Gitxi esaten zuen, baña bai bear anbat, Jaungoikoa bera zalako bialtzen zuena. Lanbide au neke aundikoa zan, baña Jesu Kristoren Eleizak animak beraganatzeko daukan espirituarekiñ ongi datorrena. Honorio IIIgarrenak Viterbon zegoela ontzat eman eta indartu zuen bialduaz fraideai ondorengo eskutitz au: «Honorio, Obispo, Jaungoikoaren serbitzarien serbitzariak, Arzobispo, Obispo, Abade, Arzipreste, Arzediano eta beste agintari eleizakoai: Nola gure Seme maite Franziskok eta aren beste lagunak utzi dituzten munduko utskeriak Erromako Eleizak ontzat eman duen bizimodu bat egiteko, eta dijoaz Apostoloen gisan, adierazten Jainkoaren itza toki guzietan, Jesu Kristo gure Jaunaren izenean erregutzen, eta eskutitz onen bidez agintzen dizutet ar ditzatzutela katoliko eta fededunekotzat Ordena orretako erlijioso, karta onen eramalleak eta zuenganatu ditezkeanak; lagundu eta ongi tratatu ditzatzutela Jaungoikoaren onrarako eta gure begirunez. Garagar illaren amaikan eta gure Aita Santutzako irugarren urtean egiña».

Gañera misio-buru egiten zutenak zeramazkiten Santuaren beste bi eskutitz, zabaltzeko enkarguarekiñ. Lenbizikoak, apaizai zuzenduak, zekarkian ikasbide balio aundikoak Aldareko Sakramentu Santua bear bezela onratzeko eta konsellu gogoangarri au Eskritura Sagraduko itzen gñean: «Jaungoikoaren izena edo Eskritura Sagraduko itzen batzuek billatzen badituzute ondo ez dirudian tokiren batean, erregutzen dizuet errespetoarekiñ bildu, eta toki obeagoan para ditzatzutela».

Bigarren kartak zion onela: «Karta au artzen duten lurreko Gobernadore, konsul, juez eta majistradu guziaz, Franzisko, gure Jaunaren serbitzari umillak bialtzen die osasuna eta pakea. Pensa ezazute arretaz, eriotzako eguna alderatzen dala. Erregutzen dizutet, bada, errespeto guziarekiñ munduko limurkariakgatik etzaitzeltela aztu Jaungoikoaz, eta ez ausi ere beraren aginteak, bada artzaz eta aren legeaz aztutzen diranak madarikatuko ditu, eta aezaz aztuko da. Utzi bearko dituzte beren ondusunak eriotzako orduan, eta zenbat eta eskual aundiagoa izan duten lurrean, anbat eta neke oñaze aundiagoak eramane bearko dituzte

Infernuan. Ona zergatik erregutzen dizutedetan nere jabe batzuei bezela begiratzen zaituztedetanai, zuen pekatuen penitencia egiazkoa egiñ dezatzutela, umiltasun eta amorioarekiñ ar dezazuten Jesu Kristoren gorputz eta odol prezioso, bere Pasioaren oroipenean, zuzendu dezatzuten Jaungoikoari errietako gobernua ematean egiñ dizuten onra, eta gauero iduki dezazuten kontua adierazteko señaieren batekiñ nola adoratu bear duten Jaungoiko guziz Altsua eta eman bear diozkatzen eskerrak. Egiñbide oek utsegiten badituzute, jakin, Juizioko egunean kontu eman bearko dezutela, baña izkribu au gorde eta bertan agintzen dana kontuz egiten dutenak izango dira Jaungoikoak bedeinkatuak».

Eta Billera bukatutako biaramonean mixiolariak eman zizaiozkan bideari, alaiturik iru bedeinkazioakiñ, Jaungoikoaren, Aita Santuaren eta fundatzalle doatsuarenarekiñ.

Amargarren Bereziera

*Sort-aldeko mixioa. Marruekoetako martiriak.
San Antonio Paduakoa.
(1219-1221)*

Utsegite aundi bat litzake iruditzea Santuak ez dutela ikuskizunik izaten beren denborako gertakariak. Jarraitzen diezte arretaz, baña begiratuaz beste gizonak ez bezela. Munduko despitetan ikusten dute kausa bat, beste guzien gañekoa, Eleizaren kausa. Ala iristen da Kristoren zaldun miragari onek nolako arretarekin begiratzen zien Clermonteko Bazarreak sospertu zuen Sortaldeko leia aundiaren aurrerapen eta goraberai, eta zeñarekin aĩn bat egiñik zeuden Eleizaren bizitza eta errien libertadea.

Godofredo Bouillonek Jerusalem artu zuenetik, Europa zan kanpamentu egiazko bat, eta kristaudadearen gerra-kondaira etzan besterik ezpada Kristoren eta Mahomaren soldaduen arteko despita bukatze etzarenen kondaira, zenbat bider geratu eta beste anbestetan berritua. Gure Santuak begiratzen zien gertakariak, ez azaletik, ezpada barren barrindik. Europako gizon bulardetsuak egiten zituzten zaldun-gudaetan Franziskok ikusi zuen Jaungoiko egiazkoaren eta Maoma profeta gezurrezkoaren arteko guda, kristau oitura onen eta maomatar biotz-gogorren arteko gerra, eta ala bere fede eta erritarren amorioak errezaerazotzen ziozkan orazio irazekiak egiñkizun aĩn aundi ura ongi atera zediñ, zeña bakarra asko dan Aita Santuak eta Denbora aldi ura onratzeko, erakarri zituen ondoreakgatik baizik juzgatzen ezpada ere. Eta egiaz, etzan asko izandu Europa salbatu, eta maomatarrak eta beren dotriña aberekiak Eremuko ondardietaraño aienatzeko? Lau bider altxa zan armetan Europa Jesu Kristoren obi edo sepulkroa libratzera joateko, baña Godofredo Bouillonon ondorengoak balorezko alegiñ guziak egiten bazituzten ere, tarte batzuetan baizik etzan arkitu libre Uri Santua, eta orain kontatzen ditugun gauzak gertatu ziran denboran, erori zan osteria etsaien mendean: Europa guzia ikaratu zan berri txar ura artu zuenean, begiratzen ziolako guziak ukitzen zien lazeriari bezela; laster ordea sospertu zan,

eta Honorio IIIgarrenaren deiera lareun milla gizon armadun igaroak bildu ziran Jerusalengo errege izendatzen zan Juan Briennakoaren banderapean. Mugaldi artan Gurutzetuak ondatu nai izan zuten maomatarren podere edo almena biotza zaurituaz, Palestinara joan baño len, eta ala Ejipton sartu eta inguratu zuten Damietako uria. Onekiñ etzuten egiñ, Honorio IIIgarrenaren gerrako neurri-plana kunplitzea baizik, egikera au zan ausarditsua eta neke aundikoa. Erri guziak sortaldera ezarria zeukaten beren begirada, eta antsiar itxedoten zuten gerra aĩn urrutikoaren bukaera.

San Franziskori gogoratu zizaion ura zala denbora egokia Gurutzeta ipintzeko fedegabeen lurbira aetan, edo bere odolarekin indartzeko, eta ala Ordenaren gobernua frai Eliasi utzirik, joan zan Amienseran Gurutzeta beste arma gabe, eta an sartu zan sortaldera zijoan onzian, aur batek millagroz seinalatu zituen bere beste amaika lagunakiñ. Oen artean zeuden Pedro Katanio, Barbaro, Sabatino, Leonardo Asiskoa eta Iluminario Rietikoa. Enbarkatu ziran 1219ko garagar illean, ontziak jo zuen aurrena Salamina, Chipre ugarteko portua, eta gero San Juan de Akre, Siriako uri inportanziazkoa, nun utzi zituen Franziskok bere amar lagun, irozotzeko katolikoen espiritu eta fedea, bada ziran maomatarren aldetik gogorki tratatuak. Gure Santuak segitu zuen ontzian frai Iluminarioekiñ Ejitoraño, nun leorreratu ziran Damietaren parean.

Naspilla eta elkar eziñ ikusia gallenduak zeuden Gurutzatuen kanpamentuan. Zaldizko tropak eta oñezkoak, urte bete artan murru aurrean zeudenak, elkarri arpegira ematen zioten bildurti, salkindari batzuek ziralala, berotzen ziran iskanbilla batean bezela, eta alderdi biak, beren indar eta trebetasuna agertu naiean, ujuka eskatzen zuten jazarrea. Juan Brienakoak, kristauen odola alperrik ez ixurtzeagatik jarri zan aen deseo zenzu gaber, seinalatuaz erasotzeko biaramona, zeña zan 1219ko abustuaren 29garren eguna.

Une aetan azaldu zan gure Santua Gurutzatuen kanpoan. Agerturik Jaungoikoak beren orgullkeri eta eziñ ikusiaren kastiguz Gurutzatuak ondamen izugarri bat sufritzera zijoazela, somatzen ari zan zorigaitz artatik aek libratzeko modua. «Ene anaia, esan zion lagunari, Jaungoikoak adierazi dit erasoari ekiten badiote, kristauak abarrakituak izango dirala. Onela esaten badiet, erotzat idukiko naute, eta ixilik banago, ixiltasun onek kezka aundia emango dit. Esan zadazu zure iritzia gauz oen gañean». «Ene aita, frai Iluminariok erantzun zion, etzaitzabela uzkurto gizonen juzkuak; ez da izango gaur lenbiziko eguna erotzat idukiko zaituztena. Deskarga ezazu konzienzia, eta etzaiezu izan gizonai

Jaungoikoari baño bildur geiago». Konsellu onekiñ indarturik, Kristoren bialdua sartu zan Generalaren dendan, eta erregutu zien agintari guziai gogor egiñ zezaiotela enbidiaren deseio biurriari, jakiñaren gañean egonik zeñ kalte izugarriak etorriko zitzaizten baldiñ leiatzen baziran jazarrera-ko zirikatzen, baña ez on esanaz, ez keñadak izan ziran gai atzera erazitzeko, aiñ ziertoa da griñak illuntzen eta itsutzen duela entendimentua; eta ala Santuaren esanak artu zituzten amestzat; batalla eman zuten eguzkiak kiskaltzen zuen denboran. Jakiña da zer gertatu zan. «Ekiñaldi artan bakarrean, dio San Buenabenturak, kristauak galdu zituzten sei milla gizon, ill eta erituen artean. Ondamen arekiñ ezagutu zuten Franziskoren gazti-guak despreziatzean egiñ zuten erakeria, bada piztuaren begiak iñoiz edo berriz obeto ikusten du egia, mendi tontorrean jartzen diran zazpi soldadu kontu artzalleak baño».

Gure santuak erabaki zuen bere lanbideari jarraitzea, doakabetasun artzaz desalaitu gabe. Alperrik esan zioten bizia arrisku aundian jartzen zuela, zeren *Soldanak* eskeiña zeukan urrezko besante bat (50 pesetaren balioko dirua) eramaten zioten kristau-buru bakoitzagatik; etzuen ezerk ere atzeratu. Osoro sinisturik egonik Apostoloarekiñ eriotza dala saria, eta martirioa berriz, munduan geien gutiziatu ditekean koroa, sartu zan sarrazenoen kanpoan kantatuaz Dabid erregearen berso au: «Jaungoikoa da nere giaria, eta eriotzako itzaletan banebill ere, eztet ezeren bildurrik izango, zu, O nere Jaungoikoa! nerekiñ zaudelako». Aurrera zijoala, ikusi zituen ardi bi, zeñak ikustean esan zion lagunari poz aundiarekiñ: «Ene anaia, iduki dezagun konfianza Jaungoikoagan, zeren ikusten degun Ebanjelioko itz onen kunplimentua: *Ona nola bialtzen zaituztedetan ardiak otso tartera bezela*». Eta ala, ez al zituzten eman pauso batzuek, maomatar sall batek inguratu, eta injuriaz eta kolpez bete ondoan katez kargatu zituzten. «Kristaua naiz, esan zien Franziskok boz indartsuarekiñ; eraman nazazute zuen nagusiarengana». Obeditu zioten, eta erdi arrastaka, eraman zituzten Soldanaren aurrera, eta onek ikusi zituen beziñ laister galdetu zion Franziskori: «Nork bialtzen zaitu? Zer egitera etorri zera onara?». Eta Santuak batere ikaratu gabe erantzun zion: «Ez da gizona bialtzen nauena, ezpada Zeruko Jauna, zuri eta zure erriari adieraztera Ebanjelioren berri ona eta salbazioko egiak». Eta au esanda bereala asi zizaion adierazten erlijio katolikoaren misterioak: Jaungoiko bakar bat eta iru Persona, Jesu Kristo Jaungoiko egiatzko eta munduaren Salbatzallea. Eta alako alai eta indarrarekiñ itz egiten zion, nun berriz ere bete zan argan Maixu Jainkoaren agiñdua: «Nik ipiñiko ditut zuen aoan itzak eta jakiñduria alakoa, non zuen etsaiak eziñ ukatu eta kontra egingo dien».

Soldana zegoen arriturik Franziskori begira, eta gertatzen zitzaionaren konturik bere buruari eman eziñik. Aren ausardi bulardetsua, aren mendetasun zeruko orduan lendabizi ikusten zuena, asko izan ziran aren anima menderatu eta biguñtzeko. Aditu zion arretaz egun batzuetan, jakiñdu zuten guziak arritzen zirala, eta gonbidatu zuen berarekiñ bizitzera. «Zu eta zure jendea, esan zion Franziskok, biurtzen bazerate Kristoren federa, gogo onez geratuko naitzatzu. Eta Ebanjelioren eta Maomaren legearen artean zalantzan bazaude, piztuerazo ezazu su aundi bat, ni sartuko naiz an zure apaizakiñ, eta ondoreetatik ezagutuko dezu noren aldetik dagoen arrazoia eta egia». «Ez det uste, eranzun zion Soldanak, gure apaizetako batek ere naiko duela arriskatu bere bizia suzko tormentuetara bere sinistamentuak defenditzeagatik». Ala esan zuen, an arkitzen zan zarren eta sonatueneko batek Franziskoren esana aditu orduko andik alde egiñ eta bere burua gordetzen ikusi zuelako.

Oraindik geiago aurreratu zan Santua, eta Soldanari esan zion: «Zure izenean eta zure erriarenean itz ematen badidazu, erlijio kristaua artuko dezula, ni bakarrik sartuko naiz sutan. Erretzen banaiz, ezarri zaiozu kulpa nere pekatuai, baña irteten banaiz erre gabe, ezagutu ezazu Jesu Kristo dala Jaungoiko egiatzkoa, eta munduaren Salbatzallea». Soldanak, bildur eta ikaraz bere oñetan umildurik zeudenen aurrean eta kezkatuak bere jendea kontra altxako zizaiolako, etzan benturatu prueba ura egitera, baña ordañez eman nai izan ziozkan balio aundiko erregaliak alperrik bedere, bada gure Santuak, nola animen salbazioa beste gauzarik nai etzuen, eta etzuen ikusten argan egia billatzen saiatzeko zale aundirik, itzuli ziozkan kiñu portitzarekiñ eskeintzen ziozkan urre eta tela baliosoak. Ala ere etzan aserratu Soldana, ezpada estimaturik aren nobleza, sentitu zuen bere biotzean azitzen zijoakiola Franziskorenganako aurrea ikusi zuenetik ekarri zion begirune eta errespetua; eta ala esan ondoren ixilik: «Erregutu ezazu nigatik, Jaungoikoak ezaguerazo dizadan erlijio egiatzkoa» eraman erazi zuen onra aundiarekiñ kristauen kanpamentura.

Ikusirik Franziskok bere usteak utseratuak, eta etzekiela aurrera zer egiñ, joan zan oraziora, oi zuen bezela, eta San Buenabenturak, berri oek ematean, dio, etzala izan alperrikakoa. Eta egiatz, izan zuen zeruko agerkeria bat, argia, pakea eta konsueloa ekarri ziona. Jaungoikoaren semeak agiñdu zion itzuli zedilla Italiara, aseguratuz ez Ejiton eta ez ezpataz arkituko zuela billa zebillen martirioko palma. Eta ala esan zion lagunari: «Irten gaitezen emendik, ene anai, goazen, goazen, gurekiñ biguñegi portatzen diran jende oetatik urruti, zeintzuek eziñ jarri ditugun ez gure Jaungoikoa adoratzera, eta ez gu beraren serbitzariak geranok persegitze-

ra. O nere Jaungoikoa! Nola mereziko degu martirioa, jende fedegabeenetan ere onrak baizik arkitzen ez baditugu? Jaungoikoak ezpagauzka martirioaren, edo bere injuria gloriosoen diñakoak, goazen emendik gure bizitza penitentiako martirioan bukatzera, billa dezagun bazterren bat, bertan sufri ditzakegun biotz biotzetik Gurutzeko neke-desprezioak».

Zenbat denboran egon zan San Franzisko Gurutzatuen kanpamentuan? Zenbaterañokoa izan zan aren itzala jartzeko aen artean pakea eta mendetasunezko espiritua? Egon zan Palestinan Ejitotik itzuli zanean? Galdera oei ezin erantzun genezaieke gauza ziertorik. Ona zer dion gai onetan denbora artako kondairatzalle jakintsu eta zuzen, Santiago Vitri, San Juan de Acreko Obispo eta kristau martiztietako Aita Santuaren Bialkiña izan zanak: «Ikusi degu, iskribatzen zien adiskideai, Damietaren jabe egindako biaramonean, Erlijioso Txikienen fundatzallea, gizon guziz maitagarria, eta danok, fedegabeetarañoakoak, errespetatzen dutena. Gure adiskide asko, eta oen artean Dom Reimer San Migelko Priora eta Mateu, nere ordañez gure Obispadua gobernatzen dagoena, erabakiak daude alde guzietara zabaltzen dan Ordena onetan sartzera, zergatik bertan jarraitzen dan osoro Apostoloen eta aurreneko kristauen biziera». Marianok dionez, Mendi-Beltzean zegoen Benitoen konbentuko monje guziak artu zuten San Franziskoren Erregla.

Orden onetako kondairatzalleak aurrekoai adituta diotenez, Franziskok andik itzuli zanean bisitatu zituen Leku Santuak, eta bai predikatu ere Ptolemaidan, Antiokian eta Siriako beste uri askotan. Aren itzulera Europara izan zan uda azkenean edo 1219ko neguan, nora deitzen zioten bere Ordenako egiñbideak. Enbarkatu zan Benezitarren ontzi batean, bada aek ziran orduan Lurtarteko itxasoaren nagusiak, eta Gurutzatuai bastimentuak eramateko geratu gabe bertan zebiltzanak.

Ala bukatu zan gure santuaren sortaldeko Gurutzade paketsua; eta kondairak esan dezake protxugarria izan zala. Geroztik seireun urte joan dira eta, nork ukatu dezake beraren ango joanera izan zala Leku Santuaz jabetzea bezela? Ez dirudi Jaungoikoak eraman zuela ara, beste denbora batean Abrahami esan zion bezela esateko: «Jira ezazu orain leku au guzia, bada egunen batean emango dizut?». Eta egiaz, Franziskok para zuen orduan erreinu bat Godofredo Bouillonena baño iraupen geiagokoa. Ordutandik arkitzen ditugu Erlijioso txikiak sendoro Palestinan jarriak, egiñkizun miragarri beziñ nekosoa betetzen. Jauna piztutakoan, aingeru batek gorde zuen obi edo sepulkroaren sarrera; XIIIgarren eunkitik onera San Franziskoren umeak gordetzen dute gau eta egun oroigarri gloriosu ura iñork desonratu ez dezan; eta Aita Santuak indartu die gallaldi balio-

so au 1242ko azaroaren 21an emadako Bulda baten bidez; eta an daude geroztik kontu artzen eta erregutzen mundu katolikoaren izenean. Bi bider izan ziran lepomoztuak erlijioso guziak, beñ 1244an eta beste beñ 1368an, baña bereala jarri zituzten aen ordañak, maomatarren ganibetari eta Fozio eta Luteroren setakoaren ezpatai bildurrik etzienak, eta zentinelan bulardetsuak bezela beti prest daude beren odola ixuritzeko, Franziskoren Jesus Gurutziltzatuarenganako amorio paregabearen bidez merezitu duten onorezko tokia utzi baño len. Dauzkate ogei bat etxe, ostatu, edo eskola edo konbentu diranak. Erlijioso guzien buru dago Aita txit gurgarria, Aita Santuak izengañ gloriatsuenak eman diztenak. Da Siria, Chipre eta Ejitoko misioen nagusia, Siongo mendiko eta Sepulkro Santuko guardiana, eta Uri Santuko gordetzallea. Iduki zuen ere Bikario Apostolikoaren izen eta kargua, alik eta denbora oetan oroipen onragarriko Aita Santu Pio IXgarrenak berriro jarri zuen arteraño Jerusalemgo Obispadutza, eta Balerga Jaunarekiñ bateratzen da Santiago eta San Simeon Obispoen katea, seireun urtean urratuta egon ondoren. Ara nola Franziskoarrak segitzen duten Asia txikian orain seireun urte beren Aita doatsuak asi zuen misioa.

Aita doatsua sort-aldeko errietan martirioa iritxi eziñik Ebanjelioa zabaltzen ari zan bitartean, aren bost seme bera baño zorionekokoak, sufritu zuten gogorki fedeagatik España eta Afrikako maomatarren artean, emanaz munduari irmotasun arrigarriko ejenploa tormentuetan. Berardo, Oton, Pedro, Adjuto eta Akursio izendatzen ziran franziskoarren lenbiziko odola ixurtzeko Jaungoikoak len-aukeratu zituenak. Frai Bital, misiolari aen buru San Franziskok egin zuena gaizkitu zan Aragoian, eta utzi bear izan zion bere anaiai lagun egiteari.

Bost fraideak egun batzuek igarorik prestatzen erretiroan San Franziskok berak Alenkeren fundatutako konbentuan, joan ziran Portugalko Gortea zegoen uri Koinbrara. Andre Urraka, Alfonso IIgarrenaren emazteak eta Santxa erregeren arrebak Jainkoaren bialduai bezelako arrera egiñ zien, eta lagundu ere bai fedegabeen lurrean sartzen. Zenbat injuria eta tratu gaisto eraman ondorean Mairuen mendean orduan zegoen Sebilla, pasa ziran Marruekoetako erriburura nun arkitzen zan on Pedro, Portugalko infantea, bere anaiarekiñ despitaren bat izanda iges egiñik, onek artu zituen errespeto guziarekin, eta ostatu eman zien bere jauregian. Baña erregutu zien moderatu zezatela zerbait zela, berriro persegituak izateko arriskuan jarri etzitez. Baña nola geraerazi al diteke oreña mendiko iturri garbian egarria itzaltzera korrika dijoana? Amorioa eriotza baño gogorragea da. Biaramonean egun sentian irten

ziran gure misiolariak Portugalko Infantearen jauregitik, eta ibili ziran plaza eta karrketan Jesu Kristoren Jainkotasuna predikatzen.

Egun batean frai Berardo, lagunak baño obeto zekielako arabe-itz-kuntza, gurdi gañera igota predikatzen eta Maomaren kontra itz egiten ari zala, pasa zan andik Errege Mairua, sortaldekoak oi duten bezela, aurrekoen sepulkroak ikustera zijoala, eta erlijiosoari aditurik, artu zuen errotzat, eta eraman erazi zuen bere lagunakiñ batean kristau errira. Baña misiolariak soldadu eramalleai iges egiñik, itzuli ziran ostera fedegabeen urira, eta erregek jakindu zuenean sarrerazo zituen karzela txit illunean, nun iduki zituen ogei egunean batere jaten eman gabe. Alperrik Jaungoikoak ugaritu zituen mirariak bere serbitzarien alde, alperrik ikusi zituen presondegitik irtetzen lenago baño gizen eta mardulagoak, san Juan Ebanjelaria olio irakiñezko pazitik bezela; alperrik Berardok, Moisesen gisan ziorraren kolpe batekin sortu erazi zuen mirarizko iturria eremuan egarriak itotzen zijoazen soldadu batzuek ill etzitezen, erregeren biotza anbat geiago gogortzen zan, zenbat eta mesede geiago artzen zituen. Etzan ezer ere gai izan ari begiak idiki erazitzeke. 1220ko illbeltzaren aurreneko egunetako batean berriz ere preso jarriak izan ziran bost apostoloak eta zenbat sufritu bearko zuten irizteko, asko da jakitea aen karzelazaia kristau ernegatu bat zala. Juezak ikusirik fedean irmo zeudela, agindu zuen berezi eta 30 borreroai emateko. Eraman zituzten arrastaka eskuoñak loturik eta soka lepotik zutela ar-kaskar eta bidrio puskaz bete zegoen tokira, zeñagatik eta ematen ziozkaten azoteakin gorputzak geratu zitzaizten zauri bat egiñik, eta arratsean zauriak igortzi ziezten ozpiñarekiñ. Tormentu izugarri onetan alabatzen zuten Jaungoikoa, kantatuaz Babiloniako labean iru gazteak kantatzen zutena. Arratsean Jauna agertu zizaien eta alaitu zituen; kontu artzalleak asaldatu ziran argitasuna ikustean, eta joan ziran beretara iges egingo zieten bildurrez, eta arriturik geratu ziran arkitu zituztenean txit soseguz orazioan zeudela.

Biamaronean Erregek eramanez zituen bere aurrera. Bidean fedegabe batek frai Otoni masalleko izugarri bat eman zion. Franziskanoak beste masalla luzaturik, esan zion: «Jaungoikoak barka dizazula, zeren ez dakizun zer egiten dezun». Jauregira ziranean, Erregek txit zorrotz itz egiñ zien, esanaz: «Zuek zerate orrako erlijio eta zentzugabeak, fede egiazkoa despreziazten eta Alaren profetagatik blasfematzen dezutela salatuak zeratenak?». «Jauna, erantzun zioten, ez daukagu guk fede egiazkoa despreziazteko pensamenturik, kontrara, prest gaude beragatik sufritzer eta bizia galtzera, baña zure legeak eta bera sortu zuen gaiztoak izutzen gaituzte». Orduan gizon odolgiro ark saiatu nai izan zuen gizonik

geienak errenditu oi duen tentazioa, zeña dan onra eta atsegiñetako, eta ederki apaiñdutako emakume batzuek erakutsirik, esan zien: «Maomaren fedea artzen badezute, emango dizkitzuet emakume oriek emaztetzat, eta izango zerate eskual aundikoak nere erreinuan, baña bestela, ezpataz illak izango zerate». «Jauna, ez degu nai ez zure emakumerik eta ez zure onrarik; ori guzia utzitzen dizugu egon gaitezen Jesu Kristorekin. Somatu ditzaketzu nai dituzun tormentuak eta bizia kendu dizaguzuke, pena guziak ariñak iruditzen zaizkigu, zeruko glorian pensatzen degunean». Itz oek esan bitartean aen arpegiak distiatu zuten esperanzaren argiarekiñ, eta animak suspiratu zuten betiko atsegiñakgatik. Errege fedegabea altxa zan sumindurik, eta zimitarra pixua bi eskuakiñ arturik, berak ebaki ziezten buruak misiolariari. Au gertatu zan 1220ko illbeltzaren 16ean.

Ordu artan Santxa prinzesa zegoen orazioan, eta ikusi zituen zerura igotzen, eskuetan martirien palma zeramatela. Gorputzak, txikitu eta arrastaka berriro maomatarrak erabili zituzten, eta debozioarekiñ kristauak bilduak izan ziran. On Pedrok gorde zituen zillarrezko bi kajetan, eta etorri zan Europara merkanzi txit balioso onekiñ. Alfonso IIgarrena atera zan berak artzera solemnidade aundiarekin, eta utzi zituzten lurpetuak Koinbrako Gurutze Santuko Kanonigo erregularren Eleizan. Urraka erregiña itzulera garaipentsu ura ikusi eta laister ill zan, martiriak berak lenaz esan zioten bezela, eta Vital, Zaragozan geratu zanak, aen garaipenaren berri jakindu zuenean, urratu zituen bizitzaren lazoak amoriozko indar aldi aundi batekiñ, eta joan zan bere lagunakiñ zeruan biltzera. Ez da erraz kontatzen nolako poz kontentua artu zuen Aita doatsuak bere semeen neke eramanez eta eriotzaren berria etorri zizaionean. Ikusirik bere Ordena odolezko bataio arekiñ betiko Jaungoikoari eskeñia bezela, deadar egin zuen pozez beterik: «Orain bai esan dezaket segurantzi osoarekiñ bost Erlijioso Txikienetakoak dauzkadala». Gero, España alderonz begiraturik, bedeinkatu zuen misiolari aek martiriorako atera ziran Alenkerko konbentua: «Etxe santua, lur sagradua, zuk sortu dituzu eta eman diozkatzu zeruko erregeri bost lore gorri eder usai txit gozozkoak. O etxe santua, izan zaite beti santuz bizitua!». Oek dira San Franziskoren Ordenak Eleizari eman diozkan anbeste martirien artean aurrenekoak, eta beraren onra Jaungoikoaren eta gizonen begietan egiten dutenak. Baña zer izan zan sakrifizio onen frutua? Nun dira bera dala bide fede egiazkora etorri diran jendeak? Egin dezagun begirada bat Afrika kosta alde aetara, eta ikusiko degu, San Franziskoren misiolarien odolez bustitako lurbira ura, oraindik eriotzako odei beltzez inguratua dagoela. O Jaungoikoaren juizio ezkutatu fedegabeen errien gañean! Gauza guzieren

Egilleak, eta intz tanto bat ere galtzen utzitzen ez duenak, ez du naiko erori dedilla alperrik bizitzako lurrean kristau odol tanto bakar bat, eta kondairak esaten digu martirien odola izan dala beti kristau eta apostoloen azi indartsu ugaria. Eleizaren aurreneko denboretan Gurasoak eta Irakasleak martirien odoletik jaio ziran. Ala Franziskoar familiaren denborarik onenetan ikusten degu frai Berardo eta laguneren obi odolduaren gañean azitzen lirio zuri usai gozozko eta beñiere iltzen ez dana, kristau erria algeratzen duena; au da San Antonio Paduakoa, San Franziskorekin batean XIIIgarren eunkiko mirarigille aundia dana, zeñaren bizitza eta nekeak laburki esango ditugun, bada daude gure Aita doatsuaren kondairarekin txit kateatuak.

Koinbrako Gurutze Santuko konbentuan bizi zan erlijioso gazte bat, Fernando Bouillon zeritzana, 1147an Lisboa Gurutzatuak arturik, uriko Gobernari geratu zan Bizente Bouillonen iloba. Zeukan ostalaritzako kargua, eta ala bera izan zan Afrikara zijoazen misiolariak artu zituen, sartuaz berakñ adiskidetasun estuenean. Ikusirik aen gorputzak ekartzen millagroen argi errañuz inguraturik eta jendeen benerazio aundiarekin, gogoak eman zion sartzea martirien eskola bati bezela begiratzen zion Ordena artan. San Franziskoren agerkera miraritsu batek erabaki erazi zion osoro San Franziskoren erlijioan sartzera. Konbentuko kapillan arkitzen zan gau batean bakarrik, errezoan, eta suspiratzen sagrarioaren aurrean, agertu zizaion Franzisko, eta keñu zorrotzarekin agiñdu zion jantziz zezala Penitenziako Abittua. Fernandok obeditu zion, eta biaramonean Prior edo buruzaiak eman zion agiriarekin joan zan San Antonio Olibaresko franziskoaren konbentura, nun artu zuen San Franziskoren habitua, eta Antonio izena, zeñarekin jendeak andik aurrera ezagutuko duten eta deituko dioten. Orduan zituen ogeita bost urte (1220ko garagar illean). Illabete batzuetako prueba ondorean eskatu, eta eman zioten agintariak mairuai Ebanjelioa predikatzera joateko baimena, baña Probidenziak zeukan señalatua beste gauzatarako, beste lan mota batzuetarako. Asmo zuen bidajera iritxi zanerako, gaizkitu zan sentituaz oñaze txit aundiak, eta igarririk etzala ura Jaungoikoaren borondatea, enbarkatu zan ostera 1221ko udaberrian Portugalerako asmoan, bere erriko aizeakñ bereala sendatuko zalako usteetan. Baña orduan ere ekaitz izugarri batek desegindu zituen aren asmoak eta bota zuen Siziliako kostara.

Ordena etzan orregatik geratu martiri gabe. Afrikako kostatik Antoniok penaz alde egiten zuen bitartean, Buruzai ordezkoko zan frai Eliasen baimenarekin Toskanatik irten ziran zazpi erlijioso franziskoar lurreratzen ziran Zeutan, toki onroso artan ari ordaiñtzeko. Oek ziran

Daniel, Kalabriako Probinziala, Samuel, Domulo, Leon, Ugonilo, Nikolas eta Anjel. Zeutako urian zabaldu ziran deadarka: «Jesu Kristo da Jaungoiko egiazko bakarra, eta beragan bakarrik arkitzen da salbazioa». Mairuen Buruzaiak eraman erazi zituen bere aurrera, eta jarri zien aipabi au: «Kristo ukatu edo ill». «Fedea ukatu? Egundaño ez!» danok erantzun zioten. Esan beziñ laister izan ziran kondenatuak lepo moztuak izatera, zeña zan berak eziñ geiago deseo zutena. Ill zituzten aurreko egunean belaukatu ziran guziok frai Danielen aurrean bedeinkazioa eman zizaien, eta bedeinkatu zituen itz oekiñ: «Poztu gaitezen Jaungoikoagan! Ona emen guretzat pest-eguna; aingeruak inguratzen gaituzte, zerua idikitzen zagu, biar artuko degu guziok martirien koroa». Biaramon goizean goiz, eman zioten elkarki despedidako agurra, eta ondorean joan ziran eriotzako tokira pauso irmoarekin, ikustean, esan zitekean zirala amorotsu batzuek ezteietara zijoazenak. Aen buruak erori ziran mairuen gani-beten kolpera 1221ko urriaren amarrean.

Denbora onetan Antonio joan zan Felipe Kastillako probinziako fraide legoarekin Ama Birjiña Aingerueneko Batzarre guzienkikora (1221) eta andik Boloniara bialdua izanik, bizitu zan urtebetean mundutik erretiraturik Monte-Paoloko konbentuko ar-zulo batean, gorputzeko ildura eta Liburu Santuen meditaziora osoro emanik, alabaña bakardadeko ixiltasunean moldatu oi ditu Jaunak bizitzako, egia eta amoriozko ugaldak munduan zabaldu bear dituzten apostoloak. Gertaera oi ez bezelako bat izan zan fraide gaztearen talentuak agertu zituen. Forliko Obispoak enkargaturik egin zitzaie la itzaldi piadoso bat ordentzeko zudenai, Antoniok azaldu zituen Eskritura Sagraduko itz oek: «Kristo egiñ zan obedille eriotzaraño, eta gurutzeko eriotzaraño». Aurrenean bildurrak eta zalantzan itz egiten zuen, baña gero aren itza zan bizia, alaia, atsegiñ-garria eta indartsua, koloreak argitu zitzaizkan, eta arpegia alatan alaitu zizaion, non bertan ikusten ziran animaren mugidak. Aditzalleak gelditu ziran arriturik eta berengandik irtenik bezela, iduritzen zizaien Profetaren bati aditzen zeudela, eta ixurtzen zituzten pozezko negar malkoak.

San Franzisko osotoro poztu zan berri on au aditu zuenean, alabaña ezagutu zuen Probidenziak bialtzen ziola talentu aundiko gizon bat, apostolu egiazko bat, eta ala berealaxe eman zion baimena profesatu berriari predikatzeko ezezik erakusteko ere jakinde goienenekoa, nola dan Teolojia (1222); ona beraren eskutitza: «Franzisko anaiak bere anai Antoniori, osasuna Jesu Kristogan. Ongi deritzat erakutsi dizaiezula gure anai Teolojia Santua, baña zukan eta besteengan oraziozko espiritua itzaliko ez dan moduan gordetzen degun Erreglaren erara. Agur».

Aginte onen bidez Antoniok erakutsi zuen Teolojia aurrena Montpellier-en, eta gero Bolonian, Paduan, Tolosan eta Franziaiko beste uri batzuetan. Baña besteakgandik ura berezitzen zuena zan, ez aren jakiñduria ezpada arrigarrizko sermoiak. Eziñ markatu diteke ark zeukan itzal indartsua denbora aetako jende aiñ naspillatu, baña aiñ katoliko egiazkoakiñ. Predikatzen zuenean uzten zioten lanari jaieguna balitz bezela, juezak, letraduak, merkatariak, nobleak eta erriko jendeak zijoazen toki guzietatik berari aditzeagatik. Bideak zeuden zaldun eta damaz beteak, bada zijoazen gabaz, pulpitoaren ondoan toki atxitzeagatik. Eta Antonio ara igotzen zanean, bazirudian danok ikaritzen zirala; etzan itz bat aditzen, ozta asnasarik sentitzen zan. Jendeak artzen eta edaten zuen aren dotriñaren intz gozoa antsi aundiarekiñ. Aren itzak egiten zuen animetan txinpart batek lasto metan egiten duena. Mugitzen, piztu eta irazekitzen zituen. Denbora asko baño len atera erazitzen ziezten aditzalleai negar malko biotzekoak, oen zispiru eta damuzko oiua itotzen zuten Santuaren boza, eta pulpitotik jeisten zanean, jendea ezartzen zizaion gañera abituaren ertzari muñ egiteko. Beiñ baño geiagoean armadunen erdian joan bear izan zuen aditzalleen amorezko estatusunetatik libratzeko. «Ez geiago gorrotorik, ez geiago gerrarik», deadar egiten zuten jendeak sermoi ondorean. «Pakea da bakoitzari egiten zaion justizia, pakea da onerako libertadea». Eta ikusten zan an etsaiak elkarrekiñ laztantzen, lapurrak ostutakoa biurtzen eta erejeak beren dotriña gaiztoak utzitzen eta ezeztatzen. Denbora artan Italia dardaraz jartzen zan Ezelino irugarren, Federiko bigarrenaren ordezeko eta suiaren izena aditu utsarekiñ. Bizenza, Breszia eta Berona indarrez arturik, zeuden sufritzen lege gabeako soldaduak egiten ziezten bidegabekeriak; Paduari, patu bera itxedoten zion. Antonio, au jakindu zuenean, bere erritarrak irrisku aiñ aunditik libratzeagatik, joan zan Beronara. Sartu zan Akab berri onen etxean Elias beziñ bildur gitxirekiñ, eta jarririk Ezelinoren aurrean, itz egiñ zion onela: «Nagusi odolgiroa, monstu aseteziña, noiz arte segitu bear dezu kristau odola ixurtzen? Juizioko ordua aldian daukazu, eta kastigua izango da ikaragarria». Ezelino odolgiroaren morroiak onen kiñu baten begira zeuden fraide ausarditsuaren gañean ezartzeko, baña arri eta zur egiñik geratu ziran ikusi zutenean nola bere gogortasuna utzi eta arkume bat beziñ manso biurturik, para zuen zinzilik leptotik gerrikoa, eta fraidearen aurrean belaunikatuta, agindu zion Jaungoikoaren Justiziaris satisfazio emango ziola. «Ikusi det, esan zien gero bere jendeai bere portaeraren arrazoia emateko, ikusi ditut fraide orren begietatik irteten tximista batzuek infernura amildu bear nindutela iruditu zaizkidanak». Antoniok

garaitu zuen, Padua salbatu zan. Alaxe zortzireun urtez lenago San Leon Aita Santuak geratu erazi zuen millagroez Minzioko ibai ertzean Atila odolgiroa, Jaungoikoaren azotea deitzen zana. San Antonio bizitu zan bitartean etzan portatu len beziñ gogor, eta ez egiñ ere len anbat bidegabekeria. Ezelinok gañera egiñ zion justizia. «Da Jaungoikoaren gizon bat, santua da» esaten zien bere jendeai. «Bere eginbidea betetzen du gure bizioak erreprenditzen dizkigunean, utzi dezaigun predikatu dezala pakean».

Nork gogoratu dezake arritu gabe San Antonioren balorea agintari gogor aren aurrean, batez ere enperadorearen serbitzarien menekio eta losentxen parean? Eta nork ez du ikusten egikera onetan fraide Franziskoak egin bear zituzten serbitzu aundien aztarna eta asiera Italiako Errepublikatan, argalak anparatuaz, eta mendesleai gogor egiñaz, oen premiarike etzeukatelako, eta berai bildurrik etzietelako?.

Guztiak badakite Arriminiko millagro sonatua, ez ordea San Franziskok Amalfiko ondardian Salernoko itxasoan egiñ zuen onen modukoa. Ura nola gertatu zan dakigulako emen kontatuko degu, eta irakurleak askoko dute izenak, tokiak eta denbora aldatzea, jakiteratzeko bigarrenaren kondaira guzia.

San Antoniok Arriminiko herejeak konbertitzeko alperrikako alegiñ aundiak egin zituen egun batean, esan zien pulpitotik: «O zuek Aldareko Sakramentuan Jesu Kristo egiaz dagoela sinistu nai ez dezutenak, atozte nerekiñ Marekia ibaiaren sarrerara, eta an ikusiko dituzute mirariak, are aundiagoak sinistera lagunduko dizutenak». Itxas bazterrera iritxi ziran, deadar egin zuen esanaz: «Ibai eta itxasoko arraiak, entzun, zuei noakizute zuzentzera Jaungoikoaren itza, erejeak entzun nai ez didatelako». Dei onetara arrai sallah aditu balute bezela jarri ziran illaran sermoigillearen aurrean txikienak aurretik, eta aundienak atzean. «Nere anaiatxo arraiak, esan zien, zuek zor diozute gure Egilleari kabu gabe ezaguera. Bizilekutat eman dizkitzute neurrigabeko urak, eta ekaitzetan gordetzeko itxasoaren ondoak. Zuek gorde zaituzte, ugaldeak Noeren ontzian etzeuden guziak ito zituen bitartean. Zuek autu zaituzte Jonas profeta salbatzeko, Jesu Kristo gure Jaunaren eta San Pedroren petxa pagatzeko, Erregeen Erregeri janarizat serbitzeko. Alabatu eta bedeinkatu ezazute bada, kreatura guzien artean aiñ mesede bereziak egiñ dizkitzutenak». Arraiak, errege au arretaz aditurik, adierazten zuten orain beren egoera errespetozkoarekin, nola egiten zituzten mugidakiñ, eman nai ziotela Jaungoikoari beren mendetasunezko siñale mutua: «Alabatu dezagun Jaungoikoa, esan zuen orduan Santuak jendearen alderonz itzulirik, ala-

batu dezagun Jaungoikoa, bada kriptura zentzu gabeak entzuten dute beraren itza, beraren antz irudira egiñak baño leialtasun geiagorekiñ». Millagro au ikusirik, erejeak, idiki zituzten begiak Jainkoaren graziara, eta arratsalde artan bertan sartu ziran Eleiza egiazkoan.

Aren itzaren frutuak etziran txikiagoak izandu Probenzan eta Langedoken, nora bialdu baizuen San Franziskok Santo Domingoren lanai jarraitu, eta ereje manikeoen aurrerapenak geraerazitzera. Mugaldi artan merezitu izan zuen Aita Santuak izendatzea Testamentuko kutxa eta erejeen mallu gogorra.

Jaungoikoak berak agertu nai izan zuen bere bi serbitzari Franzisko eta Antoniori zien amorio berezia. Probenzako Arlesen 1224ko urtean izan zan billera probinziakoan ari zan Antonio predikatzen berotasun santuarekiñ gurutzean paratako *Jesus Nazaretko, Juduen Erregearen* gañean; sermoiaren erdi aldean agertu zan San Franzisko, bere ikasleak adierazten zuen dotriñari indar geiago emateko zorían, eta predikaria eta fraideak bedeinkatu zituen biotz guziarekiñ. Une artan danok sentitu ziran pozez beteak, eta berrituak bezela beren bokazioko espirituan, zeña guzia dagoen Jesus gurutziltzatuarenganako amorioan. Franziskok aitortu zien bere adiskideai agerkera ura zala egiazkoa, eta siñalea, Santuak berak zionez, bere anaiakiñ zeukan batasun txit estuarena.

San Antonio Paduakoa da, San Franzisko Asiskoaren urrena, XIIIgarren eunkiko itxurarik aundienetako bat. Santu bezela, betetzen du bigarren malla Eleizako kondairetan, baño predikari eta apostolu danez, aurrenekoa. Da Krisostomo, Agustin, Efren eta orrako gizon altsu, mundua salbatzeko ikaratzen dutenen sallekoa. Alaz guziaz ere, irakortzen ditugunean utzi zizkigun sermoi zatiak, arkitzen ditugu otzak. Eztegu sentitzen Jainkozko argirik, ez jendeak dardaraz jartzen zituen itz indartsuaren soñurik, eta oroitzen geranean irabazi nekosoena dala animen irabazia, galdetzen da, zer da Antonioren garaipenen kausa ezkutukoa. San Antonioren predikazioan, San Franziskorenean bezela, kausa au arkitzen da azaldua Ebanjelioko itz oetan: «Eta ikasleak joan ziran, eta predikatu zuten alde guzietan Jaungoikoak lagunduaz eta aen dotriña, zerraizkion millagroakiñ indartuaz» (Marcos XVI, 20). Jaungoikoa apostolu guziakiñ dago, berak sortzen ditu, berak bialtzen ditu. Berak ematen die, sinistuerazitzeko, agiriaren gisan, millagroak egiteko eta biotzak mugitzeko doaia.

Mirarigille sonatu au deitua izan zan betiko eztaietara edaderik onean. 1231ko garagar illaren 13an ostiralean ill zan Paduan 36 urte zituean, Ama Birjiñaren imno bat azkeneko orduan ortz tartean esaten ari zala. Bereala ill berria zabaldu zuten aur batzuek karriketean ujuka ziotela:

«Santua ill da! Santua ill da!». Gregorio IXgarrenak (Ugolino Kardenala) para zuen Santuen lumeroan Pazkoa Espiritu Santuko egunean 1232ko maiatzaren 30ean. Andik urte batzuetara San Buenabenturak, Ordenako Buru nagusi zala, idiki zuen San Antonioren obia; gorputz guzia auts biurtua zegoen, baño mingaña osoa, freskoa eta gorrixka, persona biziarena bezela. Eskuetan artuta errespetoz muñ egiñik, esan zuen: «O mingañ bedeinkatua, Jaungoikoa alabatzeari beñere utzi ez, eta besteai ere bera alabatzen erakutsi diezuna! Orañ ikusten da argiro zeñ preziosoa ziñan bere begietan». Eta itz oek esanik, eman zien uriko agintariai, eta oek artu zuten urrezko ontzi batean.

Padua, Asis bezela, da pensamentu batek betetzen dituen uri aetakoa bat, aurrekoetatik datorkien dotriña batetik, obi batetik bizi dana. Antenor bere egillea eta Tito Libio bere semea aztuak daude; bertako Ikas-ol edo Unibersidade sonatuak 1222ko urtean pariak galdu du bere anziñako izen aundia, baño beñere zaartzen ez dana eta uriaren onra egiten duena da San Franziskoren ikasle maite San Antonioren oroipena. Uriak berak dauka arrotzai adierazteko kontua, bere murruetan otallatua dagoen izkira onekiñ: *Gaude, felix Padua, quae thesaurum possides*. Poztu zaitetz, Padua zorionekoa, alako ondasuna gordetzeaz.

Paduako errepublikak egiñ erazo zuen 1532ean San Antonioren obia gordetzen duen Eleiza guziz aundia. Dauzka zazpi boillerdi eta eskilldorre bat saiets bakoitzean. Santuaren kapilla dago ornitua Karrarako marmol-arrian ateratako molduratxoakin, Eleiz-ganbaran eta aldare nautsian ikusten dira bronzesko tallu-obra bikañak, ogeita amasei lanpara zillarrezko, errege eta prinzipeak erregalatuak, daude beti argi egiten Santuaren aldare aurrean.

Ala San Franziskoren jarraileen bigarren giza-aldia da aurrenekoa baño ezagungarriagoa. Berardo, Daniel, Antonio Paduakoa, ze gizonak, eta ze gloria izen oetan! Oek etorri ziran Ordena apaintzera martirio eta apostolutzako bi koro berri oekiñ. Oen bizitz-eriotzak moldeatzean (Jaungoikoak daki nolako atsegiñarekiñ), eztegu pensatu gere salletik alde egiñ degunik, bada oek zuten eskubide eta lankintza Franzisko doatsuak eman zien, eta berari zor diozkate benturaz beren garaipenak, eta orrezaz gañera Erliziozko familietan, mundukoetan bezela, umeen gloria azaltzen da gurasoen bekokian ederrago eta argiagoa.

Amaikagarren Bereziera

*San Franziskoren itzulera Italiara. Gubbioko otsoa.
Irugarren Batzarre guzienkikoa. Frai Elias. Frai Juan Strachia.
(1220-1221)*

San Franzisko Sirian eta Palestinan zebillen bitartean, joan zizaion Italiatik Frai Esteban esatera frai Eliasen asmoa zala Ordena ondatzea ez bazan, beintzat jartzen zituen gauza berriak, mudatzea. Santua laister ontzian sartu zan Europara etortzeko, baña gaitza aundia bazan ere, ezer erabaki baño len itxedon nai izan zuen alik eta bildu zedin bitartean Batzarre guzienkikoa Porziunkulan San Migel Goi aingeruaren egunean. Bitartean pensatu zuen bisitatzea Boloniako konbentua, bere lenbiziko jarraile Bernardo Kintabalek zortzi urte lenago jarria. Ara zijoala predikatu zuen Lonbardiako erri batzuetan, au da, Paduan, Bergamon, Breschian, Mantuan, Kremonan eta beste batzuetan, nun, oi bezela, jarri zuen berriro pakea, eta utzi bere Ordenako etxe berriak.

Kremonan billatu zuen Santo Domingo, billatze au izan zan bi fundatzaileentzat Jaungoikoak lurrean eman zien konsuelo gozonenetakoa. Itz egin zuten Jaungoikoaren ontasunaren gañean, zein oñ onean arkitzen ziran beren Ordena bakoitza, eta Kalbarioko Jaungoikoaganon zendeengan ikusten zan mugida. Millagro batekin bukatu zan elkar ikuste atsegin garri ura. Aek zeuden konbentuko fraideak (fraide txikienetakoa zan) erregutu zien bi fundatzailei bedeinkatu zezatela ur loi eta osasunerako txarra zeukan putzu bat. Bi adiskideak begiratu zioten elkarri, erantzuteko bata besteari konbidatzeko zorian bezela, eta azkenean Santo Domingok esan zien fraidei: «Ura aterata ekarri zaguzute». Juan ziran ontziarekin, eta ekarri zutenean, Santo Domingok esan zion San Franziskori: «Aita, ur au bedeinka ezazu Jainkoaren izenean». «Ez, erantzun zion San Franziskok, bedeinka ezazu zerorrek, bada zera ni baño aundiagoa». Une batzuek igaro zituen leia santu onetan, eta azkenik Domingok, Franziskoren umilltasunak bentzuturik, bedeinkatu zuen ontziko ura, aginduaz bota zezatela putzura, eta geroztik eta betiko ango ura geratu zan osasungarria.

Kremonatik joan zan Franzisko Boloniara. Birtute aundikotzat zeuzkan Boloniatarrak Bernardok itzkribatu zion eskero (1212): «Dana

ongi prestatua dago Bolonian, baña bialdu zadazu beste erlijioso bat nere orde z, zeren ez det uste emen on aundirik egiterik, kontrara, beldur naiz nere anima galduko ote dedan, anbesteraño onratzen naute». Ala ere, etzizaion iruditu alako arrera bitorea egingo ziotenik. Uriko biztanle guziak atera zitzaizkan bidera, bazijoakielazko berria artu zuten beziñ laister. Estudianteak eta irakasleak, aberatsak eta pobreak, danok nai zuten Santua ikusi, beraren itza aditu eta bedeinkazioa artu. Eman zioten lagun talde amorezkoa izan zan egundaño ez enperadore eta erregeak izan ez duen modukoa, nekez bederik iritxi zan Jauregiko plazara, an predikatu zuen alako eran, non zirudian gizonari baño obeto aditzen zitzaiola serafin bati. Gañerakoan, ona emen ikusitako batek dionez, Santuaren presenziak eta itzak jendeetan egin zuen mugida: «Nik, Tomas, Spalatroko biztanle eta ango Eleiz Katedraleko arzedianoak diot, ezen, Bolonian estudiatzan nengoela 1220ko urtean, Ama Birjiña zerura altxatua izan zaneko egunian aditu niola San Franziskori predikatzen uriko plazan, nora bildu ziran bertako biztanle geienak. Itzaldia partitu zuen era onetan: Aingeruak, gizonak, deabruak eta kreatura zentzudun oen gañean itz egin zuen aiñ egokiro, non aditzen zioten jakintsuak arritzen ziran ikustean gizon senzillo batek usatu zezala itzkuntz aiñ ederra. Etzuen predikatu beste predikariak oi duten eran, ez bada guzia biurtu zuen puntu onetara, aserreak eta bendeku naiak desegitera, eta pakea eta ongundea jartzera erritarretan. Aren jantzia zan txarra eta bastoa, gorputza zuen txikia eta arpegia ubel morea; baña Jaungoikoak alako birtutea ematen zien aren itzai, non asko zaldun elkar eziñ ikusirik eta gorrotoan zeudenak eta beren itsumenean odolik asko ixuri zutenak, adiskidatu ziran jendeen aurrean. Santuari jendeak zioten kariño eta jaiera anbesterañoak ziran non presaka zijozan San Franzisko ikustera, eta kontatzen ziran zorionekotzat abituaren kordioari ukitzen ziotenak».

Spalatroko arzedianoak kontatzen ditu ondorean gure Santuak egin dako mirariak. Boloniatarrak biurtu ziran kristau fedeko jardueratarra, askok artu zuten penitenziako abitua (ezagungarria), besteren artean Nikolas Pepoli, uri onetako konbentua erregalatu zuenak, Boniziok eta bi estudiante gazteak, Pelegrinok eta Rojer Modenakoak. Franziskok egin zituen millagro asko, aur bati itzuli zion ikustea, aren gañean gurutzearen siñalea egiñaz, sendatu zuen beste bat biotzeko miña egiten zizaiona, bular gañean jarriaz larru-orri bat, zeñean izkribatu zuen orazio bat. Sendatutako oek biak, denborarekin sartu ziran fraile Ordena onetan.

Begizko testigu batek egiñdako kondairatik artu ditugun errenkara oek agertzen eta markatzen dute argiro denbora aetako gaitz aundia, eta

sendatzeko Probidenziak bialtzen zien erremedioa. Denbora ura zan Federiko bigarrenaren eta Ezelino odolgiroarena, Ugolinoren kastigua eta *Bisperas Sicilianas* ikusi bear zuten eunkia. Elkar eziñ ikusiak, familiak familiakiñ eta erriak erriakiñ zerabiltzkiten iskamilla eta odol ixurtzeraño-ko despatak ziran Europa eta batezere Italia galdua zeukaten miñbizia, eta gizonen jakinduria eta alegiñak sendatu eziñ zutena. Orduan sartu zan bitarteko Jainko Erredimitzallearen Probidenzia miragarria, eta auturik gizon bat bere asmo miserikordiazkoen gaitzat, altxa zuen beste gizonaz gañ, armatu zuen bere almen kabugabearekiñ, eta ixilduerazi zituen jendeak aren aurrean. Ona emen itz bietan adierazirik Franziskok egiñ zuen lana eta bere apostolutzaren muga. Etzuen agertu besterik egiten, eta aren arpegi penitenziak ziurtatua ikustea asko zan, biotzik gogorrenak samurtzeko. Predikatzen zuen pakea, au guziai adierazten zien, eta bere inguruan nun nai zabaltzen zuen, eguzkiak argia eta loreak usai gozoa bezela. Jaungoikoak itz egiten zien biotzetara, serbitzariak belarrietara itz egiten zien bitartean, eta, gauza arrigarria! griñak ixiltzen ziran, gorrotoak itzaltzen ziran; Jaungoikoaren eta gizonenganako amorioa, beti elkarrekin daudenak, piztutzen ziran gizonen biotzetan; eta pakea, errietako ondatsunik aundien au arkitzen zan indartsu jendeen artean, gorputz biziaren zañetan odola bezela.

Franzisko, Boloniako jendea despediturik, joan zan bere agur-menekioak, Aita Santuaren Ordezko edo Bialdu orduan Lonbardian zegoen Ugolino Kardenalari egitera, eta au egiñ ondorean itzuli zan bere Ordenako fraideak zeukaten Santa Cruzko konbentura. O zenbat arritu zan ikusi zuenean konbentu aiñ eder eta galanta! Are eta pena geiago sentitu zuen jakindu zuenean Juan Strakkia Boloniako probinzialak para zituela bertan aren berri gabe Teolojiako eta Itzkira Sagraduko eskolak. Aserraturik Ordenako Erregla orrela ausi zalako, gogorki errietan eman zion: «Zer! esan zion, au da Ebanjelioko beartsuen bizilekua? Erljiosio txikienak jauregietan bizi bear al dute? Konbentu au ez det ezagutzen nere Ordenako etxetzat, ez eta ere nere anaiatzat bertan bizi diranak, eta ala, obediencia santuaren izenean agintzen dizuet, berealaxe emendik irten zaitezela». Obeditu zioten erlijiosoak itzik trukatu gabe, baita gaizki zeudenak ere, zeintzuen artean arkitzen zan frai Leon pasarte au kontatzen duena, eta eramán zituzten beste toki batera. Baña onetan zeudela joan zan Ugolino Kardenala, Santuari itz egiñ zion eta palakatu zuen. Eta gero esan zion: «Ar dezakezu etxe ori batere eskrupulo gabe. Gaxoak aire ta toki geiago bear dute; jabetesunari dagokanez, beti izango da emallearena eta Erromako Eleiza Santuarena». Konsellu au zan zentzu aundikoa,

eta Franziskok artu zuen bere eskrupuloak itoaz, eta legausle damutuai barkatuaz, zeñai eman zien konbentura itzultzeko baimena. Berak ordea etzuen nai izan gaba pasa an, eta zerbait deskantsu artzera joan zan Dominikoenera, emandako ikasbidea protxuzkoa izan zediñ. «Legea austeko serbitzen duen barkamena ez litzake izango biguñtasuna, ezpada gaiztorako laguntza, zion, eta ni emen egonarekiñ ez det ontzat eman nai pobrezaren kontra egin dan utsegitea». Teolojiako eskola itxi zuen, debekatuaz Probinzialari, aren baimen bage berriz irikitzea.

Biaramonean, munduan geiago ikusiko etzuen bere adiskide Santo Domingori agur egiñik, abiatu zan Asisa, an egin bear zan Batzarre guzienkikoan buru egitera. Emen bukatzen da egiaz, Santu fundatzallearen Apostolu bizitza, ez da geiago irtengo konbentutik bere gaitzakgatik, eta munduko deserri onetan oraindik geratzen zaizkan urte gitxiak igaroko ditu orazioan, Ordenako gauzai kontu egiten eta sufrimentuan. Eta orain gogoratzen zaigu beraren predikuen kondaira bukatzeko modurik onena degula kontatzea Gubbioko otsoarena, nun ikusten diran denbora artako oiturak berez ziran bezela, eta Santu mirarigillearen ontasun errukitsua.

Gubbio, Unbriako uri txikia dago Asisko ipar aldean Apeninoko aldapan, Kalbo mendiaren arkaitz tarteko sarrera estuan. Gure Santua Gubbiotik igaro zan denboran, bertako jendeak osoro ikaratuak zeuzkan otsotzar, kalte izugarriak egiten ziozkaten batek. Etzien aberiai bakarrik erasotzen, aurrak eta persona larriak ere irentsitzen zituen, eta ala biztanle guziak zeuden izutuak, eta etziran benturatzen murrus kanpora arma gabe irtetera. Santuak, jende aeaz kupiturik, erabaki zuen otsoaren billa joatea. Igo zan mendira batere bildur gabe Jaungoikoagan konfianza jarrita, eta jendeak urrutitik bildurrez zerraikiola, joan zan otsoaren etzategiraño. Otsoak ikusi zuenean bere burua zeukan deskantsuan nastutzen zutela, eraso zion batetan San Franziskori bere ao aundia zabal zabal egin da. Santua ere joan zan arengana, egiñ zion gurutzearen siñalea, deitu eta esan zion itz eztsuakiñ: «Atozkit, otso anaia. Baña Kristoren izenean agiñtzen dizut ez zadazula gaitzik egiñ, ez niri eta ez beste iñori». Berealaxe otsoa geratu zan, aoa itxi, eta arkumearen gisan joan zan Santuaren oñetan etzatera. «Otso anaia, esan zion berriz San Franziskok, zuk egiñ dituzu gaiztakeri aundiak, bada zure antzeko aberiak ezezik ill dituzu Jaungoikoaren antz irudira egiñdako gizonak ere. Iltzea merezi dezu! danok zugatik gaizki esaka daude, eta egin zera ikaragarria inguru oetako jendeentzat. Badakit gaiztakeria oek guziak, goseak erakarri dizkitzula; baña agiñtzen badidazu gaurdandik gaitz gabeko bizitza egingo

dezula, inguru oetako jendeak barkatuko dizkitzute oraindiano txarke-riak, eta bai eman ere, aurrera bizitzeko bear dezuna. Artzen dituzu kon-dizio oek?». Eta otsoak, burua makurturik, adierazi zuen, ontzat artzen zituela.

Orduan Franzisko, otsoa lagun zuela itzuli zan uri aldera, bada segi-zen zion txakurrak nagusiari bezela; eta nola jende guzia bildu baizan pla-zara lanze aín arrigarria ikustera, San Franziskok, arri baten gañera igota itz egiñ zien era onetan: «Ene anaiak, Jaungoikoak gure pekatuen kasti-gurako meatxatu gaitu peligro aundi onekin, eta pensa ezazute, ezen, gor-puzta bakarrik ill dezakean otsoaren au idikia ikustea asko izan badezute osotoro ikartzeko, are eta geiago ikaratu bear zaituztela infernua deitzen dan oxiañak, bere mendeko guziak betiko irentsitzen dituenak. Ah! Biurtu zaitezte onera, egiñ penitentzia, eta orduan libratuko zaituzte Jaungoikoak otsoen arrabitik ezezik, beste munduko betiko garretatik ere». Itzaldi onen ondoren Santuak galdetu zien erriko buruai eta biztanleai, ea ontzat ematen zuten otsoari jarri zion kondizioa; au da, bera mantentzeko obli-gazioa, gauzai eta personai gaitzik ez egitearen ordañez. Danok batetan baiezkoa eman zuten, eta otsoak bere agindua indartzeko, jarri zuen bere atzaparra San Franziskoren eskuan; au ikusirik, jendea pozaren pozez erotua zirudian, itxasoaren marru gisako uju eta txaloak ateratzen ziran guzien aotatik, alik eta jendetza ura guzia asi zan alde egiten geldika gel-dika, bedeinkatuaz Jaungoikoa, bialdu zielako San Franzisko, otso odol-zale aren gogortasunetik libratzera. Otsoa bizitu zan geroz beste bi urtean, ibiliaz atez ate etxekoa bezela, eta sartuaz toki guzietan iñori gai-tzik ez berak, eta ez berari egiñ gabe. Denok ematen zioten pozik man-tentzeko bear zuena, eta beñere etzioten zaunkarik egiñ Gubbioko zaku-rrak uriko karriketean zebillela ikusten zutenean. Azkenik, andik bi urtera otso anaia ill zan zarrez, eta Gubbiotarrak sentitu zuten txit, zergatik ikus-ten zutenean arkume mansoaren gisan uriko karririk pasatzen, gogora-tzen zituzten zorionez Unbriako mirarigille ospatsuaren santutasun eta millagroak.

Ala agertzen zagu erlijioso txikiaren fundatzalle aundia jendeak beragana erakartzen, pistien gogortasuna eta gizonen sumiña ezitzen, eta guziak odol ixurtzeari izua eta pakeari amorioa izateko zaleerazotzen. Ez naiz arritzen bere itzarekiñ Gubbioko otsoaren gurari makurrak mende-ratzeaz, ikusten degunean berarekin beste indar gabe desarmatu zuela Italiako jendearen bendeku-naia, beñere barkatzen eztena. Urte bete baño geixego kanpoan igarota itzuli zan Aingerueneko Ama Birjinaren bere konbentu maitera San Migel Aingeruaren pesta aurrean (1220).

Bazegoen bera an egotearen premia, eta biziro nai zuten bere aurreneko amabi jarraileak.

Frai Elias aprobetxatu zan bere aginte Buru nagusi ordeketzaz lege berriak jartzeko. Teologo merezimentu aundikoa, gizon argi eta irmota-sunezkoa, zan denbora berean pake ausle eta aundinaiekkoa, bere abitu-pean kabugabeko arrokeria gordea zeukana, agindu zuen egunoroko abs-tinentzia edo arrai eta koipe gauza ez nastutzea, eta sartu jazkeran lujoa. Fundatzalle santuari bere sarrera solemnea Porziunkulan egiñ zuenean Frai Elias irten zizaion bidera bere praideen aurrean.

Ikusi utsarekiñ edozeñek ezagutuko zuen. Zeukan oialezko abitua besteak baño piñagoa, kaputxoa aundiagoa, mauka zabalagoak eta ibille-ra airosoago eta arroagoa; baño Franziskok arturik argibidetzat Ebanjelioko konsellu au, ez austeko kanabel okertua, eta ez itzaltzeko oraindik kea zabaltzen duen illatia, egiñ zuen modua ikusi zezan berberak bere antustearen farragarrikeria. «Anai Elias, esan zion gau batean fraide guzien aurrean, indazu zure abitu ori, gero biurtzeko». Nola etzeukan ukatzeko biotzik, erantzi eta eman zion San Franziskori. Onek bere abitu urratuaren gañean jantzi zuen, lotu zuen graziaz, burua altxa, bularra aurreratu eta eskuak gerrian parata egin zuen jira bat jantegian esanaz laguntzallearen eran: «Jaungoikoak gorde zaitzate, jende onak». Gero aserre bizian erantzita bota zuen beragandik urruti frai Eliasen jantzi ero-soa, zuzenduaz berari itz oek: «Orra, nola dabilzan gure Ordenako anaia bortak». Ondorean artu zuen bere betiko aire modesto eta senzilloa, eman zituen pauso batzuek an zeudenen aurrean, eta esan zien: «Orra nola dabilzan Erljioso txikiaren egiazkoak». Frai Elias lotsatua geratu zan, ez ordea osoro konbertitua.

Astinenziako legea, edo aragia jateko debekua, andik denbora gitxi-ra kendu zuen San Franziskok berak, Bernardo Bessek kontatzen duen zeruko ikusketa bat zala bide. Santua orazioan arroboturik Porziunkularen aldameneko basoan zegoen bitartean, joan zan konben-tura arrotz gazte eder bat, eta atea jorik, galdetu zuen frai Eliasengatik, eta onek etzuen jetxi nai izan. Maseo, orduan atezai zegoenak etzekien nola eman arrotzari erantzuera aín samiña, baño onek parra irria egiñaz, esan zion: «Guzia badakit, eta erregutzen dizut zoazela San Franziskoren billa, agiñdu dezaion datorrela neri itz egitera». Maseo joan zan bereala baso-ra eta an billatu zuen doatsua osoro kordebagetua eta besoak zeruronz altxaturik. «Esaiozu frai Eliasi, esan zion Santuak, zeukan postura aldatu gabe, nik agintzen diodala eta gazte orri itz egiñ dezaiola». Frai Eliasek obeditu bear izan zion, baño egiñ zuen gogoaren kontra eta marmarretan.

«Natorkizu galdetzer, esan zion biguñki gazte arrotzak, ea Ebanjelioko konselluak gordetzea legetzat daukatenak, gorde bear duten edo ez onako au: *Jan ezazute ematen zatzutenetik*. «Zoaz zere bidean, erantzun zion frai Eliasek, bada zure esanari ez daukat zer erantzunik». Eta muxindurik, itxi zion atea purrustaka; baña bereala damuturik, itzuli zan bere burua garbitzeko, etzuen ordea inor ikusi. Franziskok jakiñik Jesu Kristo gure Jaunagandik, galai eder ura zala aingerua, aurpegira eman zion bere portaera txarra, esanaz: «Ene seme, orrela artzen dezu aingeruen bisita? Bildur naiz, zure antuste ori dala bide ez dezazula merezi gure Ordena umillean egotea». Eta au esanda, alde egin zuen.

Urrengo urtean berriztatu zion meatxa edo amenazo ori bera, baña orduan profezi edo somaketa garbi eta egiazkoaren moduan. Ona nola kontatzen duen San Antoninok gertaera au. Franzisko zebillen igesi beze-la frai Elias topatu, ikusi edo ez itz egiteagatik. Eliasek au barruntatu zuen, eta sospitxaturik misterioaren bat, joan zan Santua billatzera, eta nola onek alde egiñ nai baizion, aurreratu zizaion, eta abituaren ertzetik eldurik, esan zion itz naigabetuakiñ: «Ene Aita, zergatik ies egiten dezu orrela nigandik? Arren, itz egiñ zadazu». «Ez dizut ezer ere gordeko, ene seme, Santuak esan zion. Aditu Jaungoikoak zer agertu didan. Pixuan jarria izan zera, eta ariñegia arkitu zera. Autsiko dituzu botoak, eta zure gaiztakerien kastiguz, Ordenatik kanpora ill, eta kondenatuko zera». «Jaungoiko Santua! deadar egin zuen frai Eliasek, au etorkizun tristeal ez nazazula orregatik aldendu zure aurretik, kontrara, zoaz korrika ardi galduaren billa, eta ekarri ezazu bizkarrean gure Salbatzalleak bezela. Erregutu ezazu nigatik Jaungoikoak madarikatu ez nazan, zergatik izkribatua dago Jaungoikoak aldatzen dituela bere erabakdeak pekatariak zuzentzen dituenean bere utsegiteak». Frai Elias zegoen belauniko, egoe-ra umillean, eta itz egiten zuen negarrez eta suspirioz.

Franziskok maite zuen, eta agindu zion erregutuko zuela beragatik. Alde egiñ zuen bakartasun aundienera Jaungoikoarekin bakarrik itz egiteko, eta iru egun orazio eta penitencia latzenetan igaro ondorean itzulita esan zion frai Eliasi: «Jaungoikoak desegin du zure kontra emanik zeukan kondenazioko sententzia. Ala zure anima libratuko da infernuko nekeoñazeetatik; zure antustearen kastiguz ordea, illko zera Ordenatik kanpora». Gero ikusi zan, aurrez-esan au alaxe gertatu zala.

Lenbiziko aldian Gregorio IXgarrenak kargua kendurik 1230.an San Antonio Paduako eta Adan Marisko bezelako gizonen erreguz, buruzai nagusi 1236an berriz egiñik, eta ostera Aita Santu berak 1239an karguabeturik bere gogortasun eta bidegabekeria jakiñakgatik (batez ere Zesareo

Spirakoaren kontra), frai Elias joan zan Kortonara bere lotsa ezkutatzera, sortu zituen an milla naspilla, joan zan orduan Aita Santuarekiñ gerran zegoen Federiko IIgarren alderdira, utzi zuen Ordenako abitua 1244.an eta eskumikatu zuen Inozenzio IVgarrenak. Gaitz batek gera erazi zion gaiztakeriako bidean; eskatu zuen barkazioa Ordenako bi erlijiosoen aurrean; eta bere Aita doatsuaren erregu eta merezimentuen bidez, izandu zuen denbora ill baño len gañean zeukan eskumikua kentzeko, eta artzeko San Franziskoren seme leial bategandik bere pekatuen barkazioa (1253). Zeiñ zorionekoa izango zan fundatzalle santuaren konsellu eta gatziguak ondo aditu izan bazituen!

Elias izan zan griña txit bizizko gizon aetako bat, eta ala ez da erraz beraren juzgu zuzena egiten. Anziñako kondairatzalle Franziskoarrak azaldu zituzten garbiro bere utsegiteak, eta zeuzkatzian doai onak alde batera utzirik, kondenatu dute aren oroipena; oraingo denboretako batzuek ordea, San Antoninoren pasarte alabantzazko batzuetatik bidea arturik, berriz oñ onean para nai dute. Ematera guaz, bada, gu ere, gure iritzia, eta emango degu alde batera bestera baño geiago makurtu gabe.

Ala bere aldekoak nola kontrakoak aitor dute zala entendimentu txit argikoa, jakintsuna eta itztun ederra, biotz indartsu eta berearekiñ irten naiekkoa, eta eginkizunen gobernu eta zuzenbiderako egokia eta artarakoa. Emendik kontu ateratzen degu Jaungoikoagandik artu zuela egiñbide aundi bat, au da, San Franziskoren obra jarraituaz, zuzentzekoa. Nola berez artarako aproposa zan, kunplitu izan bazuen distiatuko zuen Franziskoarren artean San Franziskok eta San Buenabenturak bezela. Santu izatea faltatu zizaion. Erantzunik gaizki Jainkoaren deiari, autsirik juramentu sagraduenak, izan zan Jaungoikoak botia, bere anaiak gaizki ikusia eta Aita Santuak gaizki artua.

Alaz guziaz ere, laister ikusiko degu nola Jaungoikoak berak señaletzen duen frai Elias gure Santuak esleitu dezan. Eta ez bedi orrezaz inor arritu. Jainkoaren asmo ezkutatuak azaldu nai gabe, iruditzen zaigu gertaera onekin probatu nai ziela denbora guziaz, ezen, San Franziskoren Ordenan, gizonen obra guzietan bezela, zeruko gauzak lurrekoakiñ nastutzen dirala, Jaungoikoak inoren bearrik ez duela, eta bere obrai eusteko bera asko dala agintari batzuen eta mundu gaiztoaren damuz bederik.

Ala bear zorionez, frai Elias bide onetik alde egiten asi zan ordu eta unean jaijo zan Toskanan aur bat, ari bere lanbide Jainkozkoan ordaiñdu bear ziona; eta abitua utzi zuen orduan (1244) Buenabenturak (au zan aur bedeinkatuaren izena) bukatzen zuen bere bedoitera edo nobiziadua San Franziskoren ordenan. Ala betetzen ziran Jaungoikoaren asmoak.

Beraren miseriak darraika gizonai, eta oek beren utsegiteakin ez dute beraren Probidenziaren bitartekotasuna obeto azaltzea baizik egiten. Frai Elias, aunditasun eta txarkeriaren, arrokeria eta jakinduriaren nasketa, da gure iritzian, denbora aetako gizon sonatuenetako bat. Geienean ikusten degu bere erlijiosoen buruzai, Santa Klararen alabak dakarkioten estimazio berezi bat, eta, gauza are arrigarrigoa! Franziskok berak ematen dio erioztako orduan bere bedeinkazioa, azkeneko ordurako Jaunak gordetzen zionaren prenda izango zana.

Apropos kontatu ditugu gertaerak zerbait lenxeago. Nai genduen probatu gure iritzia frai Eliasen jenio, griña eta utsegitean gañean, azaldu denbora berean Jaungoikoaren Probidentzia mundua indarrez eta gozoro gobernatzean, eta nola gure Aita doatsua zegoen ornitua gauzak alde aurrez somatzeko edo profeziaren doaiarekiñ. Eta orain gure irakurleai puntu oek adierazi dieztegun ezker, darraiozun kondairaren albañuari.

San Migel Goi aingeruaren pesta baño egun batzuek lenago, izan zuen ikusketa bat mugida aundia egiñ ziona. Ikusi zuen zentoi guziz aundi bat, urrezko burua, besoak zillarrezkoak, zankoak bronzekoak eta oñak lurrezkoak zeuzkana; eta ezagutu zuen ark adierazten zituela San Franziskoren familiaren denbora aldi banaak; eta geroenean izango zituen lasaitasunak. Oraindik mugida au biotzean zeukala eta Ordena aurreneko edertasunean gordetzeko deseorekin, bildu zuen irugarren Batzarre guzienkioa 1220ko agorrillaren 29an. Artu zituen neurri bi, azaletik gogorregiak ziruditenak, baño egiaz zuzenak ziranak. Aurrenekoa izan zan Frai Eliasi kargua kentzea, eta bigarrena, beti bijilia egiteko ark jarritako legea altxatzea. Aurrerago pasa zan Juan Strakkiarekin, zeñak izan zuen Bolonian berriro Teolojiako eskola idikitzeo ausardia, santuak garbiro debekatu bazion ere. Etzan kontentatu Probinzial kargua kentzearekiñ, bada zeruko argiz ezaguturik zeñen gogortua zeukan biotza, madarikatu zuen jendeen aurrean. Madarikazioa aditu zioten erlijiosoak ikaraturik alperrik erregutu zioten erretiratu zezala eskumikua. «Ezin det, erantzun zien, zeren ezin bedeinkatu dezakean Jaungoikoak madarikatu duena». Gauza negargarria! Strakkia doakabea gogortu zan bere seta gaiztoan, eta andik laister ill zan deadarka ziola: «Kondenatua nago, madarikatua, beti betiko!».

Franzisko, berez aiñ manso eta maitagarria zana, azaldu zan gogor mugaldi triste oetan guzietan. Etzeukan eskubidea oitura txarrak kentzeko, eta Ordenako arbol misteriosoan azaltzen ziran adar txar eta kaltegarriak ebakitzeko? Bere buruzaitzako egiñ bearrak bete zituenean, bere

biotz kupitutik atera ziran itz biguñak bere erlijiosoentzat, eta zentzu aundiko konselluak jakintza eta predikazioaren gañean: «Ene semeak, esan zien, eztago Jaungoikoaren itzaren egiñkizuna bezelakorik; predikariai zor diegu gure errespeto eta esker ona; alabaña berak dira lurreko gatzak, munduko argia eta deabruaren kontrarioak. Gloria bada zeruko egiak gustatzen, eta besteai ar erazitzen dienai, guzien Juezagandik artuko dutelako beren nekearen saria! Zorigaitzokoak ordea, beren irabazia bakarrik billatzen dutenak, edo beren irabaziakin arrotzen diranak edo birtute-iristen enpleatu bear lutekean denbora alperrikako jakiñ naican enpleatzen dutenak! Azken juizioko egun aundi artan ez dute eramango beren eskuetan lotsa eta oñazeko gabillak baizik, eta aek baño lenagokoa izango da santutasunean bizitu dan lego senzillo bat, eta Jaungoikoak emango dio gloria, besteak beragandik botatzen dituen bitartean Testamentu Zarrean esana dagoen bezela: *Legorra zana arkitu da aur askoren ama, eta ondorengo asko zituena laguntza gabe* (I Reg. II). Andre legorra da, erakusteko egiñkizunik egundaño izan etzuen fraide umillaren irudia, eta ala ere arkituko da bere orazioakiñ salbatu zituen anima askoren guraso egiñk. Ondorengo asko zituenak adierazten digute predikari iztun ederrekoak, zerurako anima asko sortu zituztela uste eta azkeneko egunean, berenak ez dirala ezagutuko dutenak. Beragatik, ez dezazutela aztu: naiago ditut nik deboziozko gizonak, jakintsuak baño. Ez ezazute utzi orazioa estudioagatik motibo gabe, eta ez ari estudioan ere jakiñ nai utsagatik; kontrara, ikasi ezazute obeto bizitzeagatik, eta zuen jarraikakiakiñ birtutearen bidea besteai erakusteagatik. Itz batean, izan zaitezte Ebanjelioaren jarraile egiazkoak, ikasi orazioan agirian erakutsi bear dezutena, atereaz bertatik alaitu bear zaituzten sugarra; saia zaitezte batez ere umiltasun eta obediencian; etzaitezte fiatu zuen estaduaren goiendean, eta zaute ernai deabruaren tretaen kontra. Nork kontatu al ditzake zenbat diran berak galdu dituenak? Bera izan zan desobedienciazko bandera lenbizi altxa zuena, arrastatuaz bere erorketan zeruko aingeruen irugarren parte. Berak bota zituen Paraisotik gure aurreneko gurasoak ondorengo guziakiñ. Berak artzetu zituen Apostoloak, garia galbaian bezela, eta badakizute zer iritxi zuen. Aetako batek bere Maixua saldu zuen, besteak ukatu, eta danok iges egiñ zioten. Zaute bada ernai eta orazio egizute, zuen bokazioko santutasunetik erortzea nai ez badezute.

Batzarrearen azkeneko egonaldian San Franziskok itz egin zien onela bere anaiari: «Gaurdanik illa nago zuentzat. Ona emen zuen buruzai, Pedro Katanio. Berari obedituko diogu zuek eta nik, guziok». Eta Pedro Katanioren aurrean belaunikaturik agindu zion errespetatu eta

obedituko ziola gauza guzietan, Ordenako Buruzai nagusiari bezela. Ondoren, oraindik belauniko zegoela, eskuak bildurik, begiak zeruronz begira eta malkoak zeriozkala, egiñ zuen otoitz au itzik biguñenakiñ: «Nere Jesu Kristo Jauna, gomendatzen dizut zure familiau, gaurdaño nere kontura utzi didazuna. Badakizu nere gaitzak ez didatela utzitzen aurrera gobernatzen, argatik uzten det Ministro Generalen eskuetan. Gertatuko balitz oen zabarkeriaz, edo bizitza gaiztoz edo gogortasun geiegiz erlijiosoren bat galtzea, Jauna, eman bearko dizute kontua juizioko egunean». Fundatzalle santuak asmo au artu zuen, ez bakarrik erretiroan bizitzeko zeukan zale aundiagatik, ezpada egunetik egunera azitzen zijozkion gaitzakgatik, alabaña boza anbesteraño auldu zizaion, non ozta aditu zitekean. Ala ere erlijiosoak aren utziera artu zuten kondizio batzuekiñ, ala, bere guardianaren mendean egon bear bazuen ere, beti gordeko zituela Ministro Generalaren titulu eta eskubideak, eta bera bizi zan bitartean, ondorengoak etzutela artuko Ordezko generalaren izena baizik. Laister aurkitu zan Franzisko Ordenako eginkizunetan sartu bearrean, zeren Pedro Kataniok, nola baizan jenio biguñegikoa, arkitu zuen larriegia bere indarrentzat Ordenaren gobernua, eta ala utzi zuen urrengo urteko (1221) Pazkoa Espiritu Santukoetako Batzarrean, eta Franzisko, Jaungoikoaren aginte menetakoaren bidez, beartu zan jartzera oster frai Elias sonatua Ordezko Generalaren karguan.

Zesareo Spira, jakinduria aundiko gizona, Eliassen gauza berri zaleen griñai bildur zizaiona, Aita doatsuarengaturik, itz egiñ zion luzaro bere animaren estaduaren eta Erreglako puntu batzuen gañean. «Ene aita, esan zion alde egiñ baño len, artu det asmo sendo sendoa Jaungoikoaren graziarekin gordetzeko nere atzeneko asnaserano Ebanjelio Santua eta gure Erregla, baño mesede bat eskatu bear dizut, eta esango det garbi zer dan. Gertatuko balitz Erlijosen batzuek Erregla utsegitea, iritxi zadazu bertatik zure bendizioa, oetatik alde egiñik, bildu nadiñ erlijioso leialen taldearekin». Itz oek aditzean Franzisko txit poztu zan, laztandu eta bedeinkatu zuen, eta buruan eskuak ipinita itz egiñ zion onela: «Jakizu, ene seme, zure eskaria aditua izan dala, Melkisedeken Ordenaren eran zera apaiz betikotasun guzirako».

Zesareo Spirako au izan zan San Antonio Paduakoarekiñ batean frai Eliassen kontrariorik pizkorrena.

Amabigarren Bereziera

Irugarren Ordenaren izaera eta etorkizuna.

(1221)

Ozta ziran amabi urte Ordena Serafiñdarra jarria izan zala, noiz eta Erlijosio txikienak zeuzkaten konbentuak Italian, Españan, Franzian, Alemanian, eta bai Palestinan ere. Zeruko bedeinkazioak eman zien grazia toki guzietan geitu eta zabaltzeko. Santa Klararen Ordena, fraideena baño iru urtez gerogoakoa, zegoen bere senidea beziñ eder eta mardula. San Franziskoren ejemplo, sermoi eta millagroak irabiatua zeukan Europa guzia, sortu erazi zuen jaiera aundi bat bizimodu erretirokora, eta estadu guzietatik ateratzen ziran anima nobleak aren banderaperera edo Santa Klaranera zijozzenak. Apaizak eta beste fededunak beren obligazioakgatik mundua utzi eziñ zutenak, penatzen ziran ezin joan zitezkealako aek ere besteak bezela erlijiosoen bizitza egitera. Persona asko, denbora aetako naspilla eta gaitakeriaz atsekabeturik, zijozzen Santuarengana, eta eskatzen zioten beren bizitza zuzentzeko argibide bat, joan zitezen segu-ruago kristau-perfezioko bidean. San Franziskok agindu zien antolatuko zuela argi-bide bat, aen kezkek itzaliko zituena, munduko irriskuetatik gordetzen lagundu, eta mundua utzi gabe, konbentuko pake eta ditxa sentieraziko ziena. Itza kunplitu zuen jarriaz Irugarren Ordena, zeñaren asiera, aurrerapen eta gloriak laburki kontatuko ditugun.

Obra au, San Franziskoren beste guziak, edo obeto esateko, Jaungoikoaren guziak bezela, jaiio zan ixiltasun eta bakardadean. Florenziatik Senara bidean dagoen Toskanako Poggi-Bonzi deritzan errira zijoala, santuak billatu zuen Lukesio merkataria, bere gazte denborako laguna. Lukesio, lenago aiñ zurra eta biotz gogorrekoa, baziran illabete batzuek osoro mudatua zegoela, alabaña bere limosna ugariakiñ onbidea ematen zien, lenago bere zurkeriarekin gaitzerakoa ematen zienai. Ikusten zan beartsuak sokorritzen, ospitalean gaixuai kontu egiten, arrotzai ostatu ematen eta Aita Santuaren eskubideak eskudatzen. Bere biotzeko sentimentu on oek arrerazi nai ziozkan bere emazte Bona-Donnari, baño andre ura piadosoa izan arren, zan munduko konselluai geiegi begiratzen ziona, zan une batetik bestera beren oñpeko lurrak uts egingo diela bildurtzen diran etxeokandre aetakoa, argatik murmuratzen zuen samiñki

bere senarraren limosna geiegiakgatik. Millagro batek konbertitu zuen. Egun batean, etxean zan ogi guzia pobreaki partitu ondorean erregutu zion Lukesiok emateko oraindik zerbait geroago etorri ziranai, eta Bona-Donnak erantzun zion aserre bizian: «Baña gizon burugabea, ez diezu begiratu bear geiago zure etxeko gauzai?». Lukesio pazientzitsu beziñ ongilleak eraman zuen injuria ura kejatu gabe, eta berriz erregutu zion idiki zezala ogi-kutxa. Denbora onetan biotzetik erregutzen zion bost ogi eta bi eskalukiñ bost milla persona baño geiago eremuan mantendu zituenari. Bona-Donnak obeditu bear izan zion azkenik, eta, o nola arri eta zur egiñik geratu zan arkitzean kutxa ogiz bete! Geroztandik etzuen inork esan bearrrik izan miserikordiazko obrak egiteko eta anima aek elkarren leial zebiltzan karidadezko obren jardueran.

Etxe onek serbitu bear zuen Penitenziako Irugarren Ordenaren asiera edo zieskatzat. Santuak an sartzean esan zien: «Enkargatu didazute siñalatu dezadala zuen bizieraren moduko argibide bat, eta zuen deseoai erantzuteko pensatu det jartzea Irugarren Ordena bat, zeñean ezkonduak txit ondo serbitu dezaketen Jaungoikoa, eta gauzarik onena deritzat zuek asiera eman dezaiozutela». Senar-emazteak poztu ziran aditzean, eta erregutu zioten Santuari sar zitzala Ordena berrian. Jantzi zien tunika urdiñ-arrea, eta lotu, denbora guzietan bere fundazioaren siñalea izan bear zuen kordioa. Poggi-Bonzi eta Florenziako beste persona asko sartu zituen bizimodu berbereko argibidean, eta ala jarri zan (1221) San Franziskoren Irugarren Ordena, Irugarren Ordena guzietan zarrena. Ura zan mostaza alea laister arbol aundia egiteraño azirik zeruko egaztiak abrigatuko zituen. Andik illabete batzuetara antolatu zien Erregla bat, zeñetako aginte eta legeak txit ondo eratzen diran denbora eta toki guzietako persona mota guzietako bizimoduarekiñ; eta zuzentzen da nai ta nai ez mundu galduan bizi bear duten animai laguntzera, suspertu edo bizierazitzeko beretan espiritu kristaua, eta parte arrerazitzeko erlijiozko bizitzako birtute eta obra onetan.

Katolikoak diran eta Aita Santuarenganako amorio egiazkoa sentitzen duten guziak sartu ditezke Irugarren Ordenan. Lau kondizio eskatzen dira: 1. Biurtzea bide gaiztoz bildua. 2. Etsaiarekin menetan adiskidatzea. 3. Jaungoikoaren legeko mandamentuak eta Eleizarenak gordetzea, eta gañera erreglan agintzen dana. 4. Emakume ezkonduak sartu nai badute, senarren baimena bear izatea. Erreglak ez du obligatzen batere penapean, ezta pekatu benialenean ere, eta ez dauka beste erakai eta mugarik amorioa eta borondate ona baizik.

Franzisko asi zan Ordena jartzen arrazoiarekin biotza deitzen dan barrero erreinu txiki onetan; zergatik, nola zuzendu bestela jendetalden elkartasuna asiera kontrako eta gaiztoakiñ? Gero jartzen ditu familetako egiñbideak, eta ondorean Irugarren Ordenaren izaera egiten duten otoitz eta penitenziak. Ala anai nola arrebak egiñ bear dute testamentua Ordenan osoro sartu diranetik aurreneko iru illabeteen barrunbean, errezatu egunoro Ama Birjiñaren Eleiz errezoa, edo ordañez berrogeita amalau Aita gure eta Gloria, barautu ostiral guzietan, Abendu eta Garizuma guzian; jantzi senzilloro bakoitzaren estatuari dagokan eran, eta alde egiñ teatro eta jostaketatik. Lege oekin galtzen zituen fundatzalle santuak jendetaldearen ondo izatearen ar ondatzalleak, da esatea, lujua eta atsegiñen zalea. Beste bereziñde batean debekatzen ditu juramentuak, isekak eta auziak, eta jende tartean pakea edozeiñ preziotan aseguruatu nairik, jartzen du beste lege protxugarri au: «Senideak ez dute eramango arma kaltegarririk, ezpada Erromako Eleizaren, fede katolikoaren edo bere erriaren defensas». Itz batekin desegiten ditu bidegabeko gerrak, itotzen du bengantzaren deseo, kondenatzen ditu desafio eta ezpaitak, eta zuzenduaz animak beti diraun ondasuneronz, erakusten die Irugarrengoai amorio bat berarekiñ begiratzera Eleizari eta sorterriari, zeru erriari eta lurrekoari: eta ala salkiñdarien izena merezi dute Irugarrengoak, baldin segitzen badute bandera bat bertan ez dauzkatenak itzkribatuak itz santu oek: Jaungoikoa eta sorterria.

Irugarren Ordenaren Erreglaren gañeko itzaldi labur au ez da asko adierazteko beraren indar eragillea, eta geienaz esan al izango da: «Jzan zan jenio berezi bat denbora errukarri aetarako». Baña, zenbat orrelako jenio ez dira izan soillak eta aztuak! Lan-bide bati bizitza eta iraupena, indarra eta ugaritasuna ematen diona da Eleizak ondo artzea, eta Eleizak Irugarren Ordena bere anparupean artu eta eman zion gizonak beren buruz jarritako legeak egundaño iristen ez duten iraupen eta indarra. Aita Santu Honorio Irugarrenak ontzat eman zuen itzez Irugarren Ordenako Erregla 1221an, Inozenzio Irugarrenak Erljioso Txikiena ontzat eman zuen moduan. Gregorio IXgarrenak 1230ko garagar illaren bieko agirian artu zuen Irugarrengoen defensa, eta berritu zituen bere aurrekoak eman ziezen grazia eta eskubideak, eta azkenik Nikolas IVgarrenak indartu zuen Erregla otsaundiro 1289ko urtean emandako Bulda batean. Bosteun urtez geroago Benedikto XIIIgarrenak egiñ zuen ondorengo itz oetan Aita Santuak Irugarren Ordenari egiñdako mesede estimagarrien bildue-ra labur eta ontzat ematea.

«Arreta guziarekin pensatu ondorean Orden onen gordetzalle leialak egin dutena, eta Jaungoikoaren laguntzarekin, nai badute gero ere egin dezaketena, erlijio katolikoaren onerako eta oiturak zuzentzeko mendetasun eta umilltasuneko ejemploakin, Guk beraren iraupen eta zabaltze geiagorako bear dan guzia ornitu eta senideak sosegatu nairik, gere borondatez eta ez anai edo arreba eta ez beste personaren batek artarazi gabe, gauzaren ezaguerarekin, eta pobrezari diogun estimazioagatik agiri onen bidez ontzat ematen, indartzen eta jartzen degu betiko Irugarren Ordenaren Erregla au, ontzat eman eta indartua gure aurreko Aita Santu oroipen onragarrikoak, nola diran: Nikolas IVgarrena, konbentuan bizi ez diran Orden onetako giza seme eta emakumeentzat 1289ko abustuaren 17an; Klemente Vgarrena 1308ko abustuaren 30ean; Gregorio IXgarrena 1373ko otsailaren 6ean, eta Leon Xgarrena Erlijioso Irugarrengentzat 1521ko otsailaren 20ean».

Denbora artan bertan Santo Domingok jarri zuen Lonbardian onen antzeko elkartasun bat *Kristoren soldaduzka* izendatua. Geroago elkartasun onek artu zuen Santo Domingoren Penitenziako Irugarren Ordena, eta izan zan Eujenio IVgarrenak ontzat emana solemnidadearekin 1439an.

Guk orain tratatzen degun Irugarren Ordena konbentuz kanporakoa ez da elkartasun, edo billera edo konpadri soll bat, ezpada elkartasun espiritual iraunkor, San Franziskoren beste bi Ordenakin bateratua, erlijiozko estadiak berez eskatzen dituen pobrezia, obediencia eta garbitasuneko iru botoak bertan ezpadaude ere. Aita Santuak ala erabaki dute: «Bizimodu au ontzat eman, indartu eta txit alabatu duten gure aurrekoen pausoak jarraiturik, dio Benedikto XIIIgarrenak, jartzen eta aitortzen degu Irugarren Ordena izan dala beti eta orain ere dala santua, merezi-mentuzkoa eta kristau perfezioari dagokiona, eta gañera dala egiaz munduan zabalduz dauden gizon eta emakumeaz antolatzen dan Ordena bat, alabaña dauka Erregla berekia Aita Santuak ontzat emana, bedoitera edo nobiziadua, profesioa eta abitua bere gai eta egitura jakinakin».

Au da San Franziskok jarritako Irugarren Ordena, edo obeto esateko, Ordena bat bakarraren irugarren adarra, beregan gizon eta emakume ala konbentuetako nola konbentuz kanpora bizi diranak artzen dituen. San Franziskok txikiaren Ordena jartzearekin atera zituen eremutik monje taldeak, eta armatu Jainkoaren itzaren ezpatarekin; Dama pobreenarekin berritu erazi zituen Martaren, Ageda, Zezilia eta beste zenbait birjiñen birtuteak, zeñai, fedegabeak arriturik, agur egin zien lurreko aingeru batzuek bezela; eta azkenik Irugarren Ordena jartzearekin erlijioso bizi-modua eraman nai izan zuen familien erdira eta ezkonduen biotzera.

Pensamentu au sortu berria zan baña denbora aetako premia txit ondo erantzuten ziona, artuaz esan ezin bezelako gogo eta amorioarekin. Mundua bete zan donzellaz, andre alargun eta ezkondu agirian penitenziako jantzia eraman, eta etxean erlijiosoen lanak egiten zituztenaz. Espiritu kristau egiazkoa dan elkartasuneko spirituak laguntzen zion mugimentu oni, eta odolirik etxe batekoak egiten ditugun serbitzuakgatik jendetalde batekoak jaiotzaz sorterrikoak eta bataioaz Eleizakoak geran bezela, ala orduko jendeak beren borondatez ziran penitenziako apostolutzako lanetan Jesu Kristo serbitzen zuten bi soldaduzka gloriatsu aen artean batekoak: «Jazten zuten San Franziskoren edo Santo Domingoren abitua, eta txertatzen ziran zepa bi oetakoen batean aen izerdiarekin bizi-tzeko, bakoitzak bere izaera galdu gabe, bisitatzen zituzten maiz aen Eleizak, parte artzen zuten aen otoitzetan, laguntzen zizaien beren adiskidetasunarekin, eta jarraitzen ziran alegiñean aen birtuteen ejemploak. Eta ala etzuten uste prezioa zala mundutik alde egitea santuai jarraitzeko, edozein bizi-lekuk serbitzen zuen zeldatzat, edozein etxek konbentutzat».

Irugarren Ordenak etzuen jaiotzea besterik egin, eta jendeak Aita Santuakin batean deadar egiten zuten zala Jaungoikoaren obra, eta gure Santuaren zeloaren frutu gozoa. Beraren kondaira da denbora aetako parterik ederrenetako bat. Ordena berri au zabaldu zan beste biak beziñ laister, eta mendi eta itxasoak igarorik, iritxi zan Txinako mugatarano, eta oiturak onduaz, asko lagundu zuen XIIIgarren eunkia izan dediñ izatez eunki kristaua; Kristobal Koloni lagundu zioten franziskoarrakin joan zan Amerikara; azkenik sortua izan zanetik oraindano eman ditu nun nai eta edozein persona motetan santutasuneko ejemplo arrigarriak eta aiñ ugarriak non ez eremuak eta ez konbentuak eman dituzten ederragoak. Bertan izandu diran persona santu guziak kontatu ezin ditugun ezkerro, aitatuko ditugu bikañenak.

Lenbiziko Irugarrengoa izan zan Lukesio, lenago aitatu daukaguna. Penitenziako soldaduzka espiritual onetan sartu zan egunetik, saiatu zan jarraitzen leialkiago bere Aita doatsuaren pausoak, eta bere gañerako bizi-tza enpleatu utsegiteagatik negar egiten, obra onetan eta pobre eta gaxoai kontu egiten. Jaungoikoak ordañez eman zion mirariak egiteko eta orazioan kordegabetanik egoteko doaia. Kontatzera guazen pasarteak agerteraziko digu itzaldi luzeak baño obeto beraren izaera eta birtuteak. Beñ batean pobre gaxo bat bizkarrean zeramala, gazte lasai batek berarekin topo egiñik isekaz esan zion: «Zer deabru daramazu bizkarrean?». «Ez da deabrua nik daramadana, erantzun zion Lukesiok, ezpada Jesus, zeñak zuen nere senide txikiñenakoren batekin egiten dezuten guzia, nerekin egiñgo

dezu»; erantzua miragarria, zeruak millagroarekin indartu zuena. Blasfemari zentzugabea bere pekatuaren kastiguz, an bertan mututurik geratu zan, baña egiaz damuturik, burlatu zuenarenaganatu zan, eta onek nola etzeukan gorrotorik, erregutu zuen arengatik eta ostera sendaera iri-txirik, despeitu zuen itz eder oekiñ: «Pakean zuaz, ene seme, baña kontu emendik aurrera ez itzez eta obraz ez dezazula Jaungoikoa isekatu».

Bona-Donnak ezaguturik Lukesiori atzeneko ordua iritxi zizaiola, erregutu zion eskatu zezala zeruko atseginetan elkarrekiñ egotea, munduko neke eta eraman bearretan elkarrekiñ egon ziran bezela. Grazi au Lukesiok iritxi zion, eta ondorean eriotz santu bat egiñ zuen; ortz tartean erregu au esaten ari zala: «Ematen diozkat eskerrak Trinitade guziz santu, Aitari, Semeari eta Espiritu Santuari; Jesu Kristoren Pasio Santuko merezimentuakgatik deabruaren engañioetatik libratu nauelako». Au gertatu zan 1232ko apirillaren 28an.

Lukesio izan bazan Irugarrengotan aurrenekoa, Franziaoko errege Luis IXgarrena izan zan sonatuena, kapitan eta prinziipe aundi bat ezezik XIIIgarren eunkiko santu aundienetako bat izan zalako; alabaña Mansurako illkintzaren ondorean bere bentzule biotz gogorak ere erakari zioten errespetoa; ill zan leialki gordeaz bere bandera noblea, «Jaungoikoa, Franzia eta Margarita», eta merezitu zuen San Franziskoren Irugarren Ordenako Senideen Santu goartaria izatea.

Goazen oraindak señalatzen: Aita Santuen artean ziran Irugarren Ordenakoak Gregorio IXgarrena, Julio IIgarrena, Leon Xgarrena, Inozentio XIIgarrena, Pio IXgarrena eta oraingo Leon XIIIgarrena. Erregeen artean Migel Paleologo, Rodolfo Habsburgokoa, Luis VIIIgarrena, San Luisen aita; Karlos Vgarrena, Felipe IIgarrena eta IIIgarrena Españaoko erregeak; Bela IVgarrena, Ungriako erregea, Jagelon Poloniako erregea, Juan Aragoiko erregea, Karlos IVgarrena Bohemiako erregea, Karlos IIgarrena eta Roberto, Sizilia eta Jerusalemgo erregeak, eta Amadeo, Saboiako dukea. Eleiz-gizonetan ala praide nola apaizetan San Ibo, San Roke Monpellerkoa, San Franzisko Paula, San Ignazio Loiolakoa, San Vicente Paul, Olier jauna, Berulle kardenala, eta gure denboran Asisko anima zaia.

Oek guziak gloriatzat zeukaten San Franziskoren abitu señaleara matea, Treio Kardenalak aita Wadingo argiari 1623ko urtean izkribatu zion eskutitzean ain ongi adierazten duen bezela: «Alabatzen nazu, esaten dio, kardenal jantziaren gañetik dakardalako zuen fundatzalle santuaren abitu illun eta lokarri lodia, eta egiaz ez detala orregatik alabantzarik merezi. Erropa onek ezereza badirudi, beraren bearra badet, bada arkitu-

rik altxatua Eleizan aiñ onra aundira, umilldu bear det, antusteak menderatu ez nazan. Baña San Franziskoren abittua ez da egiazko suteo txit egokia are eta geiago altxatzeko prinziipe eta kardenalen diñatasuna? Bai, egiaz da Jesu Kristoren odolean eta bere serbitzariaren llagetakoan bustitako suteoa, eta ala daramaten guziaz ematen die erregetasuna. Zer egiñ det abittu aiñ santua jantziarekiñ? Bat egiñ suteoa suteoarekiñ, erregetzako kardenaltzakoarekiñ, eta ala, umilldu bearrean, bildur naiz, ez ote diodan erakarri nere buruari onra geiegi, eta alabatu bear baño geiagon».

Jakintsunak eta bersolariak makurtu zituzten orobat beren kopeta erregeenak beziñ nobleak gure Santuaren umiltasunaren aurrean. Aitatuko ditugu Erramon Lulio 1315an martirioa sufritu zuena; Migel Anjel eta Errafael, pintalari eta otallari lenenak, Kristobal Kolon, mundu berri billatzallea; Dante bersoetan zizelatu zuena Artza miragarriaren erretratua, zeñaren bizitza ohea dan kantatzeko zeruko glorian; Lope de Vega, Españaoko komedigille aundia. Gizon aundi oek guztiak nai izan zuten mezituak izatea Irugarren Ordenako abituarekin, sinismen osoan zeudelako Jaungoikoaren juizioa biguñagoa izango zutela aurkestutzen baziran umiltasunezko jantziarekin, eta bersolari eta artisen erramukoroak errespetatzen ez dituen tximistak, errespetatuko duela pobrearen jantzia.

Baña emakumeengan anbat zale eta amorio bizi etzuen besteengan pizkortu Irugarren Ordenak. Gaztetasunetik jarririk geienean berak eskatzen etzuten uztarriean, zijoazen San Franziskogana, arkitu naiean penitentiako abitupean munduari alperrik eskatzen zioten sosegua. Konbentua zijoakien beretara, berak konbentura joan eziñ ziran ezker. Egiñik guraso edo senarraren etxeko bazterren batean aldare misterioso bat berak maite zuten zeruko esposoz betea, an ixurtzen zituzten libreki amoriozko ujolak, zeintzuen gordeleku beñere agortzen ez dana dan emakume kristauaren biotza. Irugarren Ordenak betetzen zituen aen deseio gogozkoenak, bizi ziran mendetasun gogorra arintzen zien bitartean, eta aek ordañez aberastutzen zuten beren birtute, amorio eta santutasunarekiñ. Irakorleak ontzat emango digu baldiñ ezaguerazitzen badiozkagu usai txit gozoko lore oetakoen batzuek, zeruko lorategi onetan aurrena aldatuak, eta bera geiena edertzen dutenak.

Guziaz eraiten die Santa Isabel Hungriakoak, San Franziskoren biotzean eta erri kristauaren amorioan toki berezia izan zuenak. Turingako Jaun Luis piadosoarekin ezkondurik, Isabelek bere inozentzia eta edertasuneko egunik onenetan ematen zuen bere jargoitik San Franziskok geien estimatzen zituen birtuteen ejenploa. 1221an bere etorkizuna

Ordenarekin bat egiñ zuen denboran amalau urte baizik etzituen, eta aren biotz gauza noble guzietarako irikia zegoenak agertzen zuen kanpo oparo bat erne eta azitzeko Santu fundatzalleak kristau errietan zuen bizitzako azi indartsua.

Urte berean Erljiioso txikienak Alemanian bigarren aldian agertu ziranean, emakume santu argan billatu zuten alaitasun eta anparoa. Egiñ zien konbentu bat erreinuko erri-buru zan Eisenachen erdian, eta autu zuen konfesoretzat frai Rodingo, San Franziskoren Erregla artu zuten alemanetan aurrenekoetakoa. Irugarren Ordenaren ezaguerara ostalari berri oen bitartez etorririk, pensatu zuen billera onek asko balioko ziola kristau deboto bati, eta ala bertan sartu zan, era onetan bere borondatez artu zituen mortifikazio eta obra piadosoak nolerebait konsagratzen zituelako. Santa Isabel izan zan Alemanian lenbiziko aizpa Irugarrengoa, eta uste izan diteke aiñ izen aundi eta piedade aiñ seinalatuko prinzesaren ejemploak asko serbitu zuela lurbira artan Ordena au zabaltzeko.

San Franziskok jakiteraturik bere misioegileak egiñ zuten irabazi balioso, atsegiñ aundia artu zuen, eta iñor bizi zan bitartean santututzea zorrotzki debekatua zeukanak, etzizozkan ukatzen alabantzak Santa Isabeli. Prinzeza aren umilltasun arrigarria, piedadea eta zorigaitz guztiak sokorritzeko karidadea ziran Ugolino Kardenalarekin zeuzkan jolasgaiak. Egun batean leiatu zizaion kardenala, eman zeiola amorio siñaleren bat aiñ bidezki bere alaba deitu zezaiokeanari, eta jantzita zeraman kapotetxo arabatua kendurik, agindu zion berealaxe bialdu zezaiola. «Zure espirituz betea dagoen ezker, esan zion, nai det utzi dezaiozula Eliasek Eliseori utzi zion seni-partea». San Franziskok obeditu zion, eta bialdu zion Dukinari bere abituaren prenda ura eskutitz batekiñ, zeñean esaten zion atsegiñ aundia artzen zuela Jaungoikoak anbeste doaiez ornitu, eta aezaz aiñ ongi usatzen zuelako.

Isabelek artu zuen fede eta esker onarekiñ Elias berri aren kapotetxoa, esker on au agertuaz denbora guzian erregali ari izan zion estimazioarekiñ, eta jarraitzearekin berak oroituerazitzen ziozkan birtuteak. Jaungoikoak bildu nai izan zituen Isabelengan erregetzako aunditasuna eta oñazeko aunditasuna, eta bisitatu zuen pena eta atsekabeakiñ. Ogei urte zituenean alargundu zan, Wartburgoko gaztelutik botia, Eisenach-ko karriketari bere aurraikiñ nora joanik etzeukala, zituen gauzak kendu eta guztiak utzia zegoela, errege alaba onek nekerik askorekiñ iritxi zuen ganadu-estalpe batean gauak pasatzeko lekua ematea, baña ainbeste zorigaitzen artean portatu zan San Franziskoren jarraile egiazkoa bezela, alabaña etzuen keja bat eman bere persegitzalleen kontra, ezpada bizitu zan osoro

menderaturik Jaungoikoaren borondatera. Eztago letraz ezarria, zenbat parte geiago artzen dan bizitz onetan Jesu Kristoren neke-penatan, anbat parte aundiagoa artuko da zeruan beraren glorian? Prinzeza errukarriak aditurik Franziskoarren eskill-soñua gau erdian, joan zan ara Matutietara, eta erregutu zien kantatu zezatela *Te Deum* Jaungoikoari eskerrak emateko bialtzen ziozkan atsekabeakgatik.

Pasarte bat bakarra asko da erretratatzeko egoki San Franziskoren jarraile noble eta alaitu ura. 1228an San Franzisko ill zanetik bi urterako egun batean Santa Isabel pasatzen zan errekatxo loi batean, or emen zubi ordeze zeuden arrigañetatik, noiz eta erdira zanean topo egiñ zuen kontrako aldetik zetorren amona eskale, limosna ugariak denbora obeagoetan eman izan ziozkanarekiñ. Eskaleak, pasatzean utzi bearrean, bultzatu eta erori erazi zuen ur loi aetara, denbora berean esaten ziola lotsagabekeri aundiarekiñ: «Dukesa ziñanean etzenduen bizi nai izan dukesaren moduan, ikusi zaitetz orain pobre eta loietan sartua. Etzaituz ez nik ortikan aterako». Isabel irten zan andik al zuen moduan batere pazienza eta gozotasuna galdu gabe, eta gero parra irriaz erantzun zion: «Ona emen lenago erabiltzen nituen alaja eta arri preziosoen ordezekoak». Eta joan zan bere arropa garbitzera an inguruko putzu batera eta anima berriz Bildots guziz garbiaren odolean.

Jaungoikoak poz piska bat eman nai izan zion zeraman samiñtasun aundian. Gregorio IXgarrenak (Ugolino Kardenala) San Franzisko kanonizatu edo santutzat aitortu zuenean bialdu ziozkan fundatzalle santuaren saiets irikitik irten ziran odol tanto batzuek, eta Isabelek gorde zuen erliki aiñ balioso ura Magdeburgon egiñ zuen ospitalean.

Arteraño Isabel asentatua baizik etzegoen Ordenan, eta bertan betiko geratzeko, artu zuen Irugarren Ordenako abittua frai Bukcharden eskuetatik 1229 edo 1230ko Ostiral Santu egunean. Gerozko bere denbora guzia enpleatu zuen gaxo eta legenartsuai kontu egiten; eta iltzeko zorian zegoenean eraman erazi zien San Franziskoren kapotetxoa, eta eman zion bere laguntzalle bati, esanaz: «Ene alaba, au da nere predarik onena, eta aseguratzen dizut, ezen, orrezaz apaiñdu naizen guzian Jesus nere Jaungoiko maiteak atsegiñez bete nauela». Anima serafiñdarra, eta zerurako osoro eldua (etzituen ogeita lau urte baizik), Isabel joan zan zerura 1231ko azaroaren 19an, San Franzisko ill zanetik bostgarren urtera. Gregorio IXgarrenak para zuen Santuen lumeroan 1235ko maiatzaren 26an. Eta da Alemanian lenbiziko alaba izan zan Irugarren Ordenaren alabaen santu goartaria eta da ere ango onra txit aundia.

Para ditzagun Santa Isabelen inguruan berari zeruan gortea egiten dioten emakume santu batzuek. Pika, San Franziskoren ama piadosoa, Humiliana Zerchi doatsua, Florenziako aurreneko Irugarrengoa, martirioaren eresi zan anima irazekia, Santa Errosa Viterbokoa, aingerua zirudian kriatura, Ama Birjiñaren aginduz amar urte zituenean Ordenako abittua jantzi, Profeten gisan penitentzia predikatu eta Federiko bigarrenak deserritua izateko onra aundia izan zuena, eta Enperadorea botea izango zala eta Eleizaren garaipena alde-aurrez esanik, emezortzi urte zituenean bere merizimentuen saria artzera zerura joan zana. Aitatu ere dezagun Gaztelako Blanka, San Luisen ama eta errege-familia guztia; Portugalko Santa Isabel, Pakearen Dama eta erriaren Ama mendekoak esaten ziotena; Poloniako Kunegunda, ezkontza-bizitzan garbitasuna gorde zuena; eta azkenik arako gazte lasai, XIIIgarren eunkiko pekataria deitu genezakeana, Irugarren Ordenako Magdalena, Margarita Kortonakoa, zeñaren on biurrera eta penitentzia dagokien gure kondairari San Franziskoren Ordenaren mesederik señalatuena bezela.

Toskanan jaioa (1249), edertasun zoragarrikoa, anima irazeki eta biotz aundikoa, arkitu zan txit gazterik bere amaren konsellu zentzuzkoak gabe, eta nola ikusten zan bere buruaren jabe, pobre eta esperienziarik etzeukala, eman zan osotoro munduko atsegiñ limurietara, eta zaldun batekiñ gaizki biziturik, beragandik seme bat izan zuen. Ala Jaungoikoak errukiz begiratu zion, eta ara nola atera zuen nastua zegoen loietik. Bere amorio-laguna joan zan bidajea aste batzuetarako, beti berekiñ zebillen erbi-zakurrarekiñ, baña andik egun batzuetara zakurra itzuli zan bakarrik eta sartu zan Margaritaren gelan. Zakur leialak egiten zituen marru kupigarriak, bere etxeoandrei miliskatzen ziozkan eskuak, eta tiratzen zion soñekotik, esaten bazion bezela segi zezaiola, eta ala egin zuen Margaritak, pensamentu tristeakiñ burua betea zeramala. Eraman zuen zakurrak uritik zerbait urruti zegoen baso bateraño, eta an geraturik, are eta inziri aundiagoak egiten zituen arbol-adar pilla baten ondoan. Margaritak kendu zituen arbasta batzuek, eta ikusi zuen bere maitearen gorputza labanaz josia eta arren janari egiña. Ikuskarri ikaragarri ark erakarri zuen beregan pensatzera, eta Ebanjelioko pekatariari gaiztakerian jarraitu zion bezela, jarraitu zion damutasunean. Ixuririk Gurutziltzatuaren oñetan negar malkoak, au da, animaren odola San Agustiñek dionez, merezitu zuen Magdalenak bezelako barkazioa. Aitak eta uezamak erritik bota, eta Jaungoikoak ez beste guziak utzirik, joan zan Kortonara bere semearekiñ, eta artu zuen an Irugarrengoan abittua, txit laister izan zan penitenziako amoriozko ispillu bat, eta ikusi zan

Magdalena bezela, zeruko Esposoaren mesedez betea. Semea sartu zizaion geroago Erljioso txikienean Ordenan eta señalatu zan santutasun eta apostolu zeloan. Margarita ill zan amoriozko korde-gabetze batean 1297ko otsailaren 22an eta Benedikto XIIIgarrenak santutzat aitortua izan zan. Ala Irugarren Ordenaren bitartez, oitura onak sartzen ziran familietan, Ebanjeliok bere usai gozoa banatzen zuen munduan, eta Jaungoikoaren Espiritua eremuetan bizitu ondorean, agertzen zan bide zabaletan. XIIIgarren eunkia salbatu zan.

San Franziskoren Irugarren Ordenak iritxi zuen beste frutu bat, pasakorra eta Italiarako bakarrik bazan ere, jendeen alabanzak merezi dituen. Santo Domingorenarekiñ elkar arturik, gorde zituen Aita Santuaren eskubideak, eta desegiñ Alemaniako Enperadoreen asmo galgarriak. Pedro Biñas, Federiko bigarrenaren ministroak berak aitortzen du ondore au bere nagusiari zuzendu zion eskutitz batean: «San Franziskoren erlijiosoak eta Santo Domingorenak kontra altxa zaizkigu. Gure bizitza eta lanbideak eman dituzte gaiztotzat agirian, eta gure esku-bideak autsirik, biurtu gaituzte ezerezero; eta gure nagusitasuna desegiteko para dituzte bi Billera berri, gizon eta emakumeak bertan artzen dituztenak. Guziak dijoaz an sartzera, eta ozta arkituko da bat sartua eztagoena». Eleizaren etsai baten aitormen au da txit balio aundikoa, argitzen du kondairaren puntu illunenetako bat, eta adierazten digu Guelfoen garaipen osoa Erljioaren eta jaiei-erriaren serbitzuan enpleatutako elkartasunezko espirituagatik. Elkartasunezko espiritu ark eratzen ziezten Irugarrengoai bide txit indartsuak gogor egiteko jende abereki aen erasoai, eta iristeko geldika geldika arrazoiak indarra menderatzea. Jarri ziran Aita Santuaren banderapean, eta aldarte guzietan agertu ziran beraren gerrari bulardetsuenak; alatan San Franziskok bete zituen iru Ordenak bere espirituz, zeña zan Jesu Kristoren Ordezkoarenganako obediencia eta amorioa! Batere duda gabe aitortzen degu bada, San Franziskoren Irugarren Ordenak egiñ ziozkala Italiari bi mesede oek: gorde fede katolikoan, eta libratu besteren uztarripetik. Orregatik Aita Santuak bete zituen alabantzaz eta eman ziozkan eskubide eta grazia espirituzkoak.

Penitenziako Irugarren Ordena Bolonian eta Toskanako beste errietan jarritakoan, Franzisko, ikusten etzuen eskuak giaturik, jetxi zan Apenino mendietatik. Sentitzen zuen bere barrunbean aiñ maite zuen Porziunkulako eleizatxoa berriz ikusteko zale aundi bat, Jaungoikoak an prestatuko ziozkan mirarien batere kontu gabe. Orain guaz kontatzera, giari anziñako kondairatzalle Bernardo Besse degula, baña Eleiz Santu artan pausoa eman baño len, geratu gaitezen piskatxo batean pensatzen:

Oñpean daukagun lurra santua da, erantzi ditzagun oñetakoak, Moisesek bezela, da esatea, garbi ditzagun biotzak eta altxa animak, merezi dezagun ikustea an agertuko dan ikuskarri aundi eta konsolagarria.

Amairugarren Bereziera

*Porziunkulako Induljenzia. San Franziskok darraika
sermoi egiteari. Alejandro Hales.
(1221-1223)*

1221ko urrian, Unbrian bakarrik ikusten diran udaazkeneko gau epel batean San Franzisko erretiratu zan Porziunkulatik berrogeita amar bat pausora sortaldetik zegoen arzulo batera; eskuan zeukan Jesus gurutztiztatu bat, eta lurrean oñetan buruezur edo kalabera. Franziskok, pekatarien konbersioagatik erregu irazekienean zegoela, aditu zuen Aingeruaren gisako boz bat, ziosana: «Kapillara, Franzisko, Kapillara». Bereala altxata joan zan Ama Birjiña Aingeruenekora, eta an bere begiai egiñ zioten mugiera bat egundaño alakorik aditu ez dan ikuskarri batek. Aldarean Sagrario gañean eta zeruko argitasunez inguraturik zegoen Jaungoiko Gizon egiña, Agintari guzien Agintaria, gloriar betea eta esan eziñ bezelako ederra, bada aren arpegiak zeukan gaztetasunaren preskura betikoa edade elduaren zentzuarekiñ; eta begirada Franziskogan ezarriak, paregabeko gozotasuna, eta ezpañak adierazten zuten neurrigabeko biguñtasuna. Eskuiko aldean zegoen Maria bere Ama gloriosa, eta inguruan eziñ konta al aingeru. Eleiza guzian argi egiten zuen ziargiak, etzuen begietan kalterik egiten eguzkiarenak bezela, ezpada bizia eta denbora berean biguña izanik, erakartzen zituen begiak bertan gozaerazitzen ziela.

Gure Santua, pozez beterik, belaunikatu zan, eta adoratu zuen aingeruakin batean. «Franzisko, esan zion Jaungoikoaren Semeak, badakit nolako zeloarekiñ zu eta zure senideak saiatzen zeraten animen salbazioan. Ordañez eska zadazu berentzat eta nere Izenaren gloriarako nai dezun grazia, eta ordagotuko dizut, bada nik munduari eman zaitut jendeen argi eta nere Eleizaren eusgarri izan zaitzen». Ontasun onezaz alaiturik, Franzisko benturatu zan erregu au egitera: «O Jaungoiko iru bider santua, auts piska bat eta pekatariarik errukarriena baizik ezpanaiz ere, zure begietan grazia arkitu dedan ezkerro, al dedan errespeto guziarekiñ erregutzen dizut eman dizaiezula zure fededunai grazia señalatu au: konfesatu eta damuturik Eleiz au bisitatzen duten guziak irabazi dezatela induljenzia

osoa, eta iritxi beren pekatu guzien barkazioa». Eta Ama Birjiñarenganonz itzulirik, esan zion: «Erregutzen diot Maria zure Ama doatsu eta gizonen bitartekoari, anpara dezala zurekin nere kausa». O pasarte miragarria, ez iztunik ederrenak, eta ez pintatzallerik trebenak bear bezela idurikatu eziñ dezaketena! Mariak erregutu zuen, eta Jesusek, nola eziñ ezer ukatu dion bere Ama txit santari, biurtu zituen bere begi amoretsuak beraganonz, eta gero bere serbitzariarenganontz, itz egiten ziola era onetan: «Franzisko, aundia da zuk eskatzen dezun mesedea, baña are aundiagoak iritxiko dituzu. Ematen dizut eskatzen didazun induljenzi osoa, baña Aita Santuak sendotu eta indartzeko kondizioarekin; bada bera bakarra da lurrian lotzeko eta askatzeko eskubidea daukana». Itz oek esanda, ikuskera desegiñdu zan, eta Jesus bere Ama doatsu eta aingeruzko Gortearekin joan zan zerura.

Eguna argitzearekin batean Franzisko atera zan Perusara, nun zegoen denbora artan Honorio IIIgarrena. «Aita Santua, esan zion senzilltasun guziarekin, orain urte batzuek nik konpondu nuen berorren mendeko Eleizatxo bat Ama Birjiñaren izenekoa, eta orain Berorren Santutasunari erregutzera natorkio, aberastu dezala limosnik eman gabe irabazi ditekean induljenzia balioso batekin». «Nai det, erantzun zion Aita Santuak, baña esan zadazu, zenbait urteko barkazioa da eskatzen dezuna?». «Jauna, Berorren Santutasunak eman bizaizkit animak, ez urteak». «Animak! Baña nola?». «Berorren Santutasunak ontzat ematen badit, nai det Ama Birjiña Aingeruenero Eleizan damutu eta absolbiturik sartzen diran guztiak iritxi dezatela beren pekatu guzien barkazioa mundu onetan eta bestean». «Franzisko, zuk eskatzen dezuna aundia da, eta egundano eman izan ez dana». «Orregatik ez diot eskatzen nere izenean, ezpada bialdu nauen Jesu Kristorenean». Ori aditurik, Aita Santuak esan zuen iru bider: «Jesu Kristoren izenean egiñ nai dizugu eskatzen dezun grazia». Eta Kardenal batzuek esanik alako grazia izango zala Erroma eta Jerusalemgo erromerien kaltean, Aita Santuak erantzun zien onela: «Eziñ desegiñ genezake gogo onez eman deguna; egiñ ditekeana da bakarrik iraupena siñalatzea». Eta Franziskogana itzulirik, esan zion: «Nai degu grazi au betiko izan dedilla, eta irabazi ditekeala egun oso bakar batean, aurreneko besperetatik biaramoneko besperetaraño».

Franziskok eman ziozkan eskerrak Aita Santuari, eta makurturik alde egiñ zuen humiltasun aundiarekin, eta ikustean bazijoala, deitu eta esan zion Aita Santuak parra irriaz: «Nora zuaz gizon senzilloa, ezpadaramazu induljenzia onen sinitsgairik?». «Berorren itza asko det, Aita Santua, Jesu Kristo izan dedilla eskribaua, Ama Birjiña eskritura, eta ain-

geruak testiguak; eztet bear beste sinitsgairik, eta Jainkoaren kontura utzitzen det agertzea au bere obra dalá». Eta erantzueraz senzill au emanik, irten zan Perusatik Aita Santuaren bedeinkazioarekin, itzultzeko Ama Birjiña Aingeruenero. Bidean geratu zan ostatuz legenartsuen ospital batean. Lotan izan zuen ikuskera bat, eta esnatzean bere bidajeko lagun frai Maseori esan zion: «Ene anaia, poztu gaitezen, bada ontzat artu dute zeruan, Aita Santuak eman didan induljenzia».

Oraindik señalatu gabe zegoen induljenzia irabazteko eguna, eta Jaungoikoaren serbitzariak erregutzen zion Jaungoikoari konfianza osoarekin, eta ez alperrik. Lenbiziko agerkeratik bi urtera neguko gau jelatu batean (1223ko illbeltzean) Franzisko Ama Birjiña Aingeruenero kapillaren aldameneko zelda batean orazioan zegoela, eta azotatzan erruki gabe bere gorputz inozentea, deabrua, animak galtzeko beti ernai dagoena, agertu zizaion aingeru argi baten itxuran eta esan zion: «Zergatik auldu eta erkitzen dezu zure gaztetasuna barauakiñ, bijilia eta penitenziakiñ? Eztakizu loak gozatzan duela gorputz nekatua? Siñistu nazazu, kontu eiozu bizitari, denbora geiagoan Jaungoikoa serbitu dezakezun». Franziskok igerrri zion berealaxe ura zala deabruaren engaño bat, irten zan presaka zeldatik, kendu zuen abitua, eta garaipenaren señaletan amorioaren erdi parte onena dan padezitzeko deseoa eramanik, elurretan etzanda iraulka ibilita igortzi zuen gero gorputza lar-satsi batean, esanaz bere gorputz odolduari: «Obe dezu oñaze oek sufritu Jesu Kristogatik, ezen ez leku eman sugearen palagu galgarriai». Ez al zuen bukatu egikera arrigarri ura, non sort-iza guzia bestiruditu zan aren aldamenean. Inguratu zuen argi txit gozo batek, lar odolduak bete ziran arrosa zuri eta gorritz, zeñak ziran beraren garbitasun eta karidadearen señaletan, aingeruak jantzitzen diote elurra baño zuriagoko soñeko bat, eta gizonen soñurik ederrenak aren parean ezer ere balio ez duten boz batek esaten dio: «Franzisko, zuaz laister Eleizara, bada an itxedoten dagokizute gizonen Salbatzalleak eta beraren Ama Maria txit santak». Franziskok artu zituen ogeita lau arrosa millagrozkooak, amabi zuri eta amabi gorri, eta joan zan kapillara sedaz alfonbratua iruditu zizaion bidetxior batetik.

Jesu an zegoen argizko jargoiean, bere eskubian zeruko Erregiña, eta millaka aingeru inguruan. Franziskok, buru makurtu aundi baten ondoren, eskeñi ziozkan Jesu Ama Birjiñaren eskutik, eraman zituen arrosak. «Franzisko, esan zion Jainkoaren Semeak, zergatik eztiozu egiten nere Amari agindurik daukazun menekioa?». Santuak igerrri zion, Porziunkulako induljenziarekin santutu bear zuten animen gañean itz egiten ziola, eta erantzun zion konfianza oso osoarekin: «O Jaungoiko iru

bider santua, zeru-lurretako Jaun eta gizonen Salbatzalea, zure erruki-mentu neurrigabearen eta zure Ama gloriatsuaren amorez, señaleara ezazu eguna zeñean irabaziko dan Eleiza au aberatstu nai izan dezun induljenzia osoa». «Nai det egun ori asi dedilla nere apostoluen buru Pedroren kateak urratu nitueneko lenbiziko besperatik, bukatuaz biaramoneko eguzkiaren sarreran». «Jauna, eta nola sinistatuko dituzte gizonak nere itzak?». «Etzaitz bildurtu, zuaz berriro lurrean nere Ordezkoa dana billatzera, adierazi dezun induljenzi au, gañerakoa nere graziak egingo du». Kriatzallearen eta kriaturaren arteko jolas onetan, pakea itzuli zan ostera lurrera, aingeruak kantatu zuten *Te Deum* esker onen señaleara, eta ikuskerak desagertu zan.

Biaramonean gure Santua, Jaunaren ordenai leialki erantzuteko, joan zan Erromara, gertaeraren testigu izan ziran iru erlijioso, Pedro Katanio, Bernardo Kintabal eta Anjel Rieti lagun zituela. Berekiñ zeramazkian sei arrosa miraritsuak, iru gorri eta iru zuri, Trinitate guziz santuaren onran. Letrango Jauregian Aita Santuarengana zanean, kontatu zion llanoro ikuskerak miragarria, eta para bere aurrean arros-erramilletea, zion guziaren siñale egiazkotzat. Ikustean Honoriok lore aek aña mardul, eder eta usai gozozkoak denbora artan (esana daukagu gertatu zala illbeltzean) eta miresturik are geiago Franziskoren santutasuna, eman zion eskatzen ziona. Siñalatu zuen abustuaren bigarren eguna induljenzi aundi ura irabazteko, eta gaztigatu zion Asis, Perusa, Todi, Foliño, Nozera, Espoleto eta Gubbioko Obispoai adierazi zezatela San Pedroren Kateetako pesta besperan, solemnidade aundiarekin, eta konsagratzeko Ama Birjiña Aingeruenekoen Eleiza.

Egun señaleara zazpi Obispoak eta gure Santua igo ziran kapilla aurrean altxa zuten solairu batera, eta an jendetza aundi baten aurrean, San Franziskok oroitu erazi zion iritxi zuen zeruko graziaren sortze eta balioa, eta gero, zabaldu eskuan zeukan paper bat, irakorri zituen itz oek: «Guziok eraman nai zinduzteket Paraisora. Adierazten dizutet Jaungoikoagandik eta Aita Santuaren aotik iritxi dedan induljenzi osoa. Onera etorri zeraten guziok biotzeko damutasunarekin, konfesatu eta apaiz bategandik absolbiturik, iritxi dezute zuen pekatuakgatik merezi zenduten penaren barkazio osoa, eta ala izango da urteoro betiko pretaera oekiñ onera etortzen diran guzientzat. Nik nai nuen onek zortzi egunean irautea baten orde, baña eziñ iritxi izan det». «Betiko» itz au aditzean Obispoak asaldatu ziran, eta beren artean erabaki zuten induljenziak amar urtean iraun bear zuela. Don Gido asi zan aurrea itz egiten au adierazteko, baña indar misteriozko batek esan erazi zion «betiko». Oro

bat gertatu zizaien beste Obispoai, eta onela ezagutu zuten Jaungoikoaren borondate errukitsua.

Au da induljenzia sonatu onen kondaira, eta jendeak *Asisko Jubileo aundia* deitzen dutena. Nola dudatu genezake onezaz San Franzisko bezelako santu batek dionean, frai Masseo Marignan bezelako testigu zintzoak, Bernardo Besse eta San Antonino, Florenziako Arzobispa bezelako kondairatzalle zentzuzkoak aseguratzen dutenean? Eta ez genezake esan Santu onekiñ, andik laister Santuari ezarritako lllagak dirala Jesu Kristo betiko Aita Santuaren Bula bat bezela, zeñean ontzat ematen dan Asisko Induljenzia, Penitenziako Ordenaren moduan?

Sinitsgai oei erantsi bear diegu oraindik San Franziskoren denborako beste agure batena, zeñaren testiguantza Juan Albornia beneragarriak kontatzen duen era onetan: «1309ko urtean eun urte baño geiagoko agure bat, Perusa ingurukoa eta Irugarren Ordenakoa zana, legua bat bide baño geiagoan ibili zan oñez Porziunkulara joateko abuztuaren biko Induljenzia irabaztera. Juan Albornia bere konfesoarek alabatu zuen aren zela aña aña aundian; eta aguriak aditurik, erantzun zion: «Jauna, oñez eziñ banezakean, artuko nuen mando bat, aren gañean bidajea egiteko, alperrik ez galtzarren egun aundi onetako mesede». «Zergatik?». «Oroiñen sagradu bat neretzat daukalako. San Franzisko Perusara zijoala, gure etxera ostatu eske, oi zuen bezela etorri zanean, an nengoen ni, eta aditu nion esaten nola zijoan Erromara Aita Santuak indartu zezaion zerutik iritxi zuen Induljenzia. Geroztik, urte bat ere uts egiñ ez det etorri gabe Porziunkulako Induljenzia irabaztera».

Oraindik aitatu bear ere degu J. Kristo gure Jaunak Santa Brijidari eman zion erantzuerak. Nola Santa onek dudatzen baizuen egiazkoa izango ote zan edo ez Porziunkulako Induljenzia, Salbatzalea agertu zizaion, eta esan zion: «Gezurra ez da arkitzen egia eta Jainkozko karidadearen sua dauden tokian. Alabaña, Franzisko nere serbitzari leialak, nola gordetzen baizuen egia, ziertoa da esan zuena. Ikustean Jaungoikoarekiko otzatasuna, eta lurreko ondasunetarako amorio aseteziña, eskatu ziran amoriozko señaleara bat, beren animetan gutziako sua itzali eta karidadearena irazekitzeko; eta guzia Amorioa nai zan onek eman nion amoriozko siñalea izan zan, ezen, esku utsakiñ etxera zijoazenak, itzuli zitezela nere bedeinkazioz beteak, eta beren pekatuen barkazio osoarekiñ».

Gañera, katolikoak eziñ dudarik iduki dezateke gai onetan: Erromak itz egiñ du. San Pedroren ondorengoak indartu dute Induljenzi au solemnidade guziarekiñ, zabaldu dute Iru Ordenatako Eleiza guziatara, eta mesede berezi baten bidez ematen dute eskubidea irabazteko Jubileoko

urtean eta debeku-denboran ere. Ala jende guziak dijoaz konfianza osoa-rekiñ Porziunkulako kapillara, zeña baidan *Loretoko Etxe Santuarekiñ* batean Italiako joia bat eta munduko eleiza beneragarrienetako bat. Unbriako bazter au da egiaz millagroetako lur mena, eta bertan gordetzen da betiro San Franziskoren oroipena bi modu seinalatuakgatik, baratzako larrak urteoro ematen dituzten arantza gabeko arrosa zuri, mantxa gorri-dunakgatik, eta toki guzietatik millaka dijoazen erromesakgatik, bada abuztuaren aurreneko eta bigarren egunean joan oi dira erregutzeko San Franziskok erregutu zuen tokian, barkazioa billatzeko ark aentzat iritxi zuen tokian, eta berentzeko osterataioko garbitasun eta inozentziarekiñ opa ditekeen poz kontentu bakarra, zeña dan Jaungoikoaren amorioa. Kapillaren solairua gastatua dago erromesen belunakiñ, eta paretak oraindik gordetzen dituzte sei gizaaldien muñegiñen siñaleak. Egiaz bat beartzen da aitortzera onelako leku bedeinkatuak gloriáz beteak daudela, eta penitenziako jazarre leku orrek ezerezutzuten duela gizonen gutziakoa. Nun arkitu orrenbeste mirari batean bilduak? Eleizako kondaira guzian bada pasarte bat pekatari kupigarriak konsuelo geiago arkitzen dutenik? Eztakigu emen zer geiago miretsi, edo San Franziskoren zeloa animen salbazioagatik, edo utsetik mirariak egiten dituen Jainkoaren almena, neurri aul eta ondore audien desberdintza ikusirik, jendeak deadarka esan dezaten: «Jaungoikoaren beatza dago emen!».

Baña ez da gitxiago arritzekoa, Jainkoaren Probidenziak kapilla umill onen arritarañoako gordetzeko daukan kontua. 1832ean beñi eta 1854an berriz, lur ikara batek arrakatu zuen errege mantuaren gisa kapilla au estaltzen duen Eleiza aundi ederra, XVIgarren eunkian egiña. Erreboluzioak eun bider lurbira au irabiatu du, Porziunkula ordea beti dago bere oñean, erori gabe, zabalduaz bere orma lodi-gorrietatik ateratzen dan pobrezazko urriñ gozoa. Jaungoikoak gorde dezala oraingo erlijio gabeko gizonetatik, oraiñdañoako denbora luzean gorde duen bezela! Jaungoikoari nai dakiola datozela oraiñ ere erromes talde aundiak denbora aetan bezelako fede eta amorio irazekiarekiñ! Eta San Franziskoren edozein Eleiza Ama Birjiña Aingeruenekoen beste bat dan ezkerro, oraingo jendeak berritu ditzatela arren erromeri erraz oek! Zergatik, ez dezatela aztu beñere, Ama Birjiñaren Eleizetan, eta bakarrik beraren bitartekotasun errukitsuagatik arkituko dituzte jendeak elkarren artean bizitzeko bear diran bi gauzak: mundu onetako pakea, eta betikoeran bizitza obeagoko baten esperanza.

1222garren urtean, Porziunkulako bi gertakariak igaro bitartean, S. Franziskok, animen salbazioaren zeloak beti irazekirik, egin zuen irtenal-

di luze bat Italiako egutera aldera, zeña zan lurbira aetako parte, oraindik misiorik eman gabe zeukana. Erroma, Gaeta eta Napolestik jetxirik, iritxi zan Italiako aruntzko ertzera, bidagiñez bisitatzeko Aingeru Santu edo Garganoko arzuloa, San Migel Goi Aingerua bertan agertu zalako aiñ sonatua, eta gero, Adriatiko itxaskosta segiturik, itzuli zan Unbriara. Eziñ kontatu ginitzake apostolutzako ibillera onen pauso guziak, baña guziak ezpada ere, esango ditugu gertaera bikaiñ batzuek.

Erroman egiñ zuen adiskide Mateo Rubeis prinziipea, Orsiniaren etxadi leñargarretakoa. Mateo zan denbora guzietan ikusi oi diran moduko gizon aetako bat, munduko aunditasun eta atsegiñtasunez inguratuak bizi arren, biotza oetatik libre zeukana. Piedadezko obretan ariaz gañera zeukan beste oitura bat are ederragoa, miserikordiazko obrak egitekoa, alatan non aren etxeko atea beti zegoen idikia beartsuentzat. Lenbizi elkar ikusi ziranetik, asi zuten trataera bat beren gustoakiñ txit ongi zettorrena, eta denborarekiñ sendotu eta geitzen joan zana. Senzilloro kontatzera goazen pasarte onek agertzen du prinziipe onek nolako estimazio eta benerazioa zion Asisko penitenzilariari: Gonbidatu zuen Santua bere maiera esanaz zer ordutan izango zan bazkaria, baña ordua igarota etxeraturik, etzegoen an San Franzisko. Agindu zuen billatu zezatela, esanaz etzala maican eseriko Santua etorri bitartean, eta arkitzen etzutelako kezkatzen asi zan, noiz eta ikusten duen serbitzarien artean. Mateo umiltasun artzaz mugiturik, joan zizaion esanaz: «Ene anaia, banatorkizu zurekiñ jatera, nere maican zuk jan nai izan ez dezun ezkerro». Eta prinziipeak eta Santuak lurrean umilki eserita jan zuten elkarrrekiñ pobreen artean.

Santuaren adiskidetasuna zan zoriontasunezko siñalea. Franziskogatik ixuri ziran zeruko bedeinkazioak ostalariaren etxera, eta Santuak sendotu zituen guzio mugida aundia egiñ zien asmegi edo profezi batekiñ. Prinziipeak zeukan seme bat oraindik bularrekkoa, eta nola baizeukan konfianza aundia Santuarekiñ, erregutu zion bedeinkatu zezala. Franziskok bada, bedeinkatu zuen Juantxo (ala zeritzan aur zorionekoari), gero besoetan arturik, musu eman eta milla palagu egiñ ziozkan eta amoriozko begirada ezarriaz, esan zuen: «Au ez da izango gure Ordenako erlijioso, baña izango da bere anparatzallea; ez da kontatuko fededunen artean, ezpada izango da Aita Santu, eta beraren itzalean gure erlijiosoak txit kontentuz biziko dira». Andik berrogeita bat urtera aur ura, Juan Ursinoena, izan zan lonbratua Kardenal, Franziskoarren Anparatzalle, eta 1277garren urtean altxatua izan zan San Pedroren Kataberara Nikolas IIIgarrenaren izenarekiñ. Ala kunplitu zan gure Santuaren asmegia.

Prinzipiak San Franziskogandik alde egin baño len sartu nai izan zuen aren familia espiritualean, eta txit onratua arkitu zan artzean Santuaren eskuetatik penitenziako abittua. Irugarren Ordenan aren sarre-
ra txit sonatua izan zan, eta beraren ejenploa beste zenbat giza noblek jarraitu zuten.

Gure Santua Erromatik igaro zan Subiakora, bisitatzeko monje-
biziera European para zuen San Benitoren ar-zuloa. An ikusi zuen arantza satsi ura, zeñean San Benitok seireun urtez lenago aren moduko beste tentazio batean itzali zuen bere griña gaitz eragillearen berotasuna. Begiraturik sasi ari, soldadu bulardetsu ark bentzutu zuen garaipeneko etzan-lekuari bezela, muñ egin zion errespetoarekiñ, eta gurutzearen siñalea gañean egin beziñ laister, larrosa ederretan biurtu zan. Oraindik ikusten dira gaur dan egunean lar loreztuak, bi santu aundi oen birtutearen sinitsgai betikotzat.

Andik juan zan Franzisko anziñako portu ospatsua dan Gaetara, nun Jaungoikoak bi millagrokiñ ontzat eman zuen aren misio eta predikazioa. Egun batean plaza aundian, itxas aurrean predikatzen ari zala, nola jendea bata bestearen gañezka zijoakion abittuan muñ egitera, Franzisko, aetatik alde egitearren sartu zan bera bakarrik ontzi batean. Ontzia iñork arraundu gabe urrutiratzen zijoan ubazterretik begira zeuden guziak arritzen zirala, gero gelditu zan uraren erdian Santuak predikatzen segitu zezan, eta itzaldia bukatu zuenean, ontzia berez itzuli zan ubazterrera, jendeak arri eta zur egiñik geldi geldi alde egiten zuen bitartean. Nork idukiko zuen biotza aiñ gogorra eta gaiztakerian aiñ setatsua despreziatzeko kriatura zentzu gabetarañokoak aiñ azkar eta ezaguera dunak bezela obeditzen zuten apostoluaren dotriña? Argatik Gaetarrak jarri ziran errazki Santu mirarigillearen irakasdeetara, erregutu zioten aen artean denbora geiangoan egon zedilla, eta uri artan jarri zezala bere Ordenako etxe bat. Franziskok baietzkoa eman zien jende aen poz aundiarekiñ, eta bereala asi ziran konbentua egiten. Obran ari zirala, aldamiotik zubaje bat erorita, azpian zegoen arotza lertu zuen. Aren gorputza guzia zan zauri bat, eta lagunak eramanean bear izan zuten bereala etxera, baña suertez topatu zuten bidean San Franzisko, zeña kupitu eta besteen penan part-arturik, Jaungoikoarenganatu zan; eta agindurik eramantza-
lleai andak lurrean jartzeko, egin zuen gurutzearen siñalea illdakoaren gañean, eta eskutik artuta, esan zion bere izenarekiñ: «Altxa zait». Eta illdako bereala altxa zan osasun eta indar betean, eta Jaungoikoari eta San Franziskori eskerrak emanda, joan zan alegere bere lanera.

Gaetako ateetan bertan egin zuen beste millagro bat, aitatutakoa baño are señalatuagoa, *sagarren millagroaren* izenez ezagutzen dana; eta gertatu zan Kapuarako erromar-bidean, eta kontatzen degu Marianok izkribatua utzi zuen bezela.

Gure Santua sarturik noble baten etxean piska batean atsedetera, txit arrera ona egin zioten eta bai bazkaltzera gonbidatu ere. Gonbitea ontzat artu zuen, baña aurrena nai izan zuen predikatu, eta orretarako joan zan erriko plazara. Noblea bere familiarekin joan zan aditzera, eta etxean etzuten utzi neskame gazte bat baizik, eta onen kontura aur txiki bat, nagusiaren seme bakarra. Neskamea emakumeen berezko ikusmirak eramanean, aurra bakarrik utzi, eta joan zan jende artera. Zeiñ gitxi pensatzen zuen zetorkion zorigaitz ikaragarria! Ostera etxeratu zanean arkitu zuen aurra illa, erdi egosia, ur-irakiten zegoen paziaren barrunbean. Izu ikaraz guzia ori-ubeldua, eta kezka ikaragarriak sentitzen zituela arturik aurraren gorputz itxura gabea, gorde zuen kutxa batean. Pensatu baizik eztago gurasoak sentituko zuten pena jakiteratu ziranean, baña San Franziskoren begirunez, aiñ beren buruen jabe egon ziran non ez itz bat, ez zispuru eta ez señalerik txikienik etzuten eman adierazteko izan zuten zorigaitz aundia. Otorduan, nola baizekizkian gure Santuak bere alderako Jaungoikoak zeuzkan asmoak, jolastu zitzaizen beti oi zuen bezelako gozotasun biguñarekiñ. Bazkaria bukatzean agertu zuen sagarrak jateko zalea, eta nola etxe-koak eskusatu zitzaizkan esanaz etzituztela: «Begira, esan zien, señalaturik beatzarekiñ aur illa zegoen kutxa, idiki ezazute ori, eta sagarrak arkituko dituzute». Nobleak, piska batean dudatu zuen, baña gero Santuaren errespetoz, idiki zuen kutxa, eskuak dardara egiten ziotela. An zer ikusi zuen? bere semea piztua, osasunez, aurpegi alegerearekin eta esku bakoitzean sagar banarekiñ. Aitak artu zuen besoetan bere semea pozez zoraturik, eta San Franziskoren oñetan belaunikaturik, eman ziozkan eskerrak Jaungoikoari eta berari. Orra nola Naingo alargunaren semea piztu zue-
nak pagatzen duen bere pobre biotzekoai ematen zaien ostatua.

Beste mugaldi batean Jaunaren Probidenziak agertu nai izan zuen txit bereziro nolako ernaitasunarekiñ kontu egiten dien bere serbitzariai. Utzi dezaiozun emen ere Marianori itz egiten: «Gure Aita San Franzisko, Montellan egun guzia predikatzen igarota, joan zan gaba pasatzera erri gañean dagoen basora. Gauza arrigarria Italian! lurra elurrez ezarria zegoen, eta Santuak eta bere lagunak etzeukaten arte-arbola baten adarrak beste berogarririk. Baña Jaungoikoak ala naita, adar aek serbitu ziezten estalpetzat, eta biaramon goizean andik igaro ziran guziak ikusi zuten etzegoela elur matasa bat ez adarretan eta ez erlijiosoen inguruan;

Montellako Jaunak au jakiñdu zuenean, Santuari deitu eta erregutu zion, utzi zitzala an bere ikasle batzuek bertako jendearen ikasbide eta protxurako. Franzisko txit pozik artara jarri zan, millagroa gertatutako tokian bertan egiñ zuten konbentua, eta erlijioso txikiak beren egoerarekin santutu zuten arteraño lapur eta gaitzgjilleen gordelekua izan zana».

Orrenbeste millagro ez tira egiten, jendeen artean orrenbeste berotasun ezta pizkortzen, eta ezta agertzen egiaren bandera-eramalle bezela, gaiztoen griñak esnaatu eta gorrotoa irazeki gabe. Gure Santuak beste inork baño obeto kontatu bear zuen onelako pruebarekiñ, eta presentatu zizaion gitxien uste zuen aldetik. Joan zanean Barira, nun zegoen orduan Federiko Igarrena, Alemaniako Enperadore eta Sizilia bietako errege, predikatu zuen Jaungoikoaren itza. Itz egiñ zuen Apostoluaren libertadearekiñ, erreprendituaz gorteko eragabekeriak eta erriaren lasaikeriak. Aren sermoien sona iritxi zan Federikoren belarrietaraño, zeña zan prinziipe gutizoso eta desleial bat, alabaña Inozentio IIIgarrenaren mendekoa nola izan baizan Eleizak beragan konfianza aundia jarri bazuen ere, desonratu zuen bere erreinaaldiaren bigarren erdia aragi gozamen itxusienakiñ eta Aita Santuari egiñ zion gerra bidegabearakiñ. Itxuturik bere esku-aldundiarekiñ, etzuen beste amesik, Enperadore fedegabeen gisa, munduko nagusi bakar izatea baizik, eta nola bere plano eta asmoak ikusten zituen desegiñduak Penitenziako Ordenak eta Guelfoen aldeardiak egiten zituzten aurrerapenakgatik, erabaki zuen galtzea gure misiojille bulardetsua, eta orain neurri gogorrek artzera benturatzen etzalako edo naiago zuelako gera zedilla kreditoa galduta begiz ikusi eziñ zuen ura, orra nolako lazoa jarri zion galtzeko asmoarekiñ. Gonbidatu zuen berekiñ jatera, eta bazkal ondoan eraman zuen gazteluko dorre batera, nun alde aurrez sar-erazi zuen isilik andre galuts bat. Guzia zegoen deabruaren artez ongi prestatua, zimendu sendoa etzeukan birtutea erremedio gabe galduko zan; baña Franziskoren garbitasuna irten zan tentazio artatik garai eta ornitua ziargi berriarekin. Ez al zuen ikusi andre gortear doakabea, zabaldu zituen lurrean dorreko sukaldean sutan zeuden illatiak, eta etzan zan gañean; andreak ura ikustean, izuturik ies egiñ zuen. Prinziipea zegoen an aldian gauza aren azkena ikusteko, eta gelan sarturik, esan zion Franziskori: «Orain ezagutzen det Jaungoikoaren gizon bat zerala» eta aditu zituen Santuak eman ziozkan konsellu eta onesanak, zeñak laisterregi aztu zituen bere buruaren eta errien kaltean. Gertaera au igaro zan dorrea, geroztik deitzen da San Franziskoren dorrea».

Oek izan ziran itz gitxitan San Franziskori pasatako gertaera bikañenak 1222garren urtean. Sei edo zazpi illabetean Italia guzian egiñ zituen

ibilleratan Franziskok jarri zituen ogei bat konbentu, eta zabaldu zuen orrela bere Ordena utzi gabe denbora berean animen salbaziorako lan egiteari.

Denbora onetan bertan Europa guzian sakabanatuak zeuzkan praidemisiogilleak ontzen zuten beren neke izerdiakiñ siñalatu zitzaien lurra, bilduaz anima eta jarraileen labore ugariak. Oek ziran Bernardo Kintabal Españian, Anjel eta Alberto Pisa Inghaterran, Zesario Espirakoa Alemanian, eta frai Pazifiko Franzian. Eztaukagu emen oen lanbideak ondo atera ziralazkoaren berri eman bearrik, baña eziñ utziko degu aita-tu gabe aen irabazi espiritualetako bat, bertan gure Santuak izan zuen parteagatik, eta orain Ordenaren etorkizunean eta Teolojiako estudioen aurrerapenerako beraren balio aundiagatik. Itz egiñ nai degu Alejandro Halesen bokazioaren gañean. Au zan Parisko Ikasol edo Unibersidadeko Irakasleen artean sonatuena, eta Parisko ikasle guziak zijoazen aren erakustegira. Oraingo erakusle sinistamentu gabekoen kontrara, señalatzen zan guzian artean Ama Birjiñarenganako jaieragatik anbat nola bere jakiñduria arrigarriagatik, bada erabaki zuen ematea, al zezakeaneraño, Ama Birjiñaren izenean eskatzen zizaion guzia. Itxuraz aiñ ezereza zirudian gauz au izan zan aren bokazioa erabaki zuena. Egun batean San Franziskoren erlijioso batek berarekiñ topo egiñik, esan zion: «Irakaslea, denbora asko da mundua serbitzen zaudela, eta famarik asko artu dezu. Gure Ordenak oraindik ez dauka irakasle eta jakintsurik, erregutzen dizut, bada, Ama Birjiñaren izenean jantzi dezazula abitu basto au. Izango zera Ordenaren onra, eta anima santutuko dezu». Alejandrok, bere aginduaz oroiturik, erantzun zion biotz biotzetik: «Ene anaia, zoaz pakean, laister jarraituko dizut eta egiño det zuk nai dezuna». Eta egiaz, andik egun batzuetara, munduko aunditasunetik igaro zan konbentuko umiltasunera, eta jantzi zuen Erljioso txikiaren abittua (1222), erakutsiaz onela bere kidakoai, munduko lilluramendu eta atsegiñak desagertzen dirala beste bizitzako aunditasunaren aurrean, zeña dan Jaungoikoa amatzea, eta Beragatik sakrifikatzea. Zer sakrifizioa! Nork iritxi ditzake, lenago sentitu ezpaditu, animak sufritzen dituen samiñtasun eta bere barrengo burrukak, borondate osoarekiñ urratzen dituen munduari itsatsirik zeukaten lazoak? Askotan odola egon oi da ixurtzen zauritik denbora luzean, eta isteko bear izaten da Jaungoikoaren eskua eta graziaren ukendua. Alejandrok ezagutu zituen pena-naigabe oek, eta aiñ gogor eta samiñak iruditu zitzaizkan aurreneko egunak, non pensatu zuen konbentutik irteeta. Pensamentu onek sosegurik ematen etzion gau batean, ikusi zuen ametsetan San Franzisko bizkarrean gurutzetzar bat zuela mendi gañ

batera neke aundiarekiñ igotzen. Alejandro joan zizaion laguntzera, baña Santuak kopeta beltzarekiñ kendu zuen, esanaz: «Alde egizu, doakabea, oialezko gurutze ariña eziñ dezu, eta au eraman alko dezu!». Nobizioa ikuskera onekiñ argitu eta eskolaturik, geratu zan libre tentazio artatik, eta iraun zuen eriotzaraño bere artutako bokazioan. San Franziskok, merezi-mentua estimatzen zekienak bezela, piedadearekin batean ikusten zue-
nean, eman zion eskubidea len bezela agirian erakusten segitzeko, zeña zan mesede bat, bere ikasle guzietan oni eta San Antonio Paduakori bai-
zik egiñ etziena. Eta ala, Alejandro agertu zan ostera Unibersidadeko bere erakustegian, eta aiiñ patu onarekiñ, non merezitu zituen Aita Santuaren alabantzak, eta kidakoak deitu zezaiotela «Irakasle bentzuteziña». Gauza jakiiña da nola *Suma Teolojika* izendatzen dan bere liburuarekin para zuen Santo Tomas Irakasle aingeruzkoak bukatu bear zuen obra arrigarriaren lenbiziko arria, baña jendeen benereziorako daukan motiborik ederrena da bere ikasleak izana denbora-aldi artako gizonik eztitsuen, San Buenabentura, eta Teologorik aundiena, Santo Tomas Akinokoa.

Ordena oraindik asieran baizik etzegoen, eta kontatzen zituen izenik gloriosoenak. Berardok eman zion martirioaren koroe-argia, Antonio Paduakoak Apostolutza, eta Alejandro Haleskoak Teolojiako jakinduriazkoa.

Amalagarren Bereziera

San Franziskoren Erreglaren sortze, berri labor eta Espiritua.
(1223)

San Franziskok aspaldian zerabillen buruan aurreneko Erregla moldeberritzeko asmoa, arako Inozentio IIIgarrenak itzez ontzat eman zuena; Jesu Kristo gure Jaunaren agerkera bat izan zan artara erazi ziona. Anziñako kondairak esaten ezpadigute ere ez nun eta ez noiz gertatu zan agerkera au, gertaerak bata besteakiñ daukaten itxaspenak eta Santuaren jaiarak sinisterazten digute gertatu zala Asisko Induljenzia aundia adierazi zanetikan laister (1223) eta bere eliza estimatu Ama Birjiña Aingeruenekoan.

Orazioan zegoen gau batean, sentitu zan zeruko argiz inguratua. Iruditu zizaion lurra ogi apurrez estalia zegoela, eta berak errespetoz biltzen zituela emateko goseak zeuden bere Erlijiosoai, eta ogi apurrak aiiñ txikiak zirala non bildur zan, ez ote zitzaizkan eroriko beatz tartetatik. Onetan bere konsuelorako zeruko boz batek esan zion: «Franzisko, apur oekiñ guziakin ostia bat egiñ eta emaezu jan nai duten guziai». Ala egiñ zuen, eta osti artatik desprezioz edo debozio gabe jaten zuten guziak iruditu zitzaizkan legenarrez beteak zeudela. Goizean kontatu zien fraideai izan zuen amets edo ikuskera, espantuz aekiñ batean igerri eziñ ziolako zer adierazi nai zuen; baña biaramonean zeruko itz ots bera sentitu zuen bere animan esaten ziola: «Franzisko, aurreko arratsean ikusi ziiñituen ogi apurrak adierazten dute Ebanjelioko itzak, ostiak Erregla, eta legenak gaiztakeria». Santuak ezagutu zuen aren asmoai zeruak ematen zien erantzuer, eta frai Leon eta Bonizio berekin arturik joan zan Monte-Kolonboko koba-zulo batera, obeto prestatzeagatik barau eta orazioarekiñ bere Erregla berriro izkribatzeko. Ala egiñ zuen Espiritu Santuak goiargiturik, eta berrogei egunera erakutsi zion orduan guzien Buru ordezkoko egiten zuen frai Eliasi, berak ikasi eta kunplierazo zezan; baña aiiñ gogorra iruditu zitzaion, non Santuari itzuli bearrean, gorde zuen, Santuari esanaz, ustekabean galdu egiñ zizaiola, pensatuaz beregan orrela etzala egundaño gordeko.

San Franzisko, ezerere erantzun gabe, joan zan oster a koba zulora, eta izkribatu zuen Erregla bigarren aldian. Onetan ari zala Jesu Kristok berak adierazi zion nola frai Elias eta onen aldeko probinzialak, aren kontra elkar arturik, zijoazkiozkan koba zulo aldera eskatzera bear bearrekoak iruditzen zizaizten Erregla-gozamen batzuek. San Franziskok bidera irtenik, esan zien boz kupigarri batekin: «Zertara zatozte onera, zu, Elias eta zure lagun probinzialak?». «Jakiñdu dute, erantzun zion Eliasek begiak lurreratuaz, zuk eman nai diezula Erregla bat gizonen indarrez gaindikakoa, eta enkargatu naute erregutzeko zuri zerbait biguñdu dezazula, alabaña ez dute ontzat artu nai, gogorregia baldiñ bada». Itz oek aditzean Santua bere barrunbean ikaratu zan, eta begiak zeruronz altxatuta, esan zuen: «Jauna, ez nizun nik esan etzidatela sinistuko? Nik, eta benetan pobrez a maite degun guziok gordeko degu leialki Erregla au; gañerakoak gogo dutena egiñgo dute, bada ez det nik iñor orretara beartu nai». Au esatean, Jaungoikoaren Semea agertu zan bertan odeiargi batean, eta esan zituen itz zorrotz oek: «Gizontxo, zergatik nastutzen zera, au zure obra balitz bezela? Ni nai z Erregla onen egillea, eta zuri dagokizuna da zure erlijiosoai ezaguerazotzea. Badakit gizonaren argaltasunak zenbateraño dezakean, eta zer neurritan eustea nai detan. Nai det bada Erregla au gorde dedilla itzetik itzera, itzetik itzera, itzetik itzera, azalduera gabe, azalduera gabe, azalduera gabe. Gorde nai ez dutenak atera ditezela Ordenatik; nik ekarriko ditut oen ordañak, eta ala bear bada, sortuerazi-ko ditut arri berpere oetatik».

Ikuskera desagertu zan. Elias eta bere lagunak ikaratuak zeuden; eta Franziskok belauniko zegoen tokitik zuzendu ziezten itz oek: «Ezagutzen dezute zuen zentzu aragikoiarekin Jaungoikoaren borondateari gogor egitea baizik ez dezutela egiten? Aditu dezute odeitik irten dan itz otsa?». Eta lotsaz beterik alde egiñ zuten itz bat erantzun gabe.

Menditik jeistean gure doatsuak zeukan arpegia argierrañutua beste Moisesek bezela, eta sarturik Ama Birjiña Aingerukoanean, para zien fraideai Erregla berria: «Eztet ipini emen nere burutik, esan zien, nik eztet egiñ, Espiritu Santuak gogoraerazi didana izkribatu baizik». Guziok batetan artu zuten, eta Honorio IIIgarrenak Santuaren eskutik arturik ontzat eman zuen solemnidade guziarekin 1223ko azaroaren 29an Erroman emandako Buldan. Jesu Kristo gure Jaunak aitortu zion Santa Brijidari Erregla aren jatorri zerukoa: «Ez da izandu gizonaren azkartasunak antolatua, esan zion, Jaungoikoak berak baizik, eta Franziskok eraman die bere anai ai letra bat ere erantsi gabe». «Berekin darama, dio Nikolas IIIgarrenak, Trinitade guziz Santu eta adorarriaren sinitsgai

ukateziña. Aita zerukoagandik jetxi eta erakutsia izan da apostoloai bere Semearen ejemplo eta dotriñaren bidez, eta Espiritu Santuak gogaerazi dio Franzisko doatsuari».

Sinitsgai aiñ itzaltsuetatik agertzen da San Franziskoren Erregla dala azkartasunezko señaile bat baño geiago, dala zeruko goiargiaren frutua. Santuak berritu zuen aitormen au bere testamentuan, eta bizi izan zan azkeneko iru urteetan baliatu zan beiñ baño geiagoetan pensamentu onezaz alaituerazitzeko bere ikasleak eramatera amorioz beren gogoz artu zituzten kateak. «Ene seme maiteak, esan oi zien, Jaungoiko gure Jaunak mesede berezi bat egiñ digu Erregla au ematean: Bera da bizitzako liburu-a, Salbaziorako esperanza, gloriako prenda, Ebanjelioaren mamia, Kalbarioko bidea, santutasunezko bizitza, Paraisoko giltza eta betiko elkartasuneko lazoa. Erabili ezazute beti gogoan, pensatu maiz beragan, guzian zintzo gordetzeko, eta ez utzi beñere, ez eta eriotzako orduan ere».

Alakoa da San Franziskoren Erreglaren bitorantza eta sortzea.

Egi dirudi urte onetan bertan eta ogi apurren ikuskeratik laister iritxi zuela Aita Santuak señaletu zeiola kardenal bat Ordenako ondasun espiritualetan anparatzalletzat. Ikusi bedi nolako mugaldi eta darraikoietan.

Juan de San Pablo Kardenal argirotarra ill zanean, kristau erdizka-koak, denbora aldi guzietan arkitu oi diran bezela, fundatzalle santuaren ausardiaz izutzen ziranak, engañoien bidez ekarri zituzten beren aldera zenbat persona, Aita Santuaren Gortean agintea zeukatenak. Santuak jakindu zituenean ixilikako treta, beraren jenio llano eta leialaren aiñ kontrakoak, penatu zan txit, eta atsedean eziñik, joan zan bere Jaun Soberanoarengana bere espa amorezkoak agertzera, eta Jaun onek bereala konsolatu zuen, erakutsiaz ikuskera batean kaltearen kausa eta erremedi-a. Ikusi zuen ametsetan ollo beltz bat usoaren anak zituen, egiñalean ari zan egapean bere txito ugariak gordetzen miruaren erasoetatik, baña eziñ gorde zituen guziak, eta aetatik askok bere inguruan ibiliz, are peli-gro aundiagoan jartzen ziran, baña ona non olloaren gañean jartzen dan beste egazti aundiago bat, eta onek bere ego zabalakin ollo-txitoak anparatu zituen. Esnatu zanean, erregutu zion Jaunari senzilloro adierazi zezaiola amets ark zer esan nai zuen, eta jakiñ zuen uso anakikiko olloa bera zala, txitoak erlijiosoak, eta ega zabalekiko egaztia Aita Santuari eska-tu bear zion Kardenal anparatzallea. Bereala fraideak deitu eta kontatu zien guzia, bukatuaz itz gogoangarri oekiñ: «Erromako Eleiza da Eleiza guzian Ama eta Ordena erlijioso guzian Buruzai-a; berari gomendatu bear diozkat nere erlijiosoak, bere aginte eta eskubidearekin gaitz egiñ nai di-otenak kastigatu, eta asegaratu ditzaien Jainkoaren umeai libertade oso

osoa. Aren anparupean dan denean ez da iñor benturatuko gaitzik egite-
ra, eta gaitzakeriaren beargilleak eziñ desegiñduko dute kastigu gabe
Jaunaren maastia. Erromako Eleizak agertuko du zelo aundia gure pobre-
zari kontu egiten, eta ez du utziko arrokeriaren lañoak illuntzen umiltasu-
neko birtutea. Jakingo du kastigatzen gogorki sesio eta erriertak jartzen
dabiltzanak, eta egingo du ez ditezela urratu beñere gu bateratzen gaituen
pake eta karidadezko lazoak. Berak begiratzen diola, Erregla gordeko da
zuzen, eta gure erlijiozko jarduerak banatuko dute nora nai bizitzako usai
gozoa. Eleiz onen umeak izan ditezela bada esker onekoak beren
Amagandik artzen dituzten mesede estimagarriakgatik, muñegin dezaio-
tela oñetan debozio egiazkoarekin eta izan dezaioleta beti jaiera beñere
autsiko ez diotena.

Andik denbora gixira Franzisko joan zan Erromara. An arkitu zuen
Ugolino Kardenala, Ostiako Obispoa, Florenziatik Aita Santuaren man-
datua kunplütuta etorria, oni agertu zion nola zeukan asmoa eskatzeko
Aita Santuari autu zezala bera Erlijioso txikiaren Ordenaren anparatzalle.
Kardenalak ontzat artu zuen Franziskoren asmoa, eta erregutu zion pre-
dikatu zezala Aita Santuaren eta Kolejio Sagraduaren aurrean, aren
borondatea irabazteko. Franzisko artara jarri zan, bere umiltasunaren
damuz bederik. Antolatu zuen bada sermoi eder bat igaroaz ordu asko
buruz ikasten, baña ez al zan jarri Aita Santuaren eta kardenalen aurrean,
non guzia aztu zizaion eta itz bat bakarra ere eziñ esan izan zuen. Aitortu
zuen garbiro zer gertatzen zizaion, eta gero Espiritu Santuaren laguntza
eskatuta asi zan predikatzen oitua zegoen bezela, au da, berezko senzill-
tasunarekiñ; baña alako grazi eta indarrarekiñ, non aditzalle jakintsu aek
iduki zituen osotoro arriturik. «Orduan ezagutu zuten itz egiten zuena
etzala Franzisko, ezpada Franziskoren aotik Espiritu Santua».

Honorio IIIgarrenari gustatu zitzaion Santuaren eskaera, eta
Ostiako Obispoa lonbratu zuen Erlijioso txikiaren Ordenaren Kardenal
anparatzalle.

Gera gaitezen piska batean agure aren itxura errespetagarri ari begi-
ra. Ugolino Kardenala zan Erromako Gortean ziran giza nobletatik seña-
latuenetakoa. Segni kondeen etxadi noblearen jatorrikoa, Inozentio
IIIgarrenaren illoba, entendimentu argi eta biotz aundiagokoa, irakasle,
letradu eta predikaria, zuzentasun eta egiaren defentsalle zorrotza zan
bezela, zan ere errukitsua pobre eta desanparatuakin. Estimazio eta
kariño aundia zien Erlijioso txikienai, joaten zitzaian konbentuetara bis-
tatzera, eta aen penitenziako bizitza egitera. «Zenbait bider ikusi zan
Kardenal siñaleak utzi, fraideen abitua jantzi, oñtsik jarri, eta era onetan

segitzen fraideen lan espiritualak, eta Jaungoikoaren gañean jolastutzen!
Franziskok bere aldetik agertzen zion naitasunik biotzekoena eta
Ordenaren munduko gauzen gobernua uzten zuen bere eskuetan».

Agerturik Jaungoikoak Franziskori agure beneragarri ura iritxiko
zala Aita Santu izatera, gero eta begirune eta errespeto geiago ekartzen
zion. Bialtzen ziozkan eskutitz guzien asieran ipini oi zion: «Nere Aita eta
Jaun Ugolino beneragarri mundu guziko Obispo eta kristau guzien Aita
izango danari». Egun batian jakiñik Kardenala bisitatzera zijoakiola, ezku-
tatu zan basoaren ondoan, Obispoak ordea billatu zuen, eta galdeturik
biguñki zergatik iges egiñ zuen: «Nere Jaun eta Aita, erantzun zion
Franzisko umillak, jakindu nuen ezkerro berorren Aunditasunak onratu
nai ninduela nigana etorriaz, aiñ despreziagarria ikusten nuen nere burua,
non iruditu zitadan alako onrarik iñola ere merezi ez nuela».

Eziñ utzi genezake para gabe emen *Iru lagunen Irakergaian* ikusten
degun beste pasarte bat, aurrekoak baño obeto adierazten digulako nola-
ko naitasun biotzekoan bizitu ziran bi persona oek, eta agertzen ere due-
lako bataren senzilltasuna eta bestearen ontasuna. Ugolino Kardenalak
konbidatu zuen beñi batean bazkaltzera, baña aren etxera joan baño len
ibili zan eskean atez ate, gordeaz ematen ziozkaten ogi beltz puska gogo-
rrak, gero Kardenalaren etxera joan zanean eta maican eseritakoan, parti-
tu ziezten konbidatuai, au da, Obispo, zaldun eta apaizai. Bazkal ondoan
Kardenalak deitu zion beste gela batera Santuari, eta laztandurik, espa
amoroso au esan zion: «Zergatik lotsa erazitzen nazu orrela eskean ibiliaz,
dakizularik nere etxean dagoen guzia zurea eta zure anaiena dala?». «Etzaitut
lotsaerazi, Jauna, erantzun zion Franziskok farra irri gozoarekiñ,
kontrara, onra aundi bat egin dizut konbidatuaz zure maiera Jesu Kristo,
pobreza gogozkoaren maitatzalle egiazkoa. Orregatik naiago det karida-
dearen doaiakiñ estalitako mai pobre batean eseri, ezen ez jaki asko eta
ondo maneaturako mai aberatsetan». «Zuaz ene Seme, Kardenalak esan
zion, eta egizu ondo deritzatzuna; bada ikusten det Jauna zurekiñ dagoe-
la». Kardenal beneragarria erretratatzeko ekarri ditugun pasarte oek asko
dira ezagutzeko zeñi diña zan eman zizaion karguarena.

Ordua degu onezkero ikasteko lenbiziko Ordenaren Erregla, Aita
Santuak ainbesteraño alabatu dutena, eta Santa Klararena eta Irugarren
Ordenakoa jartzeko moldetzat serbitu zuena. Ikusiko degu beraren egite-
koa, obratzeko baliatzen dan bide edo neurriak, eta zer toki seinalatzen
dien Erlijioso txikienai Jaungoikoaren soldaduzkan.

Gauza berri eta atrebitua izan zan Ordena onen jartzea, egiaz berak
bete zuen Ordena Erlijiosoetan ikusten zan utsunea. San Benitoren

semeen egiteko berezia zan lurrak landu eta estudioak ikastea; San Agustiniñen eta San Norbertoreneña elizkizunak ponpa aundiarekiñ egitea eta Jaungoikoaren alabantzak kantatzea; eta San Brunoreneña berriz, beti meditazioan egotea. Arterañoeko erlijiosoak etziran egundaño enpleatu predikazio bakarrean, eta utsune au izan zan San Franziskok bete zuena, eta bai Santo Domingok ere, alabaña aren Ordena guziaz gañ zan Predikarien Ordena, Ordena bat zeñean gure Salbatzalleari eta bere ikasleai jarraituaz biltzen ziran batean lanezko bizitza eta meditaziozkoa. Zan soldadu tropa berezi bat, Obispoak edo Aita Santuak señalitzen zion tokirik periltsuenetara joateko noiz nai prest zegoena. Jaungoioak berak agertu zuen egiteko berezi au Santa Klararen eta Silbestre doatsuaren bitartez. Erregla, bada, etzuen izan bear eta egiaz ez da, egiteko au errazago iristeko laguntza bat baizik.

Erregla dago partitua amabi berezieratan, eta ona beraren mamia: «Erlijioso txikiñen bizitzako Erregla dago Jesu Kristo gure Jaunaren Ebanjelioa gordetzean, obediñtzian bizitzean batere ondasunik gabe eta garbitasunean. Frai Franziskok agintzen dio obediñzia eta mendetasuna gure Aita Santu Honorio IIIgarrenari, eta legez eta bidez beraren ondorengo egiazko diranai eta Erromako Eleizari. Beste erlijiosoak beartuak daude obeditzera Frai Franziskori eta bere ondorengoai». Bigarren berezierak itz egiten du nobizioak artzeko moduaren gañean. Probinzialak bakarrik dauka eskubidea artzeko bere probinñtzian fede katolikoaren eta Eleizako Sakramentuen gañean kontuz examiñatu ondoren, sartu gabetanik munduko eginkizunen gañean Erlijioan sartu nai dutenak, sarrera baño len saldu bear dituzte beren ondasunak, eta oen balioa, al badute, partitu beartsuen artean. Probaketako denbora da urte betekoa. Habitua da oial merke eta bastoarekin egiñdako tunika lasai bat, gure Salbatzallearena eta Apostoluena oroituazten diguna, gerrian soka batekin lotua eta oiñtakotzat zola uts edo sandaliak.

Ordenak dauka bi modutako erlijiosoak, apaizak eta legoak. San Franziskok txit egoki markatu zituen batzuen eta besteen eginbideak. Lenbizikoai gomendatu ziezen animako lanak eta batezere predikazioa; eta bigarrengoai konbentuko esku-lanak. Apaizak errezatzen dute Eleizerrezoa Erromako Eleiz Ordenan dagoen eran; eta legoak ordañez errezatzen dituzte *Aita gure* jakiñ batzuek. Batzuek eta besteak eraman bear dute bizimodu berpera, gorde barau berak, billatu enpeñu berarekiñ orazio eta deboziozko espiritua, zeñetara guzia zuzendu bear duten; eman onerako bidea beren anaia eta munduko jendeai, beren modestia, mansotasun eta umilltasunarekiñ, eta azkenik alde egiñ emakumeakiko trata-

mentu suspitazkoetatik. Santuak Ordenako apaizai enkargatzen die aen predikazioa zuzendu dedilla bakar bakarrik jendeen konbersioa iristera, birtute eta bizio, kastigu eta sarien gañean senzilloro erakustera. Gañera Jaungoikoaren dei bereziarekiñ sentitzen diranai, ematen die baimena moruai eta beste fede gabeai predikatzerara joateko.

Ordenaren ezkiñ-arria, erlijiozko obra onen iltzarbea, da Ebanjelioko pobreza, ez bakarrik erlijioso bakoitzak beste Ordenatan bezela bere ondasunak utziko dituelako, baita ere Ordenak berak munduko gauza guzien errenunzia egingo duelako. Au da Erreglaren puntu lenena, eta fundatzalle Santuak maiz aitatzen du, aren intenzioren gañean iñork dudarik izan ez dezan. Baña nondik aterako da orrenbeste erlijioso mantentzeko bear dana? San Franziskok kontuan dauka au, eta Probidenziak egaztiñ jana eratzen badie ere, billatzetik libratzen ez dituen bezela, ala agintzen die bere semeai bildu dezatela limosnan, bizitzeko bear dutena: «Eragozten diet osoro nere erlijiosoai dirua berak edo besteaz artzea. Ez dute berenik ezer ere iduki bear, ez etxerik, ez lurrik eta ez beste gauzarik, begiratu bear die beren buruai mundu onetan arrotz batzuek bezela, serbitu Jaungoioa pobrezan eta umiltasunean, joan konfianzarekin limosna eske, orrezaz lotsatu gabe, Jaungoioa gugatik pobre egin zalako. Au da nere anaia maiteak, pobrezaren bikaiñtasuna, onek egiñ zaituzte zeruetako erreinuaren jabegai, eta lurreko gauzak utzierazi badizkitzute, altxa zaituzte birtutean. Izan bedi bera zuen seni-partea, zeruko bizilekura garamazkian ezkerro. Egon zaitezte beti berarekiñ itsatsirik, nere anaia maiteak, eta Jesu Kristoren izenean erregutzen dizutetzaitzela izan beñere ezereren jabe». Eta bereala esan zituen bere biotza agertzen duten beste itz gozo oek: «Erlijiosoak edozeiñ tokitan aurki ditezela, bata besteari lagundu dezaiotela, beren premiaz kezkatu gabe, alabaña ama batek gorputzaren aldetik bere semea maite eta mantentzen badu, amorio geiago agertuko du erlijioso batek espirituaren aldetik bere anaia mantentzeko. Iñor gaizkitzen danean, kontu egingo diote ari berai kontu egitea naiko lutekean eran».

Ordenak dauka kardenal bat anparatzalletzat, aren ondasun espiritualai begiratzeko kontua daukana.

Erlijioso txikiñen familia guziz aundiaren gobernua dago antolatua Eleizakoa bere aginte-malla banaatan dagoenaren moldera. Konbentubakoitzaren burutzat dago Guardian bat Probinzialak bere konseilluarekin lonbratua, eta probinñzia bakoitza gobernatzen du Probinzialak ia Obispoak anbateko eskubidearekiñ. Konbentua eta Probinñziak daude Erroman bizitzen dan Buruzai aundi edo Jeneralaren mendean. Karguen

señalamentua egiten da iru urtetik iru urtera, edo lenago, Jeneralak ala agintzen badu. Eta Eleizarekin osoro bat egiteko, Jenerala eta Ordena guzia daude Aita Santuaren obediencian; eta ala, erlijiozko gobernu onetako azkeneko erastuna itsasten da aginte guziaren sustrai eta asiera dan Jaungoiko berarekin. Zergatik Aita Santuaren mendetasun aldeeneko au eta ez Obispoena? Lege emalleak Erreglaren bukaeran ematen du onen arrazoi indartsua: «Beti Eleiza onen beraren agintera menderaturik, beraren aurrean belaunikatu eta fede katolikoan berak indarturik gorde dezagun pobrezia, umiltasuna eta Jesu Kristoren Ebanjelioa, gordeko degula juramentuarekin agindu degun bezela».

Oek dira San Franziskoren Erreglaren aginte bikañenak. Bere izaera latz eta penitenzilariagatik, ezagun da, dala naiz onean eta naiz gaiztoan jendeak añ errutsuak ziran munduaren Denboraldi erdia izendatzen dan denborakoa, bere aunditasun eta senziltasunagatik zerutik sortua, bada gizonaren entendimentua ez da gai alako gauzak somatzeko. Gure izaera illduratzeko agintzean, indartzen du graziaren egikera, eta laguntzen dio animari altxatzen Jaungoikoarekin bat egiteko mallarik goieneneraño. «Zintzo gordetzen duena, Santua da», dio San Bizente Ferrerrek. Izanik, dan bezela, Ebanjelioaren mamia, berritu bear zituen aurreneko kristauen oiturak konbentuen itzalpean; eta erakarri jendeak fedearen obretara erlijiosoen ejemplo onen bidez. Birtute aundiak alabaña daukate limurkari berezia, eta jendeen gloria dago berari gogor ez egitean.

Erregla au jakinduria aundikoa bada ere, badauka beste gauza bat are miragarriagoa, eta da bizierazten duen espiritu: «Ordena bakoitzak dauka bere espiritu berezia, dio oraingo izkribatzalle batek, bada ala ez izatera, legerik onenak idukita ere, ez litzake biziko, laister izango litzake gorputz edo tallu bat. Legeak bizierazten dituen, oiturai eusten diena, lanbideak eta Ordenak indartzen dituen espiritu da. Erlijiozko Ordenatan espiritu au aiñ indartsua da, non iraunerazten dien eunki askoretan, aulak diruditela eta iñungo indarrak barrengo naspillen eta kanpoko etsaien kontra eskudatzen ezpaditu ere, eta ainbesteraño itsasten da beretako bakoitzarekin, non beren arpegietaraño agertzen dan. Espiritu au ez da bat bera Ordena guzietan, bada guziak gauza batera zuzentzen badira ere, nola dan animen obedasuna, bakoitza dijoa bere bidetik». Batak dauka otoitza, besteak obrak, onek gorputzeko illdura, ark karidadeko obretan aritzea. Beragatik San Franziskoren Ordenaren ezagungarri berezia, beraren izaera bidea, Jaungoikoaren martiziti guziz aundian leku apartekoa señalatzen dion gauza, dudarik gabe, da, pobrezako spirituua.

Esango degu orregatik San Franziskok deskuidatu zituela Erlijiozko bizitzaren beste birtute bear bearrekoak, batez ere obediencia? Aren esan eta egiñ guziak erakusten digute kontrara. Etzeukan aztua obediencia dala Erlijiozko bizitzaren zimendua, au gabe guzia dala naspilla eta elkar eziñ aditua, argatik eskatzen zuen zorrotz izan zedilla azkarra edo berberealako, eta ara nolako irudiaz baliatzen zan erlijioso on bat erretratatzeko: «Gorputz ill bat artu eta para ezazu nun nai, alda ezazu beste toki batera edo utzi bertan, ez du kejarik txikiena emango. Para ezazute errege-aulkian, eta aren begirada izango da lenago beziñ umilla, jantzi zaiozute suteozko mantua, eta ez da moretuago geratuko. Ona emen Erlijioso obediencia irudia; ez du galdetzen zergatik aldatu duten toki batetik bestera, konbentu batetik bestera. Goiendera igotzen bada, gelditzen da len beziñ umill, eta zenbait onra geiago ematen zaizkan, anbat eta gitxiago merezi dituela ezagutzen du». Nai dezute beste irudi bat? ziozan: «Begira nola itxua daraman bide on eta txarretatik giaritzat artu duen txakur leialak. Obeditu itxu itxuan, marmarretan egon gabe, agintzen zatzuten gauza erraza edo nekeza dan begiratu gabe, ezpada agintzen duen Jaungoikoari, aren lekuan dagoen agintariari, eta obediencia eta mendetasunean dagoen merezimentuari». Obedienciazaren kontrako utsegiterik txikiak izutzen zuen, murmuraziorik eziñ eraman zuen, eta kastigatzen zituen gogorki agintezaren kontrako altxatzeak. Ona nola kastigatu zuen beñ fraide desobedille bat. Abitua kenduta, agindu zuen zuloan sartuta bizirik lurpetu zezatela. Gerriraño lurrez estali zutenean Santuak galdetu zion: «Anaia, illa zaude?». «Bai, Jauna, fraideak erantzun zion. Damutzen naiz nere utsegiteaz, eta ezagutzen det merezi dedala kastigu au». «Beraz munduarentzat eta zuretzat menetan illa bazaude, erlijioso on batek egon bear duen bezela, altxa zaitez eta atoz, esan zion San Franziskok. Baña gaurdandik obeditu bear dezu kiñurik txikienera, eta zure nagusien borondateari ez diozu illdakoak baño kontra geiago egiño, bada nik jarrailetzat nai ditut illak, ez biziak». Beti eskatzen zuen etxe edo biziera espiritualaren zimendutzat norbere buruaren aztutzea, borondatearen menderatzea, gizon zarraren ezereztutzea.

Obedienciaz erlijioso egiten badu ere, Franziskok nai izan zuen pobrezia izan zedilla erlijioso txikienen siñale berezia. Pobrezia zan bokazioak ezagutzeko serbitzen zana menastarria bezela. Onen prueban ona gertakari batzuek.

Ordenaren aurreneko denboretan (1212) joan zan galai Milantar bat txit ondo jantzi eta ornitua beste jaun batzuekin Porziunkulako konbentura eta eskatu zuen egin zezaiotela Asisko penitenzilarien artean artzeko

mesedea. Fraide batek indartu zuen aren eskaera. Franziskok, mundu-arrokeriazko aihñ siñale aundiak ikustean galdetu zuen: «Zeiñ dira aundizki oriek, eta zer nai didate?». «Ene Aita, erlijiosoak erantzun zion; onek dira datozenak laguntzera Ordenan sartu nai duen milantar galai txit aberats eta asko jakin bati». «Ez deritzat balio duela guretzat, Santuak erantzun zion, buruari eraihñaz; zergatik pobrezako bizitzara sartzea eskatzen duenak alako aundikeria dakarrenean, siñale da oraindik ez daukala biotza illa munduarentzat, eta ez dituela osoro utzi beraren banidadeak. Alaz guziaz ere orren gañean zer egiñ bear dan tratatuko det nere anaiakiñ». Bilduerazi zituen fraideak, eta guzien iritzia izan zan etzala konbeni ura artzea. Milantarrak au jakin zuenean negarrari eman zion penaz, orduan Santuak artzaz kupiturik esan zien lagunai: «Nai dezute koziñari ar dezagun, berak nai badu?». Fraideak eta sartu nai zuenak ontzat artu zuten galdeera. San Franziskok laztandu zuen aihñ umill ikustean, eta abitua emanik bialdu zuen Erromara San Blas-ko ospitalera, nun laister nagusitza eman zituen bere birtute aundiakgatik.

Andik zazpi urtera Ankonako probinziako gizon eldu batek agertu zion Erlijioso txikienean Ordenan Jaungoikoari osotoro emateko zeukan deseoa. «Ene seme, esan zion Santuak, Jesu Kristoren pobreetakoa izan nai badezu, zure ondasunak saldu, eta balioa beartsuai emaezu». Gizonak saldu zituen ondasunak, eta oen balioa limosnetan eman bearrean partitu zuen bere aideen artean, eta geroko egun batean joan zan ostera San Franziskorengana. Santuak aienatu zuen, arpegi zorrotzarekiñ esanaz: «Anai Eulia (ala deitu oi zien ezertarako gauza etzirana) jarrai zaiozu zere bideari. Etzera irten zere etxetik eta ez zere familiatik, zure gauzak aideai utzi dieztezu, ziskatuaz orrela premian daudenai. Beragatik ez dezu merezi sartzea Jesu Kristoren pobreen lagun taldean. Aragitik asi zera, eta nola zimendu ori baidan aihñ aula, obra guzia lurreratuko da». Santua etzan engañatu. Gizon ura itzuli zan bere familiara, bereganatu zituen berriz bere ondasunak, eta txit laister kendu zituen burutik santututzeko zeuzkan asmoak.

Fundatzalle santua aprobetxatzen zan mugaldi guziaz berritzeko bere erlijiosoetan ondasunen desprezioa, San Buenabenturan irakortzen degun pasarte onetatik ikusten dan bezela: 1222an Napolesko erreinuan misioan zebilela, Bariko uritik atera zan egun batean ikusi zuen bide ertzean saku bat urre eta zillarrezko monedaz betea zirudiena. Bideko lagun frai Leonek eskatu zion baimena sakua artuta an zegoen guzia pobreen artean partitzeko; santuak ordea etzion eman, eta bazijoan soseguz bere bidean. Alaz guziaz ere noizean beihñ burua itzulita ziarka bede-

rik begiratzen zion sakuari, eta berriz eta berriz erregutu zion eman zeio-la sakua jasotzeko baimena. Azkenean eman zion, eta frai Leon bazijoan alegere sakuaganonz, baña ez al zan makurtu jasotzeko non bertatik irten zan iran-suge izugarri bat, sakuarekin batean desagertu zana. Frai Leon geratu zan izu baño lotsa geiagorekiñ deabruaren jostallutzat serbitu zuelako, eta ala ikustean, Santuak gozoro esan zion: «Jaungoikoaren arditxo maitea, jakizu: erlijiosoentzat dirua da arrastakako piztia, deabrua».

San Franziskok nai zuen bere etxeetako apaiñdurarik ederrena izan zedilla pobrezia. Eleizak eta zeldak, jana eta jantzia, guziak distiatu bear zuen birtute onekiñ, erlijioso bakoitza gure Salbatzallearen pobrezaren ispillu bizia izan zediñ. Zergatik bizitza espiritualeko maixu aditu onek zionez, otoitz-pobrezak dira animak dauzkatzian egoak zeru goienetara igotzeko. Pobrezak austen ditu lazoak eta desegiñ eragozpenak, otoitzak asi ta bukatzen du Jaungoikoarekiñ amoriozko batasuna.

Animarentzat gauzarik gogorrena eta geien geiena kostatzen zaiona da animaren ondasunak utzi bearra. Franziskok au ere agindu zuen. Egun batean lego gazte batek eskatu ziozkan Dabiden salmoak, eta Santuak itzik erantzun gabe, autsa artu ta burua arekiñ legoari igortzirrik, despaxatu zuen, aditzera emanaz lezio arekiñ Erlijioso txiki egiazkoak utzi bear duela alde batera bere zentzua, berezko argi eta doaiak eta perfezioko bidean aurreratzea eragozten duen guzia.

Franziskok moduren batean, geiago estimatzen zuen pobrezia piedadea baño. 1220ko urtean Pedro Katanio, orduan guzien buru ordeko zanak, ikustean Ama Birjiña Aingeruenean konbentua aihñ miseria aundian non etzeukaten zerekiñ ostatua eman kanpoko erlijiosoai, pensatu zuen aprotxatzea nobizioak Ordenan sartzean zeramazkiten diru eta erropak, baña etzan erabaki egitera Santuaren iritzia jakin gabe: «Ene Seme, Santuak esan zion, Jaungoikoak ez dezala nai egiñ dezagun miserikor-diazko obra bat Erregla ausieraziko diguna!». «Orduan, ene Aita, nola emango diegu jaten gure ostalarai?». «Eziñbesteko premian arkituko bagihñake, naiagoko zinduzket ikusi Mariaren aldarea bere aberastasun eta apaiñdurietatik soiltzen ezen ez ausi pobrezako botoa gauzarik txikienean. Eta zaude seguru Ama Birjiña bera onratuagotzat idukiko litzakeala ikustean Ebanjelioko konselluak gordetzen ditugula bere aldarea gala eta joiarik ederrenakiñ apaiñduko bagenduke baño».

Ez gaitezen bada arritu ikusten badegu zeihñ jaiera aundia zion San Franziskok pobrezaren birtuteari. Onetan etzuen egiten eratu baizik Jaungoikoaren borondatearekiñ, zeña argiro agertu zizaion bere bizitzaren azken aldean izan zuen ikuskera batean, eta zeña kontatuko degun

San Buenabenturan arkitzen dan bezela: Bere erlijioso batzuekiñ Sienara zijoan batean billatu zituen Konpegliako ibarrean iru emakume elkarren añ antz aundikoak, non edozeñek usteko zuen aizpak zirala. Edade igoala, gorputz igoala, aire igoala, arpegi igoala eta senzilloro igoal jantziak. Aurreratu zitzaizkan, eta grazi aundiarekiñ agur egiñaz esan zioten: «Dama Pobreza ongi etorria izan dedilla». Eta au esanda, desagertu ziran. Franziskoren lagunak, agerkeria onen testiguak (Jaungoikoak ala nai izan zuen duda gabe Ordena guziari konbeni zitzaiolako), etzuten dudarik gauza misteriozkoren bat adierazi naiko zuela. Eta egiaz, adierazten zuten erlijiozko bizitzaren izaera eta edertasuna egiten duten gauzak, pobrezza, garbitasuna eta obediencia, distiatzen zutela fundatzalle santuan argi berdiñarekiñ, baña ala ere, pobrezza zala beraren gallaldi berezia eta koroaren lorerik bikañena.

Pobrezako espiritua eta pobrezza osokoa, eta beste birtute guzien artean oni emandako estimazioa da dudarik gabe San Franziskoren izaeraren marka señalatua, bere eginkizun guzien anima eta begitarrea, eta añ ongi sarrerazo zuen bere Ordenan, non seireun urte joan badira ere, gaur dan egunean marka ori da Erlijioso txikiaren ezangugarri berezia. Pobrezako espiritu orren frutu miragarrietako bat da barrengo pake eta alako poz-kontentu gozo bat San Franziskoren seme egiazkoren arpegian azaltzen dana, eta nondik datorren kristauak dakiana. Penitenzilari oek, Kalbarioko jarraile debozio irazekizko oek gogo onez daramate obediencia eta nekezko, sufrimentu eta umillaziozko gurutzeta, zergatik oentzat, fundatzalle santuarentzat bezela, amorioak arindu die pixua.

Benturaz borondatezko pobrezaren balioa, eta birtute oni San Franziskok zion amorioa ezagutzen ez duen norbaitek arkituko du geizko itz egiñ degula puntu onen gañean. «Maite degu Txikiaren Ordena, Apostolu-Ordena bezela, esango digute, ez ordea Ordena eskekoa bezela. Pobrezak gogaitzen gaitu, eta gañera ez da ondo konpontzen munduan egiñ diran aurrerapen arrigarriakin». Izkeria au ez da berria. Gillermo Saint-Amourrekoak usatu zuen XIIIgarren egunkian, eta bai San Buenabenturak desegiñdu ere *Pobreen erantzukia* deitu zuen liburu batean, zeñari etzitzaion ezer ere erantzun. Eta egiaz, au da munduaren betiko kanta eta espa Elizaren kontra, gerekiko amorio geiegiarena sufrimentuaren kontra, eta oraindik arpegira, eta benturaz iñoiz baño zorrotzago ematen diguten ezker, beartuak gaude, itz bitan bederik erantzutera:

«Pobrezak gogaiten zaitu!». Baña ez dakizu Jaungoikoaren Semea berarekiñ laztandu zala, eta laztantzearekiñ onratu, santutu eta Jainkotu

zuela? Desetxatzen dezu Ebanjelioa? San Bernardok deadar egiten duenean: «pobrezaren amorioak erregeen gisakoak egiten gaitu» eta San Franzisko Asiskoak: «beragatik geratzen gera errege eta zeruko jabegai señalatuak» eta Santa Franziska Chantalkoak berriz: «Jaungoikoaren eta gizonen aurrean gloriatzko motiboa da mesedetuak izan gerala iruditzea pobrezaren onra artu degunean», ez dituzte berritu baizik egiten zeruko Maixuaren ikasbideak. Kristauen artean arrazoi au asko da despita guzia ebakitzeko. Beragatik pobrezaren amorioa da añ onragarri eta santugillea nola zirzill eta deabruazkoa dan urrearen gutizia.

Fedearen aldetik begiraturik, pobrezza ez bakarrik da animako aunditasunaren azia, baita ere eskual eta indarra, eta, zer indarra! Jaungoikoaren Semeak autu zuen bere Eleizaren zimendutzat, eta ori adierazi nai zuen, esan zienean apostoloai: «Ez ezazute izan urrerik eta ez zillarrrik, ez oñetakorik, ez eskuan makillarrik, zeren nere Probidenziak dauzka zenbat bide, gizonaren jakiñduriak somatzen ez dituenak, eta zuen etsaien gañeko garaipena emago dizutenak. Zuekiñ egongo naitzatzute munduaren bukaeraraño». Anbeste gogaitzen zaituzten pobrezza ori, bada, ez da erakeria edo argaltasuna, Salbatzallearen jakiñduri eta almena agertzen duena baizik. Gure Erredenzioko planuan parte izan zuen, eta beragatik Erlijiozko bizierak gozatzen ditu Eleiz Katolikoaren bizitza, ugaritasun eta beste gallaldialak.

Orrezaz gañera Erlijiozko Ordenen izaera ontzat emateko, askoko da esatea: Ikusi bitez egiten dituzten obrak, eta laister konturatuako gera, preziosoak ezpada, beintzat dirala txit egokiak jendeari egieren ogia partitzeko eta sufritzen erakusteko, eta alde bi oetatik begiratzen bazaie, oen jartzea da Jaungoikoak gizonai sortu erazi dien pensamentu noble eta aundienetakoa.

Eta egiaz: nork ez du ezagutzen zeñ gauza banaak diren gogozko pobrezza eta nekosoa, San Franziskok añ estimatua, eta alperkeriaz eskean ibiltzeko bizioa? Fundatzalle santuak ikasleai esan oi zien: «Ajuste gisako bat egiña dago zuen eta erriaren artean. Emango diozute zuen denbora, zuen izerdiak, zuen amorioa, orra zuek berarekiñ beartu zeraten gauza. Ordañez erriak emango dizute zerekiñ mantendu, eta munduan ez dezute izango ona egiñ dezutela ezagutzea baño sari aundiagorik». Franziskok etzuen itxedon geiegi kristau errien zentzu onean; bada oek bereala ezagutu zuten trukaera artan irabazi guzia berentzat zala, besteren izerdiaz aprobetxatzera zijoazela; aen adiskiderik onenak eta serbitzaririk leialenak zirala apostolu-gizon oriek, nekazariari aitzurraren pixua arintzen diotenak, eulearen bizileku illuna esperanzarekin argitzen dutenak eta meatza-

ri errukarriai beren patu gogorra bedeinkatzera erakusten dienak. Ala eza-gutu zuten, eta seireun urtez onara ajuste au gordetzen dute, eta bai eman ere gorputzeko ogia animaren ogiaren truke.

Katolikoak ezezik, beste munduko ondasunetan sinisten duten guziak ere ezagutuko dute zein ziertoak diran Jainkoaren itzaren predikari oek egin dituzten serbitzuak. Zerurik ez dala esan, eta zoriontasun guzia mundu onetako ondo izatean daukatenai, edozein bizimodukoak dirala, esango diegu pensatu dezatela gure egunetako jakintsu biren itz oek:

«Asisko penitenteak, zion Ozanek, pobre bera egitean, eta bera bezelako pobreen Ordena berria jartzean, onratu zuen pobreza, au da, munduko biziera been eta despreziagarriena». Orrela adierazten zuen bertan billatu zitekeala pakea, diñatasuna eta zoriona; sosegatzen zuen persona bearren kezka, adiskidetzen zituen aberatsakiñ erakutsiaz aen inbidiarik ez idukitzera. Bukatzen zuen dutenen eta ez dutenen arteko despita, eta estutzen zituen kristau-elkartasunezko lazoak ia lasaituak zeudena, nondik esagutzen dan, etzala izan eroaren politika baño obeagorik, eta zer esaten zuen bazekiela esan zuenean, prinzipte aundi bat izatera irixiko zala. Platonek berrogeita amar bat familia iñoiz billatu etzituen bitartean somatu zuen errepublika egiztatzeko, Jaungoikoaren serbitzari onek amaikagarren urterako bazeuzkan berrogeita amar milla gizon berrari jarraika neke eta gerrazko bizitzan. Bazebillen erriz erri, eskean, jaten zuen limosnako ogia Homerok, Dantek, Tassok eta Kamoensek bezela, beste arako pobre glorioso aek bezela, zeñai Jaungoikoak ez dien eman mundu onetan estalpe eta deskansurik, ezpada gorde nai izan zituen bere serbitzuan, ibiliaz batetik bestera, erriak bisitatu, alaitu eta geicanean eskolatu zituzaten.

Ikusi bedi orain zer dion Montalenbert kondeak: Etzuten fraideak serbitu eta ondu kristau erria gorputzeko limosna bakarrarekiñ, ezpada pobrezari egin zioten onrarekiñ. Au da Ordena Erljiosoak munduari egiñ dioten mesede aundienetako, eta zeñagatik batez ere dion gorrotoa mundutik Jaungoikoa aienatu nai duen espiritu gaisto orrek. Erljio gabeak ez du sentitzen pobrearenganako amoriorik, oroitu arazten diolako justizia egitearen premia eta etorkizun batena, zeñean betiraunde guzian bakoitza egongo dan egiaz dagokion leku eta mallan. Ez du nai iñork pobreak amorioz tratatu ditzala erlijiosoak egiten zuten bezela; ezagutzen du apaizaren indarra bizitz onetako oñazeetan errotua dagoela, eta esango du biotzetik Barerekiñ: «Limosna da apaiz aundinaiaeren somaketa». Ez dio batere ajolarik atsekabetuen lege eta premiagatik, baño guziok dakiten bezela, iristen du denbora gitxiko bederen biurtzea pobre-

za mendetasunean, limosna petxa batean eta eska-premia gaistakerian, eta lege onen anparuan aberats gaistoak, Ebanjeliokoak baño errukimantu gitxiagorekin ez dio utziko Lazaro pobreari bere jauregiko eskalleran eseritzen.

Au da Ordena erlijiosoak nai eta egiten dutenaren osoro kontrara. Ez dira kontentatu pobreza sokorritzearekiñ, ezpada onratu, santutu eta esposatzat artu dute munduan arkitu zuten gauzarik ederren eta aundienekoa bezela. Berealatik eman ziezten beren bizilekuak, pobre, mendeko eta beartsurik aundienak jarriaz Ordenaren asieratik prinzipte eta nobleen mallan, eta batzuetan oen gañean... Ordenan sartzen etziran pobrei ere agertzen zien berak ejemplo eta konsuelo aundieneko ikuskarria, onelako Erljioetan sartu ziran munduko aundizki asko eta askoren pobreza eta umiltasun borondatezkoarena. Egiaz, millaka kontatzen dira prinzipte, duke, baroi eta dama mallarik goienekoak, lurpetu zutenak konbentuan oraingo jendeen aunditasun zirzillak irudirik txikiena eman eziñ dezakean aunditasuna. Gogoratu diteke umiltasun eta mendetasunezko ikasbide eragilleagorik? Esan bearko degu gañera Ordena Erljiosoak Jesu Kristoren eta bere Eleizaren sentimuntuetan beterik iritxi dutela irugarren ondore bat, aurreko bietatik berez datorrena? Jarri zuten trataera arteraño elkar eziñ ikusi ziran nagusi eta mendekoen artean. Eleizako soldaduzka erlijiosoak sortu dira bata bestearen ondoan jendearentzat aiñ protxugarriak diran iru ondore oek iristeko, baño munduaren denbora aldi erdia ezkerok, onetarako San Franziskok fundatu zuenak anbat ez du inork bestek serbitu.

Pensamentu oek zuzentzen dieztegu gauza guziak berritu nai dituzten oraingo jakintsu eta agintariai, ezagutu dezaten eskeko Ordenak anparatzea dala zentzu aundiko egikera, eta debekatzea berriz, jendeen zoriz gaitzerako lan egitea. Pobreak bizitza obeagoaren esperantza galtzen, eta borondatezko pobren itzal eta mugida protxugarria sentitzen ez duten egunean, ez da izango indarrik Europa guzia ia menderatu duen erreboluziozko espirituari gogor egingo dionik; anbeste denboran biotzean azi diran gorrotoak lertuko dira, eta ura izango da ordua noiz aberatsak beren interesaz eta biziak ikaratuko diran.

Jetxirik gañ oetatik, biurtu gaitezen San Franziskoren Ordenako kondairetara ikusteko bertan nola Salbatzalleak berak iñoiz edo berriz indartu zituen zalantzan zeuden bokazioak, bai eutsi ere bere serbitzari leialaren obrari oraiñ obra miragarriakiñ nola ikusketa zerukoikiñ. Aiñ gogorra zan franziskoarren biziera, eta munduko gustoaren eta aragiaren gurarien aiñ kontrakoa! Animen Salbatzalleak utzi zituztean bere alde

jazartzen ziranak eta gudan desalaitzen ikusten zituenak? Nor arrituko da, bada, baldin berak, bestezaz baliatu gabe, laguntzen badie? Guk sinisten degu beraren amorioaren biguñtasunean, eta argatik konfianza eta segurantz osoarekin goaz egitera gauza miragarritz bete dagoen kondaira.

Plasenziatik Parmara bidean dagoen erri txiki Borgo-San-Doñino deritzanak oraindik gordetzen du 1215an Txikienen konbentuan gertatutako milagroaren oroipena. Etxe egin berri artan bildu ziran erlijiosoak San Franziskori ongi etorria emateko Españatik itzuli zanean. Nola erlijiosoak asko baiziran, jatekoak aitu zitzaizten; estura larri artan Franziskok konfianza osoarekin zerura begirada bat egin zuen, eta Jaungoikoak ordañez, kontuan arturik eskatzallearen fede eta merezimenduak bialdu zion ongi millagrozk bat, zeñarekin kendu zuen sentitzen asi ziran gosea.

Andik urte batzutara ikusten degu gis onetako beste millagro bat, Santo Domingo eta San Franziskoren obra, eta bien orazioen frutua. Aren bizitzaren pasarte onek alako grazia dauka eta aiañ ederki agertzen du aren fedea, non ezin egon ginitzakean emen jarri gabe. Ara nola kontatzen duen Santo Domingoren kidako espñatar itzkribatzalle batek: Gure Aita doatsua joan zan bisitatzera San Franzisko, uri txiki bateko konbentuan fraideak zeukaten kapituluan buru egiten zegoela. Gauza jakia da zein adiskide aundiak ziran Erroman elkar ezagutu ziran ezkerroztik, eta nolako atsegiñarekin egon oi ziran Jaungoikoaren gauzetan itz egiten. Bazkal-ordua etorri zanean konturatu zien Santu biak zer janik etzegoela, eta beragatik eziñ bazkalduko zutela. Santu biak jarri ziran otoitzean, eta sentiturik ongi adituak izan zirala, deitu zituen fraideak jantegira. Esan zituzten betiko orazioak besteetan baño poz geiagorekin, eta bakoitza eseri zan bere tokian. Domingo eta Franzisko zeuden maipueretan, beren begiradak zeruronz ezarriak, eta ozta minutu batzuek igaro ziran, noiz eta ikusi zituzten jantegian sartzen ogei mutill gazte, eta mai gañean utzirik kapapean ekarri zituzten ogiak, alde egin zuten biñaka, ziran beziñ eder bezelako modestiarekin. Jan ondorean Santo Domingok erregutu zien erlijiosoai egundaño ez galtzeko, ez eta estura larriretan ere, konfianza Jaungoikoaren Probidenzian.

Munduan ondo oitua zegoen nobizio noble batek eziñ zuen konbentuko janariarekin, eta artu zuen osteria munduko bizimodura itzultzeko asmoa. Goiz batean txit goiz irten zan zeldatik, eta kapillara jexirik egin zuen atzeneko orazioa belauniko Jesus gurutziltzatuaren aurrean. An agertu zizaion Jesu Kristo bere Ama txit gloriosoarekin batean: «Ene seme, esan zion, zergatik alde egin nai dezu Erljiotik?». «Jauna, nobizio-

ak erantzun zion, emen egiten dan bizimodua latzegia dalako». Orduan Jaunak artu zuen ongi beltz bat, eta saietsetik zerion odolean bustita eman zion, esanaz: «Ogi au jan ezazu». Nobizioak jan zuen, eta txit gozoa arkitu zuen. Ikuskera desagertu zan, eta gaztea itzuli zan konbentura. Geroztik, deabruak tentatzen zuen guzian, pensamentuarekin joaten zan Jesusen saietseko zauri amoriozkora, eta berealaxe bere penak biurtzen zitzaizkan gozotasunean.

Beste nobizio bat arkitzen zan konbentutik irteteko zorian gis orretako motibo beragatik: gorrotoa zion oial bastozko tunikari eta franziskoarren abituko kaputxoari; baño konbentutik irteteko asmoa artu zuen arratsean joan zan, oi bezela, aldare aurrean belaunikatzera, eta geratu zan kordegabetua. Iruditu zizaion santu asko bere aurretik biñaka igarotzen zirala beren bozak bateratuaz aingeruen doñu ederrakin. Jantzita zeramazitzen soñekoak ziran elurra baño zuriagoak, eta arpegiak eguzkiak baño argiagoak zeukaten. Azkenengo irurak beste guziaz eraiten zien. Nobizioa zegoen osotoro arriturik, eta santu aetako batek esan zion: «Ene anaia, zu ainbesteraño arritu zaituzten iru santu oriek dira Erljiioso txikiak: bi argienak San Franzisko Asiskoa eta San Antonio Paduakoa, eta irugarrena, orañago ill dan erlijioso bat. Jaungoikoak eman diezte jantzi aiañ apañak, munduan erabili zituzten abitu pobrearen orde». Au esanda zeruko ikusketa desagertu zan, eta nobizioa biurtu zan osteria zeldara biotza osoro konsolatuta eta anima indarturik gogorki jazartzeko eriotzako orduraño Jaunaren etsaien kontra.

San Franziskoren Ordenako Kondairetan arkitzen dira beste milla orrelako. Ala Jaungoikoaren Semeak jartzen zuen enpeñua bere obraren alde. Egiñaz mesedeak eta millagroak Erreglaren nekeak eskatzen zutenean, berrituerazten zituen Ebanjelioko konselluak, eta erremediatzen zituen geldika geldika San Franziskoren eta bere Ordenaren bidez Eleizaren galerak.

Aitatutako ikuskeraz gañera, kontatu dezagun beste bat, frai Leon mansoak izan zuena, zeñarekin zeruko sillon batekin bezela markatuak geratuko diran San Franziskoren ikasbideak. Orduak estuak ziran. San Franzisko, llaga ezartze miragarriarekin onratua, arkitzen zan oatua gaitzarekin, eta prestatzen zan beste mundurako. Frai Leon zeukan kontu artzen oe ondoan, eta errezatzen zuen jaiara aundiarekin. Onetan zegoela, zentzua joan zizaion, eta espirituaren eramana izan zan ibai aundi eta ur txit bizizkoaren bazterrera, nondik abiatu ziran pasatzera ibaia batetik bestera bere Erljioko fraide batzuek. Ikusi zituen urian sartzen, baño, o penal batzuek bereala itotzen ziran, besteak neke aundiarekin iristen ziran

erdi alderaño, baña zeramaten bagajearen kargarekiñ arazoturik, zijoazen ondora aurrenekoak bezela. Frai Leonek negar egiten zuen ikuskarri triste ari begira, luzatu nai zukean eskua itotzera zijoazenai, baña indar ezkutu batek eragotzen zion, eskua lotua bezela euki eraziaz. Ubazterrean, bada, triste eta penaturik zegoela, ona non bat batetan jartzen zaion begien aurrean beste gauza bat lengoaren oso desberdiña. Ikusi zuen fraide asko zijoazkiola beragana beren Ordenako abittu pobre utsarekin beste karga eta pardel bage. Sartu ziran ibaian, eta uraren goaia aisa menderaturik, txit laister igaro ziran beste aldera. Eta orduan aren ikusketa desegindu zan.

San Franziskok, Jaungoikoak agertuta bazekien ikuskera ori eta zer esan nai zuen, eta bere ikasle maiteari deitu eta esan zion kontatu zeiola. Frai Leonek, nola ezer ere etzion gordetzen bere Aita doatsuari, obeditu zion betiko senzilltasunarekin, eta kontatu ere bai ikusi zuen guzia berari zerrazkion gauzarik txikien guziakin, aitortzen ziolarik senzilloro, etzekiela zer aditzera ematen zuen. Eriak orduan oean jarrita esan zion: «Jaungoikoaren arditxo maitea, ara ikuskera orrek zer esan nai duen. Itotako erlijiosoak dira Jaungoikoari osoro emanda gero osteria itzuli eta agindu sagraduak austen dituztenak, berriz ere munduko banidadeak gozatzeko; ibaia batetik bestera aisa igaro zutenak dira beren aginduak leialki bete zituztenak; da esatea, jan eta jantzi bear bearrekoarekin kontentaturik, Kristori jarraitu, eta Jaunaren lege biguñ-ariña pozik eraman zutenak. Nola ezeren arazorik etzeukaten, erraz igaro zuten munduko ibai irabiatua, eta iritxi ziran zeru erriko ertzera».

Azkenik, bada beste millagro bat, irakorri diranak baño gitxiago arritu bear ez gaituena; eta da ikustea egun oro zenbait galai gazte etxerik onenetakoak uzten dituzten beren era on eta munduko atsegiñak San Franziskoren abitu bastoagatik, Ordenak, pobrezia aundienean bizi bada ere, anbeste eunkietan irauten duela irmo bere bokazioan, toki guzietan fruturik ederrenak emanaz, nun nai predikatzen duela penitentzia, eta nun nai pizkortzen duela beraren kontra gaiztoen gorrotoa, persona onen errespeto eta amorioa bezela. Ez da au beti dirauen millagro gisako bat? Munduko jakintsuak erretatzen edo desafiatzen ditugu adierazi dezatela au gure entendimentuak iritxi ditzakean arrazoiakin, sinistu nai ezpadute, guk diogun bezela, Jaungoikoaren Probidenziak San Franziskoren familiari amorio bereziarekin begiratzen eta kontu egiten diola.

Amabostgarren Bereziera

*San Franziskoren erretratoa. Aren birtuteak.
Jaungoikoarenganako amorioa. Gizonakiko aren karidadea.*

Ozta zituen Franziskok berrogeita bi urte, iritxi zanean bere bizitzaren mugara, bizitza laburra egiaz gizonen begietan, baña merezimentuz bete Jaungoikoarenetan. Argikari oni begiratu diogu aldetik bere asieran eta edertasun bete betean zegoenean, eta osotoro arriturik geratu gera, orain goaz ikustera bere itzaltzea, zeñean agertuko zaizkigun mirari are arrigarriagoak. Baña lenago begira dizaiegun azkeneko aldiz bere arpegi beneragarriaren moldeari eta bere animaren birtuteai.

Ama Birjiña Aingeruenekoen Eleizan gordetzen dira Santuaren erretrato eder bi, bata dago pintatua oetzat serbitzen zion olean, eta bestea Pisako Junta, bere kidako eta adiskideak egiñak, ornitzen du Sangristi aundiko atea. Bi kuadro orietan artuko degu fundatzalle santua ongi eza-guerazotzeko bear deguna. Kuadro oetan ikusten dira gaztetasuneko antz, molde eta señaileak, baña edadearekiñ, biziera latz eta birtutearen itzal indarrarekiñ zerbait mudatuak. Bizarra, batere kontu egiten etziona, dauka beltza eta urria, masallak moreak, betondoak sartuak barauakgatik, eta arpegia eroria. Begiak itzaliak bezela betiko negar egiñaren indarrez, ezpañetan ez da ikusten gaztetako farra irri gozo ura, arpegian itsatsiak bezela daramatzi bere neke eta sufrimentuen siñaileak; eta ordañez, graziaren indarrez bestiruditia dirudi, eta arpegi errukarrian argitua bezela agertzen da bere anima aingeruzkoaren edertasuna.

Kondaira onen aurreneko gertakarietatik ikusi degu Jaungoikoak aren anima aberastu zuela doai bikaiñ eta prestaera ederrenakiñ, eta ereiñ zituela beragan gaztetandikan birtute aundienean aziak. Gero ikusi degu nola landu zituen San Franziskok Fede, Esperanza eta Karidadea izendatzen diran zeruko lore oriek, eta nola Jaungoikoaren Semeak saristatu zituen aren debozioaren antsiak mesede berri eta aundiagoakiñ. Orain geratzen zagu ikusteko nola Kriatzalle eta kriaturaren arteko trataera betiko ori zala bide, Franzisko izan zan besteak ez bezelako persona bat eta munduan izan diran anima aundienetako bat.

Birtuteen erregiña, beste guzien asiera, eragille eta euslea da Jaungoikoaren amorioa, edo kristau izkuntzan esateko, karidadea.

Emendik datoz beste birtuteak, iturritik erreka eta azitik landarea bezela, eta aiañ mardul eta irazekia agertu zan San Franziskogan, non Eleizak eta jendeak deitu zioten «Asisko Serafiña».

Zegoen Jaungoikoaren espirituaz betea, eta ala esan al baditeke, guzia Jaungoikotua, sutara botatzen dan ikatzak sutu eta suaren gorritasun bizia artzen duen bezela. Karidade irazeki onek bultzatzen zuen umiltasunak billatzera, bere burua ezereztutuzera eta martirioa sufritu nai izatera. Berak murgilltzen zuen kordebagetze aiañ aundi eta luzeetan, esan eraziaz gis onetako itz irazekiak: «Jauna, egizu zure amorio irazekiaren indarka biguñak berezi nazala zerupeko gauza guzietatik, naizan guzia beragan arturik, zure amorioaren amorez ill nadin, nere amorioaren amorez zuk ill nai izan zenduen ezker». Karidadeak gogoraerazi ere zion egun oro esaten zuen erregu au: «Nere Jaungoikoa, eta nere guzia: Zer zera zu, o Jaun guziz gozoa! eta zer naiz ni kriatura auskor eta ar bilutsa? Amatu nai zinduzket, o Jabe guziz santua! maitatu nai zinduzket, o amoriozko Jaungoikoa! Zuri eskeñi nizkitzun nere biotz-gorputzak, Zugatik geiago zer egiñ baneki, egiño nuke eta txit deseaten det».

Serafin gisako aldaeraen birtutez, aren bizitza izan zan, egiteko guzia amatzea izango dan zerukoaren asiera. «Zan guzia altxatzen zan beti Jaungoikoaganon, usai gozozko sakrifizio atsegiñgarri bat bezela, eta illduratzen zuen gorputza penitenzi latzakin, eta anima berriz bera deseoen berotasunarekin». Ikasleai esan oi zien: «Zan zaitezte guzia amorioa, eta guzia egiñ amorioz». Jaungoikoaren karidadeak gañez egiten zion biotzetik, eta ortik ateratzen ziran bere bizitza apaintzen duten anbeste itz eder eta egikera arrigarri. Beiñ batean arriturik zeuden ikustean nola zeraman abitu txar eta pobreakiñ sufritu zezakean neguaren gogortasuna, eta Santuak erantzun zien: «Geron barrunbetan Jaungoikoaren amorioaren sua sentituko bagenduke, kanpoko otza erraz sufrutuko genduke». Arroaturik zegoen batean aditu zuen Jesu Kristok esaten ziola: «Franzisko, zure amorioa geiegiraño, erakeriaraño dijoa. Nigandik ezin ditezkean gauzak uste dituzu, jakizu, iñork ez dizkidala eskatu egundaño zuk bezelako mesedeak». «O Jauna, nere amorio gozoa! Zuk arpegira ematen didazu au geiegia dala, niganako amorioz ezereztu, aragi galkorrez jantzi eta gurutzeko erakeriaraño maitatu ginduzun orrek».

Etzan aspertzen beti bere Maiteari jarraitzeko bide-billa, zeñagandik gorputzaren ormak bakarrik berezitzen zuen, eta beiñ batean esan zien bere ikasleai nun nai arkitzen zuela. Igotzen zan gauza guzien iturriraño, eta pensaturik, zentzurik ez duteneraño guziak Jaungoikoagandik datozela, biguñtasunez beterik deitzen ziezten «bere anaia-arrebak». Erljio

gabeak ez dute Jaungoikoa iñun ikusten, Franziskok ordea nun nai ikusten zuen. Arentzat, Izaera guzia zan estalki goaitargi neurrigabe bat zeñaren atzean Jauna gordetzen zan; organo bat bere soñu guziz ezititsuarekiñ Jaungoikoaren perfezioak altxatzen dituen, obra paregabeko bat bere edertasunezko ziargi batzuekiñ ornitu zuena. Guziak itz egiten zion Jaungoikoaren gañean, eta Franziskok bere aldetik konbidatzen zituen arekiñ batean guzien Egille eta Jabea alabatzera.

1224ko urtearen azken aldera, bere ondoezakgatik erretiratu zan San Damiango eleizaren aldameneko zelda txiki batera, eta an izan zuen kordegabetze bat, zeñean Jaungoikoaren Espirituak segurutu zion bere betiko salbazioa; bereala agindu zion bere erritar frai Leonardori luma bat artu eta izkribatu zezala ark esango ziona, eta an gure Santuak asi zuen *Eguzkiaren Kanta* bat batetango somaketa miragarria, frai Pazifikoko, bersolarien erregeak itz neurtu zuzenagoan para zuena, eta anziñako kondairatzalleak *Sortitzaren Kanta*-ren izenarekin gugandaño pasa dutena.

Eguzkiaren Kanta

Jaun guziz goia, zureak dira alabanzak, gloria eta onra; Zuri bakarrik dago kiztu grazi guzia, eta ez da gizonik zu izendatzeko diña danik.

Kriatura guziak, baña batez ere, o Jauna! Zure itxura dan Eguzkiak alabatua eta altxatua izan dedilla nere Jaungoikoa, bada ematen digu argia eta eguna, eta bere argiera eta edertasunagatik da zure antz irudia.

Illargi zuri eta izar politik alabatua izan dedilla Jaungoikoa, bada zuk egiñ zijiñtuen zerruan ederrak eta argi emalleak.

Alabatu dezatela nere Jaungoikoa aireak eta aizzeak, osgarbi eta goibelduak eta beste denbora guziak, zeñakgatik bizi diran beste kriatura guziak.

Alabatua izan dedilla Jaungoikoa urak, elementu umill, garbi eta goaitargi, eta gizonentzat aiañ gai oneko onek.

Alabatu dezala nere Jaungoikoa gaueko illuntasunak kentzen dituen suak, bada da argiegillea, bizia, ederra eta indartsua.

Alabatu dezala nere Jaungoikoa gure ama lurak, bada mantentzen gaitu zenbat berar, lore eta fruta mota emanaz.

Andik egun batzuetara despita sortu zan Obispoaren eta Asisko agintarien artean. Don Gidok bota zien eskumikua, eta agintariak beren aldetik Obispoa legez kanpora utzi zuten. Franzisko ezpaita onekiñ atsekabetua zegoen, eta bere kantuari ezarri zion ondorengo berso au, erlijiosoak danak batetan bi alderdien aurrean kantatu zutena, iritxiaz bereala elkarren artean pakeak egitea:

Alabatu dezatela nere Jaungoikoa bere amorez barkatu, nekeak pazienzian eta gaitzak biotz alegereakin daramazkitenak. Zorionekoak pakean bizirik diranak, zeren zeruan izango diran koroatuak!

Azkenik, Jaungoikoak agertu zionean, urte bi sufritzen igarotakoan, gorputzeko karzelatik libratuta joango zala betiko deskansura, San Franziskok bukatu zuen amoriozko kanta ura esker onezko deadar onekiñ:

Alabatu dezala Jaungoikoa inor libratzen ez dan gorputzeko eriotzak. Errukarriak pekatu larrian iltzen diranak, eta zorionekoak eriotzako orduan zure borondate txiki santuaren obedienezian arkitzen diranak, zeren ez duten ikusiko betiko penazko bigarren eriotza.

Alabatu eta eskerrak eman nere Jaunari zuek kriatura guztiak, gusto eman eta serbitu ezazute zor diozuten umiltasunarekin.

Alaxe Jaungoikoak goiargiturik, Ananias, Mizaël eta Azarias israeltar gazteak Babiloniako labe gorituan goizeko aire fresko atsegiñgarri artean paseatzen baziran bezela kantatu zuten esker onezko kanta ura.

Jaungoikoaren obra guztiak bedeinkatu ezazute Janna, alabatu eta goratu denbora guzietan.

Zeruak, bedeinkatu Jaungoikoa.

Zeruko izarrak bedeinkatu Jaungoikoa.

Euri-intzak, bedeinkatu Jaungoikoa. Aire-ekaitzak, bedeinkatu Jaungoikoa.

Udako beroak, bedeinkatu Jaungoikoa. Neguko otzak, bedeinkatu Jaungoikoa.

Argi eta illunak, bedeinkatu Jaungoikoa. Mendi eta muñoak, bedeinkatu Jaungoikoa.

Lurretik sortzen zeraten belar eta landareak, bedeinkatu Jaungoikoa.

Iturriak, bedeinkatu Jaungoikoa. Itxas-ibaitako urak, bedeinkatu Jaungoikoa.

Bale eta uretan mugitzen diran gañerako arraiak, bedeinkatu Jaungoikoa.

Zeruko egaztiak, bedeinkatu Jaungoikoa.

Abere eta gañerako eleak, bedeinkatu Jaungoikoa.

Eguzkiaren Kanta, alabantzazko kantaz gañera zan otoitza, eta San Franziskok nai zuen bere anaiak buruz ikastea, egun oro esan zezaten. Kanta au berez aih laburra bada ere, Santuaren anima guzia, bere irudimentuaren ugaritasuna, bere etorkiaren ausardi guzia sartuak daude bertan, nun sentitzen dan Unbria izendatzen dan paraiso artako aire gozoa, zeru aih eder eta lurra lorez estalia daukanarena.

Gure Santuarentzat begien aurrean daukagun munduan sartzen zan Probidenziaren aurreneko plano, pekatuak desegindua izan zanean. Loreak ziran arentzat Jaungoikoaren parra gozoa bezela, eta zeruko izarrak Guzieldunaren gloria aitortzen zuten testiguak. Konbidatzen zituen

beren Egillea alabatzera ibai-itxasoak, mendi-ibarrak, larreak eta artaldeak, aingeru eta gizonak, eta kantari oen guzien erdian jartzen zan bera, armoni ezitsuz guziak bere animan biltzen dituen soñulari goiargitua bezela. Kriatura guziak serbitzen zioten ez arazotzat, ezpada eskumallatztat igotzeko beti Jaungoikoaren jargoikoraño; eta edertasun galkorrek baizik besteak ikusten etzituzten gauzetan Franziskok ikusten zuen gorputzeko eta animako legeen artean, Sortitzaren eta Fedeko misterioen artean dagoen elkartasuna. Ordu osoak igarotzen zituen askotan erleen ernaitasuna alabatzen, eta berak ezer ez bazeukan ere, egiten zuen modua ezta eta ardoa emateko otzak ill etzitezen.

Txoriandraren ernaitasuna jarri oi zien jarraikaritzat bere ikasleai. Ikusirik beñ batean txori oetako sall bat (urdiñarre auts kolorekoa bere abitua bezela) lurretik jaiki eta kantuan, ale batzuek lurrean bildu ondorean, esan zien: «Begira ezazute zer egiten duten kriatura mantso oek, nola erakusten diguten eskerrak ematen zeruko Aitari egunoroko ogia ematen digulako, ez dezagun jan beraren gloriagatik baizik, lurra despreziatzera eta gure jolasak egon bear duen zerura ega egitera». Txoriandrak ziran bere gustoko txoriak, eta alabatzen zituen lurreko gauzetarako itsaspenik etzeukatelako, txingurrien kontra arrenkuratzen zan bezela, negurako janariak gordetzen kontu geiegi zeukatelako.

Gau batean Albornia mendiko ermitara erretiratzen zala, aditu zuen erretxinola kantatzen. Pozez beterik, esan zion berekin zijean lagunari, kanta zitzala Jaungoikoaren alabanzak, txoriarekin txanda egiñaz. Frai Leonek etzuen nai izan boza txarra zuela apukoa emanaz, eta ala San Franzisko bera jarri zan txori kantariari erantzuten, eta segitu ere gau beranduraño; eta nekatu zanean deitu zion erretxinolari zetorrela bere eskura, milla pesta eta palagu egin ziozkan eta alabatu ere bai bera bentzutu zuelako, eta esan zion Frai Leoni: «Eman dezaiogun jaten gure anai erretxinolari, bada nik baño obeto merezi du». Txoriak jan zituen ogi apur batzuek Santuaren eskuan, eta bedeinkazioa arturik ega egin zuen basora.

Egaztien urrena, ardi eta arkumeai agertu zion Santuak naitasun bereziena, oroitarazten ziotelako gizonak erredimitzeko Kalbarioan sakrifikatu zan Arkume mantxagabea. Ikusten bazituen iñoiz abere oek arategira eramaten, penaz negar egiten zuen, eta etzuen andik alde egiten, erioztatik libratzen zituen arteraño. Ikusi zuen egun batean ardi bat bakarria zebilela larrean aker sallaren tartean, eta zizpiru bat emanaz esan zion erlijiosoai: «Ala zegoen Jesus gure Salbatzalle gozoa judu-fariseoen artean!». Lagunak erosi nai izan zuten ardi ura, baña etzuten zerekin, bada

etzeukaten abituak beste gauzarik; merkatori bat pasa zan suertez andik, eta Santuaren penaz kupiturik, ardia erosita erregalatu zion.

Beste ardi bat eraman zuten Ama Birjiña Aingerueneko konbentura, eta erregalatu zioten San Franziskori, onen atsegin aundiarekin. Enkargatu zion zein ernai egon bear zuen Jaungoikoa alabatzeko, eta erlijiosoai atsekaberik ez emateko, eta enkargu oek kunplitu zituen leialki ardiak. Aditzen zienean erlijiosoai koruan kantatzen, joaten zan berez eleizara, eta Ama Birjiñaren aldare aurrean jarririk, bere be, be adi gozokiñ agur egiten zion Arkume egiazkoaren Amari. Mezatan, apaizak ostia sagradua altxatzen zuenean, belaunikatu eta burua makurtzen zuen, fededunai deitzen bazien bezela Ostia Sagradua adoratzera, eta eman arpegi- ra fedegabeai Sakramentu adoragarri onen kontrako beren erreberenzia- ren faltak.

Erroman egon zan denboran 1222ko urtean, erabiltzen zuen berekiñ arkumetxo bat, andik alde egiñ zuenean bere adiski argirotar eta piadosa Jakobina Settesoliri erregalatu ziona. Nola arkumetxo au zegoen oitua ejerzizio espiritualetara, egiñ zan dama noblearen lagun txit estimagarri, jarraitzen zion Eleizara, egoten zan an jabea zegoen bitartean, eta itzultzen zan arekiñ batean. Goizean ikusten bazuen lo, edo jaiki gabe, deitzen zion bere be bekoakiñ, eta artzen ziozkan erropak, aditzera emateko, Jaungoikoa serbitzera joateko ordua iritxi zala; ala Jakobinak txit maite zuen, eta agertzen zion kariño errespetozkoa ardi miragarri ari, bada San Franziskoren ikasletik pasa zan arentzat piedadezko maixu izatera.

Ez dezagun aztu beste gauza bat, ustez txikia, baña ez berez, bada fedearen aldetik gauza txikirik ez dago. Aita doatsuak kentzen zituen bide- tik eskuarekiñ, an topatzen zituen ar guziak, bidean zijoazenak oñpean lertu etzitzaten. Etzuen esan Dabidek Kristogatik: «Arra naiz, ez gizona?».

Franziskorentzat zentzugabeko kriaturak zeukaten izkuntza misteriozkoa. Amorio aundia zion senide urari, bataioan Jesu Kristoren odola daramalako, eta garbitzen zanean, ixuritzen zuen inork oñpean erabiliko etzuen tokian. Arrietan erreberenziatzen zuen Ebanjelioko ar-kantoi- a danaren irudia; enkargatzen zien fraideai basora egurretara zijoazenean, etzitzatela ebaki adar lodiak Jaungoiko-Gizon egiña Gurutzeko arbolan ill nai izan zuelazko siñalean, eta nai zuen konbentuko lore-baratzan urte guzian quadro bat lantzea, Jeseren ziorretik jaio, eta bere usaiarekiñ nina- du guzia alegaratu zuen lore misteriozkoaren oroipenean.

Gai onetan ark pensatzen zuen guzia ezagutzen da txit maiz gogo- ratzen zitzaizkan esaera zorioneko aetako batean. Guziok oroituko dira nolako kontuarekiñ jasotzen zituen lurretik izkribatuak zeuden paper

puskak, oñpean ez zanpatzeagatik Jaungoikoaren edo Eskritura Sagraduaren gañeko itzen batzuek. Erlijioso batek galdetu zion mugaldi batean, ea zergatik ernaitasun berarekin biltzen zituen fedegabeen izkri- buak. «Ene seme, erantzun zion Santuak, bertan daudelako Jaunaren izen santua antolatzeo letrak; bada izkribu oetan arkitzen dan ona ez da fede- gabe eta ez gizonena, ezpada on guziaren egille eta iturri danaren Jaungoikoarena». Eta egiaz, jakinde sagradu eta munduko guziak zer dira Jaungoikoa bere izena gizonaren entendimentuan izkribatzen dituen letrak baizik, zeruan izarrakin izkribatzen duen bezela?».

Ala gure Santuak munduko armoni ezkutuai entzueria emanik, igoe- razitzen zituen armoni eta edertasun guziaren sortze eta iturriraño. Au da bere jenioaren azgarri bereziena, alatan non bere kondairatzalle guziak ala ezaguturik, begiratu diote Franziskori Sortizaren maitatzalle aundieneta- koari bezela. Eztago gauza ziertoagorik, baña oroitu gaitezen ala izan zala, Jaungoikoaren adoratzalle irazekienetakoa aurrena izan zalako. Noiz beteko dira munduko jakintsuak, Santuak bete ziran espiritu eta dotriña berperaz? Noiz sentituko dira bear bezelako indarrarekin urratzeko jakin- duri arro, falso eta legor batek egia loturik daukan katea? Egungo iri- stean, eta Jaungoikoari nai dakiola len bait len izatea, ezagutuko dute San Franziskok bezela mundua dala liburu aundi bat, beraren itz bakoitzak Jaungoikoaren izen adoragarria berriztatzen dutena.

Guzian Jaungoikoa ikusten zuen karidade oso onekiñ, guzia beraga- na zuzentzen zuen karidade portitz eta iraunkor onekin bateratzen zuen Franziskok debozio biguñ eta senzilloena. Nolako biotzeko sentimentua- rekiñ itz egiten zuen Jesusen gizatasun eta jaiotzako misterioen gañean! Eta nolako poza sentitzen zuen urteoro pest oek iristean! Erlijiosoak gal- detu zioten beiñ batean ea ondo egiño al zuten, baldiñ Eguerri egunean aragia jaten bazuten, jai au ostiralean zanean. «Segurki, erantzun zien, eta nik nai nukeana da prinzipie eta aundiskiak bota dezatela aragia eta garia kanpo eta bideetan egun onetan, abere eta egaztiak ere pest aundi onetan partartu dezaten». San Franzisko izan zan estrabi santuaren debozioa Italian, sortu ez bazuen ere, zabaldu zuena. 1223ko urtean Erroman zegoela, iritxi zuen Aita Santuagandik baimena Greziora joateko mundu- ko Salbatzallearen jaiotza zebratzera, eta bere erlijiosoak eta ingurutako jendeak bildurik, pestari arteraño ez bezelako alaitasuna ematera. San Franzisko iritxi zan Greziora onenzaroz eta arkitu zuen bere adiskide Juan Belitak guzia prestatua zeukala, aldeaurrez erakutsi zion bezela. Kanpo librean altxa zuten aldare bat eta ipini estrabia, eta asto eta idi bat eramanez irudikatzen zuen egoki Belengo estalpea. Gauerdian joan ziran

erlijiosoak basora alderritar eta baseritarrak beren zuzi irazekiakiñ zerraizkitela. Ikuskarri atsegiñgarria zan ikustea mugitzen anbeste argi arbola tartean, eta aditzea Unbriako billanziku ederrak an zeuden guziak kantatu eta mendiko oiarzunak erantzuten zituztenak. Franziskok pozarren pozez negar egiten zuen. Mezan artu zuen apaiz-urrenaren lankintza, eta Ebanjelioa kantatuta predikatzen zuen Belengo Aurra amoriotsu deitzen zion Mesiasen aunditasun eta miseriordien gañean. Jesusen izen gozoa esan bear zuen bakoitzean, geratzen zan; boza mudatzen zizaion ezti gozoa millikatzen dagoenaren gisan, edo zeruko soñuren bat bere barrunbean aditu eta oroipenean gorde nai bazuen bezela. Juan Belita zaldun, gizon prestu eta Jaungoikoa obeto serbitzeagatik soldaduzka utzi zuenak, itz ziñeztuakiñ aseguratatu zuen ikusi zuela aur bat lo zegoela zirudiena, eta gure Santua arengana makurtzen zala musu emateko eta esnaerazitzeko. Agerkera onekiñ ukitzen egon zan lastoak, egiñ zituen gero zenbat sendaera millagrozkok.

Eziñ esan diteke nolako pozarekiñ artu zuten fededunak pesta onen jartzea. Santa Klara izan zan bere Ordenako konbentu guzietan oitura piadoso au, zeña dagoen iruditzean Eleizetan Belengo estalpea eta Salbatzallearen jaiotza Eguerri jaiak dirauten bitartean. San Franziskoren ejenploari zerraikiola, berak zuzentzen zituen onetarako prestamen guziak, eta esan ezin bezelako atsegiña sentitzen zuen Aur Jainkoa estrabian ipintzean, bere kanta aingeruenakiñ batean biltzean, eta Jainko-Gizon egiñaren amorio kabugabea pensatzean. Bere piedadeak balio izan zion mesede bat, debozio asi-berri au zabaltzeko asko serbitu zuena, eta Bernardo Bessek bere darraikoi guziakiñ, noiz gertatu zan señalatu gabe, kontatzen diguna.

San Damiango konbentuan ari ziran prestatzen Eguerri jai ederra zebratzeko, moja guziak jaikiak zeuden, bakarrik Klara, sukarrak gaitz aldiak arturik, eta oñaze biziakin oean zegoelako, ezin joan zitekean, bere pena aundiarekin Matutiak mojakin kantatzera, eta Komunio Santua artzera. Aren sentimentua zenbaterañoakoa zan ezagutzeko prezioa da amatzea Klarak bezela Birjiñen zeruko esposoa. Baña aren penak gañez egiñ zuen mojak korura joan ziranean; eta deadar egiñ zuen: «O nere Jabe guziz gozoa! Ikusi ezazu nere pena! Nere lagunak billanziko ederrakiñ zebratzen dute zure jaiotza; zure ziezka inguratuta zure alabantzak kantatzen dituzte, eta, nik bakarrik alako ditxa ezin gozatu nezake!». Kriatura bilutsenen garraxi txikiak aditzen dituen etzan entzungor egin bere serbitzariaren espa amoriotsuai, eta Klara sentitu zan bat batetan Konbentu Sagraduko Eleizara eramana; egiaz ote zan edo espirituan?

Etzekien berak ere; baña nola nai izan zedilla, aditu zituen ederki mojen kantak; bere begiak ikusi zuten aldare gañean Belengo Aur adoragarria, eta bere aoan artu zuen Bizitzako Ogia, Sakramentuaren estalkian gordea.

Elizkizunak koroan bukatu ziranean monjak joan ziran erriaren zeldara, eta esan zioten: «O Ama, zer gau atsegiña! Ze alegri zerukoak bete dituzten gure animak! Ez egon bear zuk an zere alabaz inguraturik!». «Utzi itzatzute lantu oriek, ene aizpa maiteak, erantzun zien abadesa santuak, eta nerekiñ batean bedeinkatu ezazute bere serbitzari errukarri au utzi nai izan ez duen gure Jaungoiko ona». Eta kontatu zienean zerutik artu zuen mesede berezi ura, esan zien: «Poztu zaitzete nerekin batean, ene aizpak. Alabatu dezagun guziok Gizonen Erredimitzallea, eta gure Aita San Franzisko, mesede aiñ señalatuata batak egiñ eta besteak iritxi didalako».

Estrabi Santuaren debozioa, San Franziskoren Semeak zabaldua, denbora asko da mundu guzian zebratzen dala, baña iñun ere ez da egiten anbeste gusto eta senziltasunarekiñ nola Franziskoarren Ordenako konbentuetan, baña batez ere Ara Celikoan.

Gure Santua saiatzen zan ezagutzen al zuen guzia Eleizak zebratzen dituen misterio guzien espiritu. Espiritu onekin igotzen zan Garizuman Kalbariora, eta bere biotzetik irtetzen zizaion San Pauloren deadar au: *Dilexit me, et tradidit semetipsum pro me*. Jesusek maitatu ninduen, eta ill zan nigatik.

Liburu Santuetako itz onek arritzen eta poztutzen zuen, berarekiñ biotza asetzeraño, eta ez dago dudarik asko serbitu ziola Santu, eta Santu aundi bat egiteko: anbesterañoako espiritu Jainkozkoa dago itz bakoitzean; aiñ argi, ugari eta indartsua da! Badirudi dala Ostia konsagratu bat, premia dutenai emateko beregan Jesu Kristo guzia daukana.

Franziskoren piedadea azitzen zan oi ez bezela aste santuan. Etzuen pensatzen Jesus Gurutziltzatuan baizik, eta San Buenabenturak esaten digu, pena eta amorezko negarretan urtzen zala Pasio Santua oroitze utsarekiñ. Esan zezaiekan bere erlijiosoai San Bernardok anbat egiarekiñ: «Nere konbersioko unetik egiñ nuen mirrazko lore pilla nere Salbatzallearen samiñtasun eta sufrimentuakiñ, ordaintzeko ez neuzkan merezimentuak. Nere bularrean para det, eta ez dit iñork andik kenduko. Beragan jartzen det nere ontzea, nere ondasunak, eta billatzen det nere konsuelo guzia. Orrek itzaltzen du nere Juezaren aserrea, eta jarraitu erazten nere Jaungoikoa. Badakizute maiz itz egiten dedala Jesu Kristoren Pasioaren gañean, eta Jaungoikoa testigu det beti nere animan josia daukadala. Nere jakiñduria da Jesus, eta Jesus gurutziltzatuata». Batzuetan gizo-

nen gogortasuna ikusita tristeturik, mendi eta ibarretan zebillen korrika, inguruetako oiarzunai deadar egiñaz: «Mendiak, negar egizute! Arroakak, purruka zaitezte! Ibarrak, zizpiru samiñak atera itzatzute! Eta zu Sion, erri berezia, Eleiza Katolika, urra itzatzu zure jantziak eta biotza, estali autsez burua, bada amorioa ez da amatua». Eta oiarriak erantzuten zuten triste-
ro: *L'amore non é amato! L'amore non é amato!* «Amorioa ez da amatua! Amorioa ez da amatua!». Zaldun batek zizpiru oek aditu ziozkan, eta beraganaturik, esan zion: «Zergatik kejatzen zera orrela? Zer egiñ al dizazuket konsolatze arren?». «Nere Amorioa gurutziltzatua dago, erantzun zion, konsolatu nai banazu, negar egizu nerekiñ batean beraren Pasio Samiñagatik».

Beste batean bere azkeneko bi urteetan zeramatzian eziñ esan bezelako oñazeen artean galdetu zioten erlijiosoak seinalatu zizaiela zeñ liburu nai zuen ekartzea, bera irakorriaz zerbait sosegu eta alibio emateko; eta eman zien errespuesta eder au: «Ene anaia, ez dago ni konsolatuko nauen liburu obeagorik, Jesu Kristo gure Jaunaren Pasioaren oroipena baizik; au da nere betiko meditazioetako gaia, eta munduaren bukaera-raño biziko banintzake ere, ez nuke izango beste irakurtzaren bearrrik». Eta gero zion: «Jaungoikoari nai ez dakiola ni gloriatzea Jesu Kristo gure Jaunaren gurutzaz kanporako beste ezertan!». San Paulo apostoloaren deadarra maiz irteten zizaion biotzetik, eta orregatik Erljioso txikiak aukeratu zuten beren ezkutarmen berezgarritzat.

Gure Santuak Jesus Gurutziltzatuari zion amorioa etzuen bereizten Jesus Sakramentatuari zion amoriotik. Meza entzuten zuen egun oro, eta maiz komulgatzen zan, eta erregutzen zien bere ume guziaz, baita Irugarren Ordenakoai ere, onetan jarraitu zezaiotela. Zer ikuskarri ederra zan ikustea joaten ura komulgatzera begiak lurrera begira, eskuak bilduak eta oñutsik misterio aiñ aundiaren begirunez! Begira zeudenentzat zan izan zitekean ederrena, eta etzuen iñork ikusten deboziora osotoro mugitu gabe. Eta bere bularrean Jaun aundia artzen zuenean, joaten zan bazter batera eta an geratzen zan beragandik irtenik zeruko ardoz beteta bezela.

Ezagutzen duenak Aldareko Sakramentua dala mundu onetan amorioaren atzeneko itza, beiñ bakarrik Komunioaren atsegiñak gustatu dituenak, sentitzen du bere animan sortzen dala deseo berri bat; Sagrarioak deitzen dio limurkari biguñenakiñ: Sagrarioa da bere ondasuna, eta an dauka bere biotza. Au zan San Franziskoren jaiera. Etzan asperetzen Sakramentuari begira egoten. Aldare aurrean belaunikaturik, eta fedeak erakusten digun argitasunezko itxaso artan, amoriozko labe artan

murgildurik, igarotzen zuen egunaren parterik aundiena Jaungoikoarekin amorio estueneko jolasian. Orduak joaten zizaizkan nai baño lenago, askotan egun sentia etortzen zizaion jolas biguñ oetan zegoela, utziaz pena aundiarekiñ. Bein batean bere adiskide zan zaldun batek orrelako debozioaz arriturik, galdetu zion: «Aita, esan zadazu, nola errezatzen dezu, eta anbeste ordutan zer egiten dezu Aldare aurrean?». «Ene Seme, nik ere galdetzen dizut, zer egiten du pobreak aberatsaren atean, eriak sendagiñaren aurrean, eta egarri danak iturri garbi baten ondoan? Oek egiten dutena egiten det nik ere Sakramentuaren aurrean: erregutu, adoratu, amatu». «Erregutu, adoratu, amatu!» Ona emen esanik iru itzetan San Franziskoren bizitza guzia.

Eziñ eraman zuen Sakramentua zegoen eleizak bear bezela kontu egin gabe ikustea, eta premiarik bazegoen, berperak garbitzen zituen. Misioetara joaten zanean, ostia gabe arkitu etzitezen, edo zeudenak ongi egiñak ezpazeuden ere, eramaten zuen berekin Parrokia pobreetarako osti-molde arte aundiz egiñ bat. Aldareko Sakramentu Santua dala bide ekarri zien beti apaizai alako errespetoa, eta berari darraikala Ordena guziak ere ekartzen die.

Nola adieraziko degu Santuai zien debozioa, San Migel Aingeruen buruzaiari, San Pedro eta San Paulo, Apostoluen lenenai, eta guziaz gañ, bere Ordenaren bitarteko eta gordetzalle aukeratu zuen Jaungoikoaren Ama zorionekoari? Urteoro barau gogorrakiñ prestatzen zan oen pestak zelebratzeko.

Franziskoren anima betetzen zuen amorio garbi, agortezaiñ, eta Jesusen biotzetik zuzen zetorkion onek, etzekien alperrik egoten, eta barreatzen zan ugaldearen gisan kriatura guzien gañean, baña batez ere munduan baztertuak daudenen gañean, zeñak beti izan diran asko, baita blasfemari eta erlijio gabekoetaneraño ere. Zenbat bider gure Santuaren mansotasun aldaezkorak sendatu zituen gorrotoak edo erresumiñak zaurituak zeuzkaten biotzak! Zenbat bider adiskidetu zituen Jaungoikoarekiñ, jendearekiñ eta beren buruakiñ! Utzi dezaiogun *Iru lagunen irakorgaiari* kontatzen garaipen oetakoren bat. Asistik Perusara zijoan batean billatu zuen bidean alderritar bat bere aserre bizian arpegi guzia sutua zeukana, eta nagusiaren kontra birauka zijoana, bere gauza piskak ostu ziozkalako. Santua alderatu zizaion, eta ikusirik, batere estutu gabe, segitzen zuela bere gorrotoan eta bengatzeko asmoan, kupitu zan artzaz eta eztitasun aingeruzkoarekiñ esan zion: «Ene anaia, Jaungoikoaren amorez eskatzen dizut barkatu deiozula, zure anima salbatu dediñ». «Nik barkatu! deadar egiñ zuen gizonak. Ez diot barkatuko, kendu dirana ostera itzultzen diran

arteraño». «Tori nere kapotetxoa, esan zion Santuak, au da nik dedan guzia, eta ordañez, Jaungoikoaren amorez barka zaiozu zure nagusiari». Itz egiten zuen bitartean, kapotetxoa soñetik kendu eta eman zion mais-terrari, zeñak ikustean Santuaren ernaitasuna, eta aren karidadea, ito zituen bere benganzako deseoa eta barkatu zion nagusiari.

Ainbesteraño kupitzen zan Santua lagun urkoen sufrimentuaz, non negar egiten zuen negarrez zeudenakiñ, eta bai egiñ ere askotan millagroak eskatzen ziotenen alde. San Jeminianon sendatu zuen bere ostalariaren emaztea, gaizkiñakiñ zegoena. Fabrianon, Bal-Petrosoko Ama Birjiñaren konbentura gurdiaekin joan bear izan zuelako, kanpoko lana gogoaren kontra utzi zuen nekazari batek, itzultzean ikusi zuen aingeruak landu zutela bere soroa. Trabe-Bonaton, egarriak itotzen zeuden beargille batzuek eskatu zioten ardoa, eta Santuak ur bizizko iturri bat bedeinkaturik, ardoa jarioka egon zan ordu bete baño geiagoan. Onelako gertakariak ugari ikusten dira gure Santuaren bizitzan.

Baña aren ontasuna etzan inun ere arrigarriagoa, bere erlijiosoakin usatzen zuenean baño. Nolako karidadearekiñ saiitzen zan aek konsolatzen, ala beren barrengo penetan, nola gorputzeko gaitz aldietan! Aekiko biguñtasuna bakar bakarrik neurtu zitekean bere buruari ekartzen zion gogortasunarekiñ.

Gau batean erlijioso gazte bat goseak eta gogaleak eziñ egonik, asi zan negarrez, eta azkenik deadar egiñ zuen esanaz: «Goseak iltzen nago!». Au aditzean Aita doatsua jaikitzen da, maia prestatu eta eseritzen da erlijioso guziakin, gazte ura lotsatu etzediñ, bera bakarrik jaten jarririk. Jan ondorean itz egiñ zien onela: «Egiaz diotsutet, bakoitzak bere indarren kontua aterata artu bear duela bear duen janaria, gorputzak egiñ dezaiozkan animari serbitzu leial eta protxuzkoak. Kontu, ez gaitezen erori geiegian edo gitxiegian. Ez degu jan bear larriegi, bada ori gorputz-animentzat kaltarkitsu izango litzake, ez eta eragabe barautu ere, Jaungoikoak naiago dituelako miseriordiazo obrak, ezen ez erlijioak agintzen dituen gorputz utsezkoak. Guri dagokigunez eta une onetan jan degu gure anaia-ri zor diogun karidadez, eta ez premiaz edo gurariz».

Gisa bereko urrikaltasuna usatu zuen frai Silbestre bere aurreneko amabi ikasleetako batekin aultasunezko gaitzarekiñ egondu zanean. Jakiñik frai Silbestre mats-zaletu zala, baño eskatzen lotsatzen zalako, eraman zuen urrean zegoen maasti batera, eseri zan berarekiñ batean zepa baten ondoan, mordo bat artuta bedeinkaturik, partitu zuen eriarekiñ. Jaungoikoak bedeinkatu zuen Santuaren karidade gozatsua, alabaña frai Silbestre sendatua arkitu zan bere partea jan zueneko.

Beste gertakari kupigarri batek ikusieraziko digu ongi San Franziskok bere erlijiosoai zien kariño aundia. Frai Rijer Boloniakoa, Doatsuaren izengaña merezitu izan zuena, egondu zan zerbait denboran tentaziorik ikaragarriena dan etsimenekoaren mendean. Uste zuen Jaungoikoak kondenatua zeukala, eta iruditzen zizaion orregatik San Franziskok ies egiten zuela beragandik. Osoro desalaitua zegoen egun batean esan zion bere buruari: «Joango naiz nere Aitaren billa. Arrera ona egiten badit, itxedon dezaket Juez Soberanoa alde izango dedala, eta bes-tela, ori izango da, Jaungoikoak bere miseriordiatik bota nauen siñalea»; eta bereala joan zan Asisko Obispoaren jauregira, nun zegoen Franzisko gaitz aundiarekiñ Obispo Jaunaren kontura. Santuak jakiñik zeruko argiz frai Rijerren animaren egoera eta aren joanera, agindu zien frai Leon eta frai Masseori ateratzeko bidera, esanaz: «Zoazte frai Rijerren bidera, bada datorkit ni bisitatzera. Laztandu eta esaiozute bera dala nere erlijioso guziatan maiteen dedana». Leon eta Masseok obediencia ume egiazkoak bezela bete zuten agindu zizaiena, eta frai Rijer, bereala fedean sendoturik, sentitu zan konfianza eta poz aundiz betea. Eta ez al zan sartu San Franzisko zegoen gelan, au osoro argala bazegoen ere, jaiki zan, joan zizaion ongi etorria ematera, eta biotzez lastandurik, esan zion: «Nere seme maitea, amaten zaitut berezoro munduan dauzkadan erlijioso guzien artean». Eta gero, bere ikaslearen kopetan gurutzearen señalear egiñ eta muñ egiñik, esan zion: «Jaungoikoak nai izan du tentazio ori zuk izatea, zure animaren on geiagorako, baño pixuegitzat daukazun ezker, gaurdanik ez dezu ez tentaziorik eta ez pruebarik geiago izango». Eta egiaz, une artatik bertatik frai Rijerrek iritxi zuen ostera barrengo pake eta atsegiña, egundaño geiago ez galtzeko.

Franziskoren ikasleen artean baziran batzuek jakiñdurian eta ondo itzegitean besteai eraiten zienak, nola ziran frai Elias, Alejandro Haleskoa eta San Antonio Paduakoa; Franziskok ezagutzen zuen, baño aen triunfuak eziñ eramanik egon orde, gizon ttattar eta biotz txarrekoak bezela, txit atsegiñ aundia agertzen zien eta bai esan ere, biotz biotzetik lastantzen zituen bitartean: «Ene anaia, zuek ekartzen dizkidatzuten berri onak sentierazitzen dizkidate zelaietako usai gozoa usantzen danean sentitzen dan atsegiña bezelakoa».

Jainkozko karidadearen ondore miragarriena da eskeintzea barkazioa kulpadunai, salbatu ditezten. Gure Santuak, Salbatzallearen miseriordia neurrigabea alegiñean jarraituaz, enkargatzen zien Ordenako Ministro edo Agintariai usatu zezatela urrikaltasun bera beren mendeko-akiñ, alatan non orduan Buru nagusi-ordezko zan Pedro Kataniore izkri-

batu zion onako eskutitz au: «Jaungoikoa izan dedilla zure laguntza, eta bere amorio santuan gorde zaitzala. Erlijiosoen gobernuan enkargatzen dizut ager dezazula alako pazienza, non, oetakoren batek eskua altxatze-rañoko ausardia izango baluke ere, ar dezazula tratu gaisto au mesede bat bezela. Maita itzatzu era onetan tratatzen zaituztenak, eta ar ezazu amorioaren bidez berak obetzeko asmoa, ez dezazula uste izan ordea konbertituko dituzula, Jaungoikoak orretarako grazia ematen ez badizu. Jaungoikoa amaten dezula, eta neri beraren eta zure serbitzari naizen oni naitasunen bat didazulazkoaren siñalea izango da, baldin gure anaietakoren bat, kulpaduna izan arren, irteten espada zure aurretik zure ontasunaren señalear sentitu gabe. Egiñdako utsegitearen barkazioa eskatzen espadizu, aurreratu zatzaiozka eta eman zaiozu, eta milla bider aurrean jartzen bazatu, ager zaiozu neroni baño kariño geiago, erakarri dezazun bide onera. Beste erlijiosoak ez dezaioleta eman arpegira, eta ez zabaldu, egiñ duen utsegitea, espada iduki dezatela gordea, estaliaz beren anaia karidadezko mantuarekiñ, zergatik ez dira osasundunak, espada gaizki daudenak, medikuaren bear diranak. Egizu agindu dizudan guzia. Agun».

Eskutitz au irakorritakoan galdetu diteke ote dan amarik bere umeentzat onek anbat amorio eta biguñtasun duenik. Era onetan jartzen zuen obraz Franzisko maitagarriak bere Erreglako VIgarren Berezieran markatua utzi zuen konsellua: «Ama batek bere semea gorputzaren alde-tik mantentzen eta maite badu, ezta maitatu eta mantendu bear gure anaia espirituairen aldetik?».

Eta nola fundatzalle santuak etzion begiratzen bere ikasleen animako aurrerapenari baizik, eta nola santutasunari dagokion gaizkia osoro gorrotatu, eta ona egiñalean maitatzea, Erreglaren ausle gogor eta setatsuen kontra eman zuen sententzia ikaragarri au: «Aita guziz Santua, zuk eta zeruko gortear guziak eta ni zure serbitzari umill onek madarikatuak izan bitez beren gaitz bideakin lan egiten duten guziak lurreratzeko zuk zerorren eskuakiñ altxa eta ejemplo oneko erlijiosoen bitartez zuti iduki-ko dezun obra au».

Amaseigarren Bereziera

San Franziskoren birtuteak (gañerakoak). Obedienzia, garbitasuna, umiltasuna, pobrezu, mortifikazioa. Oraziozko doaia. Sortizaren gañean agintea.

Jainkozko karidadea da erregeña bat bakarrik ez dabillena; beste birtute guziak dira bere alaba eta lagunak, eta bere jargoia altxatzen duenean Franziskoren gisako biotzean, uste izan bear da ikusiko dala zeruko birtute distiazaldez inguratua. Esango degu, bada, zerbait gure Santuaren birtute erlijiozkoen gañean, bukatuaz orrela bere anima ederraren erretratua.

Nork pintatu al izango du obedienzirako gure doatsuaren zeloa? Ordenaren fundatzallea zanez, aren betiko Buru nagusitza Aita Santuak eman bazion ere, aren deseoa zan beti obeditzea. Bere bidajeetan, nagusitza ematen zion lagun bati, eta Ordenaren gobernua Pedro Katanioren eskuetan utzi zuen ezker, aur baten senziltasunarekiñ jarri zan Guardiantzat eman zioten Anjel Rietiren mendean. Eta bizitzaren azken aldera aditu zizaion esaten konfianzan bere ikasleetako bati: «Zerutik artu det mesede au, beste guzien gaidikakoa; emango balirate-ke guardiantzat ordu beteko nobizioa, obedituko nioke erlijioso zarrenari beziñ aisa eta leialki».

Gogora ekarri bedi garbitasuneko birtuteari gaztetandik izan zion amorio berezia eta urteakiñ batean azitzen joan zizaiona. Aragi illkorrez jantzita gaudenai Aingeruen gisan bizierazitzen digun birtute maitagarri onek anbesteraño distiatzen zuen argan, non, Tomas Zelanok arriturik deadar egiten du: «Zerñ gauz ederra dan ikustea aren oituren inozentzia, animaren senziltasuna, eta begiradaren garbitasun aingeruzkoa!». Nola baizekien garbitasunarekiñ gertatzen dala lore minberekin bezela, au da, aizerik txikienak belaskatu eta galtzea, enkargatzen zien erlijiosoai ernaitasun guziarekin kontu egin zezaioleta sentiduai eta irudimenduari, eta begiratzeko ondo nolako trataera zeukaten emakumeakiñ, guzi onetan berak ejemplo emanaz. Aiñ modutsua zan non aseguru zien bere anaia konfianzako jolas aldi batean, etziola begirik ezarri egundaño emakumeari.

Baita ere gogoratuko da Ebanjelioko pobrezaren maitatzalle izan zala. Gai onetan esanda daukagunari ezer gitxi eransi bear diogu. Franziskok estimatzen zuen birtute au, negar egiteraño, ikusten bazuen eskaleren bat bera baño gaizkiago jantzia, zeukan jantzia kentzeraño, larrugorrian ikusten zituenak estaltzeko, eta beiñ batean erlijiosoak Eleizerrezoak egiteko zeukaten liburu bakarra emateraño. Aditurik erlijioso bati isiltxorik esaten: «Franziskoren zeldatik nato», deituta esan zion: «Zergatik deitzen diozu nere zelda? Ezta nere, eta gaurdandik beste bat egongo da bertan». Eta gero esan zuen: «Jesu Kristo gure Jaunak berrogei egun eta gaubeko baraba eremuan egin zuenean, etzuen altxa ez etxe eta ez zeldarik, ezpada gordetzen zan arzulo batean. Zeiñ gauz ederra dan ikustea Franzisko iltzer zegoela, bere buruarengatik itz konsolagarri oek esaten: «Eztet gogoan iñoiz leialtasuna autsi diodala nere dama Pobrezari».

Ez da gitxiago arritzen gaituen gauza, aren paregabeko umiltasuna. Ozta izango da beste gizon bat bere inguruan ark bezelako sona sortu erazi duenik, bere burua ark anbat despreziatu duenik, onrak ezereztzat, eta umillazioak maiteago izan dituenik: Zenbat eta geiago alabatzen zuten, anbat eta geiago beeratzen zan. Beiñ batean lagunari esan zion: «Guazemazu emendik, alabaña jende on oek ematen dizkiguten onrakiñ eztegu ezer irabaziko. Guazen beste toki batera gizonen desprezioen billa, ori dalako gure irabazia». Umiltasunez eta ikusketa baten bitartez utzi zion Franziskok apaiz egiteari. Serafiñak baño eskual aundiagoa izatea, salbazioko bidetik animak giatzea eta Jaungoikoaren miseriordien bitartekotza egiteak eskatzen du santutasun bat Franzisko izutzen zuena. Aren izu au agertzen da Ordenako apaiz guziaz izkribatu zien eskutitzean: «Adu nazazute, anaiak, esaten zien. Baldin Birjiña Maria doatsuak merezitu izan bazuen beste santuai ez bezelako onra berezia ekarri dezaio gula Munduaren Salbatzallea bere sabel txit garbian eraman zuelako; baldin San Juan Bautista beldurrez beterik joan baziaion Jesu Kristori Jordango ibaiko ura bere buru gañean ixuritzera; Obi edo Sepulkro Santua benerratzten badegu Jesusen gorputza iru egunean gorde zuelako; zeñ garbiak ez dute egon bear zeruko Jaungoiko aundia, Serafiñak ikaraz aren aurrean arpegia beren egoakiñ estalita egoten diran Jaungoiko ura ogi eta ardoaren irudien pean idukitzen duten eskuak? Oroitu zaitezte, o apaizak, zein goi mallakoa dan zuen bokazioa, eta izan zaitezte santuak, santua dalako zuek sakrifikatzen dezuten jauskaña. Billatuko banituzke nik aingerua eta apaiza, aurrena apaizari egingo nioke agur, Jaungoikoak oni eman diolako zeruko espirituai eman ez dien eskubidea».

Ala ezagutzen da, apaizaren estaduaren gañean nola baizeukan alako iritzia, eta iruditzen zizaion orrek eskatzen duen diñatasunetik txit urruti zegoela, Asisko penitenzilaria etzala benturatzen Ebanjelioko ordenatik Mezatakora pasatzera. Asisko Obispoa eta frai Leon eziñ geiago leiatzen zitzaizkan, baño berak beti luzatzen zuen, itxedonaz zeruko argi berriak bere bokazioaren gañean, zeñak artu zituen zerutik, zeñ urteetan ezp dakigu ere. Bein batean orazioan zegoela agertu zizaion aingeru bat, eta erakutsiaz baso bat, kristala baño ur garbiagoaz betea, esan zion: «Begira, Franzisko, apaizaren animak au baño are garbiagoa egon bear du». Ikuskera onek ar erazi zion bere bildurraren moduko asmoa, eta ala beti izan zan apaiz-urren edo diakono San Esteban, San Lorenzo eta San Efran bezela.

Eziñ utzi ginitzake adierazi gabe gure irakurleai humiltasunezko obra bi, San Buenabenturak eta Bernardo Bessek dakarzkitenak. Ona lenbizikoa, Sortaldeko misiotik itzultzean gertatua. Perusatik Boloniara bidean aiñ auldua sentitu zan gure santua, non asto bat artu eta gañean jarri bear izan zuen aurrera segitzeko. Bere lagun frai Leonardo Asiskoak, oro bat nekatua eta nekez jarraitzen ziola, izan zuen pensamentu bat mundukoa, gogoratzean lenagoko denbora: «Lenago gure etxea, zion beregan, orrena baño lenagokoa zan; baño oraiñ guzia aldeerantziz dago, ori aberean dijoa eta ni oñez». Ozta itz oek bere gogoan pasa zituen, non, Santuak Jaungoikoagandik artutako graziarekin ikusirik aren biotzean pasatzen zan guzia, asto gañetik jetxi eta esan zion: «Ene seme, arrazoi dezu. Ez da egoki ni aberean eta zu oñez joatea, bada munduan zu ni baño noble eta itzal geiagokoa ziñan». Erlijiosoak, arritu eta lotsaturik, belaunikatuta aitortu zion negarrez bere utsegitea, eta Franziskok an bertan barkatu zion, minkaistutzeko batere biderik eman gabe.

Denbora artan zala uste degu frai Maseo Mariñangoak prueban para eta ezagutu zuela Santuaren umiltasun eziñ aundiagoa. Franzisko erretiratu oi zan Porziunkula ondoan orduan zegoen baso batera, Jaungoikoarekin libertade geiagorekin itz egitera, eta basotik itzultzen zan batean Maseok, urrutitik ikusi zuen eta bereala berarengana joanik, egiñ zion galdeera au: «Aita, zergatik zuri, eta ez beste iñori?». Fundatzalle santuak nola estimatzen baizuen bere ikasle onenetako eta Ordenako euskarrik sendoena bezela, etzuen gaizki artu Maseoren libertadea; kontrara, biguñtasun guziarekin galdetu zion konbenturonz zihoazela: «Ene seme, itz egizu, zer esan nai dezu?». «Esan nai dizudana da, esan zion erlijiosoak, ea zergatik dijoa mundu guzia korrika zuri segika? Nondik dator zuri aditzeko, eta zuk giatuak izateko dagoen deseo aundi ori? Etzera gizon

ederra, ez jakintsuna eta ez leñu argikoa ere; nola bada, diot berriz ere, dijoa mundu guziaz zure ondoren?». Santuak badaukate egia esaten zaie-nean aditzeko beren modua, eta ez dira sumintzen edo aserratzten, mundutarren gisan, kontrara, egiten zaizkaten oarkerak artzen dituzte gorde eziñ duten atsegiñarekiñ. Ori erreparatu zitekean mugaldi artan Santuaren arpegian. Aren kopeta, illundu bearrean, alaitu eta argitu zan. Bat batetan gelditu zan, eta begiak altxaturik, iduki zituen luzaroan josiak ikusten etzan gauza batera, andik berezitu eziñik, billatu izan balu bezela bere ber-soetan kantatzen zuen bere biotzeko eta amorio guziaren Jaungoikoa. Kordegabetze ark iraun zion denboran zer pasa zan, eta Jaunaren eta bere mendekoaren arteko jolas artan zer esan zan, da gauza estali bat, Jaungoikoak gordea daukana. Maseok erreparatu zuena zan San Franziskoren arpegian oi ez bezelako mugiera, eta bere begiradak zerakarela zeruko argitasuna, etzan ordea orrezaz izutu, eta ies egiterik pensatu ere, zekiellako bere Aita doatsuak maiz izaten zituela gis artako kordegabetzeak.

Bere zentzura etorri zanean Jainkoaren serbitzaria, bekokiarekin lurra jotzeraño makurtuta bere negar malkoakiñ busti zuen, eta eman ziozkan eskerrak Jaungoikoari debozio irazekienarekiñ. Gero altxata Maseorengana itzulirik, esan zion: «Ene seme, nai dezu jakin, mundu guziaz zergatik darraikidan? Ematera noakizu bada gauz illun onen argibidea. Onak eta gaistoak beti begien aurrean dauzkan Jaungoikoak, anbeste milloi gizonen artean ez du arkitu ni beziñ pekatari txar eta eze-rezik, eta gizon guziaz on bidetzeko zeukan asmoari kunplimentu emateko ni baño balio gitxiagokorik, eta orra zergatik bere begiak nigan ezarri dituen. Bai, autu du zentzu gabea munduko jakinduria lotsa gorrian utzitzeko, argal eta ezereza, aundi eta indartsuak beeratzeko. Eta zer besterik erakutsi nai izan digu onekin, on eta birtute guziaz datorrela, ez kriaturetatik, ezpada beragandik, iñork ez duela gloriatzu bear bere burua aren aurrean, eta iñor gloriatzutzen bada, gloriatzu bear duela denbora guzietan gloria guziaz berari bakarrik zor zaion Jaungoikoagan?». Errespuesta ederra, Ebanjelioaren argitasuna distiatzen duena, eta Santu aiñ aundiaren diñakoa.

Frai Maseo erretiratu zan kontentu beste mugaldi batean frai Pacifico bezela, sinismen osoan geratu zan alabaña, Aita doatsuak bere santutasunezko obra altza zuela umiltasun kristauaren arroka biziaren gañean.

Sentiduen mortifikazioak osatzen zuen gure Santuan umiltasunetik asitako obra. Tratitzen zuen gorputza bere etsairik aundiarena bezela, eman

gabetanik ukatu eziñ zezaiokeana baizik. Askotan nastutzen zien autsa eramaten zioten jakiari, esanaz autsa anaia garbia dala. Etzuen ura beste edaririk edaten, eta ori ere ozta egarria kentzeko anbat. Galdeturik egun batean ea zergatik zeraman aiñ bizitza latza, erantzun zien: «Gauza txit nekeza dalako gorputzeko premiak estaltzea aragiaren gurariai lekurik eman gabe». Azkeneko asnetan zegoela, uste izan zuen S. Bernardok bezela eskatu bear ziola barkazioa bere anai astoari, au da, bere gorputzari, aiñ gogor tratatu zuelako. Santuak bakarrik dakite biltzen berengan bata bestearen kontrakoak diruditen birtuteak; eta ala penitenzi zale au zan denbora berean maitagarritasun, gozotasun eta alegeretasunezko ispi-llua.

Zenbat eta geiago begiratzen zaien San Franziskoren bizitz eta obrai, anbat eta obeto ikusten da argan distiatzen dutela gizona aundi egiten duten birtuteak, animako aunditasuna eta modestia, umantasia eta senziltasuna, zeloa eta zentzua, irmotasuna eta biguñtasuna; eta ala ez da arritzeko gauza, Jaungoikoak bere goi argiaz aiñ leialki erantzuten zion anima arkitzean aberatstu zezala bere doai preziotsuenakiñ, nola diran biotzak ezagutzea, etorkizun dauden gauzak somatzea, deabruari, gaitzai eta eriotzari agintzeko eskubidea. Txit arrigarriak dira zeruko doai oek, baña guzian artean guretzat estimagarriagoa, zenbat eta gordeagoa, anbat eta bikañagoa, besteak ortik datozelako, da oraziozko doaia. Franziskok iduki zuen mallarik goienean.

Bakanetan ikusten dira persona batean bilduak Mariaren bizitza oraziozkoa eta Martaren langillezkoa, geienean batak bestea menderatzen du, baña Asisko Santuaren doai berezia izan zan bata bestearekiñ biltzea, eta ala esan al baditeke, biak elkarren parean joatea. Onen egintza anbesterañokoa zan, anbeste apostolu sortu zituen, anbeste parajetara zabaldu zan, anbeste millagro egiñ eta anbeste pekatari konbertitu zituen, non zirudien etzitzaiola denborarik geratzen oraziorako. Errezatu zuen anbeste, eta alako debozio eta negar malkoakiñ, anbeste bider beregandik irten eta idukitzen zituen jolas amorezkoak Salbatzallearekiñ, anbeste kantu amorezko eta esker onezkoetara zabaldu zuen bere anima, non badirudi etzitzaiola geratzen denborarik beste gauzetarako, alaz guziaz ere, esan bear bagenduke zeñ zan Santuagan gauzarik garaiena, orazioa edo apostolutza, esango genduke zala orazioa, berari zion gusto eta jaiera guziaz aundiagatik.

Tomas Zelanok eta San Buenabenturak esaten digute nolako arreta jartzen zuen Jainkoaren doai onezaz aprobetxatzeko. Orazioa zan aren biziaren zimendua, artzen zuen asnasea, animako eskallera, nundik igo-

tzen zan gizonetatik Jaungoikoarengana, eta jeisten zan Jaungoikoagandik gizonetara. Etzuen lanbiderik batere asitzen orazio egiñ gabe, eta oni egokatzen ziozkan bere sermoien frutuak, deabruagandik ateratzen zituen garaipenak eta birtutean egiten zituen aurrerapenak. Au izan zan, egiaz, aren anima aiñ denbora gutxian Jaungoikoarekin amorio estuenean bat egiteraño altxa erazi zuena. Argatik beti egon zan ernai erantzuteko leialki Jaungoikoaren ispirazioai, beretara lasaitasun guzian emanaz bakarrik aurkitzen zanean, eta bere lagunetatik bereziaz inorekin zegoenean edo bidajea zijoanean. Beñ baño geiagotan ikusi izan zuten bere ikasleak beregandik irtenik, arpegia bestiruditorik, begiak zerura begira aiñ itsatsiak, non etzuen sentitzen mundu onetako gauzarik, edo baita ere airean lurretik zerbait altxaturik, argi errañuarekin burua inguratua zeukala. Aiñ maiz gertatzen zitzaiozkan kordegabetze luze aetan Jaungoikoak agertzen ziozkan gauz estali aundiak, Santuak beretzat gordetzen zituenak, noiz eta Jainkoaren gloriak edo animen protxuak etzuten beartzen aitortzera.

Gau batean erlijioso batek Franzisko bere zeldan arkitu etzuelako, uste izan zuen inguruko basoan egongo zala. Bereala joan zan, eta erdi aldera sartzean, aditu zuen bere Aita doatsuaren boza, ari zala biotzeko zizpiru aundiakiñ erregutzen Ama Birjiñari, arren, erakutsi zeiola bere Seme adoragarria. Aurreratu zan geixego boza irteten zan tokira, eta ikusi zuen nola zeruko argitasunen artean Ama Birjiñak esan eziñ alako biguñtasunarekiñ jartzen zuen bere Semea Franziskoren besoetan, eta onek Simon zarrak bezela, artu, adoratu, palakatu, eta erregutzen ziola pekatariak barkatzeko eta salbatzeko. Ikuskarri onen bistan erlijioso erdi illean erori zan lurrera; aiñ berezkorra du gizon eroriak Jaungoikoari bildur izatea! Santuak Matutietarako konbentura itzultzean, arkitu zuen lurrean etzanda eta zentzu gabe, erakarri zuen ezaguerara, eta agindu zion etzezala esan ikusitako gauzarik batere, baño erlijiosoak pensaturik beregan Jaungoikoaren gloriak isilik egotera baño obeto beartzen zuela itz egitera, kontatu zuen berealaxe ikusi zuen guzia.

Beste mugaldi batean nobiziaduko konbentura San Franziskok zerman fraide sartu berri batek somatu zuen gauza egoki bat jakiteko zer egiten zuen arratsean. Beren bidajea luzarapenen bat izanik, arkitu ziran gaua kanpoan igaro bearrean, eta etzan ziran lurrean, eta Santua loak artu zuenean, aren sokaren punta lotu zuen berearenarekin. «Era onetan, zion beregan, eziñ ezer egingo du nik sentitu gabe»; eta bere somaketarekiñ pozturik, laister bera ere loak artu zuen. Andik ordu gitxira San Franzisko esnatu zan, eta oarturik sokak lotuak zeudela, poliki poliki askatu zituen, eta joan zan aldean zeuden arbola batzuen azpira orazio egitera.

Nobizioak, esnatu zanean ikustean bere burua bakarrik, joan zan bere Aita doatsuaren billa. Arbol tartetik azaltzen zan argi errañu oi ez bezelako batek adierazi zion an zegoela Santua, eta arunz joanik ikusi zuen ikuskarri bat gizonen miñgañak kontatu eziñ dezakeana. Jaungoikoaren Semea, zeruko aingeruz inguratua, bere Ama txit Santa, San Juan Bautista eta San Juan Ebanjelaria zeuden an jolasian lanoro San Franziskorekin; eta gauza arrigarria, ikuskarri berperak ekarri zuen bi bider ondore berpera. Nobizio au, lenago aitatu degun erlijioso bezela ikaratu eta gelditu zan zentzu gabe, alik eta gure santuak, Jesu Kristok agindurik ostera bizia itzuli zioneraño. Denbora onetan ikusketa desagertu zan, eta Franziskok agindu zion ari ere, etzezala kontatu ikusi zuena. Eta onek, erlijiosoak baño obeto obediturik, itxedon zuen Santua ill bitartean, kontatzeko gertakari miragarri ura.

Jaungoikoak, bere grazien jabe bezela, gogoak ematen dion eran kriaturai partitzen dieztenak, ez du nai era eta bide gabe nastutzea bere graziaren lanak. Asisko Obispoa joan zan egun batean Porziunkulako konbentura, eta iñoren pauso otsik sentitzen etzalako, erdi iriki zuen San Franziskoren zeldako atea, beregandik irtenik zegoela ikusteko asmoarekiñ, baño berealaxe ikusten etzan beso batek aienatu zuen zeldatik urrutu, eta bere sentiduak etzitzaizkan ondo jarri, alik eta bere erakeria erlijiosoen aurrean aitortu zuen arteraño.

Negar eta erregu, amorio eta umiltasunaren indarrez Bernandonen Semeak iritxi zuen ostera bereganatzea aurreneko inozentzia, eta bazirudian onekiñ batean beretu zituela gure lenengo gurasoak zeuzkaten pribilejioak kriatuak izan ziran egunean. Bera zegoen Jaungoikoarengana osoro menderatua, eta beeragoko kriatura biurturik arentzat pekatuak desegiñdu zuen malla edo egoerara; aiñ otxana zegoen aren esanera, non beste alako obediencia arkitzeko, itzuli bearko degu Paraisoko denbora zorioneko artara. Eztago dudarik, San Franziskoren aurretik izandu ziralanta Santuak, Adanek galdu zuen aginte eta eskua bildu zutenak: Tebaidako gurasoai beleak serbitzen zien, leoiak obeditzen zioten San Antonioren bozari, San Galok agintzen zien Alpe mendietako artzai; San Kolonbano, Luxibilgo basoa igarotzean txoriak alegeratzen zuten kantu atsegiñgarriakiñ, eta muxarrak salto egiten zioten arboletatik bere eskura; baño iñork etzuen berdiñdu Asisko Penitentea. Gizonak pekatuan erori arteraño gauza kriatu guzian gañean izan zuen eskuala, izan zuen San Franziskok, ez denbora gitxian edo suertez bezela, ezpada iraunkorkiro, alatan non, gauza jakiña da Franziskok Sortitzari agintzen ziola Jabeak bezela, eta Sortitzak obeditzen ziola zentzuduna izan balitz bezela.

Ama Birjiña Aingerueneko konbentutik irtetzen zanean Unbriako zelaietara, abereak agur egiten zioten beragan munduaren Egilleari. Nola etzuten ikusten Jainkozko marka baizik, lurreko gauzik etzeukan gorputz me argal artan, eta etzien sentierazten gure erorketa eta gogortasunak erakartzen dien berezko izua, ingurutzen zuten Santua berari begiratzeko eta serbitzeko. Erbi eta untxiak gordetzen ziran aren abituaren tolesturetan, zelaian bat pasatzean, aditurik ardiak arrebaren izenarekin deitzen ziela, korrika zijoazen beragana, artzaiak osoro arriturik geratuaz; eta Franzisko bera, nola baizegoen aspaldian alde egiñik gizonen jolasetatik, poztutzen zan kanpoko abereak egiten ziozkaten palagu eta jostaketakin.

Rietiko aintzira-ertzean arrantzale batek erregalatu zion ur-egazti bizi bat. Franziskok txit biotzetik artu zion, eta piska batean eskuetan idukita idiki zituen ies egiñ zezan, baña egaztia etzan mugitu. Orduan Santuak Jaungoikoarenganako amorioz eta esker onez, begiak altxatu zituen zeruronz, eta ordu bete baño geiagoan egon zan kordegabetanik. Bere zentzura etorri zanean, bedeinkatu zuen bere anaï egaztia, eta agindu zion zijoala libertade guzian Jaunaren alabantzak kantatzera, eta bereala kantari asiaz joan zan egaka.

Aintzira artan bertan beste arrantzale batek eman zion egun batean orduan atxitu zuen arraitzar bat; Franziskok, eskuetan piska batean idukita, bota zuen ostera urera; baña arraia, andik joan bearrean geratu zan bertan ugañean jostari, Santuagandik alde egiñ nai ezpazuen bezela; eta etzan joan alik eta Santuak agindu eta bedeinkatu zuen arteraño.

Beste batean Senako bidean billatu zuen mutill gazte bat, uso tortola biziak saltzera zeramazkiala. «Ene seme, esan zion Santuak, ez itzatzu eramane eriotzara Eskritura Sagraduan anima garbi, umill eta leialen irudia diran egazti iñozente oriek; eman zaizkidatzu, arren, niri». Mutillak bereala eman ziozkan, eta Franziskok kolkoan sartu, berotu eta palakatu zituen eta esan zion: «Tortola inozente eta garbiak, zergatik utzi zerate arrapatzen? Nik libratuko zaituztet besteren mendetik eta eriotzatik, eta eman-go dizkitzutet kabiak, ugaritu zaitezten. Ots, ene seme, esan zion berriz gazteari, begira zer sari emango dizun Jaungoikoak oraiñ egiñ dezun libe-raltasun onegatik. Egun gitxi barru jantziko dezu penitenziako abittua, eta arkituko dezu gurekin batean borondatezko pobrezaren ondasunean betiko zorionaren prenda segurua». Alde aurrez esan au kunplitu zan bete batean, eta gaztea Erlijosos txikienen Ordenan sarturik, ill zan santutasunean. Franzisko, gazteari bedeinkazioa emanda, bideari zerraikala, joan zan Senako murru ondoan zegoen Rabakzianoko konbentura bere uso tortola ederrakin. Ara zanean, sartu zuen lurrean eskuan zeraman maki-

lla, eta biaramonean fraideak osoro arritu ziran ikustean makilla aritz-arbol aundi biurtu zala, nun utzi zituen usotxoak, aginduaz bertan kabiak egiñ eta pakean bizitzeko. Oek obeditu zioten, eta aiñ ondo konpontzen ziran erlijiosoakin, non eskuetatik jana artzen zien. San Franziskoren aritz mirarizkoa, oraindik zutik zegoen XVIIIgarren eunkiaren asieran.

Monte-Kolonboko konbentuaren ondoan zegoen mendiollarren kabia eta ango ama joaten zitzaion egun oro San Franziskori, umeentzat ematen zion jana aren eskutik artzera. Lumaatu ziranean artu zituen guziak, eta ikusi zuen bat besteak baño gizenagoa, mokoaz jo eta jana kentzen ziela. Pena artu zuen, eta errietan eman zion, esanaz: «Asekaitz gogorra, errukarriro illko aiz, eta piztirik jaletzarrenak ere ire aragirik ez ditek progatu naiko». Egun gitxi barru ito zan ura edatera joan zan ontzi batean; eta katu eta txakurrai bota bazien ere, iñork etzion ukittu.

Siriatik itzuli zanean gure Santuak Beneziako aintziran pasatzean ikusi zuen txori sall aundi bat bere aurrean kantari; eta esan zion lagunari: «Gure anaï txoriak Jainkoa alabatzen daude, goazen aen artera Eleiz-errezoa egitera». Baña nola aen soñuak eragozten zien bata besteari aditza, aetara itzulita esan zien berriz: «Nere anaï txoriak, zaudete ixilik, gure alabantzen zorra Jaungoikoari guk pagatu bitartean». Bereala ixildu ziran, eta etziran asi ostera kantatzen Santuak baimena eman zien artean.

Albianoko aldeerrian predikatzen ari zan batean, aiñ iskanbilla aundia ateratzen zuten inguru aetan kabiak zeuzkaten enadak, non etzizaion aditzen zer esaten zuen: «Enada senideak, esan zion Santuak, zuek pran-ko itz egin dezute; orain nere txanda da; aditu ezazute Jaungoikoaren itza, eta zaute isilik nik predikatzen dudane bitartean». Enadak isildu ziran, eta etzuten egorik mugitu. San Buenabentura da au kontatzen duena, eta gañera dio, bere denboran izan zala Parisen estudiante bat, ari zan lanean enada baten kantuak zabartzen zuelako esan ziona lagunai: «Dudarik gabe ori da San Franziskori predikatzen zegoela pakerik ematen etzioten enadako bat eta isildu erazi zituenetakoa». Eta enada zegoen alderonz begiraturik, esan zion: «San Franziskoren izenean agintzen dizut zaudela isilik, eta nere eskura atozkidala». Isildu zan txoria, eta joan zitzaion. Mirari artzaz anbesteraño arritu zan estudiantea, non geratu zan mugimentu gabe, eta etzuen pensatu eskuan artzerik, eta andik piska batera egatu zan, eta etzion geiago bere lanik galerazi.

Ama Birjiña Aingerueneko konbentuan San Franziskoren zelda ondoan zegoen piko arbolara joan zan txitxarra xomorro bat kantatzera. Santuak deitu zion eta bereala joan zizaion eskura; eta eskuan zeukala esan zion: «Txitxarra senidea, kanta eta alaba ezazu Jaungoiko». Obeditu

zion, eta etzan isildu Santuak agindu arteraño. Ala igaro zituen zortzi egun, pikotik zeldara, eta zeldatik pikora ibiliaz. Egun oen buruan erlijiosoai esan zien: «Denborarik asko bada txitxarra senideak konbidatzen gaituela Jaungoikoa alabatzera; utzi dezaiogun joaten». Bereala alde egin zuen, eta etzan geiago azaldu.

Geroago Albernia mendiko San Franziskoren koba zuloaren aldean kabia zeukan mirotz batek aiñ kariño aundia artu zion Santuari, non, moduren batean egin zan beraren arratsetako beillari. Matutietako ordua zetorreanean, beti kantatzen zion zeldako atean, eta etzion utziko beñ ere egun sentia baño len esnaatu gabe. Santuaren eritasunak azitzen bazijoazen, etzuen kantatuko eguzkia atera bitartean, eta orduan ere ixiltxorik.

Bere azkeneko urteetan Senan zegoela zaldun batek erregalatu zion faisán egazti eder bat. Santua ikusi eta aren itz otsa aditu beziñ laister alako kariñoa artu zion non etzuen beñere aren aldamenetik kendu nai izaten. Askotan eraman zuten maastietara, an libre uzteko, baña bereala ega batean itzultzen zan San Franziskorengana. Erregalatu zioten Santua maiz bisitatzen zuen zaldun beraren adiskide bati, eta etzuen jan nai izaten. San Franziskori ostera bialdu zioten, eta alako poza artu zuen, non egin ziozkan milla palagu, eta asi zan txit gogotik jaten.

Askotan, Asistik egun sentian irtetzen zanean inguruetakoko errietan predikatzeraz joateko, asten zan konbidatzen kriatura guziak arekiñ batean kantatzera Jaungoikoaren alabanzak: «Nere senide loretxuak, esaten zien basoko naslorakiai, kanpoko margaritai eta zelaietako bioletai, agur egiozute nerekiñ batean guzion Egilleari»; eta loretxoak makurtzen zituzten beren ari meak, bazerabisten beren ostoa orruntz onuntz inzensu ontzia bezela, eta banatzen zuten beren usai gozo guzia Jaungoikoaren aurrean. «Txitxarrak, uso tortolak eta kurrakak, zion gañera, adoratu dezagun guziok elkaturik bizia eman digun Jauna». Eta txitxarrak, tortolak eta kurrakak asten zuten esker onezko kantua Jaungoikoari.

Piztietarañoak ziran erakarriak Asisko penitente umillarengana. Argan errespetatzen zuten Adanen lenbiziko eskualaren argi-erraña, eta Jaungoikoaren edertasun paregabekoarena, alatan non ikusi beziñ laister, manso biurtzen ziran. Irakorleak gogoan idukiko dute Gubbioko otsoaren mudantza. Zenbat ejemplo gis onetako ekarri ditezkean! Kotanellotik Greziora zijoan batean, zeraman bidegiari esan zion, mendi aetan zebiltzan otsoak etzietela ezer egingo. Promes onetan fiaturik eraman zuen Greziora, baña itzuleran basoaren toki illunean irten zitzaizkan otso bi, alderaturik, oñak miliskatu ziozkatzen, eta gero lagundu etxeraño, nagusiai beren zakurrak bezela. Grezioko biztanleak jakindu zutenean mirarigille

ospatsua etorri zitzaizela, joan zitzaiozkan negarrez erregutzera, arren libra zitzala zeramazkiten bi lazeriatatik, au da, abazutatik eta otsoetatik. Franzisko kupitu zan, eta itz egin zien onela: «Jaungoikoaren onra eta gloriagatik aseguratzen dizutet, ezen, penitentzia egiten badezute, gaitz oek alde egingo dutela; baña denbora berean ziertotzat iduki, baldiñ Jaungoikoaren onegiñak pagatzen badituzute esker txarrarekiñ, zuen kontra bera aserratu, eta kastigu aundiagoak bialduko dizkitzutela». Itz eman zuten agerian penitentzia egingo zutela, eta ala beren itza leialki kunplitu zuten bitartean ez otsoak amarrendu zituzten artaldeak, eta ez abazuzak galdu laboreak.

Gera gaitezen emen. Ez genduke bukatuko iñoiz Santuaren bizitzan gertatu ziran gis oetako gauza guziak kontatu bear bagituzte; alaz guziaz ere, esan degu bear anbat gure irakorleak, altxarrik Jaungoikoaren eskuak tapatzen duen estalkia, ikusi dezatekean nola aren Ontasun neurrigabeak deitzen dituen kriatura ezerezak beraren perfezioetan partartzera, eta gure Erredenzioko misterio illunenetako bat, au da Sortitzaren erreskatea, ezagutzera. San Paulok erreskate edo libertade au adierazi zuen Erromarrai zuzendutako eskutitzean: «Sortitza guzia zipiruz dago agerkeretako egun aundiaren deseoz. Orain gogoaren kontra bada ere, dago gizonaren arrokeriaren mendean, eta penatzen da, baña etorriko da egun bat zeñean libratuko dan bere ondamenaren uztarripetik, ostera sartuaz Jaungoikoaren Semeen libertadean». Au da Apostoloak erakusten diguna. Orain, miresteko gauza izango da baldin pekatariak paratako uztarripean negar egiten duten kriaturak alegeratzen badira, ikustean libertadea ematen asi zaizten Santuak? Arritu bear gaitu leoiak eta artzak bollesian etzatea martirien oñetan eta kalterik egiten ez duten aberiak jarri ditezela zintzo Jaungoikoaren adiskideen aginteetara?

Gauza guzien gañeko aginte eta eskubide au ez da fedearakiñ argitua dagoen arrazoiaren kontrakoa, ala ere, ez da gu gutxiago arritzen gaituen gauza. Adanen seme bat, jatorrizko pekatuaren ondoren izan dala bete batean, *ezerezetik sortutako gauza guzjen Errege*, ez da inozentzia berriro eskuratuaren doirik preziosoena, eta negarrezko ballera onetan gizonak ikusi dezakean ikuskarrikeri ederrena? Egoki eta ederrak agertu bear zuten gauza guziak beren Egillearen eskuetatik irten ziranean, eta gizona berriz aundigoia abere bakoitzari bere izena ematen zionean, eta gauza guziak bere Errege-zigorraren mendean zeuzkanean; baña ez da gitxiago arritzen gaituen ikuskarria, ikustea Adanen Seme bat, Franzisko Morikoni, garbitzen Jesusen Odolarekin pekatuaren azkeneko mantxak, desegiten

aurreneko madarikazioaren kutsu guziak eta part-artzen mundu onetatik Kristo piztu eta garailariaren erregetza betikoan.

Alakoa da San Franziskoren doai, birtute eta gallaldien bilkuia, bilkui aiñ egoki eta zoragarria, eta munduko edertasun guziaz gaiñdikakoa, non Serafiñ irudi onek eztauka berdiñik munduko kondairetan; eta beragatik Unbriako eskolako maixu Giotto eta Perusinok artu zuten gizon berriro libratuaren moldetzat. Seireun urte igaro dira eta ala ere gu mugitzen, alaitzen eta arritzen gaitu, eta gure arrigarrizko sentimentuak adierazi nai baditugu, baliatu bear degu Errege Profetaren itzez, deadar egiñaz berarekiñ: *Mirabilis Deus in sanctis suis*. Bai, Jaungoikoa miragarria da bere obra guzietan, aiñ miragarria aundietan nola txikietan, kanpoko belar ostoaen gañean zinzilik, eta zeruko argiak distiatzen duten ur tantoan, eta millaka ontzi eder bela beteaz dijoazen itxaso zabaletan; baña are miragarriagoa da bere santuetan, zeñak diran beraren graziaren obra bikañenak, eta Ebanjelioko argiarekin eta Jesu Kristoren Odolarekiñ sendatu, berritu eta altxatutako gizatasunaren irudidekoak.

Amazazpigarren Bereziera

Albernia mendia. Emen ezartzen zaiotzka zauriak San Franziskori.
(1224)

Toskanaren sarreran eta Unbriako muga aldean altxatzen da mendi bat, zeñaren gallurra berezitzen da Apeninoetatik, eta oñetik dijoazen bost ibai, Tiber eta Arno sartaldetik, eta Metauro, Foglia eta Marecchia sortaldekotik; ori da Albernia, mendi bedeinkatua, San Franziskoren Tabor eta Kalbarioa pozik deituko giñiokeana, an zeruko meditazioen atsegiñak gozatu, eta an bere odola ixuri zuelako. Albernia mendira bere joanerak eta ango egoerak aiñ oropen bizia utzi dute, non emen berritu bear degun merezi duen arretarekiñ.

Franziskok aurreneko joanera egiñ zuen Alberniara 1213ko udaberrian Españara zijoala, eta andik Marruekora pasatzeko asmoarekiñ. Gertatu zizaion igarotzea Montefeltroko gazteluaren ateetatik, zaldun guda bat asterako abian zeudenean. Ate aundiaren gañean zegoen Etxe Jaunaren bandera zabaldua, patioan aditzen ziran eskuzaldien ankaotsak, eta dorre goienetatik jotzen zuten tronpeta soñuak, adierazten zuen pesta atera zijoala. Montefeltroko Konde gaztea, aurreko gau guzia arma-beillan bere aurrekoen kapillan igarota zijoan zaldun armatua izatera Florenziako nobleza guziaren aurrean.

Franziskok, nola baizituen txit gogozkoak erlijio eta soldaduzka gisako pest oek, esan zion berekiñ zeraman lagunari: «Anai Leon, igo gaiten gaztelura, bada Jaungoikoaren laguntzarekiñ egingo degu an zaldun espiritual bat». Zeremonia bukatuta zaldun guziak aparteko patioan bildurik zeudela, Franziskok, aulki batera igorik zuzendu zizten aditzalle aei itz batzuek azalduaz txit egoki Italiako esaera au: «*Tanto é il bene ch'io aspetto, ch'oggi pena m'è diletto*»: «Deseo dedan ondasuna da aiñ aundia, non edozeiñ pena da neretzat atsegiña». Eta aitatu zien Apostoluen, martirien eta konfesooren ejemploa, nola oek gogo onez jartzen ziran tormentu mota guziak sufritzera zeruba irabazteagatik. Jaun argi aek osotoro arriturik, aditzen zituzten aren itzak aingeru batek esanak bezela, alatan, non, aetako batek, Orlando Chiusi, Kasentinoko Konde anima garbi, munduan

bizi bazan ere, mundukoa etzanak, sermoia bukatzean lagunetatik berezi eta deiturik, esan zion: «Aita, denbora asko da ordu oni itxedoten negoe-la; zurekiñ itz egiñ nai nuke nere animaren salbazioaren gañean».

Eta Franziskok nola baizeukan zelo beziñ zentzu aundia, erantzun zion amoriozko farra irriarekiñ: «Atsegiñ aundiarekiñ, ez oraiñ ordea, onra itzatzu zure adiskideak berakiñ festa guzian egonaz, eta bazkal ondorean itz egingo degu gogo dezun guzia». Orlando kondeak Santuaren konseillua segitu zuen, eta bazkaria bukatu zanean Franziskorengana joanik, itz egiten egon zan luzaro zeruko Zorionaren, eta bera iristeko bideen gañean. Kondeari aiñ laburra irudituz zizaion jolasari utzi ziotenean, onek esan zion Santuari: «Nere lurretan daukat mendi bat osoro eremua, sentiduak bildu eta meditaziorako egokia. Ikusi ezazu, eta ona baderitzatzu, emango dizut zuretzat eta zure lagunentzat nere animaren salbazioagatik». Franziskok eskeñia ontzat artu zion, eta bai agindu ere bere erlijiosoetako bi bialduko zituela Albornia-mendira, Españako bidajea berak egiten zuen bitartean.

Bi erlijioso joan ziran Chiusiko gaztelura, zeñaren orma puska izugarriak ikusten diran oraïndik Rasina errekaen ertzean eta Alborniatik milla bat pausora. Orlando kondeak txit ongi artu zituen, eta bildurik berrogeita amar gizon lapur eta lar abereetatik gordetzeko, joan ziran bidezko oen buru bera zala. Mendiko igoera da txit gaitza, alabaña iru aldeetatik guzia da arkaitz uts, soll eta zuzenez betea, eta igo al ditekean laugarren aldea dago amilkai izugarriak estaltzen dituzten arbol eta larrez itxia. Igoera perilsua bazan ere, gure bidelariak proba egin zuten, eta etzizaien damutu. Igotzen zijoazen bezela aen begien aurrean agertzen ziran ikuskarri bata baño bestea nabarbenagoak: alaitzen zituzten, eta etziran aspertzen ango kanpo aundi, latz, ikaragarri eta pintatu eziñ ditezkean aei begira. Iritxi ziran azkenik mendi tontorrera, nun arkitu zuten zelai bat abeto eta pago arbolaz estalia. Toki ura gustatu zitzaïen bi erlijiosoai, artu zuten Franziskoren izenean Orlandok egiñ zien emaitza, bereala antolatuz zituzten txoala eta kapilla bat, eta egiñ zuten Eleiz errezoa, mendiaren jabetesuna orazioarekiñ artzeko.

Franziskok Españatik itzuli zanean, agindu zien emateko pasatako guziaren kontua, eta alako kolore ederrakiñ pintatu zioten bakardade ura, non esan zien lagunai: «Nere seme maiteak, alderatzen zagu San Migeletako garizuma, eta uste det Jaungoikoak deitzen gaituela Albornian pasatzera, eskeñi ditzaïegun penitziarekin gure Salbatzalleari, bere Ama gloriotsuari eta Aingeru Santuai». Eta bereala eman zizaion bideari frai Maseo, frai Leon eta frai Angel lagun zituela. Eta frai Maseori esan zion:

«Ene seme, zu izango zera gure agintari bidean goazen bitartean. Bidean guk gordeko ditugu konbentuko oiturak, au da, errezatuko degu Eleiz errezoa eta egongo gera ixilik, utzirik Probidenziaren eskuetan gure mantenua eta atarbea». Iru erlijiosoak burua makurtu zuten, eta Maseo jarri zan iruren aurrean. Lenbiziko gaua igaro zuten Ordenako konbentubatean, baña bigarrean nekeak eta eguraldi gaiztoak sar erazi zituen utzia zegoen Eleiz zar batean. Iru lagunak loak artu zituen, ez ordea Franzisko, bada geratu zan orazio egiten, eta gogor egiñ bear izan zion deabruen eraso portitz bati. Espiritu gaisto oek arrabiaz beterik beren agintea kentzen zielako, agertu zitzaïozkan itxura ikaragarrietan, eta gogorki erasorik, ebaki zuten kolpeka, eta utzi lurreratua erdi illean. Jazarrean gogorrean Franziskok biotza zeukan altxia denbora guzietako errege Jesusenganon, bere kapitanaren aurrean portizki peleatzen dan soldaduak bezela. «Jesus, nere Jaungoikoa! deadar egiten zuen, eskerak ematen dizkitzut zure mesede guziagatik, baña batez ere zure amorioaren prenda segurua neretzat dan oraingo onegatik. Nere pekatuak mundu onetan kastigatzen dizkidatzu, bestean barkatzeko. Nere biotza prest daukazu sufritzeko milla bider geiago, zuk ala nai badezu». San Buenabenturak esaten digu San Franziskok askotan gogor egin bear izaten ziela deabruai, baña espiritu arro oek, aren irmotasuna bentzutu eziñik, beti lotsa gorrian iges egiten zutela.

Biaramon goizean aiñ kemen gabe arkitu zan Franzisko, non eziñ oñez ibili zan. Lagunak joan ziran aldameneko erri txiki batera, eta billatu zuten nekazari prestu bat astoa eman eta berai laguntzera joan zitzaïena. Eman zitzaïozkan bada bideari: aurrena zijoan San Franzisko asto mansoaren gañean, eta ondoren fraideak eta nekazaria; onek mendiko aldapa igotzen asi ziranean esan zion Franziskori senzilloro: «Aita, esan zadazu egia, zu zera benetan Franzisko Asiskoa, jendeak berazaz anbeste itz egiten duena?». «Bai», Santuak erantzun zion. «Atsegiñ artzen det, eta saia zaitez jendeak dion bezelakoa izaten, beren ustean engañatuak izan ez ditezen». Franzisko umillak anbeste senzilltasunez arriturik, asto gañetik jetxita belaniko jarri zan nekazariaren aurrean, eta muñ egiñ zion oñetan eman zion konsellu onaren paguan, eta gero igo zan ostera asto gañera.

Bitartean mendian barrentzen ziran bezela, aldapa zan biziagoa, bidea kaskarragoa eta eguzkia beroagoa. Mendieta ibiltzen oitua dagoenak daki zenbat sufritzen dan alako aldarteetan. Nekazariak, beroak eta egarriak erasanik, deadar egin zuen: «Ni ez naiz geiago! Iltzera noa edateko urik billatzen ez badet!». Baña eremu artan ur tanto bat ere etzegoen.

Franzisko kupittu zan errukarri artzaz, eta besoak zeruronz altxaturik, jarri zan eskatzen konfianza osoarekin Jainkoaren probidenziari sokorri zezala tranze estu artan. Eztago izkribatua Jaungoikoa dala Aita, eta Aita bat besterik ez bezelako ona eta kariñotsua, eta maite dituenen erregu txikienetara makurtzen dala? Berealaxe, ezaguturik aren eskaera aditua izan zala, Franzisko itzuli zan nekazariarengana, eta beatzarekin arri aundi bat señalaturik, esan zion: «Ikusten dezu arri ori? Zoaz ara, eta arkituko dezu iturri bat Jaungoikoak bere ontasun eta zuganako urrukimentuz sortu duena». Gizonak santuaren itza sinistu zuen, eta begiratzen zion beste Moises bati bezela Jaungoikoarekin zeukan balimentu aundiagatik. Joan zan esandako tokira, eta billatu zuen egiaz ur presko eta gozozko iturria, baña ez al zuen bertatik naiko ura edan, betiko desagertu zan.

Ozta arkitzen da Santuaren bizitzan beste pasarte bat au baño arri-garri eta lilluragarriagorik. Ze kuadroa! Bidelari batzuek baso mortuan galduak, aetako bat egarriak iltzen, beste santu bat Jainkoari erreguka eta ark aditua, eta guziaren erdian Jaungoikoa bere serbitzarien biziari kontu egiten ama kariñosaren gisan... Irudikai aña senzill eta aundi onek, ez du merezi kristau artisten argitasuna sospertzea?

Iritxi ziran azkenik gure bidelariak mendi tontorrera, nun aztu zitzaizkaten igoeran igaro zituzten nekeak. Franzisko eseri zan aritz zar baten azpian, eta begiraturik bere begien aurrean agertzen zan ikuskai guziz aundiari, zeru urdiñ txit ederra, baso iñoiz aizkortu gabeak, Toskanako zelai galantak, Kortonako ballera eta Perusako aintziraren parte bat, osoro lilluratua geratu zan tokiaren edertasunaz. Alberniako bakartasuna gustatu zizaion, baña geiago mendiaren aunditasun latz itzaltsua. Bitartean txori sall bat ara joan zan, eta zebiltzan egaka bere inguruan, orain jartzen zitzaizkan bizkarrean, gero eskuan, beren egaka eta soñuakiñ ongi etorria eman nai izan bazioten bezela. Alako jostaketatara oitua bazegoen ere Franzisko, arritu zan, eta ala esan zien lagunai: «Badakus, emen geratu bear degula, alabaña gure anai txoriak poztutzen dira gure etorrerarekin».

Orlando kondea, jakiñik Franzisko Albernia gañean zegoela, joan zan ara gizon batzuek lagun arturik eta janariz orniturik. Erlijiosoak arkitu zituen orazioan. Bereala Franzisko altxata joan zizaion ongi etorria ematera, eta beste fraideen zeldetatik zerbaite aparte zegoen pago eder baten ondora eramane, esan zion: «Eskerrik asko mendi santu au eman diguzulako; eta mesedeak mesedeai ezarri nai badieztezu, egidazu txaoa bat, tellatutzat arbol aundi onen adarrak dituen». Kondeak bereala agindu zuen Santuaren desoea kunplitzeko.

Erraz ezagutzen da, ermita edo erregutegi bat pillaretzat arbol-tronko mentondoak, ojobatzat adar elkar lazotuak, apañgarritzat ostoa nabar, sartaldeko eguzkiak urreztutzen zituenak, alfonbratzat zotal biguñ, eskilluntzi eta garoak, eta goien zeru boilla ikusteko leiatilla bat zeukana, izan bear zuela txit atsegin-garria San Franziskok bezelako anima osoro oraziora emana zeukanarentzat. Illuntzean kondeak etxeratu bear zuenean, Santuak berriz ere eman ziozkan eskerrak egiñ zion guziagatik, bedeinkatu zuen bera eta langille guziak, eta azkeneko agurra esatean kondeak arturik bereziko erlijiosoak, esan zion: «Nere anai maiteak, ez det nai mendi onetan mantentzeko bear dezutena billatzeagatik, utzi dezaiozute-la sosegu guziarekin zeruko gauzen meditazioari. Nai det, eta beñ betiko diotsutet, ar dezazutela nere etxetik bear dezuten guzia, beste moduz egingo bazenduteke, neretzat pena aundia izango litzake». Au esanda, jextxi zan Alberniatik bere etxera, eraman zuen jendearekin.

Kondeak alde egiñ zuenean Angel, Leon eta Maseo eseri ziran belazian San Franziskoren inguruan, beraren ikasbideak artzeko. Eguzkia ezkutatu zan Apenino mendi tontorren atzean, izarrak distiatzen zuten zeruan, beren argi illuna lurrera bialduaz, ipar aize bada ez badako bat irten zan arpegiak preskatzen zituena, eta munduko otsak itzaltzen ziran mendiaren oñean. Bazirudian anima Jaungoikoaren alderago zegoela. Fraideak zeuden ixilik, aen itz otsak Alberniako arkaitzak erantzuteko, edo Santuaren otoitza galerazitzeko bildurrez; azkenik Santua asi zan jolasian, eta esan zion: «Nere anaiak, ez dezazutela gaizki usatu Orlando kondearen liberaltasunaz, gure pobrezako botoaren kaltean izan ez dediñ. Zaudete seguru, pobre egiazkoak bagera, jendea guzaz errukituko dala. Pobreza santuarekin estu estu laztantzen bagera, oparo emango digute eguneroko ogia, baña igesi bagabiltza beragandik, utziko gaituzte. Jaungoikoa ez da bizimodu onetara deitu gaituena jendeen konbersiorako? Eta au ala izanik, jendearekin eztaukagu ajuste edo tratu gisako bat egiñik, bi parteak era berean obligatzen dituen? Guri dagokigu jendeai ejenplo onen ikuskarria ematea, eta gai onetan Jainkoaren mandatariak diran jendeai, gure gorputzeko premiak estaltzeko bear deguna ornitzea. Izan gaitezen bada leialak gure egiñbideen kunplimentuan, da esatea, Ebanjelioko pobreza gordetzen, bera dalako perfezioa eta zeruko aberatstasunen prenda».

Fraideen zeldak, nola baiziran ostoz eta adarrez egiñak, eziñ gorde zitzaketan eguraldi txar eta denboren giro gaisto eta gogortasunetik, eta gañera, etzeukaten ere Aldareko Sakramentu Santua jartzeko toki egokirik. Franziskok ideatu zuen orduan kapilla eta zelda batzuek egitea, eta

Orlando berriz joan zizaienean, agertu zion bere asmoa. Kondeak ontzat artu zion, eta andik egun gitxira inguruetako langille piadoso batzuekin joanik, egiñ erazi zion San Franziskok trazatutako planoan, Ama Birjiñagandik artu zuela berak aseguratutakoa.

Obra ura egiten ari ziran bitartean, Santua ibili zan mendiaren jira guzian meditaziorako toki egokienak billatzen. Laister arkitu zan arkaitz-ti aundi baten aurrean, nun ikusten ziran zirritu aundiak, leize izugarriak eta arritzar erortzeko zorian zeudenak. Santuak pensaturik artan misterioren bat bazegoela, jarri zan orazioan, eta erregutu zion Jaungoikoari erakutsi zeiola, nondik nora sortuak ziran gauza arrigarri aek. Aingeru bat agertu zizaion, eta esan zion: «Gauz oek gertatu ziran Jesusen eriotzan, bada lurrak dardar egiñ zuen eta erriak arrakatu ziran». Ona zergatik zion Santuak Albornia mendiari aiñ jaiera berezia.

Txit gitxik egiñ zuen nola ustekabeko gertaera batek etzuen galdu erlijioso txikiaren erretiroa. Aek geratu ziran mendi zelaitxoaren parean altxatzen da arkaitz zorrotz bat itxura gaistokoa, besteakgandik bereziturik, eta burua altxarik bere malkar eta amilkai aundiakgatik guziak mendean dauzkana, alako moduan, non eziñ joan ditekian bertara zubi jasogariaren bidez baizik. Lapur batek, bere gogortasunagatik jendeak otsoa deitzen zionak billatu zuen an zulo bat, eta aienaturik bertatik ara biltzen ziran piztiak, biurtu zuen bere bizileku, edo obeto gaztelu. Etzan andik irteten, bidean zijozenai ostutzeko baizik, jana billatzeko bestetarako bere kabia arranoak utzitzen ez duen bezela. Etzitzaion gustatu gure erremutarrak auzoan jartzea. Gaiztoa ikarakorra da, eta gizon prestuen begiradak itxutzen du; eta ala egun batean lapurra joan zizaien erlijiosoai, eta gogorki agindu zion alde egin zezatela mendi artatik, eta etzezaitela galerazi an zeukan sosegua.

Franziskok añ arrera ona egiñ zion, aditu zion alako pazienziarekiñ, eta itz añ eztitsua esan ziozkan, non berealaxe aren aserrea gozatu zan. Belaunikatu zan Santuaren aurrean, eta erregutu zion iritxi zeiola Jaungoikoagandik bere gaiztakerien barkazioa, eta utzi zezaiola egun batzuetan berarekin bizitzen, utzi zion bezela. An ikusirik bere begiak fraideak egiten zuten aingeruzko bizitza, bereala mudatu zan osotoro, eta eskatu zion aen bizimodua egitea. San Franziskok, batetango konbersio onetan ikustean graziaren millagroa, artu zuen «Otsoa» amorio osoarekin, jantzi zion bereala penitenziako abittua, eta bere bizitzaren aldaera señaletzat jarri zion frai Agneloren izen gozoa (arkumea). Frai Agnelok, bere bizitzaren gañerako denbora guzia igaro zuen Albornian eta ill zan santutasunean, bere gaiztakerietako lekua orazio eta mortifikaziozkoan biurtu

ondorean. Ura bizitu zan arkaitz zorrotzari oraindik deitzen zaio «Frai Otsoaren arkaitza».

Oek dira San Franziskori gertatutako gauzak Albornia mendira egin zuen aurreneko joaneran. Bigarrean, Ugolino kardenalarekiñ 1220an egiñ zuenean eztigu utzi kontatzea merezi duen oroipenik. Irugarrenean iritxi zan bere gloria eta oñazeen erpiñera, eta ala, bidezko gauza da konta dezagula leialki beraren darraikoi bikañenak eta askaera.

Zan 1224ko abuztua. Franziskok bazituen berrogeita bi urte, eta ainbeste barau eta mortifikazioz zegoen auldua, baña sentiturik gero eta ixiltasunaren, argi eta amoriaren antsi geiago, Jaungoikoaren espirituak mugitu zuen berriz ere Alborniako mendi gañera joatera. Itotzeko beroa egiten zuen, baña ala ere bereala irten zan Ama Birjiña Aingerueneko konbentutik, arturik berekin frai Leon eta frai Maseo bere lagun jakiñak. Mendian igaro zuen denboran, izan zituen iñoiz baño zeruko mesede geiago. Frai Leonek aseguratzen du, askotan ikusi zuela airean zinzilik zeru lurren artean, batzuetan lurra baño piska bat gorago, eta beste batzuetan begiak iritxi eziñ zuten moduan. Lurra baño goratxogo zegoenean, muñ egiñ oi zion oñetan, eta negar malkoakin bustiaz esaten zion: «Nere Jaungoikoa, nere aita doatsuaren merezimentuakgatik urrukutu zaitetz ni naizen bezelako pekatariak, eta indazu zure graziaren partetxo bat». Osoro goien zegoenean, belaunikatzen zan umilki, eta egiten zuen orazio San Franzisko altxatzen zan tokian bertan. Santua beregandik irtenik egoten zan denbora luze oetan, jarririk pensatzen Pasioko misterioetan kejatzen zizaion biguñki bere Jesusi, fedeagatik bere odola ixuri etzuelako, eta eskatzen zion aren antzera aldatzeko grazia. Eta Jaunak agertu zion iritxi-ko zuela eskatzen zuena.

Ama Birjiña zerura altxatua izan zaneko festaren arratsean, noiz asten baizuen San Migelen onran egiten zuen garizuma, graziaren egikerara obeto ematearren, erretiratu zan arkitu zuen arzulo malkorrenera. «Jainkoaren ardi maitea, esan zion lagunari, utzi nazazu bakarrik, eta ez dedilla etorri iñor ni zabartzera; zuk ordea, izango dezu karidatea ekartzeko niri gauero ogi eta ur piska bat. Etorriko zera gau erdian Matutiak errezatzeko orduan, eta joko dezu atea esanaz *Domine labia mea aperies*, «Jauna, idiki itzatzu nere ezpañak». Erantzuten badizut, sar zaite, bestela, osteria itzuliko zera».

Frai Leonek, itzultzean sentitu zuen tentazio bat egun askotan pakerik eman etziona, eta Santuari aitortzera benturatzen etzana, baña nai zuen esaera bat bere eskuz izkribatua idukitzea, uste zuelako ark libratuko zuela anbeste kezkatzen zuen tentaziotik. San Franziskok jakin zuen

Jainkoagandik gertatzen zana eta ark nai zuena, eta izkribatu zuen Tau letrarekiñ señalatu zuen ondorengo esaera au: *Benedicat tibi Dominus et custodiat te; ostendat faciem suam tibi, et misereatur tui: convertat vultum suum ad te, et det tibi pacem. T. Dominus benedicat te, frater Leo*, «Jaungoikoak bedeinka eta gorde zaitzala, bere arpegia agertu dizazula eta zuzaz errukitu dedilla, zugana bere arpegia itzuli eta pakea dizula. T. Jaungoikoak bedeinka zaitzala anai Leon». «Tori paper au, esan zion, eta gorde ezazu zere bizi guzian». Ez al zuen artu frai Leonek papera, bereala tentazioak alde egin zion.

Jesu Kristok bere serbitzari doatsuari egiñ ziozkan eziñ konta al agerkeria guzietan, daude bi Bernardo Bessek kontatzen dizkigunak, eta erlijioso txikiaren artean beñere aztuko ez diranak. Lenbizikoan Jauna agertu zan eserita San Franziskok jan oi zuen arriaren gañean, eta egon ziran jolasean biak, bi adiskide elkarrekin egon oi diran moduan. Jauna desagertu zanean, Franziskok Jaungoikoarenganako gero eta errespeto geiagorekiñ, deitu zion frai Leoni, eta esan zion: «Arri au garbitu bear da ur, ardo, esne, olio eta balsamuz, bada Jaungoikoaren Semeak santutu du beraren gañean egonaz, eta aseguratu dit bedeinkatuko duela betiko gure Ordena». Eta ondorean Jakob Patriarkaren gisan, doskañi zion Jaunari arri ura, igortziaz eta itz oek esanaz: «Egiaz au da Jaungoikoaren aldarea!».

Bigarren agerkeria gertatu zan andik laister, eta izan zan aurrenekoa baño nabarbenagoa. Frai Leon joan zan gau erdian Santuaren arzuloko atea jotzera, eta erantzun etziolako, jakiñ naiak menderaturik, begiratu zuen zirrituetatik. O gauza miragarria! Arzuloa zegoen zeruko argiz bete, eta Franzisko belauniko eta besoak gurutzaturik oi bezela. Zurezko erro-sarioa zeukan zinzilik saietsetik, eskubiko eskua biotzaren gañean, eta ezkerrekoan bere negar malkoakiñ anbeste bider bustitako gurutziltzatua. Zerutik jeisten zan ziargi bizi batek argitzen zion arpegia, eta begiak berriz zeuzkan josiak ikusten etzan, baño aren arreta guzia zeraman gauza batean. Jauna eta Serbitzaria jolastutzen ziran, baño frai Leonek eziñ aditu zuen zer esaten zuten. Bakarrik noizean beñi aditzen zion esaten, maiz esan oi zuen otoitz labur au: «Zer zera zu, Jauna, eta zer naiz ni!». Gero ikusi zuen zutik jarri, eta nola eskua eraman zuen iru bider kolkora, eta luzatu beste anbeste bider gar misteriozkoaren aldera; ondorean itz otsak isildu ziran, argia desegini, eta guzia biurtu zan lengo isiltasun eta illunpe-ra.

Frai Leonek sentitu zuen bere barrunbean utsegiteak ematen duen kezka. Begiratu zuen inguruan, etzuen mudantzarik arkitzen. Lengo pagoak berak errañu luze izugarriak lurrean botatzen, arri arretsu aek

berak illargiaren argi tristeak jota biurtzen, baño guzia zeritzaion tristea-goia eta illunagoa; begiratu zuen arzuloko atera, eta zegoen lenago beziñ beltza; etzan geratu zeruko bisitaren arrastorik txikiarik; etzan ura zeruko atea.

Frai Leonek bere gaizki egiña ezaguturik, erretiratu nai zuen isilik, baño Franziskok igarririk, deituta esan zion errierta biguñ antzean: «Jaungoikoaren ardi maitea, zergatik jakiñ nai izan dezu ezkutuan egon bear zuena?». Fraideak aitortu zuen bere utsegitea, eta barkazioa irixitakoan, esan zion: «Ene Aita, mesedez eta Jaungoikoaren onra eta gloriarako, esan zadazu zer adierazi nai duen zuk izan dezun ikuskerak». Santua artaratu zan obedienez eta umiltasunez, alabaña frai Leon aingerukoia zan bere lagun eta konfesoera. «Ene anaia, esan zion, Jauna agertu zat ikusi dituzun gar oetan, eta beraren perfezio eta nere ezerezen aini ezaguera aundia eman dit, non deadar egiñ bear izan bet au: «Ene Jaungoikoa! Zer zera zu, eta zer naiz ni! Nondik dator zuk beeratu nai izatea lurreko txingurri bat baizik ez naizan oni begiratzerano?». Jesu Kristok agertu dizkit misterio aini ezkutatuak non gizonaren animak inola ere eziñ iritxi ditzakean. Zerura itzuli baño len agur egitean esan dit: «Franzisko, egiñ dizkitzudan mesedeen ordañez indazu erregalo bat». «Jauna, ongi dakizu nik deus ez daukadala, eta aspaldi dala gorputz eta animaz zurea naizala». «Sar zazu eskua kolkoan, eta eman zadazu billatzen dezuna». Obeditu nion, eta iru bider ala egiñik, arkitu nituen iruretan urrezko moneda bana, eta eman niozkan. Osoro arriturik, galdetu nion zer adierazten zuen urrezko iru moneda aek, eta erantzun ziran: «Adierazten dute erlijiosoak aini leialki gordetako pobrezia, obediencia eta kastidateko iru botoak; baita ere fundatzalle eta guraso egiñ zaitudan iru Ordenak. Ala zuk eman dizkidatzun iru moneden ordañez, berritzen dizkitzut emen lenago egiñak daukazkitzudan aginduak. 1.a Maitatuko ditut eta lagunduko diet bereziko zure seme egiten diran guziaz. 2.a Bedeinkatu ditut aen adiskideak eta madarikatu aen persegitzalleak. 3.a Iru familia oek iraugo dute munduaren bukaeraraño».

Itz oek esanda San Franziskok despeditu zuen laguna, debekatuaz kontatzea inori ikusi zuena, baita ere jakiñ nai izatea Jaungoikoaren eta aren artean igarotzen zana.

Gure irakorleai erregutzen diegu ez dezatela itxi liburua, sortitaz gorako itxasoan ugarotu erazitzen diegulako apukoarekiñ. Oroitu bitez, gaudela kontatzen santu baten bizitza, gizonen Salbatzallearen antz osoko eta imajiña txit berdiñaren Santu besterik ez bezelako arena, eta ezagutuko dute Jaungoikoak obratu zuela pixu eta neurriarekiñ batere presakatu

gabe, eta arkiturik Franziskoren anima aín garbi eta otxana igoerazi zuela argitasunez argitasun eta birtutez birtute, eta ala igoera misteriozkoen bidez, eraman zuela txit laister ikusiko degun santutasun goieneneraño.

Gure Santuak zenbat eta geiago pensatzen zuen Jesu Kristoren Llaga eta Pasioan, ainbat eta amoriozko labe biziagoa egiten zizaion bere biotza, eta antsi aundiagoa sentitzen zuen Jainkozko moldearekin are eta geiago irudikatzeke. Aingeruaren bidez jakiñik Ebanjelioko eseratan billatuko zuela Jaunak argandik itxedoten zuena, agiñdu zion frai Leoni iriki zezala Ebanjeliotako liburua. Iru bider iriki zuen, eta iruretan Jesu Kristoren Pasioan. Orduan ezagutu zuen San Franziskok, Jesu Kristori aren bizitza ezkutu eta apostolutzakoan jarraitu ondorean, iruditu bear zitzaiola bere martirio eziñ aundiagoan ere, eta ala deadar egiñ zuen: «O nere Jaungoikoa! Prest dago nere biotza».

Biotz on, Franzisko! Etzaitz geratu Kalbarioko bidean. Ez da asko negar egitea Jesusekin Jetsemaniko baratzen, ez da asko aren arpegi Jainkozkoa garbitu eta legortzea Beronikarekin; ez da asko Kalbariora igotzen Zirineoarekin laguntzea. Sufritzeko zuk daukazun egarria ez da oraíndik itzali, igo zaitz oraíndik, igo zaitz gurutzera, bertan josia izateko Jesu Kristorekin. Presta ezazu biotza, bada iritxi da zuretzat sakrifizio mistikoaren ordua.

Arkitzen gera zeruko misterioz beterikako ikuskarri baten aurrean, zeña adieraztera ez dan benturatzen pekatari errukarri baten mingaña, desonratzeko bildurrez. Gauden bada, ixilik, eta utzi dezaigun kondailari serafiñdar bati ura kontatzen.

Gurutze santuaren altxaerako pestaren egun sentian (agorraren 14ean) San Franzisko zegoen otoitzean mendiaren ixuraldan. Bat batetan ikusi zuen zerutik jeisten serafiñ bat suzko sei ego txit argiak zeuzkana. Ega bizi batean joan zan Santuaren ondora, geratu zan aidean, eta ego artean agertu zan Jesus gurutziltzatuaren imajiña, zeña ikustean Franziskoren anima izu aundi batek artu zuen. Batetan sentitzen zuen pena eta atsegiña, atsegiña bere biotzeko Jaungoikoa, amorezko Jaungoikoa serafiñaren itxuran begien aurrean zeukalako; eta pena, ikusten zuelako Jesus sufritzen, esku oñak gurutzeari josiak eta biotza lantzaz irikia. Misterio ezkutatu bat zeukan begien aurrean, eta argatik zegoen oso arritua; alabañdan ere, nola elkartu Kalbarioko umillazioak gloriako gozaerarekin? Azkenik aren animak zeruko argiarekin ezagutu zuen ikuskera misteriozko onek zer esan nai zuen, au da, ez gorputzeko neke oñaz ezpada amorioaren garrez biurtu bear zuela osoro bere Maitean.

Ikuskera desegindu zan, baña utzi zion animan su miragarri bat, eta gorputzean zeruko markaren siñale are miragarriagoak. Eta egiaz, berealaxe agertu zitzaizkan gorputzean arestian adoratu zituen bost llagak. Eskuak eta oñak zirudien iltze lodi batekin zulatuak zeuzkala, zeñaren buru beltz-biribilla llagetan ikusten zan, eta esku-oñen azpiko aldian agertzen zan punta luzea, zirudien errematxatua zegoela. Saietseko llaga, zabala eta idikia zegoen, nondik ikusten zan arradiz kolore gorrikoa, odola zeriona Santuaren arropak igarotzeraño.

Llaga Sagraduak ezarriak zeuzkan bada bere gorputzean ikusteko moduan. Zeruko mesede onek para zuen zalantza guziz aundian: agertuko zuen, edo ixilik gorde bear zuen? Eziñ erabaki zuen zer egiñ; bada alde batetik luzaroan gorde eziñgo bazien ere bere lagun maiteenai, bestetik bildurtzen zan Jaunaren gauz ezkutuak azaltzeaz. Deitu zion bere ikasleetako batzuei, eta aitatu zion gertaera ez itz berekietan, ezpada beste norbaiti pasatakoa bezela. Baña aen arteko batek, Frai Iluminariok, Sortaldera lagundu zionak berak, ematen zituen zizpiroetatik igaririk artu zuela zerutik mesede bereziren bat, esan zion: «Aita, jakizu, ez zuretzat bakarrik, bai lagun urkoarentzat ere agertzen zaizkizula zeruko misterioak. Zuretzat bakarrik gordetzen badituzu, begirozu ez ote dizun Jaungoikoak eskatuko gordetako talentuaren kontua». Arrazoi onek mugialdi aundia egiñ zion animan San Franziskori, eta esan oi bazuen ere *secretum meum mihi* (Nerea da gauza gordea) kontatu zion zearo, bildurrez bada ere, izan zuen ikuskera, aitortuaz gañera Serafiñak agertu ziozkala gauza batzuek egundaño iñori esango etziozkanak. Nork daki Aingeruaren itzak ote ziran aín zerukoiaik, non iñungo izkuntzan eziñ adierazi eziñ ditezkean? San Franzisko, San Migelen onran egiñdako gari-zuma bukatzean, jetxi zan menditik Jainkozko amorioak osoro bestiruditu, eta zeramala Jesus gurutziltzatuaren imajiña sillatua Jainko biziaren eskuz ez arrian edo zurean ezpada bere aragian. Saiatzen zan gordetzen «Errege aundiaren ixill gauza» baña Jaungoikoak, zeñari dagokan bere obren sona barreatzea, egiñ zituen millagroak ugari egiztatzeko Llaga Sagraduen ezartzea.

Kontu aundia zeukan beti oñetakoakin eta eskuak estalita erabiltzeko, baña ala ere eziñ ezkutatu izan zituen osotoro zeruko gordairuak. Erlijosio askok, Kardenal batzuek eta Aita Santu Alejandro laugarrenak berak juramentuaren azpian aitortu zuten ikusi zituztela beren begiakñ Santuaren llaga beneragarriak, bera bizi zala; eta illda gero, berrogeita amar erlijioso baño geiagok, Santa Klarak bere mojakin eta beste eziñ

konta al persona sekularrak, muñ egiñ zien debozior eta ukitu beren eskuakiñ ezeren utsik izan etzediñ aen sinitsgaiari indarra emateko.

Aiñ ongi gorde zuen Franziskok saietsean zeukan llaga, non bizitu zan bitartean etzion iñork ikusi iskintxoka baizik. Beti kontu egiten zion fraide batek (frai Leonek) esan zion egun batean ken zezala abittua astindu bat emateko, eta arte piadoso oni eskerrak ikusi zion llaga, eta bai neurria artu ere, iru beatz bertan emeki jarriaz. Buru nagusi ordezkioak (frai Eliasek) era berean iritxi zuen ikustea. Santuaren beste lagun, gizon osoro senzilloak (frai Rufinok) sorbaldan igortzitzen ari zizaiola zeramazkian oñazeak alibiatzeko, ukitu zion ustekabean saietseko llagan eta aiñ oñaze bizia sentitu zuen, non, geroztik beti jantzi zuen amilla lasai bat saietsak estaltzen ziozkana. Barrengo soña garbitzen zioten erlijiosoak, arkitzen zuten beti odoldua, eziñ dudatu zitekean bada llaga bazeukala; eta azkenik ill zanean, guziok kunplitu zezaketeen beren deseoa, eta ikusi naiera saietseko llaga, eta Jaungoikoaren serbitzariaren gañerakoak.

O Franzisko! Llagu sagraduaz ornitua zaudena, zu zera arako Apokalipsisko Aingeru ura San Juanek Sortaldera altxatzen ikusi zuena eramanaz bekokian Jainko biziaren señaleara.

Bernandonen semeak zeuzkan Jesu Kristo gure Jaunaren bost llagak, eta distiatzen zuten aren gorputzean diamante eta perla preziosoak bezela. Ona emen urte bi igaroan jendeak ikusi zuten miraria, arteraño egundano ikusi etzana, animatan Jainkozko amorioaren mirari bat iritxi ezin ditekeana. Au izan fundatzalle santuaren gallaldi gloriosoena, eta denbora berean obeto egiztatuenetakoa, bada gertaera onezaz eziñ dudatu diteke, egiarik aundiena ukatu gabe. Eta egiaz, nori gogoak eman bear dio San Buenabentura eta Bernardo Besse bezelako gizon itzaltsuak, Tomas Zelano, Leon, Errufino eta Masseok bezela beren begiz ikusitako gauzaren testigantza egiten dutenak izan dirala engañatuak? Zer protxu edo irabazi iduki zezatekean berak edo gu engañatzean? Eta engañatu bazuten, zergatik Unbriako biztanleak, egia aiñ erraz jakin zezaketela, etzioten kontrarik egiñ? Sinisten zuten, eta arritzen ziran, mirariaren egia, nolerebait esateko esku artean ikusten zutelako, eta badirudi Jaungoikoak berak indartzen zituela sinistamentu onetan, beraren alde egiten zituen mirariakiñ. Pozik kontatuko giñituzke guziak bat utzi gabe, gauza atsegiñgarriagorik ez dagoelako, baña geiegi ez luzatzeagatik, kontatuko ditugu bi, arturik bata San Buenabenturaren *Irakorgaitik* eta bestea Bernardo Bessenren *Kondairatik*.

«Sortizak berak, dio S. Buenabenturak, aldatu zituen bere legeak mirari aren oroipena obeto gordetzeko. Albernian zan lenago ekaitzak sor-

tzen ziran mendia, andik jeisten ziran aize bunbadak eta abazuzaz kargatutako lañoak, baña lazeri au geratu zan Aita doatsuak llaga sagraduak artu zituen unetik».

Aditu dezaiogun orain Bernardo Besseri: «Gertaera oi ez bezelako bat pasa zan mendiz aronztik zegoen Dominikoen konbentu batean. Bi Ordenetan oitura dan bezela, afaltegian zegoen zinzilik Santo Domingoren erretratoaren parean beste bat txit ederra San Franziskorena, eta zegoen bere llagakin; konbentuko fraide batek ez beste guziak onratzen zuten imajña, baña onek nola etzuen sinistatzen mirari onetan, eta ezin eraman zuen alako gauzarik aitatzea ere, artu zuen asmoa kuadrotik kentzeko. Bi bider saiatu zan lan onetan bakarrik eta gabaz, baña alperrik, bada biaramonean arkitu zituen llagak lenago baño ederragoak. Irugarren aldian aiñ aserre bizian asi zan borratzen non urratu zuen pinturako eun-tela, eta bereala irten zan odola aiñ ugari non busti ziozkan arpegia eta eskuak. Mirari arekin izuturik, kordegabetuta erori zan. Fraideak joanda altxa zuten, baña odola ezin geratu izan zuten iñola ere. Sospitaturik orduan ark egiñ zuen utsegitea, aitortu zuten eta eskatu zioten barkazioa San Franziskori. Aen eskaria aditua izan zan, odola geratu zan, urratuak desagertu ziran, eta llaga itxiak artu zuten osterala lenagoko kolorea. Erlijioso sinitsgorra konbertitu zan, bera izan zan lenago ukatu zuen gallaldiaren defensalle bizienetakoa, bisitatu zituen Asisko eta Porziunkulako Eleizak, eta igo zan Albernian mendi tontorrera, nora eraman zituen odol miraritsua geratzeko serbitu zioten eun zapiaren orri batzuek. Beraren aotik jakindu ditugu berri txe oek guziak».

Ala Jaungoiko guzia al dunak gordetzen zuen bere serbitzari leialaren kausa. Baña ala San Franziskoren llagai nola Porziunkulako induljenzia dagokanez itz bat asko da ezbaia erabakitzeko. Erromak, gis onetako eginkizunetan aiñ zentzu aundiarekiñ ibiltzen danak itz egin du. Aditu zaiogun Gregorio IXgarrenari bada beraren sinitsgaiak bienak balio ditu, Aita Santuarena eta San Franziskoren adiskide maitearena dalako.

«Gregorio Apezpiku, Jainkoaren serbitzarien serbitzariak, izkira oek ikusten dituzten Jesu Kristoren fededun guziaz osasuna eta Apostolubedeinkazioa».

«Gauz alperra iruditzen zagu San Franzisko konfessore glorioso zerura eraman duten merezimentu aundiak izkira oetan zuei agertzea, ozta, alabaña izango da fededunik oen berri ez duenik. Baña uste izan degu konbeni zizazutela erakustea batez ere Santuen gloria eta argia dan Jesu Kristo gure Jaunak egin zion mesede berezi eta miragarriaren gañean. Jaungoikoaren eskual kreatoraren birtutez artu zituen bizi zan

denboran lлага sagraduak esku-oñetan eta saietsean, eta au ala dalazkoa ikusi erazo da bera illda gero ere. Guk eta gure anai kardenalak daukagun ezaguera ziertoa, eta berak egindako beste milagro, sinismen osoa merezi duten testiguak aseguratzen dituztenak izan dira mugierazi gaituztenak Santuen errunkaran jartzera, gure anai Kardenal, eta gurekiñ orduan zeuden beste apezpikuen iritzia zan bezela. Eta nola txit deseatzan baidegungau au fededun guziak sinistatu dezatela, Jesu Kristo gure Jaunagatik, arren, erregutzen, eta zuen pekatuen barkazio osoagatik agintzen dizutegu ez dezazutela sinistatu onen kontra aditzen dezuten gauzarik, eta jaiera eta erreberentzia aundia izan dezaiozute konfessore santu oni Jaungoikoaren gogokoak egiñ zaitzatekean eran, beraren merezimentu eta bitartekotasunez iritxi dezazuten Jaungoikoagandik ontasuna mundu onetan eta doatsuera bestean. Biterbon emana, gure Aita Santutzako amaikagarren urteko apirillaren bigarren egunean».

1255ko urtean Aita Santu Alejandro IVgarrenak bialdu zien erlijioso txikiak eskutitz bat arestikoa beziñ baliosoa. Bulda onetan aitortzen zuen San Franziskok Lлага sagraduak artu zituen Albernia mendia anparupean artzen zuela, eta erregutzen zien erlijiosoai etzezatela beñere utzi toki ura eta gorde zezatela beti Santuak fundatutako konbentua.

Andik bost urtera 1260ko abustuaren 20ean Albernia mendiak ikusi zuen zeremonia guzizko pozez beterik utzi zuena. Orduan Buru nagusi ordezkoko San Buenabentura joan zan ara milla erlijioso baño geiagorekiñ. Aldameneko mendi-muño guziak erromesez beteak zeuden, eta Arezzo, Florenzia, Fiesoli, Perusa, Asis, Urbino eta Cita-Castelloko Obispo Jaunak donekidatu edo konsagratu zuten Ama Birjiña Aingeruenaren izenarekiñ Orlando Kondeak 1215an egindako Eleizatxoa, eta gero mendi guzia prozezioan jiraturik bedeinkatu zuten *Serafiñ mendiaren* izena emanaz.

Benedikto XIgarrenak agintzen du San Franziskoren Lлага Sagraduen pesta zelebra dedilla urteoro agorraren 17an Ordenako konbentu guzietan, eta Paulo Vgarrenak pest au zabaldu zuen Eleiza guzira. Era onetan Aita Santuak beren eskubide aundiaz usatuaz indartu dute millagroaren egiatasuna, eta Serafiñ mendia da seireun urte oetan erromesak urbiltzen diran tokia. Denbora aetako jendeak San Franziskoren kalbario onetara zijoazenean zeukaten fedea etzan beñere oztu egungo denbora triste oek etorri diran bitartean.

Benturaz gure irakorleak, batez ere erromeria aiñ urrutikoa egiñ ezin dutenak naiko dute jakiñ zer moduzkoa dan denbora aetako fedek mendi tontor artan altxa duen oroikarria, eta guk kunplituko degu berealaxe oen deseo bidezkoa. Konbentua da desberdiña solairua bezela.

Ataria da bajua eta pixua, dirudi anziñako gazteluen sarrera. Etxurubean sartuta, parez pare ikusten da beste atari bat pillare bik eusten diotena, au da Ama Birjiña Aingeruenekoen Eleizaren sarrera, Albernia-mendiko aurreneko Eleiza. Ategañeko ar-uztaian dago moldura anziñako bat, Lлага Sagraduak estanpatuak dauzkana. Atearen alde bietan daude Orlando Kondearen etxarmak, gurutze bat eta iru lislore, oroipen glorioso pranzesentzat. Konbentuak dauzka gela asko erromesentzat, erlijiosoak ematen die ostatua dijoazen guziak, eta partitzen dituzte berakiñ, biltzen dituzten limosnak. Esandako Eleizatik sartzen da goiko Eleiza aundian, zeñari asiera eman zion Chiusi Kondeak 1348ko urtean, eta bukatu zuen andik eunki batera Florenziako Senaduak, bada oni utzi zion Aita Santu Eujenio IVgarrenak mendi onen kontua. Au da argi eta zabala eta galeri bat inguruan daukana nondik begiak iritxi ditzakean kanpo guziak ikusten diran. Galeri au luzatzen da Lлага Sagraduen kapillarañi eta onen erdian eta burni erreja bitarte ikusten da suzko egoakiko serafiña San Franziskori agertu zizaion toki bedeinkatua. Egun oro besper ondoan eta arratsetan Matutiak esandakoan Erlijiosoak joaten dira prozesioan Eleiza aunditik Lлага Sagraduen Kapillara.

Nork ez du miretsiko emen Jainkoaren Probidenziaren mirari aundienetako bat? Lenagoko denboretan ozta zekien iñork Alberniaren izenik, baña Asisko Penitenzilariak bertan oña para zuen ezker, mendi santu onen izena dabill aoz ao, eta Judeako mendiaz kanpora, beraren gloria paregabekoa da. Emen, Kalbarioan bezela, gizonen ezpañak beti ari dira Jaungoikoa alabatzen. Ordua degu uzteko toki beneragarri oiek, nondik ez da iñor jetxitzen bere burua obeago eta garbiago sentitu gabe. Muñ egiñ dezaiozun pensamentuarekiñ San Franziskok sufritu, San Buenabenturak orazio egiñ eta Salbatzallea bera agertu zan lur oni, eta agur egiñ dezaiozun Errege Profetarekin esanaz: «Agur o mendi, grazi millagroetan ugaria. Jaungoikoak autu zaitu beste guzien artean bere bizilekutat, eta beti bertan biziko da» (Ps. LXVII).

Emezortzigarren Bereziera

*San Franziskoren azkeneko urteak.
Bere azken nai edo testamentua, eta eriotza.
(1224-1226)*

Biursariak bakarrik adierazi ditzateke ongi animaren mugida aundiak; ala ikusi degu Franzisko, sortitzaren edertasunaren aurrean *Eguzkia*-ren kanta ederra bat batetan esaten. Kriatura aul eta galkorrek aih arrigarriko deadar atera erazi baziozkaten, zer izango zan izatez eta beti dirauen edertasuna bere begiakin ikustea? Nola geratu al izango zituen bere biotzetik ies egiten zuten amoriozko sentimentuak? Amorio onek ateratzen zuen beregandik, eta bere amoriozko mugialdietan kantatzen zituen himno bi, esan ditezkeanak izkribatuak zeruko kordegabetzen garretan.

San Bernardino Senakoak gorde dizkigu, eta egokatzen diozka biak San Franziskori, eta guk eztaukagu bear anbat argibide kontra egiteko franziskoarren oitueria eta bizieraren azaldari aih leialaren iritziari. Beste kondairatzalle batzuek diote *Stabat Mater* konpondu zuen Jakopone Todiko doatsu, San Franziskoren ikaslearenak dirala. Gure iritzia da Ozanam jakintsuarena bera: «Lenbiziko kantua, danetan ederrena eta asieratzat *Sutan amorioak jartzzen nau* daukana, ez dirudi iñork bestek zuzendu duenik, edo geienaz Jakoponek parako zuen berso obean, Frai Pazifikok *Eguzkiaren kantua*-rekiñ egiñ zuen bezela. An ezagutzen dira Santuaren zaldun-ideak eta bere irudikiñaren kolore aberatsak».

Iruditzen du Albornia mendian izan zuen kordegabetzea jostaguda batekiñ, zeñean bera sartzen dan Kristoren menpeko lurrean, eta izan zan zorionez bentzutua.

Bigarrena da askozaz aundiagoa, ez dira arkitzen bertan esaera labur eta San Franziskoren obren bereizgarri izan oi diran bezelakoak. Esan diteke, bada, Jakoponek azaldu zuela bere yoritasunarekin San Franziskoren anziñako kantaren batetik artutako pensamentu eder eta aundi bat, soñulari baten ikasleak aren soñugaia era askotara aldatzen duten moduan. Nola nai ere, dago paregabeko edertasunez bete. Aditu ditzagun biurtsakiñtza Italiako onen zizpiru batzuek:

«O amorioa, zergatik erittu dezu orrela nere biotza? Ni neregandik osoro kanpora nago; nere barrunbean piztu dezun garrak erretzen nau, eta beti azitzen dijoakit».

«Ezin iges egiñ det, ez atsedean ere; amorioak lotua nauka».

«Amorioa neretzeagatik, guzia utzi det, eta munduko gauza guziak osotoro ofrezitu ondorean, nerau eman naitzaio. Mundu guzia nereabaltz, batere zalantza gabe emango nuke amorioaren truke».

«Gaurdandik ez diet begiratu ko kreaturari, ez daukat begirik eta itzik nere Egillearentzat baizik. Nere Amorioa dan Kristoren aurrean osterontzeko edertasuna zingira loa iruditzen zat, zeru lurak galtzen dituzte beren limurkariak, eguzkiak bere argia, kerubiñak bere distiadura, eta Serafiñak bere garrak».

«Kriatura guziak ari zaizkit beti esaten nik amatu bear dedala. Aditzen nagokite belarrietara esaten didatela: *Maita ezazu biotz guziarekiñ, arako beragana eramateko egiñ gaituen ura*».

«O anziñako edertasun, beti berria; O Jesus! Zuk kendu didazu biotza, zuk daramazu nere anima guzia eztakit nora. Nik eztaukat biotza zu maitatzeko bestetarako. O zizpiruz narraion amorioa, amorioz illerazo nazazul».

«Zerorri ere eziñ libratu izan ziñan amoriotik. Amorez jetxi ziñan lurrera ezkutatuaz zerezko aunditasun, jakiñduria eta ala. Askotan zenbiltzan munduan gizon ordiaren gisan, amorioak eramaten zinduan gizon saldua bezela. Beti agertu zenduen amorioa, eta amorio neurri gabea, zerezaz osotoro azturik».

«Amorioak menderaturik, ez det batere gogor egiten. Sentenzia emana dago, nik amorez ill bear det; eta ez det beste konsuelorik nai, amorez iltzea baizik!».

Uste izan diteke San Agustiñen boza, edo Santa Teresaren amoriozko kantaren asiera aditzen dala.

San Franziskok berrogei eguneko baraua bukatu, eta San Migel Goiangeruaren pesta zelebratu zuenean, utzi zuen Alborniako bakartasuna Unbriara itzultzeko. Zijoan asto gañean, eta ibili zan ala bere azkeneko bi urteetan egin zituen bidajeetan, eta naiago oi zuen ibili orrela Jesusen Jesusalengo sarrera garaipentsua oroituerazitzen ziolako. Arriturik geratu zan ikustean itxedoten ziotela mendi ondoan Borgo-San-Sepolchoko eta inguruetako jendeak. Eta zan, ikusi zutelako agorraren 14ean mendia argitasun aundi batez inguratua, sospitxaturik millagroren bat gertatu zala, irten ziran Santua onratzera. Kalbario berri artatik jetxi zanean, uste zuten Jesus gurutziltzatu bizi bat ikusten zutela, eta amorio

aundiz bera inguraturik adoratu zituzten aren lлага sagraduak, eta muñ egiñ zioten eskuetan eun zapiarekiñ estaliak bazeuzkan ere.

Arezzo ondoko erri txiki batean, aren eskuak ukitze utsa asko izan zan sendatzeko lau urtean urmiñarekiñ zegoen 8 urteko aur bat. Monteakuton Alberto konde piadosoari utzi zion bere oroipentzat bere amilla pobrea, dudarik gabe aren llagetako odolean aurrena bustia. Erliki piadoso au, denbora joanik pasa zan Toskanako duke aundiaren mendera. Gaztigatu zioten Monte Casalen zegoela aren Ordenako fraide bat oñaze txit biziakiñ, pensatuaz batzuek zala korditoia, eta besteak gaizkiñak zituela. San Franzisko artzaz kupitu zan, eta bialdu zion serbitzen zioten ogi mokadu bat, eta eria bat batetan geratu zan sendatua. Cita Castellon sendatu zuen gurutzearen siñalea egin utsarekiñ zauria zeukan aur bat. Zauriaren tokian agertu zan arrosa gorri bat, sendaera mirarizkoaren sinitsgaitzak.

Frai Leon bideko lagunak dio ezen, Alberniatik Porziunkula bitartean ikusi zitzaiola buru gañean gurutze argi bat, urreak baño geiago distiatzen zuena. Anbeste millagroen artean San Franzisko, lurrean baño obeto zeruan bizi zana, sor eta gor agertzen zan egiten ziozkaten onra guziaz.

Azkenik, Cita-Castellon illabete igarorik, itzuli zan Ama Birjiña Aingeruenero bere konbentu maitera. «Gurutztaturik Jesu Kristorekin gorputz-animetan, ez bakarrik erretzen zan Jaungoikoarekiko serafiniezko amorioan, baita ere Kalbarioko doskiña bezela, zeukan animen salbazioaren egarri txit aundia. Eziñ ibili zan, oñak batetik zulatzen ziozkaten iltzeakgatik, baña eramaten zuten uri eta aldeerritara osoro aul eta erdi illa, eta alaitzen zituen biotzez eramatera nork bere gurutzea. Bere jarrailai esan oi zien: «Ene anaiak, asi gaitzen Jaungoiko ona serbitzen, bada oraindaño, esan diteke ez degula ezerere beragatik egiñ». Bere apostulutzako nekeak osotoro erasana bazegoen ere, egiñ nai izaten zituen bere konbersioko aurreneko urteetako lanak, nola ziran, pobrea serbitzea, legenartsuak kontu egitea eta mortifikazio mota guzietara menderatzea. Gorputza sufrimentuarekiñ eroria bazeukan ere, animan zeukan betiko irmotasuna. Pensatzen zuen jazarre berriak idukitzea salbazioaren etsaierekiñ; uste zuen garaipen berriak iritxi, eta bere asmoa zan zabaltzea mundu guzira Jesu Kristoren erreinaldia, zeren amorioa da ezten bat, eperik eta atsedetik eman gabe, beti aurrera joan erazitzen duena.

San Buenabenturagandik artu degun pasarte eder oni erantsi dezaiogun, Tomas Zelanok izkribatu zuen alabanza laburragoa, baño bestea beziñ arrigarria: «San Franziskoren zeloak etzuen mugarik, guzira zabal-

tzen zalako, eta Ebanjelioaren argia eraman naiko zuen munduaren azkeneko bazterretaraño». Langille nekatezgarri au, eziñ geiago aula bazegoen ere, ikusten zan egun bakar batean Unbriako bost edo sei erri pasatzen; aiñ ezia zeukan gorputza arrazoira, eta arrazoia Jaungoikoarengana! Ala birtutea biurtu zan arentzat bigarren sortitza; eta azaltzen zanean, aren bozak, jantziak, llagak, guziak predikatzen zuen argan. Igarotzen zan jende artean santutasunezko imajiña bizi bat bezela, Jaungoikoaren obrak egiñaz eta banatuaz bere inguruan, eta berak nai etzuela, bizitzako usai bizitza ematen zuena, zeruko su bat biotzak irazekitzen zituen, eta lurrin bat inzensuak udan banatzen duen modukoa.

Aren merezimentuak geitzeko, urrea garbitzen duen Jaungoikoak sufrierazi ziozkan neke eta eritasun berriak. Denbora asko baño len aren gorputza egiñ zan zauri uts bat, ezur utsa. Ai! Mundu onetan guzia aitzen da. Begiak asi zizaizkan aurrena beren serbitzua ukatzen, bada betiko negar egiñez itzali zan aen argia. Zeramazkian oñaze aundien artean Franziskok etzuen batere erremediarik artu nai izaten, deseatzen zuelako Apostoloak bezela, erori zedilla Kristogandik berezitzen zuen lurrezko murrua. Bere asmo ura kentzeko preziso izan zan balia zitezela beren aginteaz Kardenal anparatzallea eta Frai Elias, zeñak kontu egiten zioten ama batek bezelako kariñoarekiñ. Eraman zuten San Damiango konbentuaren ondoan zegoen kanabelazko txabola batera, iristeagatik laisterrago Santa Klarak prestatzen ziozkan erremedioak. An egon zan berrogei egunean Maseo, Errufino, Leon bere konfesoera eta Anjel Tankredo lagun zituela. Zer santuen billera ain toki txikian!

An, oñazeen indarrez menderaturik zegoela, aditu zioten zerura zuzentzen otoitz irazeki au: «O nere Jaungoikoa! Egiotzu begirada bat zure serbitzari umill oni. Indazu laguntza, eta neke oek guziak pazientzian eramateko grazia». Bereala aditu zan zeruko itz ots bat, erantzun ziona: «Baliteke galestiegia izatea, erreinu bat doan irabazi erazten digun joia? Joia au, bada, dira Jaungoikoak bialtzen dituen sufrimentuak; jakizu onek munduko ondasun guziak baño geiago balio duela, mendi guziak urre, arri guziak diamante, eta ur guziak balsamu biurtuko balira ere». «Bai, Santuak erantzun zion, era onetan estimatzen ditut zuk bialtzen dizkidatzun neke-oñazeak, berak dira mundu onetan ematen didazun kastigua, bestean betiko miserikordia egiteko». «Poztu zaitez bada, ori da zerura daraman bidea». Itz oek aditzean Santua altxa zan bereala amorio irazeki batez mugiturik, deitu erazi zuen geienean oatua egoten zan Santa Klara, aprobeitza zediñ eriak konsolatzeko aiñ egokiak ziran ikasbide aeaz.

Lurreko aingeru bi aek jolastu ziran luzaroan, pazientzia eramatzen diranean neke-onaizeak daukaten merezimentuaren gañean, eta zein aundia dan Jaungoikoaren miseriak, bada aren eskuak bedeinkatzen ditu bere serbitzariak, aen gañean zabaltzen dan guzian.

Ez dago esan bearrrik igartzeko nolako enaitasunarekin, nolako fede biziarekin Birjiña Klarak kontu egiten zion bizitza aien estimatuari, Eleizarentzat aien balio aundikoa zan osasunari. Egiñ zion onetako gisako bat, lllagak estali eta ibilian neke gitxiago sentierazitzen ziona, baña erre- medio eta arreta guziak alperrik galtzen zituen onazearen bizitasunak. Frai Eliasek probatu nai izan zuen ea lekualdatzeak obedasunik erakartze ote zion eta eraman erazi zuen Foliñoko konbentura, nun alaitasun piska bat sentitu zuen. Andik laster ostera eraman zuten Ama Birjiña Aingeruenera, eta emen igaro zuen eri eta penatzen 1225 urtearen parte aundi bat. Mats biltzetakoan eraman zuten San Fabianora, Rieti ondora, matsietako airearekin zerbait alibiatuko zan ustean.

Aita Santua arkitzen zan egun aetan Rietin bere gortear guziakiñ. Giza noble asko eta Eleizako Prinzipeak ere joan ziran Fabianora Jaungoikoaren serbitzari umilla ikustera, eta arekiñ zeuden bitartean, morroiak ajola gabiak joan ziran apaiz anima zaiaren mastira, eta jan zituzten arkitu zituzten mats mordo guziak. Anima zaia osoro naigabeturik, espa ematera joan zizaion San Franziskori, zeñak galdetu zion ea zenbaten galera uste zuen izan zuela: «Urteoro, esan zion, nik biltzen ditut amalau moio ardo gitxi gora bera, eta au asko det urte guzira». «Biotz on, erantzun zion San Franziskok, bada Jaungoikoak ordainduko dizkizu emengo nere egoerak erakarri dizkitzun kalteak, eta maastiak emango dizkitzu amalau moioak eta are geiago». Santuaren aurrez esan au bete betean kunplitu zan, eta maastian geratu ziran mordo banaka batzuetatik, apaizak atera zituen ogei moio ardotaraño. Mirarizko ugaritze onen oroi- penean, erriko kargudunak egin erazo zuten konbentu bat mastia zegoen toki artan bertan, eta eleiza Gregorio IXgarrenak berak (Ugolino Kardenalak) konsagratu nai izan zuen.

Atsedean egun batzuek igarotakoan San Franzisko joan zan Rietira, San Pedoren ondorengo zan Honorio IIIgarrengana, zeñak txit arrera ona egiñ zion. Etzan geratu ostatuz Aita Santuaren jauregian, ezpada Teobaldo zeritzan mairu kristau berriaren etxean. An aditu zuen, Tomas Zelanok dionez, San Buenabenturak aitatzen duen aingeru soñu ezitsua. Gau batean arkiturik sukarrak errenditua eta lo eziñ egiñik, Santuak esan zion an zeudenai soñu piska bat jo zezaiotela, bere barrera zerbait alai- tzeko, baña etxean soñularirik etzan, eta nola fraideak eskusatzen ziran

beren ezjakiñarekin, Jaungoikoak berak gusto eman nai izan zion bere serbitzari umill eta leialari. Agertu zitzaion aingeru bat txarrabeta eskuan zuela, eta soñurako eran parata soñuztaia gañean erabilirik, aien soñu gozo eta ezitsua ateratzen zituen, non Santuaren anima geratu zan orditua bezela, eta sentiduak enurutuak bezela. Mirari au eziñ gorde izan zion bere lagunai. San Buenabenturaren kondaira oni *Fioretti* (Loretxuak) erasten diote beste gauza berezi bat, jartzen dituztenean San Franziskoren aon itz oek: «Aingeruak berriz soñua jo izan bazuen, nere anima, aren ezitita- sunez eroturik, irtengo zan nere gorputzetik».

Konsuelo oek instanpatean igarotzen ziran, sufrimentuak ordea gero eta aundiago eta biziagoak. Eraman zuten eria Rieti ondoan zegoen Monte-Colonboko konbentura, eta laguntzen zioten sendagiñen iritzia zan, burni goritua lotokietatik pasa bear zizaioa, begitako miña zerbait arintzeko. Erremedioa gogorra zan, eta egiera ikaragarria; alaz guziak ere San Franzisko artaratu zan, deseatuaz Jesus gurutziltzatuaren amorez sufritzea, eta pensatuaz ala iritxiko zuela bear anbat ikustea ekitteko berri- ro bere apostolutzako lanbideai. Burni goritua ikusi zuenean, egiñ zuen bat batetango mugida ikarazko bat, eta barrero naieza bentutzeko jarri zan itz egiten suari, adiskide bati bezela: «Anai sua, Jaungoikoak eder, argi eta protxugarri egiñ zaituena, ager zaitez samur nerekin ordu onetan, eta zure egille Jaungoikoari erregutzen diot gitxitu ditzatzula berotasuna, sufritu zaitzakean moduan». Eta gero burni gorituaren aurrean gurutzear- ren señalear egiñik, jarri zan sendagiñaren eskuetan, zeñak pasa zion bur- nia askotan belarrietatik bekañetara, eriak kejarik txikiena eman gabe.

Lan au bukatzean, esan zion lagunai: «Alabatua izan dedilla Jaungoikoa, bada egiaz diotsuet, ez dedala sentitu suaren berotasunik, ez onazerik txikiñik». Eta sendagiñarengana itzulirik, erregutu zion egiñ zezala berriz, lenagokoa bear anbat ez bazeritzaion. Arri eta zur egiñik geratu zan sendagiña anbeste balore ikustean, eta eziñ egonik, deadar egiñ zuen: «Egiaz, gaur millagroetako eguna da!». Sendagiñ aditu eta are fede geiagoko onek, kariño aundia artu zion bere eriarri. Kontu egiten zion beste iñori baño obeto, etzion soldatik artzen bisitakgatik, eta begiratzen ez nekeari eta ez diruari aren sendaera iriste arren. Eta nola Jaungoikoak aien oparo Franziskori eman zion negar malkozko doaia zan, berari begie- tako miña zekarkiona, bisitetako batean esan zion: «Aita, utzi zaiozu, arren, negar egiteari, bestela, bista osoro galduko dezu». Santuak orduan eman zion aren birtuteari zegokan erantzueria: «Eta eulien modukoa dan gorputzeko bista au ez galtzeagatik nai dezu jarri nadiñ zeruko argiaren ixuriak galtzeko arriskuan? Ez, egiaz, ez orrelakorik une batean ere».

Sendagiñari bere esker ona agertzeko, konbidatu zuen fraideakin bazkaltzera, eta nola esan baizioten etzekatela alako moduko gizonari emateko zer janik: «Ez ezazute etsi, esan zien Santuak, eta ikusiko dezute». Eta bereala ekarri zuten zestera bat jaki guziz onez betea, andik bi orduko bidean bizi zan dama batek Jainkoaren serbitzariari bialtzen ziona. Franziskok agindu zuen serbitzeko bere ostalariari, zeñak esan zien praideai: «Nere anaiak, eztakigu zein aundia dan gure eriaren santutasuna, eta zuek beraren lagun maiteak zeratenak ere eziñ irudituz dezakezute zenbaterano sartua dagoen argan Jainkozko birtutea». Sendagiñaren serbitzuak etziran geratu sari gabe. Orduan egin zuen etxe galanta asi zizaion arrakutzen, eta denbora asko baño len erremedio gabe erori bearrean zan. Erremedio eske Jaungoikoarengana joan zan, eta San Franziskoren buruko ille piska bat eraturik, para zuen irriñarterean. Aren fedea iritxi zuen millagro bat, bada biaramon goizean irriñarteretik etzegoen, eta bi ormak sendoro elkarganatu ziran.

Gertaera errenkada oetan ikusten degu beste mirari bat, besteak konsolatu anbat, tristetzen gaituena, nondik konturatu ditekian ere, millagrorik arrigarrienak ez dirala bear anbat konbertitzeko oek sentitu dituztenak berak. Kontatuko degu San Buenabenturan arkitzen dan bezela, eta espiritu berarekin, ondorengoentzat serbitu dezan ikasbidetzat. Eleizak kondenatzen du eskandaloa arkitzen dan edozein tokian, eta sartzen bada Eleizan, bera da aurrena kulpadunen kontra deadar egiten duena. Baña portaera onen eta gaitztoak daramatenen artean, dago desberdintza neurri gabea. Gaitztoak gorrotatzen dute birtutea, eta poztutzen dira anima bat erortzen danean, Eleizak kontrara, nola beti ama dan, negar egiten du bere ume galduakgatik, saiatzen da erakartzeko beren egiñbideen kunplimentura, eta kunplimentu onetan ikusten dituenen, estutzen ditu amorez bere biotzean, bada guzia da miserikordia eta karidadea.

Fundatzalle santua alaitzen zan beti gure Ama Eleizaren sentimentu oetan; onen prueba da beraren Apostolu bizitza; eta beste askoren artean, orain adierazten degun gertaera. Gertatu zan Rietin, Monte-Colonbotik San Franzisko eraman zuten ango Obispoaren jauregiko gela batean. Eraman zuten kanonigo bat Jedeon zeritzana erdi illean eta angarilletan gela onetara, au zan gizon txoraxka eta munduzale bat eta arterano apai-zari dagokan moduan bizitu etzana, eta erio-gaitzarekin sentitu zanean, ikaratu zuten Jaungoikoaren juizioak, eta oetatik libratzeko, joan zan Alborniako llagatuaren balimentu billa. Adiskideak eta Asisko Obispoak ere indartzen zituzten aren errekuak. Franziskok, liburu batean bezela aren biotzaren ondoan irakortzen zuenak, esan zion: «Nola sendatu zai-

tzake Jaungoikoak, beti ofenditzen bazaozkio? Alaz guziaz ere, zure kausa anparatzen duten anima garbien begirunez, erregutuko diot, zuzaz erruki dedilla. Baña kontu: etzaitzela ostera itzuli lengo okerretara; eskergabe-keria alabaña da aize erretzalle bat graziaren iturria leortzen duena». Itz oen ondoren egin zuen gurutzearen sinalea eriaren gañean, eta bereala altxa zan eta asi zan deadarka Jaungoikoa alabatzen eta esaten: «Sendatua nagol». Baño esan bear degu doakabe ark etzituela kontuan artu Santuaren kiñuak, eta lenagoko gaitzakerietara itzulirik, izan zuen merezitako kastigua. Ill zan errukarriro, aren ondoan erori zan etxe baten estalpeak azpian artu eta plastaturik. O Justiziaren misterioa! O Jaungoikoaren juizioen ondogabea!

San Franziskok bere oñaze eta gaitza pazientzia eziñ aundiagoarekin eramanik, artu zuen asmoa ekiteko aspaldian utziak zeuzkan misioai. Bukatzera zijean 1225ko urtea. Franziskok agur egiñ zion Rieti erri ongillari, eta joan zan fraide batzuekin geratzen zitzaizkan indar piskak enpletzera zeruko Artzaiaren gisan ardi galduen billa. Badirudi Jaungoikoak eman nai ziela ikuskarritzat Unbria, Lazio eta Napolesko jende sinitskorrai, piztuerazitzeko bertan Kalbarioko sakrifizioaren oroi-pena. Santu bat ikustea, da argi bat, zeruko ikuskera bat, eta bein ikusteko ditxa izan duenak, eziñ inoiz aztu dezake. Zer mugida etzuen egin bear, gurutziltzatu bizia deitzen ziotena ikustek? Eta zein pekatari danik gogorrena ere etzan kupittuko Santua ikuste utsarekin? Nork gogor egiñ zezaiokean aren itzaren eta karidade bentzuteziñaren indarrari? Nork azkenik dudatu zezakean aren misio edo eginkizun legezkoaz, ikustean pausotik pausora millagroak egiten, eta gorputzean zeramazkiala ezarriak lлага sagraduak? Ez genduke beñere bukatuko kontatu bear baginuzke egiñ zituen millagro eta konbersioak; baña gogoangarrienetatik aterako ditugu bi, zeñen azkenekoa dan kondairan inportanzia egiazkoa.

Zelanon Abruzoetako probinzian soldadu bat joan zitzaien gure apostoloai ostatua eskeñi eta berarekin bazkaltzeko konbidatzera, eta aini zinez egin zuen, non Franziskok baietzkoa eman zion. Santuak maia bedeinkatu zuenean, ostalariarengana itzulirik, esan zion belarrira: «Ene anaia, zure errekuak aditurik, ona nun naukazun zure etxean; orain bada, ordañez, aditu eta segi itzatzu nere konsejuak. Konfesa itzatzu lenbaitlen zure pekatuak damu egiazkoarekin, bada Jaungoikoak gaur bertan ordainduko dizu bere pobrei egiñ diezun obra ona». Soldaduak sinistu zion, artu zuen absoluzioa Santuaren lagun bategandik, zuzendu zituen munduko bere egiñbideak, eta prestatu zan benetan Jaungoikoaren tribunale-ra agertzeko. Eseri zan gero maiean bere bazkaldarrakiñ, eta jaten ari zala,

bat batetan ill zan. Ala bete zan Santuaren aurrez esana ezezik, Ebanjelioko agindua ere, esaten duenean: «Profeta bat etxean artzen duenak, profeta bezela, artuko du profeten saria» (Math. X, 41).

Badirudi, bere bizitzako denbora onetan sendatu zuela San Franziskok lau urteko aur bat agonian eta sendagiñak etsimena emana zegoena, Toskanako Bagnareatik igaro zanean. Juan Fidenza eta Maria Riteli, aur gaxoaren gurasoak, nobleak jaiotzaz eta are geiago beren piedadeagatik, zeruronz begiak altxaturik baliatu nai izan zuten Italia guziak santutzat zeukan Asisko Franziskoren merezimendu eta bitartekotasunaz. Maria Ritellik promes egin zion Jaungoikoari, Juan aurra sendatzen bazan, emango ziola Erlijioso txikieneko Ordenari. Gure Santua, ama naigabetuaren negarraz kupiturik jarri zan orazio egiten, eta itzuli zion bere semea osotoro sendatua. Gero millagroko semeari begira jarriarik, aren aingeruzko arpegi zoragarria, eta Jaungoikoak ze lanbide aundietarako zeukan señalatua bere Eleizan, deadar egiñ zuen billatzen zuen ondasuna arkitu bazuen bezela: «O patu ona! O buenabentura!». Buenabentura izango da geroz mundu guziak Juan Fidenzaren semea ezagutuko duen izena, erlijioso danean, eta gero Albanoko Obispo Kardenal bezela eramango duena, eta izen berean Sixto IVgarrenak kanonizatuko duena (1482). Millagroa señalatu degun ezker, miretsi ditzagun emen elkarte artan Jaungoikoaren Probidenziak zeuzkan asmo miragarriak. Franzisko eta Buenabentura, zer gloria oroitu arazten duten bi izen oek! Ura da Penitentiako Iru Ordenen fundatzallea, eta au Iru oen berritzallea eta bigarren Aita bezela. San Franziskok berritu zuen erortzen zegoen Eleiza, eta San Buenabentura izango da beraren argikaria. Bietako bakoitzak dauzka eginbide eta birtute bereziak, baña biak dira anima serafiñdarretakoak, eta biak argi egiten dute autuen zeru ikusten ez danean. Izar bi oetatik bata itzaltzera zijoan; bestea orduan jaiotzen zan.

Eta egiaz, Franzisko errenditzen zan bere apostolutzako nekeak mendeaturik, bere betiko gaitzak eta negu gogorak erasanik (bada zan 1225ko neguaren biotza). Gaitza goora zijoakion, alatan non lagunak azken onik izango etzuelako beldurrez, eraman zuten bere jaieterrira. Don Gidok ostatua eman nai zion bere jauregian, baña egin ziozkan alegiñ eta kontu guziarekiñ gaitza etzan gitxitzen. Urrango urteko udaberrian Frai Eliasek bialdu zuen Senako airea artzera, Asiskoa baño beragoa zalako, baña ez fundatzalle santua sendatzeko esperanza zeukalako, bada 1224an Foliñon zegoela, amets misterioso batean jakin zuen, Franziskori mundu onetan bi urteko sufrimentuak bakarrik geratzen zitzaizkala, ezpada deserri onetako azkeneko urteak al zuen guzia gozatu nai ziozkalako.

Tokiaren aukera eziñ izan zitekean ohea. Iru mendi muño gañean egiña itxas-nibel duela 405 metro goorago, Elsa eta Onbrone ibai tartean, Sena dago bero geiegi nola otz gogorretatik gordea. Nola zegoen orduan udaberriaren gala guziakin apañdua, bazirudien lore erramu batetik irten, eta bere mendeko errien erdian erregiña baten gisan gozatzen zala. Eriak artu zituen mendi aetako aire garbi eta ordekaetako urriñ gozoak, baña, ai! obedasunik gabe. Leku aldatzeak, kontu ernaiak, erremedioak, guziak izan ziran alperrak. Llagetako zauriak gurutziltzatzen zuten beraren gorputz inozentea, birrik zeuzkan galduak, urdalla irabiatua, eta bista ia osotoro joana. Senako sendagiñak ere pasa zioten bekañetatik burni goritua, baña etzuen iritxi Monte-Colonboko millagroa berritzea baizik.

Andik egun batzuetara izan zuen odolezko errebestatzea osotoro auldua utzi zuena. Txit atsekabetuak bere ikasle guziak, eta aen ondoan inguraturik esan zioten San Martiñi bereak bezela: «Aita, zuk uzten bagaituzu, nork erakutsiko digu? Nork konsolatuko gaitu? Ah! Utzi zaiguzu, benik beiñ, zure amorio biguñaren siñale bat, eta bedeinka gaitzatuz, gure etsaietatik gordeak izan gaitezen». Orduan Santuak, osotoro kupiturik, deitu zion Benito Pirra, bere kapillau eta eritasunean kontu egiten zionari, eta esan zituen iltzer zegoenaren boz aul, baña animako alaitasun aundiarekiñ ondorengo itz oek: «Jaun aundiaren apaiza, izkriba zaiezu nere anai guziak, ala orain Ordenan daudenai, nola munduaren bukaeraraño sartuko diranai ematen dietedan bedeinkazioa. Ona agertuak itz bitan nere pensamentuak eta atzeneko borondatea: «Maita zaitezte elkar, nik maitatu zaituztedetan, eta amatuko zaituztedetan bezela; maitatu beti Pobreza, nere dama eta erregiña. Egon zaitezte beti Ordenako agintarien eta gure Ama Eleiza Santaren apaizen mendean. Aita, Seme eta Espiritu Santu Jaungoikoaren bedeinkazioa ixuri dedilla zuen gañean. Amen».

Frai Eliasek eskutiz au artu zuenean, etzeukan dudarik, Santuaren atzeneko ordua alderatzen zala. Joan zan presaka Senara, eta Santuak agindurik, berarekin batean Asisa. Atzeneraño bere adiskide eta anparatzalle zan Don Gidok artu zuen bere jauregian, eta uriko agintariak para zituzten kontu artzalleak gau eta egun, Llaga Sagraduak sillatuak zeuzkan gorputzaren erlikiak ostutzeko bildurrez.

Gure Santua etzuen izutzen eriotzak, bizidun guziak izen utsak ikaritzen dituen mandatari triste orri begiratzen zion adiskide batek farra gozo egiñaz adiskideari begiratzen dion bezela. Etzijoakion pake erriko atea irikitzera, eta bere Maitearen jargoi ingurura eramatera? Ala aren agoniaren antsietan bazan zerbait lurekoa etzana. Eta aren oñazeak aiñ bizi eta luzeak baziran ere, nun, berak aitortzen zuenez, naiagoko zuen

borreroak tormentua ematea, alaz guziaz ere billatzen zuen bear anbat indar inguruan zeuzkanak konsolatzeko. Indar au nondik zetorkion adierazten du onako pasarte onek:

Besteetan baño oñaze aundiagoak sentitzen zituen egun batean kontu artzen zion fraide bat anbesteraño kupitu zan artzaz, non esan zion: «Aita, erregutu zaiozu Jaunari etzaitzala tratatu aiñ gogorki, bada deritzat Jainkoaren eskuaren pixu guzia gañean dezula». «Zure senzilltasun eta intenzio ona ezagutuak ezpaneukatzi, erantzun zion Franziskok aserre santuarekiñ, iges egingo nuke emendik, Jaungoikoaren juizioen kontra orrela murmuratzen duenaren ondoan ez egoteagatik». Eta bereala bere indar guziak bildurik bota zuen bere burua lurrera, eta aiñ kolpe aundia artu zuen, nun Santuaren gorputz oñazetua geratu zan osoro minberatua. Eta lurrari muñ egiñda esan zuen: «Eskerrak, Jauna, ematen dizkidazun nere sufritu bear guziakgatik. Zure borondatea ala bada, eman zaizkidazu eun bider aundiagoak, bada nere ditsa guzia zuri obeditzea da». Itz oetan dago erretratua Asisko Penitentzilari santua. Jaungoikoa neurri gabe amatzea, aren borondate santua egitea, ona emen aren bizitza eder eta eriotza santuaren azalduera.

Ezaguturik munduko bidajearen mugara ia iritxi, eta gorputzeko karzelatik laister irten bearra zala, bildu erazi zituen ikasle guziak Obispoaren jauregiko bere gelan, eta Jakobean gisan, gurutzatu zituen besoak bere amoriozko umeak bedeinkatzeko zorian. Galdetu zien ea nor ukitzen zuen eskubiarekin, erantzun zioten, frai Eliasek. «Ongi da, esan zuen Santuak. Ene seme, nik bedeinkatzen zaitut guzian, eta guziaz gañ, eta zure agintepean Jaunak bedeinkatu dituen bezela nere umeak, ala zugan bedeinkatzen ditut guziak, Jaungoiko, gauza guzien Jaun eta Jabeak bedeinka zaitzala zeruan eta lurrean. Nigan danez, bedeinkatzen zaitut al dedan guzia, Jaungoikoa oroitu dedilla zure obraz, aditu ditzala zure orazioak, eta dizula partea justuen zorientasunean». Frai Eliasen azkeneko orduan oroitu bear zituen Jaungoikoak Franziskoren agoniako erregu eta merezimentuak.

Santuak etzeuzkan aztuta San Damiango bere alaba maiteak, eta ala bialdu zion Santa Klarari eta aren lagunai bere azkeneko bedeinkazioa, konsellu onez bete zegoen eskutitz batekin. Lan oetan ondo ezagutzen da Franziskoren karidade bizia, bada esan zezakean bere ikasleagatik gaztetan pobreakgatik esan zuena: «Danak nere biotzean daramatzit». Gañera onetan ikusten da piedade egiazkoaren siñalea, bada erlijioak bakarrik egiten du mudatzea ikutzen duen guzia, pensamentuak altxatzea, eta biotzeko mugida on guziak garbitu, ari eta obetu, eta zerukoia egitea.

Bere ume guzientzat zeruko grazia eskatutakoan, Franziskok erregutu zien eraman zezatela, Ordenak asiera izan zuen toki bedeinkatu eta bere bizileku estimatu Ama Birjiña Aingeruenekora; zergatik, San Buenabenturak dion bezela, bere azkeneko asnesia eman nai zuen, zeruko goi argiaren grazia artu zuen tokian.

1226ko agor illaren azkeneko egunetan, angarilla batzuetan jarririk eraman zuten bere Porziunkula maitera. Uri eta konbentuaren arteko bide erdian bezela ziranean, galdetu zuen ea iritxi ziran bere konbersioko aurreneko denboretan legenartsuai kontu egiten egon oi zan ospitalera, eta baietzkoa aditurik, esan zien para zezatela urira begira, eta neke aundirekin eserita, ezkerreko besoa praide baten gañean deskantsatu zuen, eta bestea Asis alderonz luzatu zuen, esanaz itz ospatsu oek:

*Benedicta tu, civitas, á Domino,
Quia per te multae animae salvabuntur;
Et in te multi servi Altissimi habitabunt;
Et de te multi eligentur ad regnum aeternum.
Pax † tibi*

«Jaungoikoak bedeinka zaitzala Asisko uria, zugatik anima asko salbatuko dirala, bada zugan Jaungoikoaren serbitzari asko biziko dira, eta zure semeetako asko izango dira autuak zerurako. Pakea izan dedilla zurekin».

Bedeinkazio oen artean dijoa izen bat, oroipen gozokoa San Franziskorentzat, eta oro bat liburu au irakorriko duten guzientzat, aren ongille aundi Erromako Jakobina Settesoliren izena. Porziunkulara iritxi zan bezin laister, izkriba erazi zuen ondorengo eskutitz au, nun aldearrez adieraztu zuen bere eriotzako eguna: «Jakizu, nere alaba maitea, Kristo Jesus beti bedeinkatuak agertu didala aldean dedala nere azkeneko eguna. Oraindik mundu onetan ikusi nai banazu, atoz bereala Ama Birjiña Aingeruenekora. Larunbata baño geroago iristen bazera, ez nazu bizirik arkituko. Ekarzazu tela bat edo obeto zilizio bat meztitzeko, eta argizaia nere obirako. Baita ere erregutzen dizut ekarri dezazula, gaizkitu nintzanean Erroman arrezazten ziñidan orre ura». Onara iristean geratu zan ustekabeko bisitarekin bat zabartzen dan moduan; eta gero esan zuen: «Eskutitz au, alperrik da, bada dama Settesoli bidean abiatu da». Eta egiaz, andik laister iritxi zan bere seme biakin, eramanaz Santuak nai zuen guzia, aingeru batek ala agindu ziolako.

Besteri egiñ etziona, Santuak dudarik gabe alargun noble aren debozioari begiraturik, agindu zuen sar-erazo zezatela konbentuan bere bi semeakin. Txit konsuelo aundia izan zan dama arentzat utzitzea ikusten Alborniako gurutziltzatua, aren kontua idukitzea, oñetako lлага sagraduak laztanda eta negar malkoz bustitzea; konsueloa, Jesu Kristoren pobreakin zuen karidade aundiari dudarik gabe zor ziona. Agorreko 30aren asteazken goizean, nola aditzera eman bai zuen agintzera zijoala itzultzeko berarekin etorri ziranetako batzuek: «Ene alaba, esan zion, itxodon zazu lau egunean, eta ala gorputz pobre oni atzeneko onrak egiten diozkatzunean, itzuliko zera Erromara zerekiñ ekarri dezun jende guziarekin». Santuaren esan au izan zan Jakobinarentzat agintea bezela, eta ala itzik trukatu gabe obeditu zion.

Biamonean (urriaren 1an) Franziskok bilduerazi zituen konbentuko erlijioso guziak, bedeinkatu zituen berriro, eta partitu zuen aekiñ ogi bedeinkatu bat anaitasunaren siñalean. Frai Eliasek bakarrik penaren penaz utzi zuen jan gabe tokatu zitzaion xerra. Frai Leonek eskatu zion, eta gorde zuen arreta aundiarekin, eta kondairak diote, mirarizko sendaera asko egiteko serbitu zuela. Erlijioso guziak zeuden negarrez; San Franziskok agindu zien alderatzeko bere ikasle zarrenai, Bernardo Kintabali eta Gili (bigarrena, Pedro Katanio, ordurako illa zan) eta esan zien: «Atozte nere seme maiteak, atozte, bedeinkatu zaitzatedan ill baño len». Eta aen buru gañetan eskuak gurutzatuta, bedeinkatu zituen bedeinkazio bereziarekin.

Ostiral arratsean (urriaren 2an) kiñu egiñ zien bere oera alderatzeko. Gauza arrigarria! Gorputza illa bezela zeukan, baña zentzua txit argi eta indartsua. Orduan egiñ zuen emen jartzen degun testamentua, ezpañ iltzer zeudenetik irten zizaion amorezko zizpirua, bere bizitzako denbora aldi banaak siñalatu zituen obra bikaña. Frai Anjelek izkribatzen zuen, gañerakoak aditzen zuten ixilltasun errespetozkoarekiñ.

«Jaungoikoak eman dit grazia Frai Franzisko naizen oni, asitzeko onela penitentzia egiten. Pekatuzko bizitza neramanean, asko kostatzen zitzadan legenartsuak begiratzea, baña Jaunak aen artera eraman ninduen, eta karidadea berakiñ egiñ nuen. Eta aekgandik alde egiñ nuenean, gogorra iruditu zitzadana, biurtu zitzadan gozo gorputz-animentzat. Onen ondoren, denbora gitxira utzi nuen mundua. Eta Jaunak alako fedea eman zidan Eleizatarako, non senzilltasun guziarekiñ adoratzen nuen, esaten niola: «Adoratzen zaitugu, Jesus, Jaun guziz santua, emen, eta munduan dauden Eleiza guzietan, eta bedeinkatzen zaitugu zure gurutze santuaren bidez erredimitu gaituzulako».

«Ondorean Jaunak eman zidan eta ematen dit oraindik alako fedea Erromako Eleiza Santuarekiñ batasunean bizi diran apaizetara, daukaten sillon sagraduagatik, non persegituko banindute ere berangana joango nintzake. Apaizakin arkitzen nintzanean, naiz aek munduko erri kaxkarrenetakoak izan, Salomon beziñ jakintsua izan banintzan ere, ez nintzan benturako aen parroketan predikatzera baimenik eman gabe. Nik errespetatzen, amaten eta onratzen nituen aek eta gañerako apaiz guziak, nere nagusiak bezela. Eta ez itz egiñ neri aen pekatuaz, bada aengan nik Jainkoaren Semea ikusten det, eta apaizak diranez, dira nere maixuak».

«Ala obratzen det, zergatik mundu onetan ez det nik nere begiakin Jaungoikoaren Seme orren gauzarik ikusten, gure sentiduen mendean dagoenik, berak konsagratu eta artzen duten gorputz-odol adogarriak baizik, izanik berak bakarrik fededunai emateko eskubidea daukatenak. Erreberenziatu eta onratu nai det guziaz gañ Aldareko Sakramentu Santua, eta Hostia Santua iduki dedilla custodia eta sagrario preziosoetan».

«Jaungoikoaren izen santuari eta Ebanjelioko itzai dagokatenez, billatzen badituz dezentzia gitxiko tokietan, bilduta jartzen ditut obeagotan, eta nere anaiai erregutzen diet oro bat egin dezatela. Onra eta errespetoa zor diegu Jainkokindari, eta Jainkoaren itza predikatzin digutenai ere, diralako guretzat zeruko bizitz-erakarle batzuek».

«Lagunak idukitzeko grazia Jaungoikoak egiñ ziranean, etziran inork erakutsi egiñ bear nuena, ezpada Berak agertu ziran bizi bear nuela Ebanjelio Santuaren erara. Izkribatu nuen Erregla senzilloro, neretik ezer ipiñi gabe, eta Aita Santuak ontzat eman zuen. Bizi modu au artzen zutenak, zeukaten guzia beartsuak ematen zien. Kontentu giñan barrendik eta kanpotik konpondutako tunika batekin, nork bere gustora, eta soka eta gañeko arroparekin, besterik ezer nai gabe. Eleiz gizonak giñanak esaten genduen Eleiz-errezoa Eleiza Santuko beste apaizak bezela, anaia legoak esaten zituzten *Aita gureak*. Gure bizilekua jartzen genduen gogo onez eleiza pobre eta utzietan, eta giñan senzilloak eta obedituak».

«Nere eskuz lana egiten nuen, eta egiñ nai nuke oraindik, eta agintzen diet nere senide guziaz ari ditezela lan presturen batean. Lan egiten ez dakitenak, ikasi dezatela, ez soldata zirzill bat irabazteko, ezpada ejemplo ona eman eta alperkeriatik ies egiteko. Zuen lanaren balioa ematen ezpadizute, zuazte Jaunaren maiera atez ate limosna eskatzen dezutela. Jaungoikoak erakutsi dit beti usatu bear degun agur au: «Jaungoikoak bere pakea dizula».

«Erlijiosoak ez ditzatela artu berentzat egindako Eleiz, etxe edo beste bizilekuak ondo egokatzen ezpadira gure Erreglan artu genduen

pobreza santuarekin, eta artu al badituzateke, bizi ditezela aetan arrotz eta erromesen moduan».

«Obedientzia santuaren izenean debekatzen diet osoro erlijioso guziaz, eta arkitzen diran edozein tokietan eskatzea Erromatik berenez edo besteren bitartez pribilejio edo gallaldiarik batere Eleiza edo beste tokietarako predikazioen apukoaz, edo persekuzioetatik libratzeagatik. Toki batean artzen ez badituzte, bijoaz beste batera, an Jaungoikoaren bedeinkaziorekin penitentzia egitera».

«Obeditu nai diot irmero Anaitasun onetako Buruzai guzienari, eta onek eman nai didan Guardianari, eta beraren mendean egon nai det alatan, non ez dedan egin nai ezer ere beraren baimena gabe, dalako nere maixua. Senzill bat banaiz eta gaizki banago ere, iduki nai det beti aldamenen apaiz bat, Eleiz errezoa egin dizadan Erreglak agintzen duen eran. Baldin balitz erlijiosoren bat Erreglaren eran Eleiz errezoa egiten ez duenik, edo mudanza berriaren bat jarri nai duenik, edo katolikoa ez balitz, Erlijiosoak beartuak daude, edozein tokitan arkitu dezatela, aldeeneko Kustodio edo agintariari eramatera. Onek kontu egingo dio gau eta egun preso bati bezela iges egin ezin dezakean moduan berak Buruzai guzienari eraman arteraño. Onek obedientzia santuaren birtutez oro bat kontu egin dezaiola beste erlijiosoen bidez, alik eta eraman bitartean Anaitasun onen Maixu, anparatzalle eta zuzentzalle dan Ostiako Kardenalarengana».

«Eta Erlijiosoak ez dezatela esan «Au beste Erregla bat da», zergatik au ez da nik, frai Franzisko zuen serbitzari umillak, zuei nere anai bedeinkatuai uzten dizutedetan Erreglaren oroipen, gaztigu, erregu, itz batean testamentua baizik, guziok ontzat eman genduen erreglak obeto gorde dezazuten. Ministro Generalak (Buruzai guzienkikoak), beste Ministro eta Kustodioak obedienziaren pean ez dezaiotela ez kendu eta ez erantsi ezer Erreglari. Eraman dezatela beti izkribu au Erreglari ezarria, eta irakorri dezatela Erreglaren ondoren, izaten dituzten Billera guzietan. Zorrozkari debekatzen diet nere anai apaiz eta legoai, eta obedientzia santuaren pean agintzen diet ez dezatela azaldu Erregla eta izkribu au esanaz: *ala aditu bear da*, bada Jaunak senzill eta toleskabero agertu ziran bezela, ala aditu bear dezute senzill eta toleskabero, eta kunplitu atzeneraño».

«Eta gauz oek zintzo gordetzen dituen Aita zerukoak bedeinkazioz bete dezala zeruan eta lurrean, bedeinkazioz bete dezatela Seme txit maiteak eta Espiritu konsolatzalleak, Zeruko Birtute eta Santu guziak. Eta nik frai Franzisko zuen serbitzari umillak, indartzen dizutet dezakedaneraño, barrendik eta kanpotik bedeinkazio txit santu au. Ala izan dedilla».

Gau gogoangarri artan (urriaren bian) erlijiosoak arriturik zeuden ikustean Santuaren buruko argitasuna, aren pazienzi mudatzen etzana, Jaungoikoarekiko batasuna, eta doidoi aditzen zizaion bozarekin zuzentzen ziezten konsellu kupidagarriak. Eta oroitzen bagera zenbait oñaze eta naigabeen artean gordetzen zuen argitasun ura, sosegu ura, guk ere osotero arriturik, negar egin eta belauniko jarri bear ko degu alabatzeko Jaungoikoa alako gizonaren bizitza azken aín ederrarekin koroatu zuelako, eta agindu ziolako eriotzari errespetatu zezala aren buruko argitasuna azkeneko uneraño, obiko kiratsetik birjin garbitasuna beñere loitu etzutenen santuen gorputzak askotan gorde izan dituen bezela.

Biaramon goizean, au da larunbatean, Ama Birjinak, zeñari eskeñi baizion egun au Esteratoko Billera sonatuan, prestatu zion ordañez izatez doaia eta Jaunaren millagroa millagroa bezela katolikoak begiratu oi duen grazia: Komunio Santua. Komunio onek izan bear zuen aren atzenekoa, eta zeruko betikoaren asiera. Indartsuen ogiarekin bazkaturik eta olio Santuarekin igortzirik, bere pensamentua eraman zuen eriotzaz arontz, eta bere anai gorputza, deitzen zion bezela, osotero aztua gera zedin, agindu zuen lurpetu zezatela Infernuko arkaitzean, zeña zan arkaitz desonragarria, bertan gaitzgilak iltzen zituztelako; anbesteraño gose eta egarria zeukan despreziatu eta oñazpiratua izatearena! Eta alaxe zegoen señalatua ill eta bizi Jainko Gizon eginaren antz oso osokoa izateko. Gero aldamenara begiratu, eta beregan pensatzen jarririk, ikusi zuen guzia prest zegoela eternidadeko bidaje aundirako, eta geratu zan soseguz.

Arratsaldean Apenino mendi atzean eguzkia ezkutatzera zijoanean, Santuak deitu zien azkenengo aldiz ikasleai bere oe ondora, konsolatu eta bedeinkatu zituen, esanaz: «Agur ene semeak, agur guzior! Uzten zaituztet Jaungoikoaren bildur santuan, iraun ezazute bertan. Ez dago urruti prueba eta estuasuneko denbora! Zorionekoak asitako onean irauten dutenak! Jainkoarengana nua, ikusteko presa det, bere grazia gomendatzen zaituzteb». Erlijiosoak ezin erantzun zioten negarrez eta suspirioz baizik. Agurra egin zien ezker, aztu zuen lurra zeruan baizik ez pentsatzeko, eta bere anima Jaunagana obeto altxatzeko, agindu zien frai Leoni eta frai Anjeli kantatu zezaiotela *Eguzkiaren Kanta* eta bere senide eriotzarena, zeñari beragatik bere ongi etorria ematen zion. Gero tunika kendu eta zilizio utsarekin estalia zegoela, jarrierazo zien autsa zabaldua zegoen lurraren gañean, pensatuaz bere gorputza txit laister izango zala autsa, baña are geiago ill arteraño bere dama probrezari leial izateagatik. Fraideak aren deseolari igarririk eraman zioten tunika bat sokarekin, eta jantzi zituen esker onezko señalearekin. Erregutu zien irakorri zezaiotela

Jesu Kristoren Pasioa San Juanen erara, eta irakorritakoan, berak asi eta errezzatu zuen agoniako bozarekin 141garren Salmoa, naigabezko ujuakin asi eta esperanzazko itzakiñ bukatzen dana:

«Altxa nuen nere boza Jaunari deitzeko, Jaunari zuzendu niozkan nere erreguak».

«Nere orazioa bere aurrean banatzen det, eta agertzen diot nere naigabea».

«Nere espiritua desalaitzera dijoanean, zuk ezagutzen dituzu nere bideak. Nijoan bide onetan, isilikako lazoak zabaldu dizkirate».

«Beguiratzen nuen ea nere eskuian iñor jartzen ote zan, baña etzan, ezagutzen ninduenik. Iesbidea itxi ziraten, eta etzan iñor ni salbatzeko».

«Zuri Jauna, deitu eta esan dizut: Zu zera nere esperanza eta partea bizien lurrean».

«Adi ezazu nere eskaria, osotero beeratua nago ta. Gorde nazazu nere persegilleetatik, ni baño gogorrakoak diralako».

«Atera ezazu nere anima kartzela onetatik, alabatu dezadan zure Izena, Justuak itxedoten daude noiz emango didazun betiko saria».

Itz oek esanik, aren ezpañak betiko itxi ziran, eta animak ega egin zuen Jaungoikoagana. Au gertatu zan urriaren 3an eguzkia sartuta ordu betera. Zer eriotz ederra! Eta nola berezitzen dan XIIIgarren eunkiaren aurreneko erdia odoldu zuten gertakari izugarrien artean! Anima ez izutu, ezpada betetzen du mugida txit biguñez, eta oroituerazten digu Eskritura Santuko esaera au: «Eztago lurrean gaiztoaren eriotza baño ikuskarri ikaragarriagorik, eta justuaren atzena baño konsolagarriagorik». Franziskorena, zan atsegiñgarriena. Begiratu batera badirudi Bernandonen semea izan zala goizegi bildua aurreneko fruta bezela, bada etzituen berrogeita bi urte eta illabete batzuek baizik; baña oroitzen bagera Jakintsuaren esaera onezaz, mantxa gabeko bizia, bizi luzea dala, ezagutu bearke degu denboraz eta merezimentuz kargatua zegoela, eta bera-gatik zala fruta eldua zerurako.

Eta egiaz, ogei urte baño gitxiagoan eraiñ zien Tebaidako eremutarrren penitenziai, Apostolu-gizonen nekeai eta martirien sufrimentuai. Ogei urte baño gitxiagoan para zituen iru Ordena erlijiosoak, ondu oiturak, indartu animetan Jesu Kristoren erreinaldia, eta aldatu munduaren itxura. Gizonen semeen artean etzuen iñork Franziskok beziñ bokazio arrigarriagorik, ez eta iñork erantzun ere ark beziñ ongi. Baña arekiñ zuzen portatu nai badegu, kontatu bearke diozkagu berak egindako lanak ezezik, beraren ikasbide eta jarraikariak sortu erazi dituzten eta munduaren bukaeraraño sortu eraziko dituztenak ere. Baña au alde batera utzirik,

San Franzisko beti agertzen da (eta ona beraren doai berezia), gure Salbatzalleraren antz irudi oso osokoa, orain lasto tartean jαιο zalako, orain bere bizitza agerikoagatik, orain Albernia mendiko bere sufrimentuagatik, eta baita moduren batean bere eriotz ondoreko mirariakgatik.

Agur, fedearen gualari portitza! Agur, amorioaren martiria, zauri sagraduen purpuraz ornitua! Zu zera palma bezela azi eta Libanoko zedroa bezela ugaritzen zeran justua, eta gaurdandik leku berezia izango dezu Eleizako gertakarietan, eta guziaz gain zure semeen biotzetan, nun zure oroipena gizaldiz gizaldi biziko dan.

Emeretzigarren Bereziera

*San Franziskoren progua. Santutzat aitortua.
Aren erliki-aldatzea. Aren obiaren edertasuna.
(1226-1230)*

Beteak zeuden Franziskorentzat graziazko misterioak, astera zijoa-zen gloriazkoak. Ez al zuen atzeneko asnasia eman, ark aiñ maite zituen, eta berarekin Jaungoikoa alabatzerainbeste bider gonbidatu zituen txoriandra aetakoa Ama Birjiña Aingeruenekoaren tellatura joanda asi ziran kantatzen ezitasun aundiarekin, gloriako aren koroazioa zelebratu nai bazuten bezela. Kapuako probinziako Probinzial frai Agustin Asis jakinduria eta birtute aundikoak ikusi zuen Santuaren anima zerura igotzen izarraren itxuran, eta gaitzak menderatua zeukan oean neke aundiarekin eseririk, deadar egin zion, esanaz: «Ene Aita, itxedon nazazu, zurekin nua ni ere!». Eta aren anima, gorputzaren eragozpena etenik, joan zan bere Aita doatsuarenari lagun egitera. San Franzisko agertu zizaion oro bat bere adiskide argi Gidori, Gargano mendira erromerian zala, eta esan zion: «Deserri au utzi, eta banua zeru errira». Mirari oek guziak gertatu ziran urriaren irutik laura bitarteko arratsean.

Zanaren gorputza prezio guziz gaidikakoa zan, argatik erlijiosoak balsamutu erazi zuten, luzaragoan iraun zezan desegiñdu gabe. Jakobina Settesoli piadosoak pagatu zituen balsamutzearen eta illet-elizkizunaren gastuak. Biotza eta erraiak gorde zituzten Ama Birjiña Aingerueneko Eleizan Franzis [...].

[...] zierto eta arrigarriak. Eta egiaz, zer dator Probidenziaren bitartekotasun zerukoi onetatik, ezpada Jaungoikoak era onetan ontzat ematen duela bere serbitzariaren santutasuna, eta toki guzietan bera Jaungoikoarekiko bitarteko artzea? Ala pensatzen zuten jende piadosoak, eta arrazoi aundiarekin. Baña ala ere bear zan beste erabaki bat, munduan Jaungoikoaren ordezkoa egiten duenaren tribunalarena, zeñaren erabakiak diran utsik eziñekoak, eta eskubide aproposa bear bearrekoa dan gizon bat aldarean parata santutzat onratzeko, esan nai degu, bear dala Erromako Eleizaren erabakdea. Oni bakarrik dagoka, egiaz, bere umeen

santutasuna ezagutu eta aitortzea, eta au da benturaz Aita Santuaren koroaren lorerik bikañena. Erregetzako egintz onen bidez Erroma gertzen da pobreakiñ, baztertuakiñ, menderatuakiñ, paratzen ditu beste munduko egoera goienetan egiñaz beren senideen anparatzalle, eta jarraitu bear dituzten molde, eta ematen die gizonak soma dezakean gloria beñere galtzen ez dan aundiena.

Aita Santuaren epai au denbora asko baño len izan zan gure Doatsuarentzat. Honorio IIIgarrena ill zan 1227ko martxoaren 18an eta biaramonean Ugolino kardenala izan zan guzien itz batera Aita Santutzarako aukeratua, eta eseri zan San Pedroren Kataberan Gregorio IXgarren izenarekiñ. Ordenak galdu zuen Kardenal anparatzalle bat, beste balimentu geiagoko bat billatzeko.

Jaungoikoaren Probidenziak gordetzen zion Gregorio IXgarrenari bere zartzaroaren konsuelorako eta sufrierazi ziozkan prueben indarrerako, San Franziskoren birtute miragarriak aitortzeko onra eta poz kontentua. Onen Aita Santutzako asiera naspillatua izan zan. 1228an pazkoa denboran sortu zan iskamilla, Alemaniako enperadorearen mandatariak zirikatua, eta Aita Santuaren agintea eziñ eraman zuten giza noble erromar batzuek lagundua, aitona beneragarriari deserriko bidea ar erazi ziona. Gregorio IXgarrena gorde zan Unbriako errietan, aurrena Rietin eta urrena Espoleton, emendik joan zan Asis-a San Damiano Dama pobreen konbentua bisitatzera, eta benturaz edo obeto aiñ portizki eraso zan Pedroren ontzia San Franziskori gomendatzera. Nola jende on aek guziok batetan erregutzen zioten para zezala Santuen lumeruan *Asisko Serafiña, Italiako Apostolua eta XIIIgarren eunkiko Mirarigille aundia* deitzen ziotena, agindu zuen asiera eman zezaiola bertatik kanonizazioko prestamen edo aurrez egin bear diran billakinde eta gañerako lanai. Federiko IIgarrenarekin zerabizkian despita erabakitze Perusara joan zediñ baño len, agindu zien Unbriako Obispoai bildu zezatela San Franzisko Asiskoaren dotriña eta egieraen gañean jakiñ zezatekean guzia, eta señalatu zuen batzarre bat kausa onen kontrako aundienak ziran kardenaletakoa, guzia ondo begiratu eta examiñatzeko.

Laburtu ziran lanbide onetan jarri oi diran epeak, neurri onezaz iñor arritu gabe, bada kristau erri guzietan zabaldua zegoen gure doatsuaren millagroen aomena, eta aek ikusitako persona geienak oraindik bizi ziran. Jesu Kristoren Ordezkoak agerturik egiteko onetan Eleizak fede edo irakasdeko eginbideetan agertu oi duen zentzu aundia, ikusi zuen berberak auzbakidetegian lan au nola zijoa bere bidean; ontzat eman zituen artu ziran billakindeak, eta bere Aita Santutzako aginteaz usaturik, señalatu

zuen 1228ko uztaren 16garren eguna zan iganderako, santua zala erabakitzea edo kanonizazio solemne edo ospatsua. Aita Santua bere kortear guziakin irten zan Perusatik uztaren 15ean Santuaren errian sarrera solemnea egiteko. Tomas Zelanok kontatzen digu pozez gañ egiñik, nolako alegri señalearin iriki ziozkan ateak Asisko uriak, erri guziak nola lagundu zion Obispoaren jauregiraño, eta nola egun artan uri osoa etzan bear adiaña anbeste giza noble, abade mitradun, obispo eta beste zenbat persona, Italia guzitik pesta onetara zijoazenai ostatu emateko.

Bigaramon goizean (uztaren 16ean), Aita Santua alako denboratan oi zuen bezela aunditasunarekin joan zan San Jorjeko Eleizara, nun zegoen Santuaren gorputza, eta apañdua Santuaren erretrato eta banderakiñ. Aita Santua, orazio irazekia egiñda igo zan lenaz prestatutrik zeukan jargoira, eta bere aotik adierazi zituen bizitzan adiskide eta anparatzalle izan zanaren birtute eta merezimentuak.

Testo edo esaeratzat artu zituen Errege jakintsuaren itz oek: «Argi egin zuen Jainkoaren Eleizan, eguzkiak eguerdian bezela». Oktabiano Kardenal Inozentio IIIgarrenaren lengusuak irakorri zuen bereala oituraren kontrara, bidez eta legez probatuak zeuden millagroen kondaira. Irakorkera au izan zan biotz mugida aundia jendeen artean egin zuena, eta benturaz egundaño alakorik ikusi etzan modukoa. Millagro aek gertatu zizaizten personik geienak an arkitzen ziran, eta aditzean deadar egiten zuten esanaz: «Egia da! Ori neri gertatu zitzadan!». An arkitzen ziran millagro aen testiguak eta pekatari konbertituak, zeñak toki santuan zeudela batere begiratu gabe, ezin egon ziren ixilik eta arrigarrizko ujuak egiten zituzten. Gero Rainerio Capoccio Kardenalak, Santo Domingo eta San Franziskoren adiskide aundia izan zanak, kontatu zuen San Franziskoren bizitzaren gañean zekien guzia. Guziok pozez negar egiten zuten. Azkenik Aita Santuak, jargoian eserita, burua tiaraz estalita, eskuak eta begiak zeruronz altxaturik, esan zituen jende deboto guzi aren aurrean itz ospatsu oek: «Jaungoiko guzieldun Aita, Seme eta Espiritu Santuaren gloriarako, Birjiña Maria doatsuaren, eta Pedro eta Paulo Apostoluenerako, eta Erromako Eleizaren onrarako erabaki degu gure anai Kardenal eta beste Obispoen iritziaren erara, paratzea Santuen errunkaran Aita Franzisko doatsua, Jaungoikoak zeruan gloriáz koroatua, eta guk lurrean onratzen deguna. Beraren pesta egingo da urriaren lauean».

Itz oek esanda, tiara burutik kendurik, apaiz-urrenak asi zuen *Te Deum* triunfoko imno aundia, eta Kardenalak eta Erlijosio txikienak kantatu zuten arekiñ batean. Jendeak erantzuten zuten deadar aundiakin, eta

eskillu soñu-errepika alegereak adierazten zien inguretako errietakoai Santuaren kanonizazioa erabaki zala. Gregorio IXgarrena jetxi zan gero jargoitrik, eta Santuaren kaja aurrean belaunikaturik, muñ egiñ zion, utzi zuen oitura zan limosna, eta asi zuen mezaren sakrifizio santua. Erlijosio txikienak eskuetan zirioak edo oliba adarrak zituztela inguratzen zuten aldarea, eta kantatzen zuten guziok batetan: *Franciscus pauper et humilio, coelum dives ingreditur, hymnis coelestibus honoratur*. «Franzisko, munduan umill eta pobrea zana, sartzen da aberats zeruan, onratua da aingeruen kantakin».

Meza emandakoan Aita Santuak deitu zion klaroki Santu berriari, esanaz: «Aita San Franzisko, erregutu ezazu gugatik»; eta adierazirik induljenziak, eman zuen bedeinkazioa.

Pesta oek berritu ziran gero San Franziskoren Ordenako konbentu bakoitzean egin zituzten iru eguneko Eleiz-punzio txit aundietan, eta andik txit urte gitxira ozta izango zan mundu guzian Eleiza bat Asisko eskale umillari aldareen bat donekidatua etzeukana. Ala betetzen zuen Jaungoikoak gloriáz, geien despreziatu zutena, eta onetatik argiro ezagutzen da zeñ arrazoi aundia gendukan esateko, Erromak ematen diela justuai gizonak soma dezakean betiko biziera gloriatsuen. Munduko pestak baño errespetagarriagoak eta obeak diran erlijiozko guzien artean, eztago batere kanonizaziokoaren parekorik, eta ezer entendimentuak obeto agertzen dionik zeñ dan Jesukristoren Esposa egiazkoa.

Eta egiaz, Eleiza Katolikak bakarrik egiten ditu santuak, berak bakarrik dauka eskubidea lurrean koroatzeko, Jesu Kristok bakarrik daukan bezela zeruan koroatzeko; eta Eleiza agertzen bazaigu aundia zeruko bizitzarako bataioan sortutzen dituenean, are aundiagoa, eta itz batean esateko, Jainkozkoagoa agertzen zaigu, noiz eta, aen autsak obietatik aterarik, adierazten dituen aen garaipenak, eta paraturik gure altareetako jargoietan, gonbidatzen dituen gizaaldi guziak arekiñ batean kantatzera: «Zeñ ederra dan anima garbien arraza! Aren oroipena Jaungoikoak eta gizonak bedeinkatua da, eta ez da beñere galtzen!». Santuen kanonizazioa da, bada, garaipen paregabeko bat, nolerebait esateko, eternidadeko Eleiz atarian egiten dana. San Franziskorena da beste guziak ez bezelakoa, bertan gertatu ziran darraiko, kontatu gabe eziñ utzi giñitzakeanagatik. Orduan ikusi zan aurrena Erromatik kanpora zegoen Aita Santu batek kunplitzen zuela egiera aundi au Santu berriaren obiaren beraren gañean. Gañera Eleizak erabaki zuen osoro auzi au Santua ill zanetik bi urte bete baño len, eta Pika aren ama an aurkitu zan ikusten Jainkoak aututako onen zeruko garaipen au. Ama zorionekoa, pena eta sakrifiziozko bizi-

tzaren ordañez gustatzen zuena mundu onetan ama batek deseatu deza-kean saririk gozoena; bera izan zan semeagan koroatua.

Andik iru egunera, Gregorio IXgarrenak bialdu zien munduko Obispo guziaz Kanonizazioko Bulda 1228ko uztaren 19an Perusan emana, Bulda bat itzal txit aundiko oroigarri bat ezezik, Santuaren alabantzarik onena dana.

Gogoratuko dira gure irakorleak nola Franziskok agindu zuen bere gorputza lurpetzeko Infernuko mendi-muñoan. Frai Elias asi zanean kunplimentu ematen Santuaren atzeneko borondate oni, Asis guzia altxa zan aren kontra, uste izanaz toki ura aukeratzearekin desprezio egiten zizaiola uriari eta bere semearen oroipenari. Juan ziran Aita Santuarengana eta Gregorio IXgarrenak ontzat eman zuen frai Eliasen asmoa, baña agindu zuen Infernuko mendi-muñoa deitu zedilla geroztik Paraisoko mendi-muñoa. Uriko kargudunak Aita Santuaren erabakierara pozez jarririk Paraisoko mendi-muñoa erantsi zioten Aituaren menpeko beste lurrai.

Aita Santuak agindu zion frai Eliasi egiñerazo zezala Eleiza bat bertan gorde bear zan ondasunaren diñakoa. Berak bedeinkatu zuen lenbiziko arria kanonizazioko pestaren bigaramonean, eta bere diru-kutxa ustu zuen obraen bukaera laguntzeko. Federiko IIgarrenaren arm-altxaerak erakarri ziozkan Aita Santuari egun triste eta negargarriak. Bere dirutik emanaz gañera, Aita Santuak erregutu zien fededunai lagundu zezatela beren limosnakin, irabazi zitzaten orretarako eman zituen induljenziak. Frai Eliasek bere aldetik, Jakobo Aleman zeritzan denbora artako etxagille sonatuenak lagundurik, aurreratu zituen lanak iñork uste baño azkarrago. Eziñ ukatu diteke lanbidea guziz aundia zala *Paraisoko mendi-muñoa* egiten zuten arkaitz gitxi asko desberdiñak, eguzkiaren sart-aldeetik uriaren murruakin mugatzen ziranak. Andik kendu bear izan zan arri aundi bat, San Franziskoren gorputza gordea geratu bear zan zuloa egiteko. Mendi-muño gañean, arte aundiz berdindutakoan, altxa zan zimendu sendokiko Eleiza bat Bizanzio erakoa.

Esan diteke egiaz, Eleiz onek arri anbat mirari badituela. Bazirudien lurretik berez sortu zala, bada urte bian ia bukatua zegoen. Ona emen arrizko kantu bat, oroigarri bat, bidegabe despreziatzen diran denbora aetako fedearen indarra ezezik, gizonaren jenioak, fedearen serbitzuan jartzen danean zenbat dezakean, agertzen duena. Aita Santu deserritu bat, pobrezan fundatutako Ordena bat, eta beragatik ezer ez zeukana, uri bat askotan gerrak ondatua, eta erri bat Aita Santuaren obediencian egon nai

etzutenen persekuzioen mendean zegoena izan ziran Jaunak aukeratu zituen gordairuziak.

1230ko udaberrian Buru nagusiak adierazo zion Gregorio IXgarrenari obrak zer modutan zeuden, eta ark agindu zien erara, izkribatu zien erlijioso txikien guziaz eta Prinzipe kristau guziaz aditzera emanaz San Franziskoren gorputz-aldaera San Jorjeko Eleizatik Eleiza berrira; eta Billera guzienkikoaren sarrera egingo zala urte bereko maiatzaren 25ean. Nola Asisko Serafiñaren sona mundu guzian zabaldua baizegoen, errege katolikoak bialdu zituzten doai baliosoak Eleiz berria apaiñtzeko. Aita Santuarenak guziaz erain zien aberatstasunean. Bera pestara ezin joan zalako, orain adiñ aundiagatik, bada zituen ia eun urte, orain bere eginkizun larriak lekuri ematen etziotelako, eman zien kargua iru kardenalai ipintzeko aren izenean San Franziskoren obi gañean urrezko gurutze bat arri preziosoz apaiñdua eta Gurutze egiazkoaren puskarekiñ aberastua, urre eta zillarrezko kalizak, urrezko aldare marko bat perla eta arri distiariz ornitua, ornamentu kostu txit aundikoak, eta diru asko obren bukaerarako.

Erregali oekiñ batean bialdu zuen eskutiz bat, zeñean irakortzen degun: «Jaunak, bere Esposa bakarra dan Eleizaren gaztetasuna berritzeko bere miserikordiak ugaritzen dituenak, nai du gloriatzutzea lurreen millagroakin, zeruan koroatu dituenaren erlikiak; beragatik, eta eziñ konta al kezak eta pena txit aundiak mendean bagauzkate ere, esan eziñ bezelako konsuelo eta esker ona arkitzen degu zuen Aita eta gurea, eta benturaz zuena baño gurea geiago dan San Franziskogan ixuri duen glorian. Atsegiñ artu degu jakitean lenago egiñak dauzkan zenbat millagrori erantsi bear zaiola Alemanian gertatutako gizon baten piztuera, eta pozez betetzen gera zabaltzean Santu aiñ aundiaren alabanzak. Ordañez, uste osoa daukagu, munduan zanean anbeste amatu gaituenak, oraiñ amorio utsa dana arpegiz arpegi ikusten dagoenean, kariño bereziagoa izango digula, eta geratu gabe gugatik erregutuko duela... Ontzat ematen degu aren erlikiak ari konsagratuko zaion Eleizara aldatzeko zure deseoa». Eskutizaren bukaeran zeuden señalatuak induljenziak, eta lan artarako enkargatuen izenak, frai Elias Buru nagusiaren eta Txikiñen Ordenako beste erlijioso batzuen alde. Buldatxo onekiñ argiro ikusi erazotzen da franziskoarrak beti Aita Santuaren obediencian egon badira, ordañez Aita Santuak mesedez bete eta bere anparupean iduki dituela.

Maiatzaren 25ean (larunbat eta Pazkoa Espiritu Santuko bezperan) goizean goiz asi ziran Aldaerako zeremoniak egiten. Atera zuten gorputza zetzan obitik eta ipini zuten gurdi ederki apainduan, manta gorri txit balio-soaz estalita zegoen uztar idiak zeramatela. Esan zitekean gorputz bizia

aldatzen zutela, bada gorputzeko mienbro edo bizakiaiek zeukaten bizitzako egoitza edo biguñtasuna, eta llaga sagraduak biziak ziruditen. Aita Santuaren iru ordezkioak, frai Elias eta Aita Santuak enkargatuak inguratzen zuten gurdia, eta ondoren bi illara luzeetan zijoazen Obispoak, apaiak, bi milla erlijioso baño geiago, eta erriko agintariak beren arma gizonakin. Erriko jendea toki guzietan zegoen. Egun aetan Asisko urira joan ziran erromesen irudi bat idukitzeko, asko degu esatea aetako geienak beren etzauntzak uri inguruan egiñ bear izan zituztela. Prozesioan kantatu ziran Santuaren onran Gregorio IXgarrenak ipinitako kantak, eta an gertatutako millagroak irazeki zuten are geiago Santuarenganako jaiera.

Asisko murruiak etzuten egundaño alako aunditasunik ikusi. Zergatik esan bearrean gera ondorengo gertaera au? Prozesioa iritxi zan Paraisoko mendi-muñora modu onean, noiz eta Asistarrak barruntaturik jendearen mugida, eta bildurrak arturik ostuko ote zien ondasun ura, artzen dute arrapaztaka Santuaren gorputza gordea zegoen kaja, badaramate Eleizara, eta atea itxirik, lurpetu zuten zulo aundi batean, burni errejatzar baten atzean, arkaitz bizian egiñdako obi, berak bakarrik zekienean. Eragabekeria oen bidez, Aita Santuak enkargatutakoak eziñ sillatu izan zuten kaja, eta aiñ ederki asi zan pesta, bukatu zan sakrilejio gisako gauzarekiñ. Gertaera onen berriak sentimentua aundia eman zion Aita Santuari, eta Asistarren kontra bidezki aserraturik, agindu zien Perusa eta Espletoko Obispoai kontu estuak artu eta Eleizan sartzeko debekua eta eskumikua bota zitzaiera, baldin amabost egun bitarte erremediatzen ezipazuten egindako utsegitea. Uriak, Santuari zion jaiera geiegiaz eta Santuaren gorputzaz aseguratua naiez pekatu egin bazuen ere, etzuen egon nai izan setaz desobediencian; kontrara bereala bialdu zituen mandatariak Erromara barkazio agirikoa eskatzera, eta guzia barkatua izan zan.

Berez ezer etzan ustekabe onek erakarri zituen ondore txit negargarriak; bada igaro dira seireun urte aldean jakin gabe Santuaren erlikiak dauden toki ziertoa. Jendeen irudimenduak antolatu zituen irakorgai atsegiñgarrienak San Franziskoren gorputzaren doai eta egieraren eta llagen gañean, etzeukaten ordea kondairak eskatzen duen egiatasunik, eta XIXgarren eunkiraño etzaio kendu misterio oni ezkutatua zeukan beloa. Ara nola gertatu zan.

1818an Pio VIIgarrenak eman zion eskubidea Aita Jose Boni, Anai txikien konbentualetako Ordenako Buruzai nagusiari beeko Eleizako aldare nagusipean lurrak atera eta mendiaren saiets arkaitztsuak miratzeko. Berrogeita bi gau lanean isiltxorik igarotakoan azaldu zan burni erreja, eta abenduaren 12garrenean agertu zan kaja osoa. Eskeletoa zegoen

ukitu gabea, besoak zeuzkan gurutzatuak eta banatzen zuen usai txit gozoa. Kaja zan aundiegia gorputzaren tamañarako. Burukotzat zeukan arri bat, bada jakiña da Santuak etzuela besterik usatzen. Kaja inguruan arkitu zituzten zillarrezko erraztuna anziñako koralina batekin, tela orriak, XIIIgarren eunkiko diruak eta ogeita zortzi errosario ale, amabi anbarrezkoak eta amasei subeltxezkoak. Etzan arkitu izkira otallaturik, eta etzan bear ere, bada nola Eleiza izendatzen baizan San Franziskoren obia, eta bertan nun nai ikusten zan Asisko Serafiñaren izena izkribatua, alperrikako gauza izango zan izkira otallurik jartzea. Pio VIIgarrenak eman zien enkargua Asisko, Nozerako, Espletoko, Perusako eta Foliñoko Obispoai jakiteratu zitezela segurtasun guziarekiñ ea ura zan San Franziskoren gorputza, eta berak kausa kontu aundiz ikusi ondoren aitortu zuen solemnidade guziarekiñ 1820ko agorraren 5ean emandako Buldatu batean, Santuaren Eleizako aldare nagusipean arkitutako gorputza zala dudarik gabe San Franzisko Asiskoarena.

Andik lau urtera, Leon XIIgarrenaren Aita Santutzako lenbizikoan obia biurtu zan Eleiz guziz eder batean, zeñari eman zaion Obiko Eleizaren izena. An, burni erreja beraren atzean, kaja berean, eta anbeste eunkian jendeen beneraziorik artu gabe ezkutatuak beti egon ziran tokian arkitzen dira erlikiak. Obitokia dago arri marmol kolorezkoaz ornitua; kaja gañean, eta obra guziari eusten dion pillarearen ondoan dago aldarea, eta amar moldura lurrezkoak pareta guzietan partituak. Obitoki eta loretegiaren bitartean daude bi tallu marmolezko Pio VIIgarrena eta Pio IXgarrena adierazten dutenak. Egiaz, bi giza noble oek, ez dute esan nai Aita Santuak dirala berak egin zuten oroikarria gordetzen dutenak?

Aita Santuaren anparuari eta Asisko biztanleai eskerrak, Alberniako Santu lllagatuaren gorputza gordetzen da osorik, batere puskarik kendu gabe. Badaude Penitente Santuaren beste erliki batzuek; ona kontaturik bikañenak: Konbentu Sagraduan, bi tunika, pergaminozko orri bat, saietseko lllagako odolarekiñ mantxatua, etzauntzat serbitzen zion ola. Guinta Pisakoak an pintatu zuen Santuaren erretratoa. Bi zapata pare, bata basauntz larruzkoa, eta bestea oialezkoak Santa Klarak egiñak. Gamelu larruzko zilizioa. Ejitoko Erregek erregalatu zion marfillezko adarra, fededunai deitzeko usatu oi zuena. Frai Leoni eman zion bendizio bere eskuz izkribatua. Santa Klaran, San Damiango kuadro miraritsua. San Franzisko Ripakoan, soka bat. Florenzian Monte Akatoko kondeari erregalatutako tunika. Parisiko kaputxinoen konbentuan lana urdiñarrezko kapotetxoa; beste zenbat gauza Santa Klararen obian billatu ziranak, bada obi au ere nun zegoen iñork etzuen jakindu seireun urtean, eta agertua

izan zan San Franziskorenarenetik ogeita amar urtera (1850). Asisko Klarisa monjen abadesak Marsellakoena arkitze onen gañean izkribatu zion eskutitza da izkribu bat añ balioso eta egia añ leialki jartzen duena, non eziñ utzi genezakean para gabe liburu onetan. Ona emen senzilloro berak diona:

«Nere aizpa txit maiteak; seguru nago badakizutela gure Santu fundatzalleen erliki asko gordetzeko ditxa daukagula. Jaungoikoak daki nolako antsiarekiñ deseatzten genduen iritxi zedilla berak alde aldetik onratzeko eguna, noiz eta Luis Landi Jaunak agindu zuen gure Amaren obia idiki zedilla San Franziskoren Llagaz ezartze egunean; oraindik geiago egiñ zuen, bada bera etorri zan zeremoni artan buruzai izatera. Orduan zabaldu giñituen mai baten gañean al genduen errespeto guziarekiñ gure Ama Doatsuaren soñekoa, beloaz, zilizioa eta tunika, eta gero gure Serafin santuaren erlikiak; eta bost orduan ikusi al izan giñituen ongi pobrezazko, penitenziazko eta munduaren despreziozko prendak. Zer errespeto-arekiñ muñ egiñ giñion gure Aitaren tunikari! Nola begiratu giñion Santa Klarak egiñ ziozkan oñetakoai ibiltzean llagak ematen zioten oñazeak ariñtzeagatik! An beneratu genduen odolez bustitako zapia, eta lana zurizko kapote egunerokoa, serbitzariaren kapotea, kondairatzalleak dioten bezela, Asisko Obispoak jantzi ziona, bere erropa guziak erantzi zituenean, mundu ontako gauzarik ezertxo ere izan etzezan, eta Santa Klarak egiñdako alba San Franziskok jazten zuena meza solemneetan Ebanjelioa kantatzen zuenean. O! Ikusiko bazenduteke zer lan piñ, artezko eta ederra dan! Zeñ trebea izan bear zuen Santak gis onetako lanetan! Zer ikasbide ederra ematen ziguten anbeste denboran lurpetuak egon ziran erliki aek!».

Asisko bi Serafiñen erliki santuak, zaudete beti orain gordetzen zaituzten konbentu sagraduetan! San Franzisko, pobreen aita, anpara ezazu beti zure ezpañ iltzer zeudenak bedeinkatu zuten uri au! Santa Klara, pobren prinzesa, libra ezazu zure jaieterria bere fedea kendu nai dioten fedegabe berri oetatik!

Erliki santu oetatik alde egiñ baño len, ikusi dezagun zer onra ematen zizaion San Franziskori, eta aren obia ornitzen duten aunditasun egiaz arrigarriak. Sona eman zioten bertan egiten ziran millagro ugariak, eta ala bera izan zan Prinzipa eta errien, Aita Santu eta fededunen bilkuia San Luis Franzisko erregetik asita Austriako Franzisko lenbizikoraño; Gregorio IXgarrendik Pio IXgarreñaño, eta ala ikusi zan Unbriako uri baztertuenetako bat altxatua munduko uririk sonatuenen artera, joaten

ziralarik bertara beste Eleiz beneragarri eta anziñakoenetara anbat erromes.

Ez dedilla uste izan gure Santua onratzen zala Unbriako balleran edo konbentuetan bakarrik. Txit laister aren onra zabaldu zan munduko bazter guztietara, eta Kristobal Kolonek Amerika agertu zuen ezker zabaldu zan mundu zar eta berri guztian. Alaz guziaz ere Franzia eta España anbesteraño ark maitatu zituenak eta beraren boza añ leialki aditu zutenak, etziran Italia baño gitxiago izan aren jaiera eta amorioan. Errege eta aundizkiak aren izena jartzen zioten beren seme-alabai, jendeak egiten ziozkaten aldareak, munduko pobreak zijoazen bere anparupera, eta Jaungoikoak saristatu nai izan zuen aen konfianza Ordenako kondairetan irakorri ditezkean millagro eta mesede askorekiñ. San Franziskok alako mugida ezarri zien entendimentuai, alako berotasuna piztu erazo zuen biotzetan eta alako itzala egiten zuen bere denborakoen artean, non, merezi izan zuen beste giza noble birekin batean ematea bere izena eunikiari; eta ala XIIIgarren eunkia oro bat esaten da Inozentzio IIIgarrenarena, Santo Domingorena eta San Franziskorena.

Aundia bada ere toki guzietan Santu oni ekartzen zaion onra eta benerazioa, badago uri bat guziaz eraiten diena, uri bat zeñean aren oroi-pena gordetzen dan atzo ill izan balitz beziñ preskoa; uri bat berarekiñ bat egiñ dana anbesteraño non part artzen duen bere aunditasunean eta deitzen dan *Serafiñ uria*. Gure irakorleak aspaldian ezagutzen dute, da Asis, aren jaiet-erria. Bisitatu dezagun soseguz fedezko espirituarikiñ, bada egunoro itxura eta jabea aldatzen duten Franzisko errien kontrara, Asisek gorde du munduko denbora aldi erdiaren errien itxura. Sarrerako ate nagusi gañean irakortzen da izkira otallatu bat, munduko iskamilla naspillatuetan ezagutzen ez dana, biguña, zeruko itz otsa bezelakoa: San Franziskok, itxu eta iltzer zegoela bere jaieterriari eman zion bedeinkazioa. Gañerako murrugurua da oro bat ezagungarria. Arratsaldetan or emen boz eztsuakiñ kantatzen dituzten kantaen batzuek ezpadira, ez dira aditzen eskillu soñuak eta txorien kanta besterik. Karrikak dira aldapadunak eta estuak, eta oraindik ikusten dira beretan anziñako quadroak San Franzisko edo Santa Klararen bizitzako pasarteren bat adierazten dutenak. Etxerik geienak dira *godo erakoak* XIIIgarren eta XIVgarren eunkian egiñak, leioak dauzkate errejakin konbentuetakoak bezela; emakumeak aritzen dira lanean etxe atarrietan begiak lanetik kendu gabe, ez dirudite iruleak, mojak baizik; geienak alabaña dira San Franziskoren alabak, da esatea, dira Penitenziako Irugarren Ordenan sartuak daudenak.

An guziak Franziskoaz itz egiten du, eta Franziskok Jaungoikoaz. Baña oroikarri guzien artean bikañena da Santuaren obia, aunditasun eta artezko mirari egiazkoa, asieratik arte eta izkirazaleentzat somaketa berriaren iturria izan zana. Ikusi degu Gregorio IXgarrenak para nai izan zuela lenbiziko arria, eta zenbait neke eta buruausteen bidez iritxi zuen Buruzai nagusiak atera zuen Paradisoko mendi-muñoaren arrizko erraie-tatik, esateko moduan. Obrak etziran bukatu andik amairu urte bitartean (1243) eta San Pedroren beste ondorengo bat, Inozentzio IVgarrena, izan zan eleiza eta zerraikion konbentua konsagratu zituena. Geroztik etxea deitzen da Konbentu Sagradua, eta Eleizari eman zizaion Aita Santuaren Kapillaren izena.

Konbentu Sagradua da Italiako joia artezko bat. «Eztago beste bat alakoa, ikusi gabe ezin iduki diteke denbora aetako arte eta gustoaren idearik. Konbentu au, Danteren izkribua eta *Loretsoak* dira Kristiandade gairadadi edo mistikoaren obra nagusia».

Konbentua dago mendi desberdiñ baten tontorrean egiña, bata bestearen gain paratako bi illera ar-uztaien gainean, eta dauka bere denborako siñalea. Bere saietera, arrilluzko uztañ, ganbara eta klaustro zinzilikakoakiñ badirudi jaun aundi baten gaztelua. Eguzkiaren sart-aldetik dauka aurrean amiltegi bat, zeñaren oñean dijoan erreka zistor bat arri kaskar tartean bide luzean. Sixto IVgarrenaren obra dan eguerdi aldeko galeriatik ikusten da Unbriako ballera ederra arboladizko mendiz inguratuakin.

Pillaretxo piñez ornitua dagoen urube ertz batetik sartzen da Eleizan, zeña dan bata bestearen gainean egiñak dauden iru Eleiza: goikoa, beekoa eta obitokia. Lenbiziko biak dira Jakobo Alemanen obra, eta irugarrena, Varledur zeritzan pranzes odoleko etxagille batek egiña. Eleiz oetako bakoitzak dauka bere egitura banaa, eta txit laister igartzen zaio zergatik dan ala, bada adierazten dute Santuaren iru biziera aldiak. Obitokian adierazten da gurutzea. Beekoak, serio eta itzaltsu erromarren antzekoak, oroitu arazten ditu Bernardonen semearen bizitza latz eta penitentiak. Goikoak bere ojiba urratuakiñ, argi ugari, larros aundi, bidriera, otalluz ornitutako koru edo ganbara eta aiñ ederki lazotuak dauden bordatuakiñ, gogora ekartzen digu aren gloria eta zeruko koroazioa. Lenbizikoak negar egiñerazitzen du; bigarrenak mugierazitzen du itxedo-tera konfianza triste batekiñ, zeña dan orazioaren gairik ederrena, eta irugarrenak, zeña dan kordebagetze eta bestiruditzearen siñalea, sentiarazten digu lendanaz betiko zoriontasuna. Ala irurak txit erakidatzen dira batune miragarri onetan arrizko kantu batean adierazteko Asisko Serafiñaren esperanzak, jazarreak eta garaipenak.

Amabi konbentu gizasemeen eta emakumeenak Ordena onetako famili banaatakoak inguratzen dira Santu onen erlikiak gordeak dauden obiaren itzalpean. Konbentu oetako bakoitzak gogoratzen du aren bizitzaren denbora aldi bat; guziak beneratzen dute orde oba bat bera, eta artzen dute inguruan aurrak beren ama bezela. Ama Birjiña Aingeruenekoa, ordekan goitargiak bezela distiatzen duen bere boillerdia-kiñ; Santa Klara, XIIIgarren eunkiko eleiz ederra, Erlijosio Txikien Felipe Kanbello Spoletoako ateratako planotik egiña; Chiesa-Nuova (Eleiza berria) Grezi-Eleiza, San Franziskoren bost lлагаen oroipenean bost boillerdiz ornitua, Españako Errege Felipe IIIgarrenaren kostura Morikonitarren purubean egiña, eta azkenik gartzelu arrakatuaren oñean Kaputxinoen eleizatxo: ona emen oroigarriak gairitzat serbitzen dutenak joateko Patriarka santuaren obira.

Franziskok ill zanean etzuen eskatu lur piska bat, eta ori tokirik desongarrienean baizik, eta, gauza arrigarri! iru eleizak gordetzen dituzte aren ezurrak, eta erri osoak serbitzen dio obitzat. Urkamendiai artezko obra bikañak ordaindu die; borrhoroari, Jaungoikoaren miseriakordiarren ministroak, eta gaitzgilleen deadar ikaragarriai soñu gozo eztsutenak.

Etxakintza edo arkitekturak bukatu zuen bere lanbidea Santuaren obian. Baña denbora aldi artako gizonak etzuen uste obra oroikarri bat bukatua zegoela arria arriaren gainean jarriarekiñ; prezisoa zan arri aek itz egitea, eta itz egin zezatela pinturaren itzkuntza, ezjakiñak eta txikiak iristen dutena; prezisoa zan para zezatela an zerua ikusteko moduan, arkituaz bertan aingeruak eta santuak jendeen konsuelo eta ikasbiderako. Pintura joan zan, bada, bere txandan arriaren adiera azaltzera. Goiko bi Eleizen bobedak izan ziran urdiñez pintatuak eta urrezko izarrez apainduak, eta paretetan Eskritura Sagraduko pasarteekin batean ikusten ziran Asisko penitentearenak. Murru aek ukitu eta gartzetu gabe eziñ egon bazitekean bezela, eleiza egiñ zan eskola berri baten asiera, eta artea, berritua eta zeruko argiarekiñ pizkortua, altxa zan indartsu mendimuño onetatik Napolesko kosta aldera zabaltzeko. Pisako Quinta eta Florenziako Juan Cinbaue anziñako Bizanzioko eskolako pintatzalle maixuen ondoren etorri zan Giotto, artzai umilla, Cinbaueren ikaslea eta maixuari erain ziona, Giotto, pinturan egin zuena Jakobo Alemanek etxakintzan egiña, au da, irabiera egiazkoa, usatuaz arte onetan molde garbiago, irudiarrago eta kristautasun geiagokoak.

Giottok ausardi aundiarekiñ egiñ zuen goiko eleizako kuadro gogongarrietan Santuaren alabantzarik aundiena, aren bizitza Jesu Kristorenaren erakoa; oro bat txit miragarriak dira ondorean beeko elei-

zako bobedan para zituen kuadroak, irudikatzen dituzte San Franziskoren birtuteak eta garaipena, eta daude jarriak obi gañean koroaren gisan. Arrigarrizko gauza da ikustea nolako kristau sentimentuarekin ideatu zuen Giottok eta egiteratu bere plana. Arentzat Franziskoren gloriaren zimendu eta motiboa dira beraren birtuteak, eta pinzelak azaldu bear ditu alairo gizonaren argaltasuna geien izutzen duten siñaleakiñ, da esatea, erlijiozko iru boto, Kastidade, Obedienzi eta Pobrezaren pean. Kastidadea, belo aundi eta modestiarekiñ tolestatua daukanarekiñ estalia dagoen emakumean iruditua, dago erretiratua gaztelu batean eskuak elkarganaturik otoitzerako zorian, Penitenziak eskuan daukan azotearakiñ amorio loaia eta eriotza andik aienatzen dituen bitartean. Obedienziak tunika umill bat jantzirik artzen du Erregla eta arrokeriari jartzen zaion uztarria, pizti biurri bati bezela. Azkenik Pobrezak betiko barauakiñ aurpegi zimurtuarekiñ, ille nastuarekiñ, soka lodi batez gerria lotuarekiñ baña kopeta noble eta txit ederrarekiñ, Pobrezak, Kristoren alargun onek luzatzen dio eskua San Franziskori. Txakur batek, eskaleen berezko etsai onek, zaunka egiten dio, eta bi galai gazte limurik bata gorriz eta bestea urdiñez jantziak tiratzen diozkate arriak eta para larrak bidean. Kristok ordea ezkontzen ditu bi esposoak, eta Aita Betikoa agertzen da odei tartean, zeru-lurrak joan bear bazuten bezela bi eskale aen ezkontza ikustera.

Giotton ikasleak jarraitu zioten bere maixuaren obrari; aitatu ditzaun aen kuadroen batzuek: *Profetak*, Abdon Donik egiña, Rafaelek Erromako Santa Maria Pakekoan antzeztu zuena; *Jesukristoren Gurutziltzatzea*, Migel Anjelek txit estimatzen zuen pintatzalle Pedro Kaballinik egiña; *Ama Birjiñaren bizitza* Tadeo Godirena; *Santa Maria Magdalena* Buffalmaccorena, eta *San Martiñen Irakorgaia*, Simon Memmirena. Giottinoren pinturak desagertu dira.

Begiratzen zaionean Kaballiniren kuadroari eta ikusi arako iltzer dagoen Jesus gurutziltzatua, eta aingeru aek aiñ triste negarrez gurutze inguruan eta biltzen urrezko ontzietan Jainko Gizonaren odol tantoak, arrizkoa izan bear du batek ez negar egiteko, eta belaunikaturik damuaren siñalean bular joka ez aritzeko. Oraingo denboretan Owerbek pintatzailleak ere eskeñi dio Asisi bere jakinduriaren frutua, eta para du Ama Birjiña Aingeruenekoan.

Alakoa zan Franziskoren itzal eragillea oituretan ezezik artezko obretan ere. Eman zion erregla nagusitzat arteraño azaldu gabe egon zan sentimentu bat amorio serafiñdarra; sortu zuen eskola bat osotoro krista-
taua, Unbriako eskola, eta atera zuen artista talde bat beren obren mene-

kioa egin ziotenak, uste osoan egonaz Santuaren gloria betikoak aen lanak ere betiko sonatuak egingo zituela.

Azkenik leia onen laguntzan etorri zan Biursakiñtza, bere senide Etxakintza eta Pintura berdindu edo benturaz berai erañ ziena. San Buenabentura, Dante, Tasso, Jakopone Todikoa, Lope de Vega, Anatolio Segur: ze bersolariak, nolako alabantzak irteten diran aen ezpañetatik Asisko Serafiña kantatzeko! Jarri dezagun ejenplotzat Danteren pasarte sonatu au:

«Tupinoren eta Ubaldu doatsuak aututako mendimuñotik irteten dan errekarren tartean, lur gizen koipatsuzko aldapa jeisten da mendi goienetik».

«Nondik Perusak artzen dituen otz-beroak Eguerd aldeko atetik, Nozera eta Gualdok mendi atzean beren uztarri pixuaren pean negar egiten duten».

«Egi onetan, aldapa txikiagoa dan aldetik jaio zan mundura Eguzki bat Ganjesko uretatik irteten dan zerukoaren parekoa».

«Eta leku onezaz itz egiñ nai dutenak, ez dezaiotela deitu Asis, ondo adieraziko ez lukealako, ezpada Sort-aldea, au bere izen egiazkoa dalako».

Galdetuko balitzaguke Bernandonen semearen izena zergatik egiñ dan aiñ estimatua, zergatik kristau erriak altxatzen duten, zergatik azkenik gizaaldirik gizaaldira igarotzen diran Jakoponen kanta zoragarriak, Danteren, San Buenabentura eta Santa Teresaren izkribu goiargituak, Zimabue eta Giottoren kuadroak, erantzungo genduke: «Jaungoikoak altxa nai ditu beeratzen diranak, eta egiten du jendeak onratu ditzatela San Franzisko Asiskoagan beren buruak osotoro ukatu, eta lagun urkoaren neke-premiak alibiatzen saiatzen diranak».

XXgarren Bereziera

*Begirada bat Ordenaren izáerari: 1. San Franzisko ill zanean;
2. Erreboluzio aundiko denboran; eta 3. oraingo egunetan.*

Fundatzalleai, beste edozein santuri baño obeto dagokiten gauza da, Jaungoikoagandik artu duten eginbidea zabal dedilla aen eriotz ondorean, beren gloriarekin batean, denborak dijoazen bezela obeto ezagutua izan dedilla, eta aen ejenplo eta itzak sortu ditzala beti Eleizan beren ikasle eta jarraile leialak. Oetako bakoitzagatik esan diteke Abel Patriarkagatik Apostoloak diona: *Illda dagoela ere, oraindik itz egiten du* (Hebr. k. XI), au da, beti Aren bizitza da betiko prediku bat, onerako beti ugaria, gaisto sonatua betiko prediku bat gaistorako beti ugaria dan bezela.

Onetan dago Asisko Patriarkaren gloria paregabea, bada bizi da beraren obra geroko denboretan aurrera daramaten bere umiengan, betetzen dira aren espirituaz, gerra egiten die utsegiñai deskansu gabe, eta irabazten dituzte Jesusentzat gizaaldi berriak. Gauz atsegiñgarria izango litzake, al izatera, billatzea kondairan zenbat anima kendu dizkan, gitxi gora bera, Franziskok deabruari eta inferuari, Jaungoikoari eta zeruari emateko. Orduan ikusiko litzake, gizon batek bakarrak eman diozkala Eleiza gudalariari millaka apostoloak, martiri eta birjiñak, bete zuela mundua ezin konta al Irugarren Ordenako kristau irazekiz, eta zerua santu eta doatsu asko eta askoz. Eta nork ikuskarri onetara ez luke deadar egingo Errege Profetarekin: «Zeiñ miragarria dan Jaungoikoa bere Santuetan?».

Baña au eziñ egin degun ezkerro, bukatuko degu San Franziskoren bizitza emanaz Ordenaren egoeraren berri labur batzuek.

I. Santua ill zan denboran; II. Franzisko erreboluziokoan, eta III. gure egunetan.

Au ikusiko degu batez ere Franzian eta bakarrik lenbiziko Ordenan. Gauza jakiña da gañera Dama pobreak beti Erlijosio txikienak baño gitxiago izan zirala (eta onezaz ez da arrituko aen bizimodu latz eta gogorren zerbait berri daukana) eta Irugarren Ordenak iduki dituela beti beste biak batean bildurik baño iru edo lau bider persona geiago.

I

Amairugarren eunkian gure fede santuaren zabaltzalle pizkorrenak, Franziskoarrak izan ziran, oek atzeratu zituzten Sortaldeko bazterrik urrutietaraño Jesu Kristoren erreinoaren mugak. San Franzisko ill zanean, au da, bere Ordena para zuenetik ogei urte baño len, munduko toki askotan zeuzkaten konbentuak edo egonlekuak: Asian, Jerusalem, nondik banatu ziran Palestina guzira eta bai irten ere Persiara, Indietara, Txinara eta Tartariara Ebanjelioa predikatzea. Afrikan, aurrena, Marruekoetan eta gero Fez eta Tunezen.

Europan erri aundi geienetan bazan San Franziskoren Ordenako konbenturen bat. Aitatuko ditugu bikañenak. Italian, Erroma, Benezia, Florenzia, Milan eta inportanzia gitxiagoko beste batzuek; Españan, Madril, Toledo, Barcelona, Zaragoza, Lerida; Portugalen, Coimbra eta Lisboa; Piamonten, Turin; Belgikan, Bruselas eta Lobaina; Bohemian, Praga; Inglaterran, Oxford eta Kilkeni, nun Enrike IIgarrenak para zituen. Franzian zeuden Franziskoarren konbentuak ondorengo erri onetan, eta jarriak izan ziran señalaten diran denboretan: Amiensen Halbin, Henancourt eta Lauvynen liberaltasunagatik; Angersen (1216), Arlesen, Bayeuxen, Bourgesen, San Antonio Paduakoak an Aldareko Sakramentuaren eta mandoaren millagro ospatsua egiñ ondorean, Brives, Chartres, Gapen (1213), Le Mans, Lens, Limoges, Mantes-sur-Seinen, nun San Buenabenturak izkribatu zituen bere liburu geienak, eta gorde-tzen zan Erreboluzio arteraño burukotzat serbitu izan zion arria; Montferrant (1224), Mirepoix (1216), Montpellier (1220), Paris, Angel Pisako doatsua izan zan konbentu onetako aurreneko guardiana (1219), Perpiñan (1214), Guinper, Seez, Soissons, Tolosan, nun San Antoniok denbora piska batean Teolojia erakutsi zuen (1222), Tours, nun ikusten dan lenbiziko ongilleak dirala errege Luis VIIIgar [...].